Programmabegroting 2024

Gemeente Culemborg

Inhoudsopgave

Programmabegroting 2024 ..... **1**

Gemeente Culemborg **1**

Inhoudsopgave **3**

Leeswijzer **5**

Hoofdstuk 1 De Beleidsbegroting **7**

Inleiding 8

Bestuurlijke inleiding 8

Financieel perspectief 10

01 Programma Bestuur en Ondersteuning **13**

Programma Bestuur en Ondersteuning 14

02 Programma Veiligheid **27**

Programma Veiligheid 28

03 Programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat **45**

Programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat 46

04 Programma Economie **55**

Programma Economie 56

05 Programma Onderwijs **69**

Programma Onderwijs 70

06 Programma Sport, Cultuur en Recreatie **79**

Programma Sport, Cultuur en Recreatie 80

07 Programma Sociaal Domein en Gezondheid **91**

Programma Sociaal Domein en Gezondheid 92

08 Programma Duurzaamheid **117**

Programma Duurzaamheid 118

09 Programma Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte **131**

Programma Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte 132

99 Programma Financiering en Algemene dekkingsmiddelen **149**

Programma Financiering en Algemene dekkingsmiddelen 150

Paragraaf bedrijfsvoering 162

Paragraaf lokale heffingen 168

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing 175

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen 193

Paragraaf financiering 198

Paragraaf verbonden partijen 204
Paragraaf grondbeleid 226
Paragraaf subsidieplafonds 231
Paragraaf Wet Open Overheid 232

Hoofdstuk 2 De Financiële Begroting....234

Overzicht van baten en lasten 235
Financieel perspectief....239
Meerjarige financiële ontwikkeling 2024-2027 239
Primitieve begroting 241
Overzicht van incidentele baten en lasten 250
Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 252
De uiteenzetting van de financiële positie 253
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume253
De financiering....253
De stand en het verloop van de reserves en voorzieningen....254
Uitgangspunten van deze begroting....255
Kerngegevens 255
Overige uitgangspunten van deze begroting....255
Geprognosticeerde balans....257
Overzicht van taakvelden 259
Het EMU-saldo....266

Bijlagen....267

Bijlage 1: De stand en het verloop van de reserves en voorzieningen 268
Bijlage 2: Vervangingsinvesteringen 2024-2027....271
Bijlage 3: Geldleningen 273

Leeswijzer

De begroting bestaat uit verschillende delen. In hoofdstuk 1 komt allereerst de beleidsbegroting aan de orde. Deze bestaat naast de bestuurlijke inleiding en het financieel perspectief uit de onderdelen:

- Het programmaplan;
- De paragrafen.

Het programmaplan

Het programmaplan bestaat, anders dan de P&C-documenten uit de voorgaande bestuursperiode, uit 10 programma's. Deze 10 programma's vallen samen met de 10 hoofdstukken van het bestuursakkoord 'Samen aan de slag'.
Deze programma-indeling met 10 programma's volgt vrijwel volledig de indeling van het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden Gemeenten en Provincies). De uitzonderingen zijn:

- Volksgezondheid BBV is onderdeel van het Culemborgs programma Sociaal Domein en Volksgezondheid
- Openbaar groen en (openlucht) recreatie BBV is onderdeel van het Culemborgs programma Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte
- Begraafplaatsen BBV is onderdeel van het Culemborgs programma Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte.

Alle programma's beginnen, zoals gebruikelijk, met het maatschappelijke effect van het programma en de opbouw van het programma.

Taakvelden

De programma's zijn opgebouwd uit taakvelden. Deze taakvelden zijn voor alle gemeenten gelijk. Daarmee is onze begroting vergelijkbaar met begrotingen van andere gemeenten. Bij ieder taakveld beschrijven welke doelen we willen bereiken en wat we gaan doen om deze doelen te realiseren. Daarnaast bevatten verschillende taakvelden indicatoren. Tot slot wordt per taakveld gepresenteerd welke financiële middelen worden ingezet.

Indicatoren / Beleidskader / Partners

Ieder programma bevat een overzicht van de *verplichte indicatoren per taakveld*. Vervolgens komt in het onderdeel: *Wettelijk en/of beleidskader,* het kader terug dat is vastgelegd. Daarna wordt in het onderdeel *Partners* aangegeven welke partners betrokken zijn bij het betreffende programma. Aansluitend worden de belangrijkste ontwikkelingen van de Verbonden Partijen - die onder het betreffende programma vallen - beschreven.

Verbonden partijen

Informatie over de verbonden partijen, met betrekking tot de belangrijkste ontwikkelingen worden opgenomen in de programma's waarvoor de betreffende verbonden partij werkt. Daarnaast is bij het onderdeel paragrafen uitgebreidere informatie opgenomen over de verbonden partijen.

Overzicht baten en lasten en analyse

In de eerste tabel onder 'wat mag het programma kosten' zijn de lasten en baten van het bestaande beleid opgenomen. Dat betekent de voortzetting van het beleid uit de begroting 2023 (inclusief wijzigingen) en de uitwerking van de kaders, richtlijnen en uitgangspunten zoals die door de raad zijn vastgesteld in de kadernota 2024-2027. Dit geheel wordt de primitieve begroting genoemd.
Onder de tabellen bij het kopje "wat mag het kosten? wordt een toelichting geven van de grotere verschillen ten opzichte van de actuele begroting 2022.

De paragrafen

De paragrafen bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen en vallen daarom onder de beleidsbegroting. Via de paragrafen kan de gemeenteraad ook de beleidsuitgangspunten vaststellen. De overeenkomst tussen de paragrafen is dat ze dwarsdoorsneden van de begroting geven.

In hoofdstuk 2 komt de financiële begroting aan de orde.

Hoofdstuk 1 De Beleidsbegroting

Inleiding

Het zijn slechte tijden
Het zijn moeilijke tijden
dat zeggen de mensen tenminste.
Laten we liever goed leven
dan worden de tijden vanzelf goed.
Want wij zijn de tijden
zoals wij zijn, zijn de tijden.

Augustinus, theoloog en denker (354 - 430)

Als raad, college en ambtelijke organisatie werken we met hart en ziel voor wat belangrijk is voor onze inwoners en ondernemers: een dak boven het hoofd, een veilige straat en buurt, voldoende bestaanszekerheid zodat je aan het eind van de maand je rekeningen nog kunt betalen, goed onderwijs in gezonde schoolgebouwen, betaalbare duurzaamheidsmaatregelen, een groene stad, en zorg en begeleiding op het moment dat je dat nodig hebt. Tegelijkertijd weten we dat het de komende jaren financieel een uitdaging gaat zijn om onze ambities op al deze terreinen mogelijk te maken. Toch hoeft dit ons niet af te leiden van onze ambities. Focus en aandacht zijn nodig om de komende tijd de juiste keuzes te maken. We hebben het volste vertrouwen dat we hiermee tot bloei brengen wat echt belangrijk is. We spreken dan ook liever van een herijking dan van bezuinigingen; de taal die je spreekt heeft invloed op hoe we de wereld zien.

Bij deze begroting presenteren we voor de jaren 2024 en 2025 een structureel sluitende begroting. Hiermee bedoelen we dat de structurele kosten voor die jaren in evenwicht zijn met de structurele inkomsten die we krijgen. Doordat we ook incidenteel uitgaven doen is het uiteindelijke begrotingssaldo in 2024 licht negatief. Om ook vanaf 2026 een gezonde financiële huishouding te krijgen, doorlopen we richting de Kadernota 2025 samen met de raad een proces. We moeten onze ambities nog scherper prioriteren en koppelen aan de beschikbare uitvoeringscapaciteit. We blijven investeren in de flexibiliteit en veerkracht van de organisatie in een tijd van een krappe arbeidsmarkt. De verwachting is dat uit het proces een pakket aan maatregelen vloeit die impact hebben op de stad. Hierbij willen we keuzes maken die passen bij onze toekomstige stad en die onze inwoners recht doen. We blijven naast onze inwoners staan, zetten ons in voor onze kwetsbare inwoners, realiseren passende en betaalbare woningen en blijven werken aan onze duurzaamheidsopgave.

Hieronder geven we enkele concrete voorbeelden die in de begroting verder zijn uitgewerkt.

Zorgdragen voor onze kwetsbare inwoners
In 2024 gaan we verder met het versterken van onze sociale basis. We zetten in op het verbeteren van de dienstverlening van ons sociaal team, blijven inwoners ondersteunen waar de bestaanszekerheid onder druk staat en geven we invulling aan de Hervormingsagenda Jeugd. We willen dat onze jeugd veilig en kansrijk opgroeit. Daarom ontwikkelen we de wijkaanpak verder door met een stevige focus op onze jeugd. Hierbij betrekken we vanzelfsprekend onze belangrijkste partners met een bijzondere positie voor de scholen.

Realiseren van woningen
Het aantal woningzoekenden in Culemborg blijft groot en ook in 2024 zetten we ons onverminderd in om woningen te realiseren. In 2024 komt het Masterplan voor de Stationsomgeving. Daarnaast worden woningen opgeleverd in Parijsch en treffen we de voorbereidingen voor diverse woningbouwprojecten zoals de Driehoek-Rijksstraatweg, Jan van Riebeeckstraat, de Werfterp (Eva

Lanxmeer). Ook gaan we verder met het onderzoek naar huisvesting vluchtelingen. Op 1 januari gaat de nieuwe Omgevingswet in, waardoor de planprocedures anders zullen lopen. De omgevingsvisie wordt in de eerste van helft van 2024 voorgelegd ter besluitvorming.

Vergroenen en verduurzamen van ons eigen vastgoed en scholen
Culemborg zet vol in op duurzaamheid. We starten in 2024 met het uitvoeren van het duurzaam meerjarenonderhoudsprogramma van ons eigen vastgoed en zetten de eerste stappen voor nieuwe duurzame en frisse scholen. Daarnaast gaan we verder met het vergroenen van de omgeving met als doel om kimaatadaptatie en biodiversiteit te verhogen en een fijne woonomgeving te creëren.

Robuuste gemeentelijke organisatie
Om deze opgaven te realiseren is een goede gemeentelijke uitvoering essentieel. Het takenpakket van de gemeente is de afgelopen jaren steeds verder gegroeid, terwijl we te maken hebben met krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast hebben we als gemeente ook grote ambities. We kunnen de taken en ambities alleen uitvoeren door een toegeruste organisatie. Daarvoor moeten we in 2024 investeren in capaciteit om aan de wettelijke eisen te blijven voldoen.

Keuze voor essentiële dienstverlening en behouden wat waardevol is
In de Kadernota 2024 zijn er verschillende ambities opgenomen. Sommige ambities worden binnen de bestaande middelen uitgevoerd en sommige ambities vragen incidenteel of structureel budget. Vanwege onze financiële situatie zijn deze ambities niet allemaal haalbaar. Het college stelt voor om alleen die onderdelen te bekostigen die essentieel zijn om onze dienstverlening in stand te houden of effect hebben op onze stad als we hiermee zouden stoppen. Daarnaast hebben we er bij een aantal ambities voor gekozen om deze bij te stellen. In bijlage 4 van het raadsvoorstel vindt u de keuzes vanuit de Kadernota 2024 die in de begroting 2024 zijn verwerkt.

Wij als college kijken ernaar uit om het komende jaar onze stad nog mooier te maken. Ook nu er uitdagende tijden aankomen. Wij zien de bezuinigingen als een herijking die we met beide handen aangrijpen. Samen met u maken we de juiste keuzes om Culemborg klaar te maken voor de toekomst.

Het college van Burgemeester en Wethouders

Financieel perspectief

In het onderstaande financieel perspectief wordt ingegaan op de uitkomst van de Programmabegroting 2024 en de Meerjarenraming 2025-2027. Het startpunt voor de begroting 2024 is de stand van de begroting na de voorjaarsrapportage 2023. Vervolgens zijn de begrotingsrichtlijnen en uitgangspunten uit de kadernota 2024 op de cijfers toegepast. Dat betekent dat de onvermijdelijke ontwikkelingen in de begroting zijn verwerkt en dat alle budgetten zijn geraamd op het werkelijk te verwachten, dan wel vastgestelde niveau. Ook de financiële effecten van aantal grote opgaven zijn verwerkt in deze begroting.

Vervolgens zijn ook de structurele effecten uit de najaarsrapportage 2023 in het uiteindelijke financiële perspectief van de begroting verwerkt. Hiermee geven de begrotingscijfers het meest actuele en concrete beeld voor de verwachtingen van dat jaar.

Er is ook gekeken naar nieuwe ontwikkelingen en ambities vanuit het uitvoeringsprogramma waar we in de begroting voor 2024 op willen en moeten anticiperen. Deze ontwikkelingen zijn dan ook opgenomen in deze begroting, waarmee de begroting nog altijd structureel sluitend is.

Het financieel perspectief ziet er dan als volgt uit:

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Financieel perspectief vastgestelde begroting 2023-2026	853	2.379	-532	-564
Voorjaarsrapportage 2023	-1.995	-2.290	-1.835	-2.680
Financieel perspectief na voorjaarsrapportage 2023	**-1.142**	**89**	**-2.367**	**-3.244**
Mutaties programmabegroting 2024-2027:				
Autonome ontwikkelingen	**-133**	**444**	**-736**	**-469**
Grote opgaven	**-100**	**-730**	**-80**	**620**
Uitkomsten spoor 1	**1.459**	**1.010**	**890**	**933**
Beleidsontwikkelingen	**-392**	**27**	**147**	**147**
Financieel perspectief begroting 2024-2027	**-308**	**840**	**-2.147**	**-2.013**

Op basis van de voorschriften van het BBV voldoen wij aan de vereisten van een sluitende begroting, onze eerste begrotingsjaar laat een tekort zien, maar omdat begrotingsjaar 2024 ook incidentele posten bevat is er toch sprake van een structureel sluitende begroting.
Hieronder een overzicht van het structureel saldo wanneer de incidentele posten geëlimineerd worden.

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Financieel perspectief begroting 2024-2027	-308	840	-2.147	-2.013
Correctie voor incidenteel	1.027	1.166	0	0
Structureel saldo begroting 2024-2027	**719**	**2.006**	**-2.147**	**-2.013**

Vanaf 2026 is er sprake van een structureel begrotingstekort. Dit komt doordat de normeringsmethodiek van het gemeentefonds veranderd, waardoor het gemeentefonds niet meer meegroeit, maar is vastgezet. De VNG waarschuwde eerder voor het financiële ravijn waar gemeenten in 2026 in dreigen te storten. Het kabinet heeft eerder een aantal stappen gezet om tegemoet te komen aan de zorgen van lokale overheden met 1 miljard euro voor 2026 maar dit is

niet voldoende om de verlaging van deze fondsen van ruim € 4,5 miljard te compenseren. De VNG adviseert om die tekorten bewust inzichtelijk te maken. 'Het is uitzonderlijk dat de VNG het advies geeft om bewust tekorten te laten zien, maar de ingreep van het kabinet in het gemeentefonds vanaf 2026 levert een uitzonderlijke financiële situatie op.
Het advies bestaat uit twee delen: ten eerste wordt gemeenten geadviseerd voor 2024 en 2025 van de meerjarenraming 2025-2027 een sluitende begroting te presenteren. Het tweede advies luidt: 'Breng de lasten in de meerjarenramingen voor 2026 en 2027 in beeld, in de vorm van een realistische begroting. Baseer deze op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit de coalitieakkoorden en geschatte mee- en tegenvallers.

Om een idee te hebben bij deze uitkomsten is het goed om te weten wat er in de begroting (en dus deze cijfers) is verwerkt en welke onderwerpen mogelijk nog aangepast en dus verwerkt moeten worden.

De volgende zaken zitten in bovenstaande cijfers verwerkt:

Algemene aandachtspunten die verwerkt zijn:

1. De loonkosten zijn geraamd op basis van de vastgestelde formatie, inclusief een te verwachten loonkostenstijging van 5,2%.
2. Formatie-uitbreidingen zijn gebaseerd op noodzakelijke functies in verband met de uitvoering van een nieuwe wettelijke taken of nieuwe ambities als deze in de kadernota 2024 zijn vermeld.
3. De budgetten zijn per categorie verhoogd op basis van de meest recente prijsontwikkelingen.
    a. Algemene prijsindexatie 3,9% voor inflatiegevoelige budgetten.
    b. WMO/Jeugd 4% en € 250.000 extra vanwege de gevolgen van nieuwe inkoopcontracten
4. De bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen zijn afgestemd en dus geraamd op basis van de door die GR vastgestelde meerjarenbegroting;
5. De kapitaallasten zijn geraamd op basis van de meerjarige ontwikkeling van de afschrijvingslasten van gedane investeringen;
6. De grootste subsidiebudgetten zijn gebaseerd op ingediende begrotingen van samenwerkende partners. Kleinere subsidies zijn gebaseerd op geïndexeerde beschikkingen.
7. De rentelasten zijn meerjarig verwerkt; daarbij is uitgegaan dat er nieuwe langlopende geldleningen aangetrokken worden. Vanwege deze financieringsbehoefte en ongunstige renteontwikkeling is gerekend met toenemende rentelasten. Voor kortlopende financieringsbehoefte is ook gerekend met een forse stijging van de rentelasten gebaseerd op de huidige rentepercentages voor kortlopende leningen.
8. De vervangingsplannen investeringen zijn herijkt en op basis daarvan zijn de te verwachten investeringen (en dus de kapitaallasten) bijgesteld;
9. De onttrekkingen aan de reserves zijn meerjarig alleen aangepast indien de daarmee corresponderende lasten ook aanleiding toe geven;
10. Alle ontwikkelingen die meerjarig in de begroting stonden zijn derhalve herijkt op basis van feiten en ontwikkelingen.
11. De uitkering vanuit het gemeentefonds is geraamd op basis van de meicirculaire.

Doorwerking effecten, die genoemd worden in de Najaarsrapportage 2023

Bij de Najaarsrapportage wordt gerapporteerd over de ontwikkelingen die het begrotingsjaar 2023 direct raken en dus van invloed zijn op het resultaat van het lopende jaar. In de najaarsrapportage zijn ook effecten genoemd, die doorwerken naar 2024 en latere jaren.

Specifieke verwerkingen die effect hebben op het saldo:

Bij de kadernota is aangegeven dat onvermijdelijk geachte beleidsvoornemens in deze begroting financieel uitgewerkt zullen worden. Alle bijstellingen hebben kunnen plaatsvinden binnen het kader van een structureel sluitende begroting waarbij een tekort in 2026 ontstaat.

01 Programma Bestuur en Ondersteuning

Programma Bestuur en Ondersteuning

Opbouw programma

In het onderstaande treft u de taakvelden bij het programma Bestuur en Ondersteuning. De huidige beleidsproducten zijn opgenomen om de relatie met de nieuwe taakvelden te kunnen leggen.

Taakveld	Omschrijving	Portefeuillehouder
0.1	Bestuur	Gerdo van Grootheest
0.3	Burgerzaken	Gerdo van Grootheest
0.4	Overhead	Mischa Peters

Wat is het maatschappelijk effect van het programma?

Om de plannen die we met elkaar hebben waar te kunnen maken, is het van belang dat Culemborg goed bestuurd wordt. Bestuurd op een wijze die past bij de stad en aansluit op het ritme van de samenleving. Met een dienstbaar gemeentebestuur dat werkt voor Culemborg en bijdraagt aan een stevige regionale positie om de Culemborgse belangen ook daar naar voren te brengen. In het komende jaar willen we hier als volgt op inzetten.

Participatie
In 2024 werken we verder aan de uitvoering van de participatievisie- en verordening die in december 2022 zijn vastgesteld. De participatievisie geeft aan hoe wij participatie in Culemborg organiseren. In de verordening zijn de spelregels voor participatie juridisch vastgelegd. Per project en traject onderzoeken we welke vorm van participatie het beste past. Daarbij maken we gebruik van de Werkwijzer Participatie. In 2024 willen we deze werkwijze voor participatie verder uitrollen in de organisatie. Bijvoorbeeld door het op te nemen in de bestaande formats, zodat steeds meer medewerkers ermee in aanraking komen.

Voor veel inwoners bieden digitale kanalen een laagdrempelige manier om van zich te laten horen. Door de drempel te verlagen om mee te doen, creëren we de mogelijkheid voor meer Culemborgers om betrokken te zijn bij hun buurt, wijk of stad. Daarom gaan we in 2024 door met ons digitale Platform Culemborg waar verschillende vormen van online participatie bij elkaar worden gebracht.

We hebben in 2024 specifiek aandacht voor de participatie van kinderen en jongeren. In Culemborg hebben we sinds 2016 een Kinderburgemeester en Kinderraad. We gaan dit in 2024 evalueren om de huidige opzet waar nodig door te ontwikkelen. Daarbij benutten we onder andere de ervaringen en wensen van (oud-)leden van de Kinderraad en ouders.

In 2023 hebben we de mogelijkheden onderzocht om jongeren een grotere stem te geven. Onder andere door samen met jongerenwerkers een behoefteonderzoek te doen op de middelbare scholen. Over hoe jongeren willen meedenken met de gemeente en welke onderwerpen zij daarbij belangrijk vinden. Dit gebruiken we als input voor het opzetten van en experimenteren met verschillende vormen van jongerenparticipatie. Hier geven we in 2024 verder uitvoering aan.

We willen een periode van twee jaar gebruiken als pilot om samen met jongeren te ontdekken welke vorm het beste past bij Culemborg. In Q1 2025 volgt een evaluatie waarin we onderzoeken hoe het tot dat moment loopt en wat werkt en niet. Om vervolgens in de begroting voor 2026 te besluiten of en in welke vorm we een structureel budget willen opnemen voor jongerenparticipatie.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer
De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv), die op 1 juli 2024 van kracht wordt, geeft burgers en bedrijven het recht om digitaal zaken te doen met de overheid. Hierdoor kunnen ze officiële berichten, zoals vergunningsaanvragen en bezwaarschriften, elektronisch indienen bij overheidsinstanties. Dit geldt voor ongeveer 400 gemeentelijke producten en diensten. De nieuwe wet bevat ook een zorgplicht om ondersteuning te bieden bij alle vormen van communicatie, zelfs als deze niet elektronisch verloopt. Het blijft namelijk ook mogelijk om op traditionele wijze via de post met de overheid te communiceren, de Algemene wet bestuursrecht geeft burgers en bedrijven de keuze tussen papieren en digitale communicatie. Dit betekent dat de overheid verantwoordelijk is voor toegang en hulp bij communicatie, ongeacht het kanaal dat wordt gebruikt.

De kosten voor het verplicht openstellen van digitale kanalen voor elektronische berichten worden als beperkt ingeschat, omdat digitale communicatiemogelijkheden doorgaans al aanwezig zijn en slechts aangepast moeten worden. De kosten voor het aanpassen van bestaande systemen om aan de wettelijke verplichtingen te voldoen zoals het verzamelen van allen noodzakelijke gegevens, het versturen van ontvangstbevestigingen, het aanbieden van e-formulieren, het leveren van bewijslast bij gebruik van systemen voor gegevensverwerking en het melden van afwijzing van verkeerd ingediende berichten, zijn naar verwachting relatief laag. Omdat er bij de implementatie van de Wmebv veel overlap is met de implementatie van Wet open overheid (Woo) zijn de investeringskosten naar verwachting binnen laatstgenoemde op te vangen.

In tegenstelling tot de implementatie van de Woo voorziet de Rijksoverheid niet in kostencompensatie voor de Wmebv aan gemeenten. Dit besluit is gebaseerd op de veronderstelling dat digitalisering op lange termijn kostenbesparingen met zich meebrengt, ondanks initiële aanpassingskosten. De exacte omvang van deze besparingen is echter moeilijk te voorspellen.

Wijkgericht werken
In Culemborg werken we al ruim 25 jaar wijkgericht. Het is een werkwijze waarbij maatschappelijke partners, bewoners, scholen, ondernemers, vrijwilligers en andere betrokken, zich inzetten voor leefbare en veerkrachtige wijken. De wijkteams leefbaarheid hebben hierin een belangrijke rol. Er is veel ruimte voor initiatieven vanuit de buurten/ wijken (Buurtpanel en Initiatievenloket). Leefbaarheid draait om hoe mensen hun directe leefomgeving beleven en waarderen (openbare ruimte, sociale cohesie en veiligheid). Door bewonersbetrokkenheid en het eigenaarschap te vergroten, kunnen we beter aansluiten bij wensen en behoeften in de wijken, en burger en overheid dichter bij elkaar brengen.

In 2023 is een uitvoeringsplan opgesteld voor 2023 – 2025 op basis van de resultaten in de Gemeentelijke Beleidsmonitor (GBM). Samen met de maatschappelijke partners is bepaald welke wijken extra aandacht nodig hebben en op welke manier we dat gaan doen. De Buurt Bestuurt methodiek wordt hier o.a. voor ingezet, waarbij samen met bewoners wordt nagedacht over verbeteracties. Deze worden waar mogelijk gekoppeld aan andere opgaven in de wijk. In 2024 wordt de Gemeentelijke Beleidsmonitor weer uitgevoerd.

Om de samenwerking met maatschappelijke partners in de wijken goed te laten verlopen, wordt een nieuw convenant opgesteld. Daarnaast worden wijkprofielen opgesteld om onze kennis over de wijken te vergroten. Dit is een belangrijke basis voor iedereen die in een wijk aan de slag gaat.

Het wijkgericht werken wordt verder ingebed in de organisatie en sluit nauw aan bij ontwikkelingen als de Omgevingswet en de participatievisie en -verordening. Het Buurtpanel en het Initiatievenloket worden doorontwikkeld zodat we een laagdrempelige toegang bieden voor inwoners. De structurele ruimte op het budget van de buurtpanels is 20.000,-. Dit bedrag is hoger dan de gemiddelde jaarlijkse besteding. De reserve valt daarom vrij. Indien het budget niet toereikend dat kan er voor incidentele gevallen een aanvraag worden ingediend. En we gaan actief aan de slag om de twee wijkcentra in Culemborg om te vormen tot bruisende, levendige ontmoetingsplekken voor onze inwoners.

Regionale samenwerking
We zetten volop in op regionale samenwerking omdat we beseffen dat we het als Culemborg niet alleen kunnen. Tegelijkertijd willen we meer aan de voorkant van besluitvormingsprocessen komen om zo de Culemborgse prioriteiten goed te dienen. Onze raadsrapporteurs zijn daar een mooi voorbeeld van. We gaan daarmee verder op de weg die we de afgelopen jaren zijn ingeslagen. In de regio Rivierenland kijken we goed per gemeenschappelijke regeling wat onze belangrijkste prioriteiten zijn. In de samenwerking met de Utrechtse gemeenten zetten we vooral in op kennisdeling en het oppakken van concrete projecten.

Dienstverlening
De gemeente werkt op verschillende manieren voor de inwoners van Culemborg. Soms doet de gemeente dat als partner in samenwerking met initiatiefnemers. In andere gevallen is de gemeente leverancier van iets waarvoor je nu eenmaal naar de gemeente moeten. Bijvoorbeeld voor het ophalen van je paspoort, voor het aanvragen van een vergunning of bij belangrijke momenten in je leven.

We vinden het belangrijk dat onze gemeente werkt als menselijke overheid. Dat betekent dat we als mensen naast onze burgers gaan staan, ons in hun situatie verplaatsen en van daaruit onze dienstverlening verrichten. En men zich niet onpersoonlijk of als "nummer" behandeld voelt. Het betekent ook dat de gemeente toegankelijk en gebruiksvriendelijk is en blijft. Dit doet de gemeente onder meer door persoonlijk, laagdrempelig en in eenvoudige taal te communiceren en door aanvragen snel af te handelen. Met inwoners en partners stemmen we zo veel mogelijk af welke prioriteiten zij belangrijk vinden in het verbeteringen van de dienstverlening. Waarbij de insteek is om steeds meer toe te werken naar een werkwijze waarbij 'continu verbeteren' vanuit menselijk oogpunt de norm is. Bij Burgerzaken is het, naast het verbeteren, ook zaak om de basis weer op orde te brengen zodat sneller en effectiever ingespeeld kan worden op de ontwikkelingen die plaatsvinden.

Personeel en Organisatie
De gemeente Culemborg is een organisatie in ontwikkeling. In de afgelopen jaren hebben we aan de hand van het plan Hart voor de Organisatie gewerkt aan het verder professionaliseren van de ambtelijke organisatie. Dit is belangrijk voor de kwaliteit van onze dienstverlening en de verdere toekomst van de stad. We constateren dat door ambities en door steeds complexere taken die op de gemeente afkomen, de werkdruk hoog is. Een goede balans tussen ambities, noodzakelijke opgaven en de capaciteit van de ambtelijke organisatie heeft daarom blijvend onze aandacht. In het vervolg van de organisatieontwikkeling werken we aan onze sturingsfilosofie, waarbij portfoliomanagement en planmatig werken ons beter in staat moeten stellen meer grip te krijgen op ons werk. Om dit vorm te geven, goed te borgen in de organisatie en de voortgang ervan te bewaken, is het aanstellen van een programmamanager van belang.

We willen het aantal vacatures terugdringen, nieuwe medewerkers goed en snel laten landen in onze organisatie en ons personeel langer aan ons binden. Ook hebben we oog voor de verhouding tussen ingehuurde medewerkers en medewerkers in dienst van de gemeente.

Doelen en prestaties taakvelden Bestuur en Ondersteuning

0.1 Bestuur

Inwoners kunnen invloed uitoefenen op gemeentelijke plannen en beleid.
Prestaties
1. We geven verder uitvoering aan de participatievisie en -verordening die eind 2022 zijn vastgesteld.
2. We gaan door met online participatie via ons digitale Platform Culemborg.
3. We betrekken kinderen bij besluitvorming van de gemeente via de Kinderraad en de Kinderburgemeester.
4. We zetten verschillende vormen van jongerenparticipatie op om meer jongeren te betrekken bij de gemeente.
5. We gaan de Werkwijzer Participatie uitrollen in de organisatie als praktische leidraad bij het opzetten van een participatietraject.

We zorgen dat burgers en bedrijven voor alle in de Wmebv genoemde diensten deze elektronisch en op een veilige manier aan kunnen vragen.
Prestaties
1. We stellen op onze website digitale kanalen beschikbaar voor alle officiële berichten die aan de nieuwe wetgeving voldoen.
2. Wij zorgen dat de elektronische weg waarvoor we kiezen veilig te gebruiken is.
3. We passen onze kanalen zodanig aan dat we alleen de noodzakelijke gegevens opvragen die nodig zijn voor de aanvraag.
4. Bewijslast van de ontvangst of de verzending van een bericht ligt bij de gemeente. We zorgen dat de automatische en verplichte ontvangstbevestiging met een weergave van de ingevulde gegevens standaard wordt verstuurd naar het door de aanvrager ingevulde mailadres. De borging van het invullen van de juiste gegevens ligt wel bij de aanvrager.

We zorgen dat we hulpbehoevende burgers en bedrijven ondersteunen als ze er zelf niet uitkomen.
Prestaties
1. We richten ons interne proces zo in, dat we iedereen die hier hulp bij nodig heeft kunnen ondersteunen bij het aanvragen van het product of de dienst.

We werken samen met inwoners en onze maatschappelijke partners aan leefbare, veerkrachtige en toekomstbestendige wijken.
Prestaties
1. We werken samen met onze maatschappelijke partners en inwoners aan het behouden en verbeteren van de leefbaarheid in buurten en wijken. Met de leefbaarheid wijkteams signaleren we kansen en uitdagingen en voeren leefbaarheid acties uit.
2. We maken wijkprofielen om onze kennis over de wijken te vergroten en een wijkgerichte aanpak van leefbaarheidsvraagstukken en andere opgaven te ondersteunen.
3. We actualiseren het convenant WGW om de samenwerking tussen de gemeente en haar maatschappelijke partners goed te laten verlopen.
4. We monitoren tweejaarlijks de beleving van de leefbaarheid in de wijken met de gemeentelijke Beleidsmonitor (GBM). De nieuwe meting vindt plaats in 2024.
5. De wijkcentra zijn een bruisende ontmoetingsplek voor onze inwoners. We stimuleren ontmoetingsactiviteiten voor en door bewoners en zorgen voor een aantrekkelijke en laagdrempelige entree.
6. We beheren de buurtbudgetten die door de buurtpanels uitgegeven worden.
7. We werken aan de belangrijkste aandachtspunten uit de gemeente beleidsmonitor en zetten daar onze methode en het budget voor ‘buurt bestuurt’ voor in.

We dragen bij aan een stevige regionale positie om de Culemborgse belangen ook daar naar voren te brengen.
Prestaties
1. We versterken onze grip op samenwerkingsverbanden, door verder uitvoering te geven aan de nota verbonden partijen.
2. Vanuit onze gemeentelijke prioriteiten bepalen we onze inzet in regionale samenwerking. We brengen focus aan in de samenwerking door per gemeenschappelijke regeling onze speerpunten voor de komende jaren te benoemen.
3. We werken waar mogelijk met gemeenten in de regio Utrecht aan gezamenlijke projecten en wisselen kennis uit over diverse onderwerpen.
4. We gaan verder om de rol van de raadsrapporteurs verder te verstevigen en te versterken.
5. Raad en college voeren een jaarlijks gesprek over regionale samenwerking en de Culemborgse inzet en positie daarin.
6. We geven uitvoering aan de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen, waarmee de positie van gemeenteraden versterkt. Dit doen we samen met de regiogemeenten in het Rivierenland.

Onze werkorganisatie is een vooruitstrevende professionele, wendbare, lerende en aantrekkelijke organisatie. De arbeidsproductiviteit is hoog en er is een prettige werkomgeving. Het is een diverse organisatie waar mensen een kans krijgen.
Prestaties
1. Op basis van een verhelderde sturingsfilosofie (zomer/najaar 2023) wordt de organisatieontwikkeling verder vorm gegeven. Portfoliomanagement en versterking van het planmatig werken zijn hier belangrijke onderdelen van. Hierdoor krijgen we meer grip op de werkdruk en het realiseren van prestaties volgens afspraak

3.	We maken een inhaalslag op gebied van werving en selectie. We actualiseren onze wervingsmiddelen en zorgen dat de vacatures (nagenoeg) zijn ingevuld. Bij de werving richten we ons op diversiteit. We zoeken zetten ons actief in om diverse doelgroepen te bereiken, omdat we willen dat ons personeelsbestand een goede afspiegeling is van de samenleving.
4.	We streven naar een gezonde balans tussen vaste, eigen medewerkers en inhuur van professionals. We zetten nadrukkelijk in op het terugdringen van inhuur van externe capaciteit.
5.	We ontwikkelen een onboardingsprogramma zodat nieuwe medewerkers efficiënt worden ingewerkt en sneller hun weg vinden in de organisatie en de systemen.
6.	We implementeren een LMS (leermanagementsysteem) waarin we cursussen en trainingen aanbieden. Deze trainingen vinden zowel digitaal als fysiek plaats en zijn gericht op zowel algemene als bedrijfsspecifieke kennis en vaardigheden. Daarnaast gaan we vaker en structureler evalueren en verbeteren. We vergroten het bewustzijn dat evalueren bijdraagt aan een lerende organisatie.
7.	Er is aandacht voor onderlinge relaties en verbinding; dit komt tot uiting in geplande ontmoetingen gericht op nieuwe medewerkers, jonge ambtenaren en uitwisseling tussen college, MT, teams en medewerkers.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	1.923	1.920	1.931	1.931	1.931
Baten	0	0	0	0	0

0.2 Burgerzaken

De gegevens van de inwoners in de Basisregistratie Personen moeten actueel en betrouwbaar zijn, zodat deze kunnen worden gebruikt door alle (semi)overheidsorganisaties.
Prestatie
1. We borgen de betrouwbaarheid en correctheid van de gegevens in de BRP volgens de voorgeschreven wet- en regelgeving en eigen aanvullend beleid. Adresfraude sporen we op aan de hand van de methodiek van risicogericht adresonderzoek. We onderzoeken alleen adressen waarover twijfels bestaan. Waar nodig, zoeken we de samenwerking met in- en externe partners.
2. Het digitale systeem van Burgerzaken breiden we verder uit met onderdelen waardoor een betere service voor burgers wordt gerealiseerd en de organisatie efficiënter kan werken. Daarbij sluiten we zo veel mogelijk aan op de landelijke uitrol vanuit de leverancier van de ondersteunende software. Hierbij hoort ook een professionele ict ondersteuning op applicatie gebied, waarbij storingen zo snel mogelijk kunnen worden verholpen en men dus zo snel mogelijk verder geholpen kan worden.

Zowel digitaal als in het stadskantoor is onze dienstverlening persoonlijk en proactief.
Prestatie
1. Aanvragen en aangiftes handelen we waar mogelijk digitaal af zodat informatieverstrekking correct is. Inwoners attenderen we op het verloop van documenten evenals de gereed melding daarvan. Proactief proberen we de uitgifte te spreiden over periodes en bij een bezoek aan het stadskantoor doen we dat op afspraak om beter te kunnen plannen en voorbereiden, waardoor er meer aandacht aan de aanvragen kunnen worden gegeven. Het doel is om burgers zo min mogelijk naar kantoor te laten komen.

Wij zorgen dat de inwoners gebruik kunnen maken van hun kiesrecht.
Prestatie
1. We zorgen ervoor dat het stemproces toegankelijk is voor iedere kiesgerechtigde zodat een ieder gebruik kan maken van zijn/haar democratisch recht. We zorgen de expertise voor het goed organiseren van de verkiezingen zo veel mogelijk bij de vaste medewerkers wordt belegd.

Wij zijn geïnteresseerd in waar onze inwoners tegenaan lopen.
Prestatie
1. We vertalen ideeën klachten en opmerkingen waar mogelijk naar de verbetering van onze dienstverlening. We werken toe naar een werkwijze van continu verbeteren. We proberen waar mogelijk (binnen de wet) zo flexibel mogelijk te zijn met onze dienstverlening.

Op orde brengen basis van de bedrijfsvoering bij Burgerzaken en in gang zetten toekomstbestendige werkwijze en structuur.
Prestatie
1. Basis van de bedrijfsvoering bij Burgerzaken is op orde gebracht: • Capaciteit medewerkers is de juiste. • We minimaliseren de inhuur door de basis op orde te hebben eventuele (achterstanden weg en procedures herevalueren). • Medewerkers zijn up-to-date met de laatste kennis van ontwikkelingen en wetgeving. • Systemen zijn goed ingericht, up to date, met de laatste releases en modules en ondersteunend aan de werkprocessen. • Beleid is nagelopen, geactualiseerd en vernieuwd / geïnnoveerd. • We trekken samen op met Team Veiligheid betreft ondermijning.
2. Er ligt een plan van aanpak voor het realiseren van een duurzame, toekomstbestendige werkwijze en structuur van de afdeling Burgerzaken. Waar al aanvang mee gemaakt is met de implementatie hiervan (juiste persoon op de juiste plek). Door kennis binnen Burgerzaken te houden creëren we meer continuïteit en worden er minder fouten gemaakt met als gevolg minder klachten en hogere klanttevredenheid.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	902	1.051	1.052	1.051	1.074
Baten	253	283	283	283	283

0.4 Overhead

De doelen en prestaties van taakveld 0.4 overhead zijn opgenomen in paragraaf bedrijfsvoering.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	13.505	12.421	12.233	12.355	12.252
Baten	355	386	386	386	386

Indicatoren per taakveld

Indicatoren	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Meetinstrument
0.1 Bestuur							
-							
0.2 Burgerzaken							
Percentage digitale aangifte Geboorte, huwelijk en overlijden	33%	20%	80%	85%	90%	90%	Geautomatiseerd systeem
Kwaliteitsnorm van 95%	Gerealiseerd	Voldoen aan normen BRP en BIG	Voldoen aan normen BRP en BIG	Voldoen aan normen BRP en BIG	Voldoen aan normen BRP en BIG	Voldoen aan normen BRP en BIG	Kwaliteits-monitor BRP van MinBZK/RvIG, interne audits
Kwaliteitsnorm van 95%	Gerealiseerd	Voldoen aan normen PUN en BIG	Voldoen aan normen PUN en BIG	Voldoen aan normen PUN en BIG	Voldoen aan normen PUN en BIG	Voldoen aan normen PUN en BIG	waliteitsmonitor Reisdocumenten van MinBZK/ RvIG, Interne audits.

Toelichting indicatoren
We maken digitale aangiftes en afhandeling steeds meer mogelijk. De prognose voor het aandeel van digitale aangiftes laten daarom een forse stijging zien. Vanaf Q4 2022 bieden wij de mogelijkheid om de melding voorgenomen huwelijk digitaal te doen. Het product ‘melding voorgenomen huwelijk’ is 36% van de totale aangiften burgerlijke stand (geboorten 11% en overlijden 53%) op jaarbasis.
De beschikbaarheid van deze digitale functionaliteit zal fors bijdragen aan het percentage online aangiften.

Het is wettelijk verplicht dat de Basisregistratie personen (BRP) op orde is, dat wil zeggen dat de gegevens kloppen. Alle andere (semi)overheidsinstanties en inwoners zijn hier namelijk van, bijvoorbeeld voor toeslagen en andere rechten en plichten. De kwaliteit van zowel de BRP als de processen rond reisdocumenten worden jaarlijks gecontroleerd door het Ministerie van BZK.

Ook intern zal het proces van beschikbaar stellen van de BRP 100% aan regels en wetgeving (privacy) worden onderworpen. Het gebruiksbeleid van inzage zal worden aangescherpt waar mogelijk.

Verplichte indicatoren

Kwaliteits- monitor BRP van MinBZK/RvIG, interne audits en kwaliteitsmonitor Reisdocumenten van MinBZK/ RvIG, Interne audits jaarlijkse doorzelfevaluatie die is opgelegd door het Rijk.

Overzicht wettelijk/ beleidskader

- Gemeentewet
- Wet gemeenschappelijke regelingen
- Nota verbonden partijen
- Reglement van Orde raad en commissies 2021
- Participatieverordening 2022
- Participatievisie gemeente Culemborg (2022)
- Visie op Wijkgericht Werken 2021
- Visie op dienstverlening
- Wet- en regelgeving op het gebied van burgerlijke stand (Burgerlijk wetboek 1 BRP) Reisdocumenten, rijbewijzen, Kieswet, Wmo, minima
- PUN: Paspoortuitvoeringsregeling Nederland.
- Regeling beheer en toezicht BRP
- Verordening BRP
- Reglement BRP
- Kieswet
- Wet op de lijkbezorging

Betrokken partners

- Gemeenschappelijke regelingen
- Buur- en regiogemeenten
- Ketenpartners, zoals Belastingdienst, IND, UWV
- Regionale samenwerkingsverbanden
- Beheersstichting Begraafplaatsen Culemborg
- Politie
- Provincie Gelderland
- Overige samenwerkingspartners in het kader van adresfraude, o.a. Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA), Legitiem, politie, Kleurrijk Wonen, e.d.
- Lokale partners, zoals:
    - ElkWelzijn
    - Inwoners en inwonersorganisaties
    - Ondernemers
    - Buurtpanel
    - Initiatiefnemers
    - Coöperaties
    - Scholen

Verbonden partijen

	Regio Rivierenland
Belangrijkste ontwikkelingen:	Een groot aantal documenten/agenda's is de afgelopen jaren vernieuwd dan wel aangescherpt of ontwikkeld. Denk hierbij aan de Gebiedsagenda, de Woondeal, het Mobiliteitsplan het Regionaal Economisch Ambitiedocument et cetera. 2024 is een jaar waarin de uitvoering van deze documenten centraal staat. De toegenomen taken bij de Regio, maar ook de complexiteit hiervan en het verzorgen van ondersteunende programma's als de RegioDeal maken dat de balans tussen beschikbare capaciteit en taken in de bedrijfsvoering uit evenwicht raakt. Om deze reden gaat de Regio Rivierenland inzichtelijk maken welke taken passen binnen de beschikbare formatie, wat hun doelstellingen zijn en waarvoor wellicht aanvullende formatie noodzakelijk is. In de zienswijze op de begroting van de Regio voor 2023 heeft de gemeenteraad van Culemborg aangegeven graag in gesprek te gaan op het moment dat dit gevolgen heeft ofwel voor de formatie, ofwel voor de taken die al dan niet door de Regio uitgevoerd kunnen worden.

Wat mag het programma kosten?

Bestaand

De volgende tabel van de lasten en baten voor dit programma is gebaseerd op bestaand beleid uit de begroting 2023. Ook de uitgangspunten die bij de kadernota 2024 zijn bepaald zijn hierin verwerkt incl. de meerjarige effecten vanuit de najaarsrapportage 2023. Alle uitgangspunten en nieuwe ontwikkelingen zijn doorgerekend. Dit is de primitieve begroting 2024.

Bedragen x € 1.000

Bestuur en Ondersteuning	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	15.174	16.330	15.392	15.215	15.336	15.256
Baten	1.022	607	669	669	669	669
Saldo van baten en lasten	**-14.152**	**-15.722**	**-14.723**	**-14.546**	**-14.668**	**-14.587**

Per taakveld	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Bestuur	2.622	1.923	1.920	1.931	1.931	1.931
Burgerzaken	865	902	1.051	1.052	1.051	1.074
Overhead	11.687	13.505	12.421	12.233	12.355	12.252
Lasten	***15.174***	***16.330***	***15.392***	***15.215***	***15.336***	***15.256***
Bestuur	102	0	0	0	0	0
Burgerzaken	417	253	283	283	283	283
Overhead	503	355	386	386	386	386
Baten	***1.022***	***607***	***669***	***669***	***669***	***669***

Reservemutaties	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	12	12	12	12	12	12

Bestuur en Ondersteuning	**-14.140**	**-15.710**	**-14.711**	**-14.534**	**-14.656**	**-14.575**

Analyse primitieve begroting

Lasten

Bestuur

In 2024 is het uitgavenbudget iets hoger ten opzichte van andere jaren. Dit heeft te maken met bepaalde kosten voor service level agreement die jaarlijks nu opnemen.

Burgerzaken

Ten opzichte van 2023 zijn de lasten hoger als gevolg van een hogere toerekening van salariskosten.

Overhead

De kosten voor overhead vallen lager uit dan in 2023. Een aantal budgetten zijn geïndexeerd en ook een deel van de formatie-uitbreiding komt hier tot uitdrukking. Bij de voorjaarsrapportage 2023 is de nieuwe cao al bijgesteld met € 1,6 mln. Onze huidige loonsomanalyse 2024 laat zien dat ondanks de indexatie de salarissen niet stijgen, maar licht dalen omdat een aantal aannames uit voorzichtigheid zijn gedaan bij de aanmelding van de voorjaarsrapportage 2023 die ook volledig dekkend is voor 2024.

Baten

Bestuur

Geen bijzonderheden.

Burgerzaken

Ten opzichte van 2023 stijgen de begrote inkomsten als gevolg van meeropbrengsten van reisdocumenten en identiteitskaarten. Deze zijn bijgesteld op basis van de laatste prognoses.

Overhead

Ten opzichte van 2023 stijgen de begrote inkomsten als gevolg van meeropbrengsten detachering.

Reservemutaties

Geen bijzonderheden.

02 Programma Veiligheid

Programma Veiligheid

Opbouw programma

Zorg & veiligheid, jeugd, drugs en cybercrime zijn de belangrijkste thema's in ons programma veiligheid. In dit hoofdstuk leest u waaruit ons programma nog meer bestaat en wat onze aanpak hierbij wordt.

Taakveld	Omschrijving	Portefeuillehouder
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Gerdo van Grootheest
1.2	Openbare orde en Veiligheid	Gerdo van Grootheest

Wat is het maatschappelijk effect van het programma?

Veiligheid is een belangrijke randvoorwaarde voor het geluk en welzijn van de Culemborgse inwoners en ondernemers. En ook bezoekers van onze gemeente moeten zich veilig voelen. Het veiliger maken van Culemborg is een belangrijke doelstelling van onze gemeente.

Culemborg is een grote kleine stad. Klein in omvang waardoor we situaties snel in kaart kunnen brengen. Dankzij korte lijnen weet iedereen elkaar makkelijk te vinden. We zijn groot in trots en ambities, maar soms ook groot in problematiek. Ook in Culemborg manifesteren leefbaarheidsvraagstukken en criminaliteit. We worden geconfronteerd met grootstedelijke vraagstukken, daarom werken we samen met onze partners binnen de Waarden/Rivierenland, Gelderland-Zuid en Oost Nederland. Dankzij deze integrale aanpak kunnen we problemen effectief en efficiënt aanpakken.

Preventie en handhaven
Het voorkomen van criminaliteit is de beste misdaadbestrijding. Daarom organiseren we preventieve activiteiten en controles. Veiligheid in Culemborg begint bij de 'sociale basis' die we verder willen blijven versterken. Samen met politie, handhaving, het RIEC en het Openbaar Ministerie handhaven we wet- en regelgeving. Op die manier gaan we ondermijning tegen. Daarnaast implementeren we nieuwe instrumenten om het criminelen zo moeilijk mogelijk te maken.

In 2024 werken we verder aan de doelstellingen uit het beleid. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste onderwerpen die we nader toelichten. In 2024 zetten we in op:

- het verder uitrollen van onze procesregie[1]. Dit doen we onder andere met de 'doorbraak methode'[2].
- het zichtbaar uitvoeren van integrale controles.

[1] Problemen in de samenleving kennen geen zwart/wit indeling in veiligheidsproblemen en problemen in het sociaal domein. Procesregie voert regie over casuïstiek waarbij sprake is van problemen in beide domeinen en benadert deze integraal. Het doel van procesregie is uiteindelijk om escalatie van (potentieel) ernstige casuïstiek te voorkomen en waar deze toch plaatsvindt de negatieve gevolgen daarvan zoveel mogelijk te beperken.
[2] Dit is een methode die het leveren van maatwerk makkelijker maakt buiten traditionele kaders om.

- het voorkomen van digitale criminaliteit.
- het actualiseren van de beleidsregels Bibob en Opiumwet[3].
- bewustwording en meldingsbereidheid op het gebied van ondermijning
- werken met een actueel Toezicht- en handhavingsbeleid met gepaste ambities.
- informatie gestuurd werken met de straatsignaal applicatie.

Uitvoeringsplan Integraal Veiligheidsplan (IVP) gemeente Culemborg
In 2023 is het Uitvoeringsplan IVP 2023-2026 vastgesteld. Vanuit de Gezagsdriehoek De Waarden (burgemeesters, teamchef van de politie en de gebiedsofficier van justitie binnen de Waarden) is besloten om gezamenlijk een Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 op te stellen. Veiligheidsproblemen gaan voorbij gemeentegrenzen. Een intensievere samenwerking tussen gemeenten en samen met politie en Openbaar Ministerie is daarbij noodzakelijk. We creëren ook meer capaciteit door gezamenlijk op te trekken.

Er is gekozen om in te zetten op vier prioriteiten: zorg en veiligheid, jeugd, drugs en cybercriminaliteit/digitale criminaliteit. Ons uitvoeringsplan vormt de basis voor onze veiligheidsaanpak in de raadsperiode van 2023-2026. In het plan staan concrete acties en afspraken benoemd. In 2024 gaan we bijvoorbeeld zichtbaar integrale controles uitvoeren en zetten we in op het voorkomen van digitale criminaliteit.

Plan van aanpak Ondermijning gemeente Culemborg 2023-2026
Criminelen ondermijnen het lokale gezag als zij de kans krijgen bijvoorbeeld misbruik te maken van gemeentelijke vergunningen, distributie door bedrijven en huisvesting. Hierdoor verslechtert de veiligheid en leefbaarheid en kan het schade opleveren voor inwoners en ondernemers.

Het algemene doel van de integrale aanpak is het aanpakken, terugdringen en waar mogelijk voorkomen van ondermijning in onze gemeente. Vanuit deze doelstelling streven wij in 2024 naar:
1) het actualiseren van de beleidsregels voor de Wet Bibob (integriteitstoetsing ondernemers) en Opiumwet (‘Damocles’ – aanpak drugspanden);
2) het organiseren van een ondermijningsfestival, bijeenkomsten en (online) campagnes om zowel intern als extern extra bewustwording te creëren;
3) het verder vergroten van de meldingsbereidheid via Meld Misdaad Anoniem en het interne meldpunt ondermijning;
4) het versterken van de procesregie via onder andere de ‘doorbraak methode’. We hebben een bredere aanpak nodig, waarin het veiligheidsdomein en het sociaal domein samen de strijd aangaan;
5) een gerichte en integrale persoonsgerichte aanpak met het politie en het OM.

Wijkaanpak: naar kansrijk & veilig opgroeien
We gaan door met de ontwikkeling van onze wijkaanpak. In de nieuwe fase van de wijkaanpak ligt onze focus volledig op onze jeugd. Het is daarbij onze ambitie om de jeugd kansrijk en veilig op te laten groeien. Preventie waar het kan, repressie waar het moet.

We zijn in 2023 gestart met de samenwerking in het Jeugdinterventie Team Culemborg waar alle ketenpartners samenwerken; we bouwen deze samenwerking volgend jaar verder uit. In 2024 maken we een volgende stap in informatiegestuurd werken; het aangeschafte casusgericht veiligheidsinformatiesysteem verbetert de onderlinge samenwerking en informatieuitwisseling tussen ketenpartners. We continueren in 2024 de uitbreiding in capaciteit van het intensief casemanagement uit zodat we meer individuele ondersteuning kunnen bieden. In 2024 blijven we

[3] Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob). De Opiumwet beschrijft de (chemische) stoffen die verboden zijn.

het Jongeren Informatiepunt (onderdeel van het Hulp informatiepunt) op onze twee middelbare scholen financieel ondersteunen zodat het jongerenwerk van ElkWelzijn op de scholen aanwezig blijft en intensief casemanagement kan worden ingezet indien gewenst. We onderzoeken of een verdere uitbouw naar het basisonderwijs mogelijk is. Ook breiden we het kinderwerk bij ElkWelzijn uit. We financieren dit alles door binnen het beschikbare budget voor de wijkaanpak te herprioriteren. Bij landelijke partners vragen we zoveel mogelijk aandacht voor kleinere steden die extra ondersteuning nodig hebben om wijken veiliger te maken.

Toezicht en handhaving van wetten en regels
In 2024 hebben we een actueel Toezicht- en handhavingsbeleid met gepaste ambities. Vanuit onze opdrachtgeversrol werken we nauw samen met de partijen die wij daarvoor inschakelen.

[1] Problemen in de samenleving kennen geen zwart/wit indeling in veiligheidsproblemen en problemen in het sociaal domein. Procesregie voert regie over casuïstiek waarbij sprake is van problemen in beide domeinen en benadert deze integraal. Het doel van procesregie is uiteindelijk om escalatie van (potentieel) ernstige casuïstiek te voorkomen en waar deze toch plaatsvindt de negatieve gevolgen daarvan zoveel mogelijk te beperken.
[2] Dit is een methode die het leveren van maatwerk makkelijker maakt buiten traditionele kaders om.
[3] Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob). De Opiumwet beschrijft de (chemische) stoffen die verboden zijn

Doelen en prestaties taakvelden Veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en Brandweer

De gemeente is (in samenwerking met de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid) voorbereid op incidenten en crises. Wij kunnen de taken die in het kader van bevolkingszorg op ons pad komen naar behoren vervullen.
Prestaties
1. Project toekomstbestendige bevolkingszorg en crisiscommunicatie De systeemtesten van 2019 en 2021, en ook incidenten en oefeningen, hebben laten zien dat de inrichting en de bezetting van bevolkingszorg in Gelderland-Zuid kwetsbaar is en verbeterd kan worden. De afgelopen jaren hebben we ook te maken gehad met complexe en langdurige crises. Om hier in de toekomst beter op in te spelen, gaan we de mensen meer voorbereiden en de organisatie beter inrichten. Eind 2021 heeft de coördinerend gemeentesecretaris[1] de opdracht gegeven aan een projectgroep om te komen tot: • Een toekomstbestendige inrichting van de gemeentelijke crisisorganisaties. Deze kunnen naar behoefte worden ingezet; • Duidelijke en vastgelegde samenwerkingsafspraken tussen de gemeenten en veiligheidsregio. Deze afspraken betreffen de operationele voorbereiding, kwaliteit en kwantiteit van bevolkingszorg en crisiscommunicatie. De uitkomsten van het project toekomstbestendige bevolkingszorg en crisiscommunicatie zijn in juni 2023 aan de coördinerend gemeentesecretaris aangeboden. Beleidsuitgangspunten voortkomend uit het project zijn opgenomen in het Regionaal Beleidsplan 2024-2027. In een onderliggend programma zijn deze vertaald naar activiteiten. De nieuwe inrichting van bevolkingszorg is opgenomen in het Regionaal Crisisplan 2024. Samen met een nieuwe samenwerkingsovereenkomst wordt deze in december aangeboden aan het Algemeen bestuur.
2. We werken samen met en adviseren aan de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid.
3. We leveren gemeentelijk personeel voor regionale pools (piketofficieren van Dienst bevolkingszorg (lokaal) en houden deze functionarissen vakbekwaam door deelname aan opleidingen en oefeningen.
4. We organiseren in 2024 oefeningen zodat we voorbereid zijn op crises of rampen.

[1] De coördinerend gemeentesecretaris is belast met de coördinatie van de maatregelen en voorzieningen die de gemeenten treffen met het oog op een ramp of crisis.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	2.135	2.419	2.427	2.436	2.444
Baten	0	0	0	0	0

1.2 Openbare orde en Veiligheid

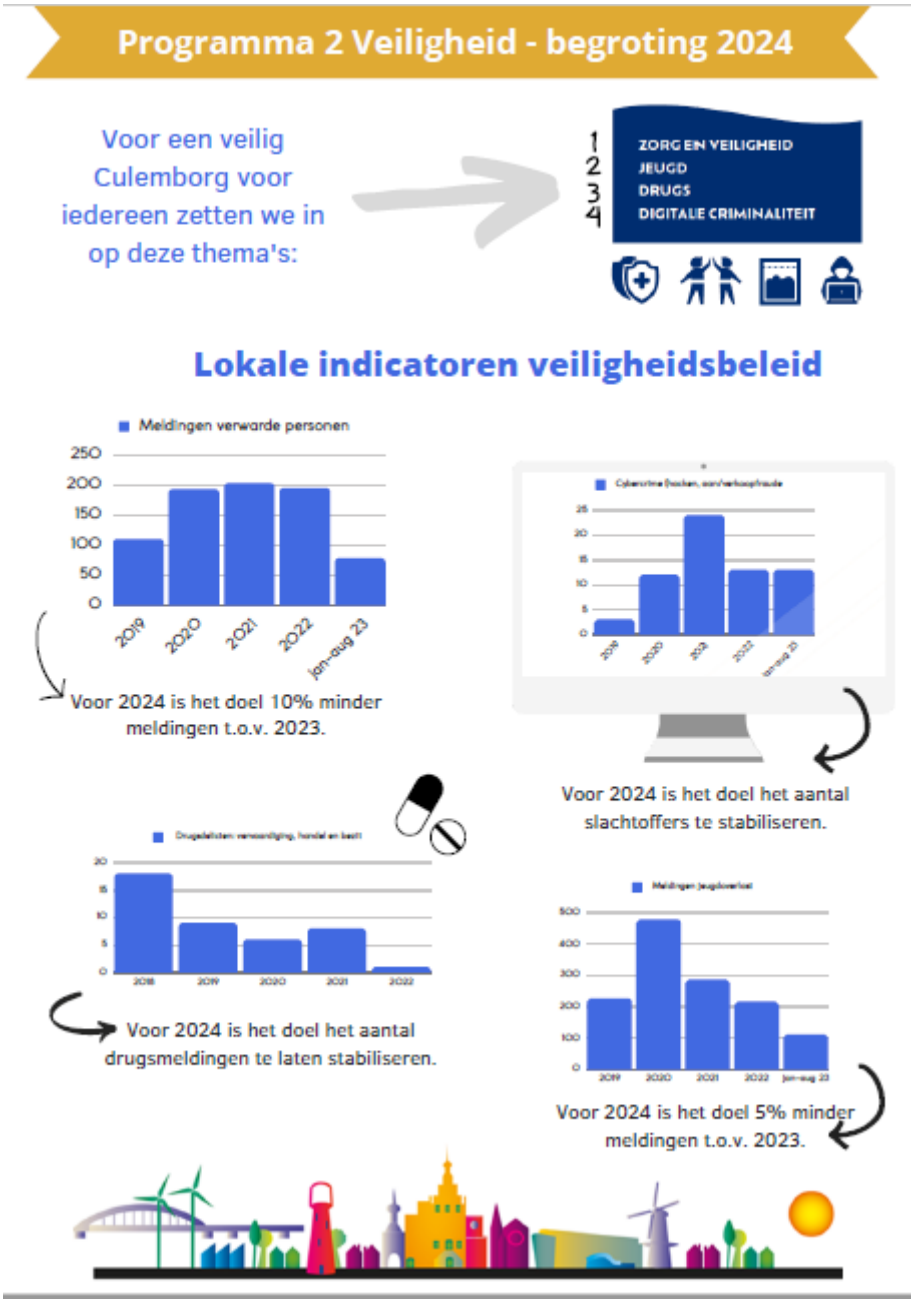
We zetten in op preventie door integraal samen te werken en door de sociale basis te versterken.
Prestaties
1. Waar nodig en mogelijk nemen we belemmeringen weg in de integrale samenwerking. Denk hierbij aan privacy en verschillende werkplekken. Dit doen we onder andere via de wijkaanpak en een convenant om informatie te delen in het kader van zorg en veiligheid.
2. We geven uitvoering aan de sluitende aanpak personen met verward/onbegrepen gedrag met als voornaamste lokale pijler de inrichting van de GGZ in de wijk (team wijkgerichte GGZ en de inloop GGZ). Regionaal wordt in 2024 samengewerkt met de Samenwerkplaats Sluitende Aanpak. Dit is een samenwerking tussen Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN), gemeenten in Gelderland Zuid en ketenpartners. Het heeft als doel het ketenleren en het keten samenwerken te bevorderen.
3. Er blijft extra aandacht voor de aanpak voorkoming escalatie (AVE). Specifiek voor triage om casuïstiek direct bij de passende persoon te beleggen. Daarnaast ook het positioneren van de rol van casusregisseur en procesregisseur bij ketenpartners zoals ProPersona, GGD en Veiligheidshuis.
4. We werken wijkgericht aan leefbare en veerkrachtige/vitale buurten en wijken die op de toekomst zijn voorbereid: fysiek, sociaal, veilig, cultureel en economisch. Het sociaal team heeft hier een belangrijke preventieve rol.
5. De stadsbrede vernieuwde jeugdaanpak wordt actief toegepast. Van belang is de borging van intensief casemanagement en het verder versterken van de samenwerking met de VO-scholen en met ElkWelzijn op het gebied van jongerenwerk.
6. We voeren de reguliere taken uit en optimaliseren deze. Dit doen we via diverse casus overleggen, de (persoonsgerichte) aanpak binnen het Veiligheidshuis en het sociaal team. Op vele gebieden, zoals: polarisatie, woonoverlast, huiselijk geweld, jeugd, zorgwekkende zorgmijders, complexe multiproblematiek, ex-gedetineerden, verwarde personen, etc.

In onze stad moet iedereen zich veilig en thuis voelen.
Prestaties
1. We zetten in op het voorkomen van onveiligheid en crimineel gedrag. Waar nodig handhaven we wetten en regels op . Concrete voorbeelden zijn integrale controles op thema's/locaties zoals een bedrijventerrein, het buitengebied en overlastgebieden.
2. We besteden aandacht aan de aanpak van ondermijning (in het bijzonder de aanpak van drugscriminaliteit en mensenhandel). We gaan onder andere aan de slag met het vergroten van de bewustwording van inwoners en ondernemers in relatie tot ondermijning (met een ondermijningsfestival en bewustwordingsbijeenkomsten). Ook voeren we zichtbare (integrale) controles uit.
3. We houden alle beschikbare instrumenten voor bestuursrechtelijk optreden gereed en zorgen ervoor dat deze instrumenten geactualiseerd zijn. Concrete voorbeelden zijn de actualisatie van de Algemene plaatselijke verordening Culemborg, een Plan van aanpak Ondermijning, geactualiseerde beleidsregels Wet Bibob (integriteitstoetsing) en artikel 13b van de Opiumwet (sluiting drugspanden).
4. We blijven (preventieve) activiteiten uitvoeren op het gebied van bewustwording en betrekken daarbij onze partners, maar ook inwoners en ondernemers. Concrete voorbeelden zijn de preventieve acties op het voorkomen van woninginbraak (tijdens de week van de Veiligheid) en voorlichting op scholen.

5.	We bedden de aanpak op lokale weerbaarheid in door te werken met een programma weerbaarheid waarin structureel aandacht komt voor dit thema, zowel onder ambtenaren als politiek en bestuurlijk.
6.	Het gebruik van camera's wordt periodiek getoetst aan de eisen en voorwaarden die in dit beleid opgenomen zijn. In 2023 heeft een tussentijdse evaluatie van het camerabeleid plaats gevonden. De nieuwe camera's en posities worden gemonitord en bijgestuurd waar nodig.
7.	Onze inwoners blijven we betrekken bij de (sociale) veiligheid door de WhatsAppgroepen buurtpreventie te faciliteren en te ondersteunen.
8.	Er wordt een toezicht- en handhavingsplan voor de Algemeen plaatselijke verordening, Alcoholwet en overige bijzondere wetten opgesteld. We werken hierin samen met partners als de toezichthouders/Boa's, de Omgevingsdienst Rivierenland, de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid, de politie, het Openbaar Ministerie, de GGD Gelderland-Zuid en stichting Halt.
9.	We besteden aandacht aan cybercrime en digitale veiligheid, als steeds meer voorkomende vorm van criminaliteit. Hierbij zijn 2 doelgroepen te onderscheiden: Intern richting medewerkers en externe richting onze inwoners en ondernemers.

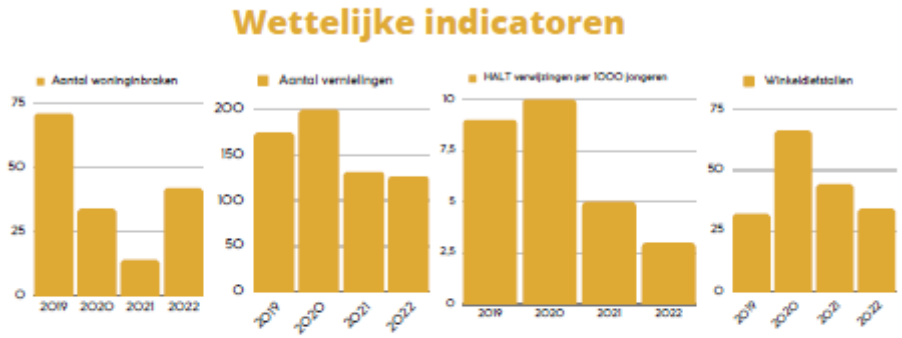
Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	1.515	1.225	1.225	1.225	1.225
Baten	42	42	42	42	42

Indicatoren per taakveld

Toelichting indicatoren

Verplichte indicatoren

Toelichting indicatoren

Bovenstaande verplichte indicatoren richten zich op traditionele 'high impact crimes'. Door de aanpak op verschillende fronten en een verschuiving naar digitale criminaliteit zien we een dalende trend. In onze plannen richten wij ons minder op de traditionele high impact crimes en kijken we meer wat er op lokaal niveau speelt. Via wekelijkse overleggen sturen we bij waar nodig en mogelijk is. We willen in kunnen spelen op spontane gebeurtenissen en onvoorziene trends die zich lopende het jaar aandienen. Hiervoor zijn meerdere indicatoren. Niet alleen cijfers, maar ook signalen en meldingen uit onze stad, de bedrijventerreinen en het buiten gebied. Deze indicatoren onderzoeken

we nader met onze veiligheidspartners en werken we uit in plannen van aanpak of integrale afspraken.

Overzicht wettelijk/ beleidskader

Wettelijk kaders

- Gemeentewet
- Algemene plaatselijke verordening Culemborg
- Provinciale verordening
- Wet Gemeenschappelijke Regelingen
- Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob)
- Alcoholwet, Alcoholbesluit en Alcoholregeling
- Wet op de kansspelen
- Wetboek van Strafvordering/Regeling domeinlijsten buitengewoon opsporingsambtenaar/Beleidsregels Buitengewoon Opsporingsambtenaar
- Wet veiligheidsregio's
- Opiumwet
- Wet ruimtelijke ordening
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)
- Wet milieubeheer/Activiteitenbesluit milieubeheer
- Omgevingswet (vanaf 1 januari 2023)
- Algemene wet bestuursrecht (Awb)
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).
- Wet verplichte ggz
- Wegenverkeerswet 1994
- Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)

Beleidskaders

- Kadernota Integrale Veiligheid (in 2023 gezamenlijk op- en vastgesteld binnen de Gezagsdriehoek De Waarden) en uitvoeringsplannen
- Toezicht- en handhavingsbeleid Culemborg en uitvoeringsplannen
- Beleidsregels Wet Bibob Culemborg
- Beleidsregel artikel 13b van de Opiumwet
- Veiligheidsstrategie Oost-Nederland
- Horecavisie en Handboek horeca
- Evenementenvisie en Handboek Evenementen
- Detailhandelsvisie
- GVVP 2021-2030 (Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan)
- SPV 2030 (Strategisch Plan Verkeersveiligheid)
- Notitie Wijkgericht werken
- Positie procesregie in relatie tot AVE, doorontwikkeling sociaal domein, wijkaanpak

Betrokken partners

- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)
- Openbaar Ministerie (OM)
- Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) Oost-Nederland
- Provincie Gelderland
- Waterschap Rivierenland

- Politie Oost-Nederland, basisteam De Waarden
- Omgevingsdienst Rivierenland
- Omliggende/ regio gemeenten/ Gezagsdriehoek De Waarden
- Intergemeentelijke project (IGP)
- Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV)
- Lokale partners zoals:
    - Bewoners(groepen)
    - KCB (Kring Culemborgse Bedrijven)
    - ElkWelzijn
    - Kleurrijk Wonen
    - CV Parijsch
    - Ondernemers
    - Inwoners en inwonersorganisaties (zoals de deelnemers WhatsAppgroepen Buurtpreventie)
    - Scholen
    - Regionale en landelijke leerkringen
    - Huurdersbelangenvereniging
    - Vluchtelingenwerk
    - Fietsersbond Culemborg
- Ketenpartners, zoals de Belastingdienst, IND, UWV, Nederlandse Arbeidsinspectie
- Regionale samenwerkingsverbanden, zoals Regio Rivierenland, Werkzaak Rivierenland, AVRI
- Overige samenwerkingspartners in het kader van adresfraude, o.a. Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA), Legitiem, e.d.
- Zorg- en Veiligheidshuis
- Gemeenschappelijke gezondheidsdienst (GGD)

Verbonden partijen

	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)
Belangrijkste ontwikkelingen:	***Regionale ontwikkelingen bevolkingszorg en crisiscommunicatie*** De VRGZ kreeg eind 2021 namens de gemeenten in Gelderland- Zuid de opdrachten voor: • Een nieuw meerjarenprogramma voor toekomstbestendige bevolkingszorg en crisiscommunicatie. • Een voorstel tot een nieuwe inrichting van bevolkingszorg en de invoering hiervan. • Een nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen gemeenten en veiligheidsregio op het gebied van bevolkingszorg en crisiscommunicatie. Halverwege 2023 zijn beleidsadviezen aangeboden aan het Algemeen bestuur. In de komende beleidsperiode wordt de prioriteit gelegd bij (wordt nader uitgewerkt in het meerjarenprogramma): 1. Het versterken van de regionale samenwerking tussen gemeenten en veiligheidsregio; 2. Het versterken van de vakbekwaamheid en flexibele inzetbaarheid van gemeentelijke functionarissen met een rol in de lokale of regionale crisisorganisatie; 3. Het inrichten en borgen van nazorg aan eigen personeel; 4. Een betere voorbereiding van de overdracht van werkzaamheden van de crisisorganisatie naar de vaste organisatie van gemeente(n) en betrokken partijen na afloop van de ramp of crisis. ***Aanpassing uitvoering adviesfunctie brandweer bij start Omgevingswet*** Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 vervalt een aantal wettelijke adviestaken van de veiligheidsregio. Enkele nieuwe taken worden toegevoegd. Artikel 14, tweede lid, onder de Wet veiligheidsregio's (Wvr) wordt uitgebreid met de adviesfunctie omgevingsplannen. Dit betekent voor de brandweer een aanpassing van hun uitvoering van de adviesfunctie. De afgelopen jaren is ter voorbereiding de projectgroep bezig geweest met de implementatie van de Omgevingswet. Dit gaat onder andere over praktische zaken zoals werkwijzen en systemen, over de veranderingen die hiermee gepaard gaan en hoe we hierin samen kunnen werken. ***Actieplan toekomstbestendige brandweerzorg*** Bij het toekomstbestendig maken van de brandweer gaat het om de vragen: • Hoe houden we de kwaliteit van de lokale brandweerposten in regionaal verband hoog in verbinding met veranderde maatschappelijke vraagstukken? • Hoe verbeteren we de regionale en landelijke slagkracht voor gewone en bijzondere risico's?

- Hoe stemmen we de onderlinge schakels beter af? Denk hierbij aan de veiligheidsketen en preventieve en preparatieve werkzaamheden (voorbereidende handelingen) binnen incidentbeheersing.
- Hoe verbeteren en vereenvoudigingen we het brandweeronderwijsstelsel?

De komende beleidsperiode wordt een landelijk actieplan ontwikkeld dat antwoord geeft op deze vragen.

Monitoren Meldkamer Oost Nederland
De ambulancezorg, brandweer, koninklijke marechaussee en politie hebben, begin 2023, één landelijk netwerk van tien samenwerkende meldkamers gekregen. Dit netwerk wordt beheerd door de Landelijke Meldkamer Samenwerking. Deze ontwikkeling heeft geleid tot één meldkamer in Apeldoorn. Sinds maart 2023 is er voor de vijf veiligheidsregio's in Oost-Nederland een meldkamer. De komende periode wordt gemonitord of het werkt en aansluit bij de geplande doelen.

Evaluatie Wet veiligheidsregio's
Het samenhangend stelsel van crisisbeheersing en brandweerzorg is vastgelegd in de Wvr. Het kabinet heeft in 2019 de Commissie Muller gevraagd de doeltreffendheid en de effecten van Wvr en onderliggende regelgeving in de praktijk te onderzoeken. De (hoofd)conclusie van de commissie Muller is dat de crisisbeheersing en brandweerzorg in Nederland de afgelopen tien jaar sterk geprofessionaliseerd zijn. Het stelsel functioneert bij lokale en regionale risico's en crises goed. Tegelijkertijd geeft de commissie aan dat Nederland onvoldoende is voorbereid op de rampen en crises van de toekomst.

Crises zijn steeds vaker ingewikkeld, regiogrensoverschrijdend en niet altijd plaatsgebonden. Dat geldt niet alleen voor grootschalige crises. Ook constateert de commissie dat bij interregionale, nationale en internationale risico's en crises, waarbij samenwerking tussen regio's, crisispartners en de Rijks crisisstructuur van belang is, een verbeterslag noodzakelijk is.

Het kabinet heeft in haar standpunt op de wetsevaluatie aangekondigd om met behoud van het goede, zo spoedig mogelijk, te komen tot een toekomstbestendig, samenhangend stelsel voor de crisisbeheersing en brandweerzorg.

Dit betekent dat de rol van de veiligheidsregio verandert. Nieuwe, moderne crises vragen een ander optreden van de overheid en van de veiligheidsregio's. Op basis van de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's is een contourennota opgesteld. Deze nota vormt de basis voor nieuwe en/of aangepaste wetgeving op het gebied van crisisbeheersing, rampenbestrijding en brandweerzorg. Uit deze nota blijkt ook dat de crisisbeheersing een gemeenschappelijke opgave vraagt van de veiligheidsregio's en haar netwerkpartners. Voor de brandweerzorg moet er onder andere een landelijk risicoprofiel en dekkingsplan komen en een actueel overzicht in de parate slagkracht.

Vanuit de veiligheidsregio's is een gezamenlijke reactie op de contourennota geformuleerd. Op dit moment is nog niet duidelijk wat daaruit wordt

	overgenomen in de gewijzigde wet. Voor een aantal onderwerpen die in de nota staat, ontvangen de veiligheidsregio's vanaf 2023 via de Bijzondere Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR) extra structurele gelden oplopend van 46 miljoen euro in 2023 tot 83 miljoen euro vanaf 2026. Dit is voor de versterking van crisisbeheersing, de informatiepositie en het inrichten van het Knooppunt Coördinatie Regio's-Rijk (KCR2).

Wat mag het programma kosten?

Bestaand

De volgende tabel van de lasten en baten voor dit programma is gebaseerd op bestaand beleid uit de begroting 2023. Ook de uitgangspunten die bij de kadernota 2024 zijn bepaald zijn hierin verwerkt incl. de meerjarige effecten vanuit de najaarsrapportage 2023. Alle uitgangspunten en nieuwe ontwikkelingen zijn doorgerekend. Dit is de primitieve begroting 2024.

Bedragen x € 1.000

Veiligheid	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	3.262	3.651	3.643	3.652	3.661	3.669
Baten	137	42	42	42	42	42
Saldo van baten en lasten	**-3.125**	**-3.609**	**-3.601**	**-3.610**	**-3.618**	**-3.627**

Per taakveld	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Crisisbeheersing en brandweer	2.102	2.135	2.419	2.427	2.436	2.444
Openbare orde en veiligheid	1.160	1.515	1.225	1.225	1.225	1.225
Lasten	***3.262***	***3.651***	***3.643***	***3.652***	***3.661***	***3.669***
Openbare orde en veiligheid	137	42	42	42	42	42
Baten	***137***	***42***	***42***	***42***	***42***	***42***

Reservemutaties	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0

Veiligheid	**-3.125**	**-3.609**	**-3.601**	**-3.610**	**-3.618**	**-3.627**

Analyse primitieve begroting

Lasten

Crisisbeheersing en Brandweer

Ten opzichte van 2023 stijgen de lasten in de meerjarenbegroting door de verhoogde bijdrage aan de Veiligheidsregio.

Openbare orde en Veiligheid

Ten opzichte van 2023 zijn de lasten lager door een lagere toerekening van de organisatiekosten. Daarnaast zijn er in 2022 en 2023 incidentele middelen voor cameratoezicht beschikbaar gesteld, die in 2024 niet meer voorkomen.

Baten

Openbare orde en Veiligheid
Geen bijzonderheden
Reservemutaties

Geen bijzonderheden.

03 Programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Opbouw programma

In het onderstaande treft u de taakvelden bij het programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat. De huidige beleidsproducten zijn opgenomen om de relatie met de nieuwe taakvelden te kunnen leggen.

Taakveld	Omschrijving	Portefeuillehouder
2.1	Verkeer, wegen en water	Monica Wichgers
2.2	Parkeren	Monica Wichgers
2.3	Recreatieve Havens	Monica Wichgers
2.5	Openbaar vervoer	Monica Wichgers

Wat is het maatschappelijk effect van het programma?

Verkeer, Mobiliteit en Wegen
De behoefte aan mobiliteit groeit en tegelijkertijd verandert de vraag. Bewoners willen zich makkelijk kunnen verplaatsen van A naar B, maar het bezitten van een eigen (of 2e) auto is niet altijd meer noodzakelijk. Het delen van voorzieningen als een auto of een laadpaal wordt steeds gebruikelijker. Dit biedt ook kansen en ruimte als het gaat om het realiseren van andere opgaven (groen, spelen, klimaat-adaptatie). Om op de toekomst voorbereid te zijn, is het noodzakelijk om een goede visie te hebben op (deel-)mobiliteit, parkeren en laadinfra.

In 2021 stelde de gemeenteraad een Gemeentelijke Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) en de laadvisie vast. In 2023 zijn de parkeernota's voor Borg & Buiten en de Stationsomgeving vastgesteld, waarin met het oog op de mobiliteitstransitie keuzes zijn gemaakt om in deze nieuwe buurten te werken met een lagere parkeernorm, gebiedsgerichte parkeervoorzieningen en deelmobiliteit. Deze documenten bieden het kader voor zowel lokale als bovenlokale vraagstukken op het gebied van mobiliteit en verkeer.

Een aantal van die mobiliteitsopgaven is gemeente- en regiogrensoverschrijdend. Dat vraagt om een verscheidenheid aan kennis en oplossingen op het gebied van mobiliteit. De samenwerking met de gemeenten binnen de Regio Rivierenland maakt het mogelijk om brede (maatschappelijke) opgaven gezamenlijk op te pakken. De vastgestelde uitvoeringsagenda geeft invulling aan regionale vraagstukken. Voor de uitvoering van de agenda is een mobiliteitsfonds ingesteld. Iedere gemeente stort jaarlijks een bedrag per inwoner in het fonds.

Vanaf 2035 wordt de verkoop van auto’s met een fossiele brandstofmotor verboden. Dit zorgt voor een forse toename van het aantal elektrische auto’s. Hiervoor is een uitbreiding van het aantal laadpalen nodig. Ook duurzame mobiliteit binnen het openbaar vervoer en bedrijven wordt een steeds belangrijker item. Pakketbezorging en bevoorrading van winkels en bedrijven vragen om een andere benadering. Samen met Regio Rivierenland zullen wij de mogelijkheden hiertoe onderzoeken.

Inwoners verplaatsen zich meer en blijven langer (zelfstandig) deelnemen aan het verkeer. Mede door ontwikkelingen als een e-bike worden bestemmingen beter bereikbaar. Fietsen en wandelen heeft een positieve invloed op de gezondheid. De gemeente wil daarom stimuleren dat inwoners en bezoekers veilig kunnen fietsen en wandelen binnen de gemeente. Dit door de aanleg van comfortabele fiets- en wandelpaden. In 2024 wordt op basis van de tracé-verkenning besloten of de hoogwaardige fietsroute Culemborg-Houten haalbaar is en in geval van een positief besluit vindt daarna een verdiepend onderzoek plaats. Tevens wordt gestart met de aanleg van de fietsstraat tussen de Triosingel en Parijsch via de Vianense Poort.

Voor de ontwikkeling van de woningbouw van de Driehoek is een verkeerskundig onderzoek uitgevoerd. In 2024 wordt de Multatulilaan definitief ingericht en worden de noodzakelijke maatregelen getroffen om de verkeersveiligheid voor scholieren te verbeteren en de woningen op een veilige wijze te ontsluiten.

De GVVP-maatregelen uit de Stationsomgeving krijgen verder vorm in de planontwikkeling van het gebied. Hierdoor ontstaat een logische en aantrekkelijke verbinding tussen de oost- en westzijde en stimuleren we forenzen uit met name de regio via de N320 en de volwaardige aansluiting op de N320 naar de nieuwe P+R te gaan. Na vaststelling van het Masterplan kan het ontwerp van de Ovonde verder uitgewerkt worden. Het station van Culemborg wordt een regionale HUB, waar inwoners en bezoekers op een eenvoudige wijze kunnen overstappen op verschillende vervoerswijzen.

In 2024 starten we met een integraal ontwerp voor de Dr. Hockesingel. Functioneel heeft de ontwerpopgave als doel om de verkeersvraagstukken op deze plek op te lossen. Daarbij willen we een goede entree van de binnenstad via de Zandstraat realiseren, met het Regieplan Binnenstad als basis. Er wordt ingezet om een verkeersoplossing te realiseren die het verkeer vanaf de oostzijde van de stad op een vlotte en veilige wijze afwikkelt naar de N320 via de Rijksstraatweg om zo de interne route via de Stationssingel te ontlasten.

In 2024 wordt er opnieuw een weginspectie gedaan, daar waar nodig wordt het meerjaren onderhoudsprogramma wegen aangepast. Waar mogelijk maken we werk-met-werk.

Doelen en prestaties taakvelden Verkeer, Vervoer en Waterstaat

2.1 Verkeer, wegen en water

Culemborg veilig en bereikbaar houden voor alle verkeersmodaliteiten door de verkeersruimte zo in te richten dat er een optimale balans ontstaat tussen bereikbaarheid, veiligheid en doorstroming op wegen.
Prestaties
1. We werken de maatregelen uit het GVVP die onderdeel vormen van de ontwikkelingen in de Stationsomgeving verder uit: Ovonde, langzaam verkeer tunnel, rotonde N320, station als regionale HUB.
2. We bereiden de invoering van duurzame mobiliteitsconcepten uit voor nieuwe wijken en één bestaande wijk (op basis van het GVVP).
3. Samen met de gemeente Houten en de provincies Utrecht en Gelderland onderzoeken we een hoogwaardige fietsroute tussen Culemborg en Houten (verdiepend onderzoek van tracé verkenning). Dit is een lange-termijn doelstelling uit het GVVP.
4. We realiseren delen van de fietsstraat Parijsch-Centrum, conform GVVP.
5. We maken een integraal ontwerp voor de Dr. Hockesingel conform GVVP.
6. We nemen tijdelijke maatregelen op de Ovonde om de verkeersveiligheid te verbeteren tot de definitieve inrichting kan plaatsvinden.
7. We passen het kruispunt Triosingel – Stationssingel aan om de door de Vianense Poort al reeds bestaande knelpunten op te lossen.
8. We richten de Multatulilaan definitief in en nemen hierbij de noodzakelijke verkeersmaatregelen mee.
9. We monitoren de verkeersgegevens en stellen een jaarlijkse rapportage op van de ongevallen en verkeersveiligheidsrisicio's in Culemborg.
10. We pakken verkeersknelpunten op door maatwerk maatregelen die kunnen bestaan uit fysieke maatregelen, gedragsbeïnvloeding en handhaving en hebben hierbij specifieke aandacht voor kwetsbare verkeersdeelnemers.

Culemborg bereikbaar en begaanbaar te houden door de wegen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken in voldoende staat van onderhoud te houden.
Prestaties
1. We voeren groot onderhoud aan wegen uit (revitalisering en reconstructies) conform het meerjarenonderhoudsprogramma.
2. We ontwerpen wegen en verkeersknelpunten op een onderhoudsarme wijze.
3. We verlenen opdracht om alle verkeersborden te inventariseren en te digitaliseren.
4. We onderhouden wegen, openbare verlichting, civieltechnische en overige kunstwerken.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	4.473	4.132	4.218	4.188	4.113

Baten	152	353	152	152	152

2.2 Parkeren

Zorgen voor voldoende en goed bereikbare (fiets)parkeerplaatsen.
Prestaties
1. We bieden blijvend voldoende kwalitatief goede (fiets-)parkeerfaciliteiten voor alle verkeersdeelnemers aan.
2. We doen een voorstel voor het omzetten van het parkeercompensatiefonds naar een mobiliteitsfonds om een betere invulling te kunnen geven aan andere vormen van (deel)mobiliteit.
3. We stellen een nieuwe parkeernota op, waarin ook mobiliteitsconcepten een plaats krijgen.
4. We monitoren het gebruik van de parkeerplaatsen in het centrum en herzien de parkeerverordening.
5. We zetten in op het vergroenen van parkeerplaatsen.
6. We onderzoeken de mogelijkheid tot het integraal uitbesteden van parkeerbeheerdiensten om klantvriendelijke, effectieve en efficiënte dienstverlening te kunnen aanbieden.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	502	407	406	402	429
Baten	130	141	141	141	141

2.3 Recreatieve havens

De aantrekkelijke haven en camping langs de Lek zijn een toeristische trekpleister en zorgen daarmee voor meer bezoekers aan Culemborg.
Prestaties
1. We verpachten de jachthaven en de camping aan de Stichting jachthaven en camping De Helling.
2. Er wordt gezocht naar een goede invulling voor het leegstaande restaurant in de jachthaven. Doel is om een mooie plek te creëren waar Culemborgers en bezoekers van buiten gebruik van kunnen maken. Dat doen we op basis van het advies van betrokkenen bij het gebouw en bewoners met expertise op dit vlak.
3. Als de grond onder het restaurant verpacht wordt, wordt gekeken naar de mogelijkheid de pachtovereenkomst voor de jachthaven met de Stichting jachthaven en camping De Helling gelijk te trekken met de erfpacht van de grond onder het restaurant.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**

Lasten	0	0	0	0	0
Baten	9	9	9	9	9

2.5 Openbaar vervoer

Iedereen kan zich zo zelfstandig mogelijk en tegen een redelijk tarief met een vorm van (openbaar) vervoer verplaatsen binnen en buiten de regio.
Prestaties
1. We adviseren ten behoeve van de aanbesteding regiecentrale en gunning aan de vervoerders (basismobiliteit).
2. We adviseren de vervoersautoriteit en behartigen de Culemborgse belangen waarbij we inzetten op behoud van een betaalbaar openbaar vervoer.
3. We werken aan plannen voor herinrichting van de stationsomgeving met het station als regionale HUB.
4. We onderzoeken de mogelijkheden voor alternatieve vormen van vervoer.
5. We zorgen voor toegankelijke haltes.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	8	8	8	8	8
Baten	0	0	0	0	0

Indicatoren per taakveld

Toelichting indicatoren

Verplichte indicatoren

geen

Toelichting indicatoren

Overzicht wettelijk/ beleidskader

- Gemeentewet
- Provinciale verordening
- Omgevingswet (indien ingevoerd in 2023) of Wet ruimtelijke ordening
- Wegenverkeerswet 1994
- Veiligheidsstrategie Oost-Nederland
- GVVP 2021-2030 (Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan)
- SPV 2030 (Strategisch Plan Verkeersveiligheid)
- Uitvoeringsplan Mobiliteit Regio Rivierenland
- Wegenbeheerplan 2021-2025
- Beheerplan civiele kunstwerken 2015-2020
- Beheerplan openbare verlichting 2019-2023

Betrokken partners

- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
- Openbaar ministerie
- Provincie Gelderland
- Politie
- Omliggende/ Regio gemeenten
- Gemeente Houten en Provincie Utrecht
- ProRail
- NS
- Arriva
- AVRI
- Lokale partners zoals:
    - CV Parijsch
    - Ondernemers en ondernemersverenigingen
    - (Initiatiefrijke) inwoners en inwonersorganisaties
    - Scholen
    - Fietsersbond Culemborg

Wat mag het programma kosten?

Bestaand

De volgende tabel van de lasten en baten voor dit programma is gebaseerd op bestaand beleid uit de begroting 2023. Ook de uitgangspunten die bij de kadernota 2024 zijn bepaald zijn hierin verwerkt incl. de meerjarige effecten vanuit de najaarsrapportage 2023. Alle uitgangspunten en nieuwe ontwikkelingen zijn doorgerekend. Dit is de primitieve begroting 2024.

Bedragen x € 1.000

Verkeer, Vervoer en Waterstaat	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	4.309	4.983	4.547	4.632	4.598	4.550
Baten	266	290	502	301	301	301
Saldo van baten en lasten	**-4.043**	**-4.693**	**-4.045**	**-4.331**	**-4.297**	**-4.249**

Per taakveld	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Verkeer en vervoer	3.890	4.473	4.132	4.218	4.188	4.113
Parkeren	416	502	407	406	402	429
Recreatieve havens	-3	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	6	8	8	8	8	8
Lasten	***4.309***	***4.983***	***4.547***	***4.632***	***4.598***	***4.550***
Verkeer en vervoer	137	152	353	152	152	152
Parkeren	121	130	141	141	141	141
Recreatieve havens	9	9	9	9	9	9
Baten	***266***	***290***	***502***	***301***	***301***	***301***

Reservemutaties	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Stortingen	0	0	201	0	0	0
Onttrekkingen	142	175	175	175	175	175

Verkeer, Vervoer en Waterstaat	**-3.901**	**-4.518**	**-4.070**	**-4.156**	**-4.121**	**-4.074**

Analyse primitieve begroting

Lasten

Verkeer, wegen en waterstaat

De begrote lasten zijn in 2024 lager dan in 2023, dit komt doordat in 2023 incidentele budgetten beschikbaar zijn gesteld. Daarnaast zijn de organisatiekosten gedaald ten opzichte van het jaar 2023.

Parkeren
Ten opzichte van 2023 zijn de lasten lager als gevolg van incidenteel beschikbaar gestelde budgetten voor de aanbestedingskosten van het parkeervergunningen systeem en organisatiekosten parkeerbeheer.

Recreatieve Havens
Geen bijzonderheden

Openbaar vervoer
Geen bijzonderheden
Baten
Verkeer, wegen en water
Ten opzichte van 2023 zijn de inkomsten € 201.000 hoger begroot doordat er een bijdrage aan het parkeercompensatiefonds verschuldigd is.
Volgens de anterieure overeenkomst wordt de bijdrage aan het PCF voldaan na ingebruikname van het plangebied volgens de anterieure overeenkomst.

Parkeren
Geen bijzonderheden

Recreatieve havens
Geen bijzonderheden
Reservemutaties
De mutatie betreft een storting € 201.000 aan de reserve parkeercompensatiefonds.

04 Programma Economie

Programma Economie

Opbouw programma

In het onderstaande treft u de taakvelden bij het programma Economie. De huidige beleidsproducten zijn opgenomen om de relatie met de nieuwe taakvelden te kunnen leggen.

Taakveld	Omschrijving	Portefeuillehouder
3.1	Economische ontwikkeling	Monica Wichgers
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Monica Wichgers
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	Monica Wichgers
3.4	Economische promotie	Monica Wichgers

Wat is het maatschappelijk effect van het programma?

Met dit programma wil de gemeente Culemborg de economische ontwikkeling, de lokale werkgelegenheid en duurzaam ondernemen bevorderen. We willen bereiken dat we Culemborg als stad voor ondernemers, inwoners en gasten levendig en aantrekkelijk is.

Ondernemers en bedrijven leveren een belangrijke bijdrage aan Culemborg. Van het midden- en kleinbedrijf tot en met grote (familie)bedrijven. Zij zorgen voor werkgelegenheid, ontwikkeling en creativiteit. Maatschappelijk betrokken bedrijven en ondernemers zijn niet alleen een wezenlijk onderdeel van onze economie, maar voor onze samenleving als geheel. Een sterke lokale economie met ondernemerschap vinden we belangrijk.

De gemeente onderhoudt contact met de ondernemers en helpt met allerlei vragen die zij hebben over regels- en vergunningen van alle overheden. In deze faciliterende rol luisteren we naar de belangen van ondernemers en blijven scherp op het voorkomen en wegnemen van onnodige regeldruk. We blijven persoonlijke met ze in gesprek gaan. Een goede bereikbaarheid van de gemeente is cruciaal. De gemeente werkt ook actief aan toerisme & recreatie, wat de basis oplevert voor ondernemers om op dit gebied activiteiten te kunnen ontplooien.

Beoogd effect van de gemeentelijke werkzaamheden is een gezond ondernemersklimaat en een toekomstgerichte economie. Ondernemers zijn hier uiteraard zelf volop mee bezig. De gemeente kan hier in samenwerking met hen een bijdrage aan leveren.

Pavijen
In de komende jaren vinden op bedrijventerrein Pavijen grote ontwikkelingen plaats, onder meer door de herontwikkeling van de Stationsomgeving. We willen in samenspraak met de ondernemers bereiken dat we bedrijven en werkgelegenheid behouden en versterken.

In 2024 werken we verder aan de grote ontwikkelingen op bedrijventerrein Pavijen. Daarvoor wordt o.a. in eerste helft 2024 de visie op een toekomstbestendig Pavijen opgeleverd. Deze wordt in samenwerking met de KCB, bedrijven, bewoners en pandeigenaren opgesteld.

Uitgangspunt bij de transformatie van Pavijen I naar woningbouwlocatie is dat de bedrijvigheid en werkgelegenheid zoveel mogelijk behouden blijven voor Culemborg en omgeving. Dit gebeurt aan de hand van het Transitie en Transformatie plan (TTP) en persoonlijke gesprekken. De landelijke wettelijke kaders rondom het Didam-arrest zijn in 2023 duidelijk geworden en we hebben het nieuwe gemeentelijke reglement voor kavel-uitgifte opgesteld. We gaan in 2024 verder met de uitgifte van de gemeentelijke kavels.

Onze Parkmanager wordt, in samenwerking met de Kring Culemborgse Bedrijven (KCB), gecontinueerd.

Ondernemersfonds (OFC)
Voor alle Culemborgse economische gebieden zoals Pavijen, de binnenstad, de wijkwinkelcentra en het buitengebied, is het Ondernemersfonds van belang. Na evaluatie van de overeenkomst met het Ondernemersfonds zal deze in 2024 vernieuwd en definitief vastgesteld worden voor een nieuwe periode van vier jaar.

Regioplannen
We gaan in 2024 verder met de uitwerking en uitvoering van het Regionaal Economisch Ambitiedocument (REA) en Regionaal Programma Werklocaties (RPW). Het Regionaal Stimulerings Fonds (RSF) wordt, zoals ieder jaar, opnieuw opengesteld. Ook is er uitgebreid aandacht voor Leader programma.

Circulaire economie
Culemborg gaat actief met circulaire economie aan de slag. De Rijksoverheid heeft de ambitie bepaald dat onze economie in 2050 volledig circulair is. In 2030 moet de helft van de lokale economie circulair zijn. We beginnen met het verkennen welke behoeftes er leven onder lokale initiatieven, coöperaties en ondernemers die werken aan een circulaire economie. Daarmee kunnen we beter bepalen wat de gemeente hierin kan betekenen om deze partijen te stimuleren en de ontwikkeling richting een samenleving zonder afval aan te jagen. We sluiten waar mogelijk aan bij regionale initiatieven zoals circulaire living labs opgezet door ondernemersverenigingen.

Arbeidsmarkt
De gemeente helpt ondernemers bij het houden van aandacht voor de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt. Door samen met ondernemers en onderwijsinstellingen initiatieven zoals Hub Rivierenland te ondersteunen bereiken we het effect van de beschikbaarheid van goed opgeleide medewerkers.

Binnenstad
Het uitbouwen en borgen van het succes is het doel van de volgende fase van de samenwerking in de binnenstad. De drie pijlers zijn:

- Omgeving
  Aan de hand van het regieplan binnenstad bekijken we de inrichting veel meer vanuit samenhang. We brengen zo onze historie weer tot leven, van stadspoorten tot singels en de overgangen. Ook met ingrepen als heringerichte straten, opgeknapte gevels, muurschilderingen, kunstprojecten en reclame-uitingen vertellen we het historische en eigenzinnige verhaal. De routes naar de binnenstad worden weer mooi en logisch. Daarmee zorgen we ervoor dat de historische binnenstad drager blijft van de identiteit van Culemborg, maar nu ook veel groener en klimaatbestendig ingericht wordt.

- Programmering
  Een goede programmering is de bruistablet die ervoor zorgt dat de binnenstad levendig blijft.

Met als beoogd effect dat de binnenstad de plek is waar Culemborgers en bezoekers graag willen vertoeven en er vaker naar terug willen komen.

- Marketing
  We faciliteren het hele jaar rond promotie voor de binnenstad. Elk idee, campagne of initiatief toetsen we aan het 'merkkompas' voor de binnenstad en past het, dan nemen we het op binnen onze promoties. Het effect is een groter bereik en zichtbaarheid.

De middelen en capaciteit voor de omgevingsinvesteringen zijn hiervoor beschikbaar gemaakt voor de periode 2022-2024 in het gemeentelijk investeringsprogramma. Voor programmering is ondersteuning vanuit het Ondernemersfonds (OFC) essentieel. Voor marketing is alleen de personele inzet van de regisseur beschikbaar en kleine aanvullende budgetten vanuit het OFC. Vanaf de Kadernota 2025 zullen we zorgen voor zicht op de periode 2025- e.v. De basis voor de omgevingsinvesteringen wordt, voor zover van toepassing, gevormd door het programma onderhoud wegen, de Groene Agenda en het Water en rioleringsprogramma 2024 – 2028. Plus die investeringen vergelijkbaar met Goilberdingerstraat en Herenstraat, zullen apart in kaart gebracht worden bij meerjaren onderhouds- en investeringsprogramma's.

Toerisme en recreatie
Toerisme en recreatie leveren een belangrijke bijdrage aan onze lokale en regionale economie. De reguliere werkzaamheden worden gecontinueerd en geactualiseerd met projecten en nieuwe ontwikkelingen. Via promotie & marketing bereiken we toeristen en bezoekers uit omliggende regio's. Door samen te werken met regiogemeenten kunnen we ook regionale opgaven voor toerisme beter oppakken.

Samenwerking
We zien steeds vaker dat nieuwe vormen van samenwerking om andere instrumenten vraagt dan de opzet zoals die vaak in de gemeentebegroting zichtbaar is. Zo vinden de werkzaamheden van de gemeente in de binnenstad plaats binnen de samenwerking In het Collectief Centrum Culemborg. De genoemde opgaven en acties hebben dan betrekking op de acties van de gezamenlijke partners waar de gemeente er een van is. Dat vraagt ook middelen voor het gezamenlijke 'intranetnet' Chainels, voor het inhuren van capaciteit voor social media, voor het organiseren van gezamenlijke bijeenkomsten, voor activering van het 'merk' binnenstad. Het effect van de samenwerking is hierboven al beschreven. In 2024 zullen we op zoek gaan hoe dit soort samenwerking tastbaarder in de komende begrotingsjaren in beeld kunnen brengen.

Doelen en prestaties taakvelden Economie

3.1 Economische ontwikkeling

Vitale en ondernemende stad.
Prestaties
1. We zijn faciliterend voor nieuwe winkels en (kennis)bedrijven die zich in Culemborg (zouden) willen vestigen.
2. De matchmaker voor de binnenstad kan nu meer low profile ingezet worden. In de praktijk betekent dit dat de functie van regisseur binnenstad wordt uitgebreid met de functie van vraagbaak en intermediair in vastgoedsituaties.
3. Het Regionaal Economisch Ambitiedocument (REA) 2022-2025 is vastgesteld en in '24 gaan we verder met de uitvoering. Ter ondersteuning hiervan is ook in 2024 het Regionaal Stimuleringsfonds (RSF) beschikbaar om lokale en regionale initiatieven financieel te stimuleren.
4. De actualisatie voor het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) wordt verder uitgewerkt.
5. Het Regionaal Aquisitie Punt pakt in 2023 de solitaire vestigingen van toeristische initiatieven in het buitengebied op.
6. De parkmanager op Pavijen kent de wensen van bedrijven en zorgt voor onderlinge samenwerking van gemeente, KCB en bedrijven. We continueren de inzet van de parkmanager.
7. We sturen op het benutten van kansen en verplaatsen van bedrijven op Pavijen waardoor het beschikbare terrein efficiënter benut wordt.
8. We brengen in 2024 de behoeftes van ondernemers, lokale initiatieven en coöperaties die werken aan een circulaire economie in beeld en kijken hoe de gemeente deze partijen kan ondersteunen.

Levendige en aantrekkelijke binnenstad: ruimtelijke maatregelen 2024.
Prestaties
1. We voeren grotere projecten uit die de binnenstad aantrekkelijker maken, we pakken storende elementen aan en maken routes aantrekkelijker.
2. De extra investeringen in ruimtelijke kwaliteit zijn in het Regieplan binnenstad in beeld gebracht. Nu die ook voor de locaties in beeld zijn moeten deze financieel nader worden doorgerekend worden voor een nieuw investeringsprogramma voor 2025 e.v..
3. Inhoudelijk en technisch voorbereiden van de projecten Hockesingel/ Zandpoort, Goilberdingerpoort, Slotstraat, onderzoek naar bomen op de Markt, aanbrengen bomen op de Varkensmarkt, looproute Lange Meent.
4. Uitvoeren van de projecten Prijssepoort/Vianense poort, Lekpoort/brug Havendijk, looproute Ronde Haven, binnenplein Mariakroon en groene draden boven straten.
5. We zoeken naar mogelijkheden om nieuwe prioriteiten in de meerjarenplanning in te passen: bomen/groen op de Markt en de Varkensmarkt, aanpak steegjes, verbeteren looproute Lange Meent, uitbreiden zitmogelijkheden, aanbrengen biodivers groen.
6. Continuering nieuwe muurschilderingen.
7. We zoeken ondersteuning van onze lokale investeringen bij programma’s van de Provincie en

Europa via samenwerkingsverbanden van LEADER en Efforts.

Prestaties
1. We bouwen de samenwerking in het Collectief Centrum Culemborg verder uit: organisatie van werkgroepen en stuurgroep actualiseren. We borgen dit: juridische entiteit, convenant met alle stakeholders. We zorgen ervoor wij als partner in het Collectief initiatieven samenbrengen, afstemmen en ondersteunen: bijeenkomsten, meten is weten, inzet regisseur en matchmaker.
2. We bouwen de promotie van de binnenstad op effectieve wijze uit: centrale promotie (CLMBRG campagnes, nieuwsbrieven) en positionering (merkactivatie, campagne ambassadeurs, nieuwe locaties in de spotlight).
3. We zorgen met het Collectief Centrum Culemborg voor goede cross promotie (ondersteunen van ondernemers en projecten, benutten van UITagenda) en het vergroten van kennis en ondernemerschap (ondersteuning vanuit De Nieuwe Winkelstraat, rijksprogramma's en het Gilde binnenstad).
4. We zorgen voor een nieuwe impuls in de programmering van activiteiten en evenementen in de binnenstad. We zoeken hierbij de samenwerking met organisatoren van culturele activiteiten.
5. We zetten nadrukkelijker in op sfeeractiviteiten en zoeken hierin de dwarsverbanden met het ruimtelijke programma (muurschilderingen, zitmogelijkheden, groene uitstraling, inzet van kunst).

Meer mensen kunnen arbeidsgericht participeren bij Culemborgse (sociaal) ondernemers.
Prestaties
1. We stimuleren een intensievere samenwerking tussen Werkzaak, (sociaal) ondernemers en vrijwilligers.
2. Bij acquisitie hebben we ook aandacht voor deze doelgroep.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	573	584	584	584	584
Baten	0	0	0	0	0

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Lokale werkgelegenheid handhaven.
Prestaties
1. Samen met de ondernemers en de KCB is de visie opgesteld op een toekomstbestendig Pavijen. Deze wordt in de eerste helft 2024 opgeleverd.
2. Via de bedrijvencarrousel richten we ons op verplaatsen, uitbreiden en optimaal faciliteren van lokale bedrijven op Pavijen. Dit gebeurt aan de hand van het Transitie en Transformatie plan (TTP) en persoonlijke gesprekken. We gaan in 2024 verder met het klaar maken voor de uitvoering dus de verkoop van kavels.
3. Alle resterende uitgeefbare kavels op Pavijen V zijn gereserveerd als strategische kavels en worden waar mogelijk ingezet voor het TTP. Zodra de grote verplaatsingen voldoende geborgd zijn worden de overige kavels ingezet voor de overige ambities van Culemborgse bedrijven, waarbij de visie op Pavijen richting geeft.
4. Met behulp van de inzet van de matchmaker en de pandenbank pakken we leegstand in de binnenstad verder aan. Daarbij is het ook mogelijk om onder voorwaarden een bijdrage uit het verhuisfonds in te zetten voor een verhuizing naar de binnenstad.
5. We ondersteunen ondernemers in hun wens om decentraal energie vraag en aanbod uit te wisselen via een (digitaal) energienetwerk, we beginnen hiermee op Pavijen.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	272	1.719	9.497	2	4
Baten	272	1.719	9.497	2	4

3.3 Bedrijfsloket en -regelingen

Bedrijven blijven in Culemborg, omdat zij de samenwerking met de gemeente waarderen en zich gewaardeerd voelen.
Prestaties
1. We faciliteren bedrijven door in te zetten op een snelle beantwoording van hun vragen en gevraagde informatie zo snel mogelijk te verstrekken. Bedrijven moeten zich gehoord voelen in de faciliterende rol van de gemeente.
2. We communiceren gericht met de lokale ondernemers, gaan persoonlijk met hen in gesprek en hebben in beeld welke ondernemers (re)locatiewensen hebben. Daarbij worden synergiemogelijkheden voor het bedrijfsleven in kaart gebracht middels de bedrijvencarrousel. Uitgangspunt is dat de bedrijvigheid en werkgelegenheid zoveel mogelijk behouden blijven voor Culemborg en omgeving.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	160	21	21	21	21
Baten	6	3	3	3	3

3.4 Economische promotie

Toerisme en recreatie.
Prestaties
1. Continuering toeristische infrastructuur: wandelroutes, fietsroutes, fietsknooppunten, klompenpaden, meeliften op landelijke routes, Toeristisch Informatie Punt, Bureau Toerisme, bewegwijzering, informatieborden, promotie via social media, analoge informatie (brochures), stadsgidsen, platform en website Culemborg Klopt.
2. Investeren (met de gemeenten Vijfheerenlanden en Houten) in verduurzaming van de Liniepont: de dieselpont vervangen door een elektrische Liniepont.
3. Marketing & promotie van de verhaallijnen van rivierbeleving, agrotoerisme, gastvrije binnensteden en cultuurhistorische landmarks
4. Regionale Cultuurhistorische landmarks zichtbaar maken: panoramaborden op twee locaties in elke gemeente.
5. Cultuurhistorische route van station naar binnenstad aan de hand van de Canon van Culemborg tot uitvoering brengen.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	163	159	144	144	144
Baten	42	37	37	37	37

Indicatoren per taakveld

Indicatoren	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Meetinstrument
3.4 Economische promotie							
Stadswandelingen voor toeristen	1	1	3				
Routes met landelijke uitstraling	5	6	8				Lange afstand wandelpad, streekpad, klompenpad, struinpad, NS-wandeling, LF icoon fietsroute
TOP (toeristisch overstap punt)	0	2	2	2	2	2	

Toelichting indicatoren

Verplichte indicatoren

#	Indicator	Realisatie 2022	Begroot 2024	Vergelijkbare gemeenten *	periode	Bron
14	Functiemenging	52,6	-	50,2	2022	CBS BAG/LISA
15	Vervallen					
16	Vestiging (van bedrijven) (*per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-74 jaar*)	145	-	139	2022	CBS BAG/LISA

Toelichting indicatoren
Functiemenging
De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Vestigingen
Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.

Overzicht wettelijk/ beleidskader

- Regionaal Ambitiedocument 2021-2024 Regio Rivierenland
- Regionale Planning Werklocaties 2020-2024
- Ontwikkelingsprogramma Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) Culemborg
- Detailhandelsvisie 2021
- Evenementenvisie 2021
- Horecavisie 2021
- Kaders voor de Compacte Binnenstad 2021

Betrokken partners

- De ondernemers in Culemborg
- Samenwerking in de Binnenstad - Collectief Centrum Culemborg met stuurgroep Binnenstad en werkgroepen
- Regisseur Binnenstad
- Matchmaker
- Kring Culemborgse Bedrijven
- Het Gilde
- Parkmanager Pavijen
- Winkeliersvereniging Chopinplein
- Winkeliersvereniging Parijsch
- Stichting Ondernemersfonds Culemborg
- Stichting Pavijen
- Bureau Toerisme
- Toeristisch Informatie Punt
- Samenwerking 'Pact van Loevenstein'
- Regio Rivierenland
- Logistieke Hotspot Rivierenland
- Uitvoeringsorganisatie Breedband Rivierenland
- Organisatoren van grote lokale evenementen
- Leerhuis Culemborg
- HUB Rivierenland
- Provincie Gelderland
- Provincie Utrecht
- Uiterwaarde
- Gemeente Vijfheerenlanden
- Gemeente Houten
- Wandelnet

Verbonden partijen

	Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)
Belangrijkste ontwikkelingen:	De planning van de aanleg van het netwerk is aangepast. Dit heeft te maken met de verschillende voorwaarden voor de aanleg en de complexiteit in diverse gebieden in de regio.

Wat mag het programma kosten?

Bestaand

De volgende tabel van de lasten en baten voor dit programma is gebaseerd op bestaand beleid uit de begroting 2023. Ook de uitgangspunten die bij de kadernota 2024 zijn bepaald zijn hierin verwerkt incl. de meerjarige effecten vanuit de najaarsrapportage 2023. Alle uitgangspunten en nieuwe ontwikkelingen zijn doorgerekend. Dit is de primitieve begroting 2024.

Bedragen x € 1.000

Economie	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	1.028	1.168	2.483	10.246	751	753
Baten	197	320	1.759	9.537	42	44
Saldo van baten en lasten	**-830**	**-848**	**-724**	**-709**	**-709**	**-709**

Per taakveld	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Economische ontwikkeling	626	573	584	584	584	584
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	161	272	1.719	9.497	2	4
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	21	160	21	21	21	21
Economische promotie	220	163	159	144	144	144
Lasten	***1.028***	***1.168***	***2.483***	***10.246***	***751***	***753***
Fysieke bedrijfsinfrastructuur		272	1.719	9.497	2	4
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	139	6	3	3	3	3
Economische promotie	59	42	37	37	37	37
Baten	***197***	***320***	***1.759***	***9.537***	***42***	***44***

Reservemutaties	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0

Economie	-830	-848	-724	-709	-709	-709

Analyse primitieve begroting

Lasten

Economische ontwikkeling

Ten opzichte van 2023 zijn de lasten gestegen, dit komt mede door een hogere bijdrage aan het RIF en een verdere stijging van de subsidie aan het ondernemersfonds.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur
Binnen dit taakveld worden de lasten van de grondexploitatie bedrijventerrein Pavijen begroot. Het verschil tussen de jaren 2023 en 2024 komt door verschillen in fasering per jaar. Voor meer informatie over de grondexploitaties verwijzen we u naar de paragraaf grondbeleid en het raadsvoorstel Meerjaren Programma Grondexploitatie 2023.

Bedrijfsloket en -regelingen
Ten opzichte van 2023 zijn de lasten lager, de daling wordt met name veroorzaakt door een incidentele budget die in 2022 beschikbaar was gesteld van de provincie voor winterfonds.

Economische promotie
Geen bijzonderheden.

Baten

Fysieke bedrijfsinfrastructuur
Binnen dit taakveld worden de baten van de grondexploitatie bedrijventerrein Pavijen begroot. Het verschil tussen de jaren 2023 en 2024 komt door verschillen in fasering per jaar. Voor meer informatie over de grondexploitaties verwijzen we u naar de paragraaf grondbeleid en het raadsvoorstel Meerjaren Programma Grondexploitatie 2023.

Bedrijfsloket en -regelingen
Op basis van lagere opbrengsten van de afgelopen jaren, de begrote opbrengsten naar beneden bijgesteld.

Economische promotie
Ten opzichte van 2023 zijn de baten met € 5.000 lager, dit komt mede doordat in 2022 de opbrengsten aan toeristenbelasting lager was dan begroot. Verwachting is dat de opbrengsten niet hoger zal zijn.

Reservemutaties
Geen bijzonderheden.

05 Programma Onderwijs

Programma Onderwijs

Opbouw programma

In het onderstaande treft u de taakvelden bij het programma Onderwijs. De huidige beleidsproducten zijn opgenomen om de relatie met de nieuwe taakvelden te kunnen leggen.

Taakveld	Omschrijving	Portefeuillehouder
4.1	Openbaar basisonderwijs	Daphne Bijvoet
4.2	Onderwijshuisvesting	Daphne Bijvoet
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Daphne Bijvoet

Wat is het maatschappelijk effect van het programma?

Ieder kind in Culemborg heeft recht op een goede, gezonde en positieve ontwikkeling. Thuis, bij een vorm van kinderopvang en bij onze peuterspeelzalen, en vanaf vier jaar op één van de vele basisscholen die onze stad rijk is. Goed onderwijs levert een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van iedereen in Culemborg. Met het programma Onderwijs willen we eraan bijdragen dat iedereen het onderwijs krijgt dat nodig is.

Goed onderwijs begint al vroeg, als dat nodig is zelfs voordat kinderen normaal gesproken naar school zouden gaan. Kinderen gaan naar school om zich te ontwikkelen tot fysiek, mentaal en sociaal gezonde en weerbare jongeren, die klaar zijn om volop deel te nemen aan de samenleving, hun talenten te ontdekken en aan het werk te gaan. Dat alles doen we buiten op schoolpleinen die uitnodigen om buiten te spelen en dingen te ontdekken en in gebouwen die duurzaam zijn en een gezond binnenklimaat hebben. Leren houdt niet op na een startkwalificatie. Leren doen we allemaal ons hele leven lang. Een goede verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt is hierbij van groot belang. In deze bestuursperiode willen we het onderwijs in Culemborg verder versterken.

<u>Ontwikkelingen in 2024</u>

Kansengelijkheid en NPO-middelen
Kansenongelijkheid in het onderwijs heeft de afgelopen jaren veel aandacht gekregen. Cijfers van de onderwijsinspectie laten zien dat de ongelijkheid tussen leerlingen is toegenomen. De coronapandemie heeft die ongelijkheid nog meer blootgelegd, omdat sommige leerlingen bijvoorbeeld geen computer thuis hadden, of omdat ouders ze niet konden helpen met hun schoolwerk. Ook vergrootte het thuisonderwijs de verschillen tussen leerlingen in leerprestaties. Via het Nationaal programma onderwijs is blijvend aandacht voor jeugdigen die door corona zijn achtergebleven in hun ontwikkeling. Middelen vanuit dit Rijksprogramma kunnen tot juli 2025 worden ingezet.

In samenwerking met het primair en voortgezet onderwijs, het samenwerkingsverband, bibliotheek, kinderopvang, welzijnswerk, HUB Rivierenland en andere partijen zijn sinds 2021 diverse NPO-projecten opgezet. In 2023 en 2024 worden sommige van deze projecten geborgd, afgerond of nog doorontwikkeld. Voorbeelden hiervan zijn extra inzet van jongerenwerk en schoolmaatschappelijk werk, het vergroten van leesmotivatie op het VMBO en extra aandacht voor mentale weerbaarheid van jeugdigen.

Verbinding onderwijs en zorg
De verbinding onderwijs en zorg wordt steeds belangrijker. Een leerling leeft in meerdere 'systemen', waarbij de nadruk ligt op ‘thuis’ en ‘op school'. Als er problemen zijn of extra ondersteuning nodig is, dan houdt dat niet altijd op bij de grens van een systeem. Aanpak thuis en op school sluiten idealiter op elkaar aan. Dat is een opgave die ook in allerlei wet- en regelgeving of akkoorden is benoemd. In Culemborg kiezen we ervoor om die relatie te leggen via schoolmaatschappelijk werk, leerplicht en de jeugdgezondheidszorg. Zij nemen deel aan zorgadviesteams op school en zijn op scholen betrokken via projecten of onderwijszorgarrangementen.

Deze ontwikkeling wordt in 2024 doorgezet. De afgelopen jaren hebben we voor de versterking van schoolmaatschappelijk werk incidentele middelen ingezet en dat willen we vanaf 2024 structureel maken. Tevens werken we aan het versterken van het jongerenwerk en kinderwerk, waarbij we samenwerken met het onderwijs en gebruik maken van “de school als vindplaats”.

Nieuwkomersonderwijs
Culemborg kent een uitgebreid aanbod aan scholen. In het licht van de aanstaande Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen ('Spreidingswet') is de ontwikkeling van nieuwkomeronderwijs in 2024 een belangrijk aandachtspunt. Hiervoor is er nauw overleg met het primair en voortgezet onderwijs alsook de ISK in Tiel. In gezamenlijkheid kijken we naar het organiseren van een goed onderwijsaanbod voor nieuwkomers in de gemeente en de regio.

Verbinding onderwijs en arbeidsmarkt
HUB Rivierenland is een belangrijke schakel in de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Dit zetten we samen met het onderwijs en het bedrijfsleven voort. De komende jaren gaat het om de borging die verbinding. Daarvoor wordt gezocht naar samenwerking met en financiële ondersteuning vanuit andere gemeenten.

Daarnaast nemen we als gemeente actief deel aan het netwerk Regionaal Werkbedrijf en Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt (RW-POA), dat in de regio diverse projecten coördineert, uitvoert én financiert op het snijvlak tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Schoolgebouwen en –pleinen
Goed onderwijs vraagt om goede schoolgebouwen en groene schoolpleinen die uitnodigen tot buitenspelen en bewegen op school; gekoppeld aan meerdere schoolvakken. Er komen steeds meer groene schoolpleinen. Scholen zijn hier zelf leidend in, maar de gemeente Culemborg stimuleert dit ook vanuit NME Culemborg. Tevens zoeken we de samenwerking met het speelbeleidsplan om meer en divers gebruik te maken van de schoolpleinen.

Schoolgebouwen moeten goed zijn: functioneel en duurzaam. De staat en leeftijd van schoolgebouwen verschilt erg. In september 2023 is het Integraal Huisvestingsplan (IHP) vastgesteld door de raad. Daarin zijn in samenwerking met de schoolbesturen prioriteiten gesteld, zoals welke schoolgebouwen het eerst aan de beurt komen, maar ook wat de inzet wordt bij verduurzaming. Hierbij is de rol van kinderopvang van belang omdat zij soms in scholen zijn gehuisvest. In 2024 wordt er een business case opgesteld voor de huisvesting van het KWC.

Doelen en prestaties taakvelden Onderwijs

4.1 Openbaar basisonderwijs

Inwoners hebben de mogelijkheid om voor hun kinderen openbaar onderwijs te kiezen.
Prestaties
1. *(going concern)* We zorgen – vanuit de toezichthoudende rol van de gemeente – dat er voldoende onderwijs is op kwalitatief goede openbare scholen, daar waar dat aantoonbaar in het gedrang komt.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	114	114	114	114	114
Baten	0	0	0	0	0

4.2 Onderwijshuisvesting

We verduurzamen en vergroenen schoolpleinen en -gebouwen.
Prestaties
1. *(going concern)* We volgen de trends van leerlingenaantallen en spelen in op de gevolgen van deze trends om onze schoolgebouwen zo optimaal mogelijk in te zetten voor het Culemborgs onderwijs.
2. *(ontwikkeling)* We stellen een business case voor de huisvesting van het KWC op.
3. *(going concern*) We stimuleren de vergroening van schoolpleinen en streven daarbij naar 3 schoolpleinen per jaar. We adviseren en ondersteunen vanuit NME bij het aanleggen, uitbreiden en benutten van de groene pleinen en de directe schoolomgeving.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	2.522	2.986	2.896	2.876	2.820
Baten	274	274	274	274	274

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

We verbeteren de kansengelijkheid van Culemborgse jeugdigen.
Prestaties
1. *(going concern)* Samen met de jeugdgezondheidszorg en de peuteropvang werken we aan het verbeteren van het bereik van doelgroep peuters met een VVE-indicatie die gebruik maakt van voorschoolse educatie.
2. *(going concern)* We werken samen met het onderwijs rondom vroegschoolse educatie, zodat kinderen bij de start van groep 3 met een zo klein mogelijke achterstand beginnen aan het onderwijs.
3. *(going concern)* Samen met samenwerkingspartners binnen het onderwijskansenbeleid, (waaronder jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, primair onderwijs, bibliotheek, de Brede School en welzijnswerk) zorgen we voor een verrijkte leeromgeving. Dat wil zeggen: een jaarlijks uitvoeringsprogramma als aanvullend aanbod op het curriculum van de voor- en vroegschoolse educatie.
4. *(*going concern) Binnen de Brede School Culemborg bieden we alle Culemborgse kinderen op het primair onderwijs de mogelijkheid om gratis kennis te maken met sport en cultuur.
5. (going concern) Voor alle Culemborgse jeugdigen t/m 17 jaar is er een gratis bibliotheekpas beschikbaar. Daarnaast kunnen jeugdigen uit gezinnen met minimale financiën een beroep doen op Stichting Leergeld in de ondersteuning van het aanschaffen van schoolmaterialen. Ook kunnen zij gebruik maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur.
6. *(going concern)* Nieuwkomerkinderen in het primair onderwijs kunnen gebruik maken van de lokale nieuwkomersklas. Hier ontvangen zij een ‘taalbad’, waarna zij naar gemiddeld 40 weken kunnen uitstromen naar regulier onderwijs.

Jeugdigen ontwikkelen zich tijdens hun schoolloopbaan naar volwassenheid en zijn daarin vaak flink zelfredzaam. Wij ondersteunen hen daarbij.
Prestaties
1. *(going concern)* We geven uitvoering aan de wettelijke taken van leerplicht, het regionaal meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten (RMC) en aan het organiseren van het leerlingenvervoer.
2. *(ontwikkeling)* We begeleiden jongeren zonder startkwalificatie actief naar opleiding, werk of zorg (Project sluitende aanpak VSV).

Er is een soepele verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
Prestaties
1. *(ontwikkeling)* Via de Stichting HUB Rivierenland wordt de band onderwijs-arbeidsmarkt (bedrijfsleven) versterkt. Dat gebeurt door middel van activiteiten zoals de Battle of the boats, en bedrijfsbezoeken. Hierdoor krijgen leerlingen een realistischer beeld van de lokale en regionale arbeidsmarkt en kunnen zij gemotiveerder een keuze voor een vervolgopleiding doen.
2. *(going concern) V*olwassen inwoners werken aan hun basisvaardigheden, bijvoorbeeld via het Leerhuis Culemborg.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	1.644	1.855	1.855	1.855	1.764
Baten	37	35	35	35	35

Indicatoren per taakveld

Toelichting indicatoren

Verplichte indicatoren

#	Indicator	Realisatie 2022	Begroot 2024	Vergelijkbare gemeenten*	Periode	Bron
17	Absoluut verzuim *per 1.000 leerlingen*	3	3	2	schooljaar 2021/2022	DUO/ Ingrado
18	Relatief verzuim *per 1.000 leerlingen*	13	10	18	schooljaar 2021/2022	DUO/ Ingrado
19	Vroegtijdige schoolverlaters, zonder startkwalificatie	1,4%	1,5%	1,56%	schooljaar 2021/2022	DUO/ Ingrado

Toelichting indicatoren

Absoluut verzuim

Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners in de leeftijd 5-18 jaar. Het leerplichtsysteem is zo dat voor iedere leerling zonder een school direct een absoluut verzuimproces wordt aangemaakt, deze zijn allemaal opgenomen in de telling. Andere gemeenten wachten wat langer met het aanmaken van een absoluut verzuimproces (reden is dat scholen het te laat doorgeven of een verhuizing later wordt verwerkt) met de wetenschap dat de leerlingen vermoedelijk al wel ingeschreven staan op een school. Hierdoor lijkt het of wij meer absoluut verzuimleerlingen hebben dan de andere vergelijkbare gemeenten.

Relatief verzuim

Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners in de leeftijd 5-18 jaar.

Vroegtijdige schoolverlaters, zonder startkwalificatie

Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

Overzicht wettelijk/ beleidskader

Wettelijke kaders

- Wet Kinderopvang (WKo)
- Wet Primair Onderwijs (WPO)
- Wet Voortgezet Onderwijs (WVO)
- Wet op de expertisecentra (WEC)
- Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB)
- Leerplichtwet

Beleidskaders

- Uitvoeringsbesluit voorzieningen in de huisvesting PO/VO
- Regionaal programma vroegtijdig schoolverlaten 2021-2024
- Onderwijsachterstandenbeleid 2019 – 2022
- Actieplan Jeugdwerkloosheid regio Rivierenland 2021-2025

Betrokken partners

- Scholen Culemborg
- Kinderopvangorganisaties Culemborg
- Samenwerkingsverband Betuws Primair Passend Onderwijs
- Samenwerkingsverband Rivierenland (VO)
- Regionaal Meldpunt Coördinatie

Wat mag het programma kosten?

Bestaand

De volgende tabel van de lasten en baten voor dit programma is gebaseerd op bestaand beleid uit de begroting 2023. Ook de uitgangspunten die bij de kadernota 2024 zijn bepaald zijn hierin verwerkt incl. de meerjarige effecten vanuit de najaarsrapportage 2023. Alle uitgangspunten en nieuwe ontwikkelingen zijn doorgerekend. Dit is de primitieve begroting 2024.

Bedragen x € 1.000

Onderwijs	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	4.719	4.280	4.955	4.865	4.845	4.698
Baten	1.403	310	309	309	309	309
Saldo van baten en lasten	**-3.316**	**-3.969**	**-4.646**	**-4.556**	**-4.536**	**-4.389**

Per taakveld	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Openbaar basisonderwijs	140	114	114	114	114	114
Onderwijshuisvesting	2.143	2.522	2.986	2.896	2.876	2.820
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.436	1.644	1.855	1.855	1.855	1.764
Lasten	***4.719***	***4.280***	***4.955***	***4.865***	***4.845***	***4.698***
Onderwijshuisvesting	270	274	274	274	274	274
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.133	37	35	35	35	35
Baten	***1.403***	***310***	***309***	***309***	***309***	***309***

Reservemutaties	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	76	69	69	58	58	50

Onderwijs	**-3.240**	**-3.900**	**-4.576**	**-4.498**	**-4.478**	**-4.340**

Analyse primitieve begroting

Lasten

Openbaar basisonderwijs

Geen bijzonderheden.

Onderwijshuisvesting

Ten opzichte van 2023 zijn de lasten toegenomen. Dit komt hoofdzakelijk door een hogere interne rente, hogere doorbelasting van de salarislasten en een incidentele budget voor het IHP in 2024.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
Ten opzichte van 2023 zijn de lasten gestegen door hogere subsidies.

Baten

Onderwijshuisvesting
Geen bijzonderheden.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
Geen bijzonderheden.

Reservemutaties
Geen bijzonderheden.

06 Programma Sport, Cultuur en Recreatie

Programma Sport, Cultuur en Recreatie

Opbouw programma

In het onderstaande treft u de taakvelden bij het programma Sport, Cultuur en Recreatie. De huidige beleidsproducten zijn opgenomen om de relatie met de nieuwe taakvelden te kunnen leggen.

Taakveld	Omschrijving	Portefeuillehouder
5.1	Sportbeleid en activering	Mischa Peters
5.2	Sportaccommodaties	Mischa Peters
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Mischa Peters/ Daphne Bijvoet
5.4	Musea	Mischa Peters
5.5	Cultureel erfgoed	Daphne Bijvoet
5.6	Media	Mischa Peters

Wat is het maatschappelijk effect van het programma?

Culemborg is een mooie stad om in te wonen en te werken, maar ook een fantastische plek om je vrije tijd in door te brengen. Een stad waar we trots op zijn. Culemborg bruist van de culturele initiatieven, kent een rijk verenigingsleven en biedt mooie mogelijkheden om te ontspannen en recreëren. Met het programma sport, cultuur en recreatie willen we dit behouden en verder versterken.

We zetten in op het ondersteunen van (sport) verenigingen en vrijwilligers, cultuuronderwijs binnen en buiten de scholen, het behoud van het cultuurfonds en cultureel erfgoed en het creëren van kansen voor iedereen om hier aan mee te doen. Zo willen we iedere Culemborger - ongeacht achtergrond of omvang van hun portemonnee - de gelegenheid geven mee te doen aan het rijke culturele en sportieve leven in onze stad. Meedoen is namelijk niet alleen leuk, maar ook goed voor sociale verbindingen, gezondheid en welzijn.

<u>Ontwikkelingen in 2024</u>

Sport en sportaccommodaties
De sport en sportvereniging worden versterkt vanuit het lokaal sportakkoord; deze is in 2023 herijkt. Het herijkt sportakkoord kent vijf speerpunten: (*) passend beweegaanbod, (*) sociaal veilig sporten, (*) samenwerken aan sport en bewegen, (*) vitale sportaanbieders, (*) sport inspireert. Daarnaast is in 2023 in samenwerking met alle partners uit de stad (waaronder de beweegpartners van het lokaal sportakkoord) het plan ‘Gezond en Actief Culemborg’ 2023-2026 ontwikkeld. Dit plan wordt verder toegelicht in het programma ‘Sociaal domein en gezondheid’. De plannen zijn in samenhang

opgesteld en worden in samenhang uitgevoerd, omdat het levensgebied bewegen in toenemende mate een centrale plek krijgt binnen sociaal beleid en leefstijlgeneeskunde.

Culemborg heeft brede en volledige sportaccommodaties die belangrijk zijn voor de toekomstbestendigheid van onze stad. Voor de buitensportvoorzieningen is een plan voor de vervangingsinvesteringen voor de jaren 2024-2027 in de maak. Dit is van belang voor het behoud van onze infrastructuur voor sport. Verder is de gemeente eigenaar van zwembad De Waterlinie geworden. Er staan investeringen op stapel voor de maatregelen om corrosie aan te pakken en maatregelen om te verduurzamen. Daarnaast worden er extra financiële middelen gereserveerd voor het uitvoeren van groot onderhoud vanaf 2029.

Cultuur
In 2023 eindigt de eerste uitvoeringsperiode van de cultuurvisie. Een belangrijk resultaat is het plan dat door de podia – Fransche School, Gelderland Cultuurfabriek, Werk aan het Spoel en de Grote Barbarakerk is gemaakt voor een duurzame infrastructuur voor culturele podia. Het plan leidt tot een bloeiend, aantrekkelijk en divers cultuuraanbod op verschillende podia met hun eigen sfeer en identiteit. In 2024 zullen we samen met onze culturele partners in de stad een plan maken voor een tweede uitvoeringsperiode van de cultuurvisie.

Met het stoppen van het evenement Culemborg Bijvoorbeeld is er ruimte ontstaan voor een nieuw jaarlijks gesubsidieerd evenement. Het nieuwe evenement wordt in 2024 voor de eerste keer georganiseerd.

KEC (Kunsteducatie Culemborg) gaat verhuizen van de Brede School west naar de Gelderlandfabriek. Het onderwijs heeft alle ruimte nodig in het gebouw van de Brede School. Met deze verhuizing worden de lessen vanuit KEC vanaf 2024 gegeven op een culturele én centrale plek in onze stad

Cultureel erfgoed
Van middeleeuwse Vrijstad tot het Culemborg van nu, de stad toont een palet van de vele verhalen die Culemborg rijk is. We houden ons erfgoed in stand en maken het toekomstbestendig zodat het aantrekkelijk is voor volgende generaties. De zichtbare historie, aanwezig in monumenten, landschappen en verhalen maakt ons trots op de historische stad. Trots en betrokkenheid zorgen ervoor dat het erfgoed in Culemborg wordt gekoesterd en in stand blijft.

In het programma binnenstad is historie één van de kernwaarden. De zichtbare historie is een vruchtbare grond voor een unieke combinatie van winkelaanbod, horeca, culturele broedplaatsen en wonen. In het werelderfgoed Hollandse Waterlinie is erfgoed de sleutel om het gebied beleefbaar te maken en te ontsluiten voor toerisme. In de kerkenvisie verbinden we cultuur en cultuurhistorie met als huisvesting de eeuwenoude kerkgebouwen.

Om deze lijnen voort te zetten is erfgoedzorg de basis. Herbestemmingen, restauraties, verduurzaming, kennisopbouw en beleid zorgen dat het erfgoed kan voortleven en gebruikt kan worden. De historie van de stad nodigt uit mee te schrijven aan de geschiedenis van de toekomst.

Buiten spelen en bewegen
We vinden het belangrijk dat mensen, jong en oud, zoveel mogelijk buiten kunnen zijn. Dat vraagt dat de buitenruimte geschikt en aantrekkelijk is om te bewegen, te sporten en te spelen. Dit kan door vergroening, meer en aantrekkelijker trage verbindingen en een stimulerend aanbod van speel- en

sportvoorzieningen. Creativiteit en verbinding is nodig om ‘de openbare ruimte als speeltuin’ te zien en te benutten voor alle leeftijden en doelgroepen.

Buiten spelen is van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. In 2020 is een speelruimteplan opgesteld. Het doel is om speel- en beweegplekken en routes zoveel mogelijk natuurlijk, groen, circulair en gevarieerd in te richten. Inclusieve voorzieningen speelvoorzieningen voor oudere kinderen worden geconcentreerd op een aantal grotere, meer centraal gelegen speelplekken. In het ontwikkelproces worden buurtbewoners, stakeholders en initiatiefgroepen gevraagd actief mee te denken en zo nodig externe cofinanciering aan te trekken.

In 2023 is flink geïnvesteerd om de openbare (speel)ruimte een kwaliteitsimpuls te geven met enkele grotere, nieuwe plekken en de renovatie van een aantal bestaande speelplekken. Daarna zijn de financiële middelen niet meer toereikend om te vernieuwen of te vervangen. In 2024 volgt besluitvorming voor het speelbeleidsplan. Hierbij onderzoeken we welke middelen nodig zijn en wordt besluitvorming gevraagd.

Doelen en prestaties taakvelden Sport, Cultuur en Recreatie

5.1 Sportbeleid en activering

Sporten en bewegen maakt een vanzelfsprekend onderdeel uit van het leven van iedere Culemborger.
Prestaties
1. *(ontwikkeling)* We geven uitvoering aan het herijkte lokaal sportakkoord II voor de jaren 2023-2026. Het plan kent vijf speerpunten: (*) passend beweegaanbod, (*) sociaal veilig sporten, (*) samenwerken aan sport en bewegen, (*) vitale sportaanbieders, (*) sport inspireert.
2. *(going concern)* Kinderen en volwassenen kunnen gebruik maken van respectievelijk het Jeugdfonds Sport en Cultuur en het Volwassenenfonds Sport en Cultuur.
3. *(going concern)* We faciliteren de Brede School Culemborg waarin docenten sport en bewegen werken aan de (talent)ontwikkeling van kinderen, tijdens en na schooltijd.
4. *(ontwikkeling)* In het kader van het plan 'Gezond en Actief Culemborg' komen we tot een heroriëntatie van de inzet vanuit de Brede Regeling Combinatiefuncties, waarbij we naast de inzet binnen de Brede School Culemborg ook ruimte maken voor een passend beweegaanbod voor alle inwoners.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	750	656	656	656	656
Baten	120	120	120	120	120

5.2 Sportaccommodaties

De sportvoorzieningen in Culemborg zijn kwalitatief hoogwaardig, duurzaam, goed toegankelijk en afgestemd op de gebruiker.
Prestaties
1. *(ontwikkeling)* We stellen een plan op voor de vervangingsinvesteringen voor de jaren 2024-2027 in de buitensportvoorzieningen.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	2.291	2.475	3.025	2.363	2.346
Baten	342	342	342	342	342

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Cultuur is toegankelijk voor alle Culemborgers.
Prestaties
1. *(going concern)* We continueren de Uitagenda vanuit het nieuwe Podiumplan.
2. *(going concern)* We stimuleren culturele activiteiten in samenhang met het sociaal domein, bv activiteiten voor ouderen bij Bolderburen.
3. *(going concern)* We benutten het Cultuur- en Erfgoedpact 2022-2024 om een breed toegankelijk cultureel aanbod te ontwikkelen.
4. *(ontwikkeling)* Als onderdeel van het regioplan Rivierenland, waar de provincie en gemeentes samen aan bijdragen, verlagen de regionale podia de financiële drempel door te gaan werken met een 'pay what you can' principe. Daarnaast werken de regionale podia aan inclusie door aanbod voor doven, blinden, slechtzienden en prikkelarme voorstellingen te programmeren.
5. *(going concern)* Kinderen en volwassenen kunnen gebruik maken van respectievelijk het Jeugdfonds Sport en Cultuur en het Volwassenenfonds Sport en Cultuur.

We ontwikkelen creativiteit en talent van onze inwoners door middel van cultuur.
Prestaties
1. *(going concern)* We faciliteren de 'Brede School Culemborg' waarin docenten cultuur werken aan de (talent)ontwikkeling van kinderen, tijdens en na schooltijd.
2. *(going concern + ontwikkeling)* We zetten de samenwerking met Kunst Educatie Culemborg voort en facilitairen hun nieuwe huisvesting in de Gelderlandfabriek.

We vergroten de aantrekkelijkheid van Culemborg voor inwoners, bezoekers en ondernemers door middel van cultuur.
Prestaties
1. *(ontwikkeling)* We maken samen met onze culturele partners een nieuw uitvoeringsprogramma voor 2024-2026.
2. *(ontwikkeling)* We ondersteunen de samenwerkende podia met hun plan om te komen tot een toekomstbestendige podia-infrastructuur.
3. *(ontwikkeling)* We subsidiëren een nieuw jaarlijks terugkerend evenement in de binnenstad van Culemborg.
4. *(going concern)* We verlenen structureel subsidie aan Cultuurfonds Culemborg om culturele activiteiten te ondersteunen.
5. *(going concern)* We voeren het regioplan Inspirerend Rivierenland verder uit in 2024.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	970	779	789	789	789
Baten	0	0	0	0	0

5.4 Musea

Culemborg heeft een levendig en leerzaam cultureel klimaat.
Prestaties
1. *(going concern)* Alle kinderen in Culemborg maken kennis met het culturele erfgoed in Culemborg door middel van de erfgoedlessen vanuit de Brede School Culemborg.
2. *(going concern)* We stimuleren dat het Museum Elisabeth Weeshuis het culturele erfgoed in zijn collectie toegankelijk maakt voor bezoekers en inwoners van Culemborg.
3. *(ontwikkeling)* Het 'Verhaal van Gelderland' krijgt in Culemborg zowel in het Elisabeth Weeshuismuseum als in het Jan van Riebeeckhuis als in de kasteeltuin een plek als onderdeel van het versterken van de identiteit van Gelderland.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	540	604	614	625	635
Baten	0	0	0	0	0

5.5 Cultureel erfgoed

Levendige en aantrekkelijke binnenstad: Erfgoed.
Prestaties
1. Op basis van de vastgestelde kerkenvisie vervolgen we de dialoog met de kerken over hun toekomst in de binnenstad.
2. We ondersteunen de Stichting Grote Barbara met een jaarlijkse erfgoedsubsidie.
3. We ondersteunen de eigenaar en initiatiefnemer in het zoeken van een passende herbestemming voor de Heilige Barbarakerk.
4. We helpen pandeigenaren via de werkgroep duurzame monumentenzorg Culemborg bij het verduurzamen van hun woning.

Versterken en beter uitdragen historisch-culturele identiteit.
Prestaties
1. *(going concern)* We betrekken cultuurhistorie bij en geven het een plek in nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.
2. *(ontwikkeling)* We onderzoeken met het Stichtingsbestuur van de Kasteeltuin hoe we de (in 2023 geconserveerde) archeologische collectie uit de Groene Schuur het beste kunnen tonen aan het publiek, i.c.m. verbeterde bewaaromstandigheden voor een deel van de collectie in de winterperiode.
3. *(going concern)* Via de commissie omgevingskwaliteit (Verplicht voor Culemborg onder de Omgevingswet) wordt onafhankelijk en integraal geadviseerd over cultureel erfgoed.
4. *(ontwikkeling)* Op basis van de uitgevoerde onderzoeken (bouwhistorie en kostenraming) zetten we onderzoek voort naar instandhouding van de oostelijke stadsmuur. We onderzoeken hoe we in het licht van het regieplan Binnenstad, de restauratie kunnen combineren met beleefbaar maken van de stadsmuur.
5. *(ontwikkeling)* Op basis van de uitgevoerde inventarisaties werken we verder aan het actualiseren en digitaliseren van erfgoedinformatie in het kader van de omgevingswet.
6. *(ontwikkeling)* We ondersteunen de Stichting Honswijk - Everdingen met een plan voor

	restauratie van muurschilderingen op Fort Everdingen.
7.	*(going concern)* We ondersteunen particuliere eigenaren en erfgoedorganisaties met raad en daad bij de instandhouding van erfgoed en het uitdragen van de geschiedenis van de stad. We voeren waar nodig van gemeentewege bouwhistorisch onderzoek uit.
8.	*(ontwikkeling)* We laten het gerestaureerde Carillon vaker klinken en onderzoeken de samenwerking met de Stichting Torenklanken Midden-Nederland.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	943	825	917	875	869
Baten	85	83	70	70	70

5.6 Media

Culemborg heeft een waardevrije plek waar inwoners elkaar ontmoeten, kennis vergaren en informatievaardigheden leren.	
Prestaties	
1.	*(going concern)* Om hun kennis en vaardigheden te vergroten stimuleren we inwoners om gebruik te maken van de laagdrempelige voorzieningen, waaronder de dienstverlening van Bibliotheek Rivierenland, waar ze zich kunnen ontwikkelen.
2.	*(going concern)* We faciliteren de lokale omroep.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	558	582	582	582	582
Baten	0	0	0	0	0

Indicatoren per taakveld

Toelichting indicatoren

Verplichte indicatoren

#	Indicator	Realisatie 2022	Begroot 2024	Vergelijkbare gemeenten *	Periode	Bron
20	Niet-sporters	49,8%	49%	Geen data	2020	Waarstaatjegemeente

Toelichting indicatoren
Niet-sporters
Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Overzicht wettelijk/ beleidskader

- Cultuurvisie 2020 'Cultuur voor iedereen'
- Sportakkoord Culemborg 'In Culemborg beweegt iedereen met plezier, want sport versterkt' (2023)
- Subsidieregeling nieuw Cultureel evenement (2023)
- Gezond en Actief Culemborg (2023)

Betrokken partners

- Culturele partijen en instellingen
- Projectteam cultuur
- Deelnemende partners aan het plan ‘Gezond en Actief Culemborg’
- Deelnemende partners aan het sportakkoord Culemborg

Regionaal Archief Rivierenland (RAR)	
Belangrijkste ontwikkelingen:	Het Regionaal Archief Rivierenland werkt aan verschillende (digitale) ontwikkelingen, waaronder: • Digitalisering van archiefmateriaal, • Digitale acquisitie, • Depotbeheer (preventie, controle en schade-inventarisatie) • Archieven inventariseren met focus op locatie bronnen • Projectmatige opzet van vrijwilligersbegeleiding • Rijkssubsidie aanvraag voor digitaliseren van het gehele archief van Chamotte Unie N.V. te Geldermalsen • Implementatie van e-depot workflow in de keten (inclusief het gebruik van metadatatools), • Advisering voor diverse digitaliseringsprojecten, • Verder uitvouwen van dienstverleningsafspraken met gemeenschappelijke regelingen • Vertalen van uitgangspunten nieuwe Archiefwet, nieuw Archiefbesluit en nieuwe Archiefregeling naar de praktijk van de deelnemende gemeenten • Coördinatie uitvoering van Regioplan en Erfgoedpact

Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal	
Belangrijkste ontwikkelingen:	Samen met Natuur- en Recreatieschap Lingegebied en Recreatieschap Over-Betuwe wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied. Het recreatieschap behartigt de gezamenlijke belangen op het gebied van openluchtrecreatie, toerisme, landschapsschoon en natuurbescherming op bovenlokaal niveau.

Wat mag het programma kosten?

Bestaand

De volgende tabel van de lasten en baten voor dit programma is gebaseerd op bestaand beleid uit de begroting 2023. Ook de uitgangspunten die bij de kadernota 2024 zijn bepaald zijn hierin verwerkt incl. de meerjarige effecten vanuit de najaarsrapportage 2023. Alle uitgangspunten en nieuwe ontwikkelingen zijn doorgerekend. Dit is de primitieve begroting 2024.

Bedragen x € 1.000

Sport, Cultuur en Recreatie	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	5.691	6.053	5.920	6.584	5.890	5.878
Baten	785	547	545	533	533	533
Saldo van baten en lasten	**-4.906**	**-5.505**	**-5.375**	**-6.051**	**-5.357**	**-5.345**

Per taakveld	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Sportbeleid en activering	560	750	656	656	656	656
Sportaccommodaties	2.032	2.291	2.475	3.025	2.363	2.346
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	932	970	779	789	789	789
Musea	527	540	604	614	625	635
Cultureel erfgoed	1.026	943	825	917	875	869
Media	614	558	582	582	582	582
Lasten	***5.691***	***6.053***	***5.920***	***6.584***	***5.890***	***5.878***
Sportbeleid en activering	359	120	120	120	120	120
Sportaccommodaties	327	342	342	342	342	342
Cultureel erfgoed	99	85	83	70	70	70
Baten	***785***	***547***	***545***	***533***	***533***	***533***

Reservemutaties	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	467	383	383	218	218	210
Sport, Cultuur en Recreatie	**-4.438**	**-5.122**	**-4.991**	**-5.833**	**-5.139**	**-5.135**

Analyse primitieve begroting

Lasten

Sportbeleid en activering

Ten opzichte van 2023 zijn de lasten gedaald door een onttrekking uit een reservering.

Sportaccommodaties
Ten opzichte van 2023 zijn de lasten gestegen. Dit komt door hogere organisatiekosten en het rentepercentage van de toegerekende rente is verhoogd (€ 270.000).
Daarnaast is in 2023 incidenteel een budget overgeheveld vanuit 2022 van € 67.000.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
Ten opzichte van 2023 zijn de lasten gedaald. Dit komt voornamelijk doordat in 2023 incidentele budgetten beschikbaar zijn gesteld. Verder zijn er stijgingen op de salarislasten.

Musea
Ten opzichte van 2023 zijn de lasten hoger, dit komt hoofdzakelijk door een stijging in de bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling RAR, de verdere stijging betreft subsidies.

Cultureel erfgoed
Ten opzichte van 2023 zijn de lasten gedaald. Dit komt doordat in 2023 eenmalig budget voor renovatie damwand Fort 't Spoel, instandhouding stadsmuur en monumentenbeleid beschikbaar zijn gesteld.

Media
Ten opzichte van 2023 zijn de lasten gestegen. Dit komt door een hogere subsidie bijdrage aan de bibliotheek en lokale media.

Baten
Sportbeleid en activering
Geen bijzonderheden.

Sportaccommodaties
Geen bijzonderheden.

Cultureel erfgoed
Geen bijzonderheden.

Reservemutaties
Geen bijzonderheden.

07 Programma Sociaal Domein en Gezondheid

Programma Sociaal Domein en Gezondheid

Opbouw programma

In het onderstaande treft u de taakvelden bij het programma Sociaal Domein en Gezondheid. De huidige beleidsproducten zijn opgenomen om de relatie met de nieuwe taakvelden te kunnen leggen.

Taakveld	Omschrijving	Portefeuillehouder
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Mischa Peters Gerdo van Grootheest Monica Wichgers
6.2	Toegang en eerstelijns voorzieningen (Sociaal Team)	Mischa Peters
6.3	Inkomensregelingen (armoedebeleid en schuldhulpverlening)	Daphne Bijvoet
6.4	Begeleide participatie (WSW en beschut werk)	Daphne Bijvoet
6.5	Arbeidsparticipatie	Daphne Bijvoet
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Mischa Peters
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+ *6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)* *6.71b Begeleiding (WMO)* *6.71c Dagbesteding (WMO)* *6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)*	Mischa Peters
6.72	Maatwerkdienstverlening 18- *6.72a Jeugdzorg begeleiding* *6.72b Jeugdzorg behandeling* *6.72c Jeugdhulp dagbesteding* *6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig*	Mischa Peters
6.73a	Pleegzorg	Mischa Peters
6.73b	Gezinsgericht	Mischa Peters
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	Mischa Peters
6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	Mischa Peters
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	Mischa Peters
6.74c	Gesloten plaatsing	Mischa Peters
6.81	Geëscaleerde zorg 18+ *6.81a Beschermd wonen (WMO)* *6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)*	Mischa Peters
6.82	Geëscaleerde zorg 18+ *6.82a Jeugdbescherming* *6.82b Jeugdreclassering*	Mischa Peters
7.1	Volksgezondheid	Mischa Peters

Wat is het maatschappelijk effect van het programma?

Culemborg is een stad waarin we omzien naar elkaar. Op verschillende momenten in het leven kan een mens extra zorg of ondersteuning nodig hebben. Bijvoorbeeld een jongere die hulp nodig heeft om een weerbare jongvolwassene te worden. Of iemand die plotseling zijn baan verliest, of ieder die simpelweg ouder wordt en meer hulp nodig heeft om zelfstandig te kunnen blijven leven. Mantelzorgers, buren, vrijwilligers en verenigingen geven elkaar steun. Daarnaast willen we als gemeente naast onze inwoners staan en zorgen we waar nodig voor aanvullende hulp of professionele zorg. Dit geldt ook voor nieuwkomers die we in het kader van de Wet Inburgering opvangen. Met het programma Sociaal Domein en Gezondheid werken we aan een Culemborg waarin we op al deze manieren omzien naar elkaar.

De hulp en zorg waar we voor aan de lat staan neemt de komende jaren verder toe. Ten eerste door ontwikkelingen in de samenleving die van invloed zijn op de vraag vanuit inwoners naar de gemeente. De bestaanszekerheid van steeds meer inwoners wordt kwetsbaar, inwoners kunnen niet doorstromen naar een passende woning en onze bevolking vergrijst. Ook is de hulpvraag van jongeren steeds complexer. Ten tweede zijn er verschillende ontwikkelingen, zoals de mogelijk verplichte regionale samenwerking voor jeugd, de hervormingsagenda jeugd en de ambulantisering in de GGZ en Beschermd Wonen, die van invloed zijn op de taak waar we als gemeente voor staan. En ook vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA) komen aanvullende zorgvragen op de gemeente af.

<u>Ontwikkelingen in 2024</u>

Koersdocument Sociaal Domein
Voor het versterken van het sturen op maatschappelijk effect hebben we – in navolging van vele andere gemeenten – een koersdocument voor het sociaal domein in voorbereiding. Hierin zullen we over de volle breedte van het sociaal domein onze beleidsdoelen beschrijven in termen van gewenste maatschappelijke resultaten én beleidsindicatoren.

Integrale toegang in het Sociaal Team Culemborg
In 2023 is de integrale toegang en de vernieuwde samenwerking van maatschappelijke partners met de gemeente in het Sociaal Team Culemborg gestart. Daarmee is een belangrijke stap gezet. Het daadwerkelijk integraal werken (bijv. het werken met een telefoonnummer en een training financieel inzicht voor alle medewerkers) en de sturing en beheersing van dit integrale team (integrale managementinformatie) is nog volop in ontwikkeling. Daarnaast werken we aan de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening door onder andere de implementatie van de AVE-methode (aanpak voorkomen escalatie) en de doorbraakmethode.

Bestaanszekerheid
Wij willen voorkomen dat inwoners zich zorgen hoeven te maken over hun bestaanszekerheid. Daar doen we als gemeente alles aan dat binnen onze macht ligt. Naast de uitvoering van de inkomensondersteunende maatregelen, onze schuldhulpverlening, ons specifieke aanbod voor ondernemers en jongeren met schulden en het uitgebreide pakket aan gemeentelijke voorzieningen om mee te kunnen aan de samenleving, zetten we in op het volgende.
We onderzoeken of we de bijzondere bijstand uitbreiden met medische kosten en of we Sociaal Raadslieden mogelijk maken. Ook blijven we investeren in informatievoorziening, laagdrempeligheid en toegankelijkheid van de dienstverlening.

Verder is er een wettelijke verandering op het vlak van schuldhulpverlening die onze aandacht vraagt. Per 1 juli 2023 is de aflostermijn voor het minnelijk traject schuldhulpverlening verkort van 36 maanden naar 18 maanden. Hierdoor zullen inwoners sneller schuldenvrij zijn. Begeleiding en coaching van inwoners met schulden wordt nog belangrijker dan voorheen. Dit vraagt een grondige aanpassing van de werkwijze van schuldhulpverlening vanuit het Sociaal Team Culemborg. De beleidsregels schuldhulpverlening zullen hierop worden aangepast.

Regionale samenwerking wmo-jeugd
De afgelopen twee jaar heeft in het kader gestaan van een nieuwe inkoop en aanbesteding van maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd. De nieuwe contractering is per 1 juli 2023 ingegaan. We verwachten dat de kosten voor maatwerkvoorzieningen zullen stijgen. Met de nieuwe inkoop is ook een voorstel voor het inrichten van een bijbehorende serviceorganisatie opgesteld om het contractmanagement uit te voeren en naar een hoger niveau te tillen. Daarnaast wordt gewerkt aan een samenwerkingsovereenkomst tussen de zes/acht samenwerkende gemeenten. Deze parallelle ontwikkelingen leiden tot hogere benodigde budgetten.

Ouderen
Vergrijzing is een belangrijke maatschappelijke tendens. Het project wonen, welzijn en zorg wordt dit jaar afgerond met aanbevelingen voor vervolg. Hier zullen budgettaire consequenties uit voortvloeien. Voor de groeiende groep ouderen is verder het creëren van ontmoetingsplekken en dagbesteding van belang. Bonvie wordt hiertoe als locatie herontwikkeld. Dagbesteding voor ouderen met een migratieachtergrond is ontwikkeld en in oktober 2023 gestart. Daarnaast onderzoeken we of we binnen formatie en financiële middelen dagactiviteiten voor mensen met dementie en/of geheugenproblemen in Bonvie en Salaamander kunnen uitbreiden.

Jeugd
De landelijke Hervormingsagenda Jeugd moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel. Met de Hervormingsagenda Jeugd wordt de reikwijdte van de Jeugdwet afgebakend. Om dit op te vangen wordt er gekeken naar de gemeente. Dit vergt een transitie van jeugdzorg naar jeugdhulp en meer inzet van algemeen toegankelijke voorzieningen, oftewel een versterking van de sociale basis voor de jeugd. Binnen Culemborg zoeken we hiervoor onder andere de samenwerking met het onderwijs.

Deze benodigde transitie is ook zichtbaar in de regiovisie Jeugd die in de maak is. De acht gemeenten binnen regio Rivierenland beseffen dat samenwerking nodig is om de omvangrijke uitdagingen in het sociaal domein het hoofd te kunnen bieden. Dit sluit aan bij de door de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG) opgestelde Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO). Deze norm bepaalt dat gemeenten in regionaal verband een regiovisie opstellen, waarin ambities worden vastgelegd over goede en betaalbare jeugdhulp. Deze regiovisie wordt begin 2024 aan de acht gemeenteraden voorgelegd. Hierna volgt de uitwerking van een regionaal uitvoeringsprogramma.

Ambulantisering GGZ en Beschermd Wonen
Een andere grote ontwikkeling is de ambulantisering in de GGZ en Beschermd Wonen. Hierdoor blijven er meer mensen met een psychische kwetsbaarheid thuis wonen. De landelijke ambitie is zelfs 30-50%. Deze inwoners hebben ondersteuning op verschillende levensgebieden nodig, zoals inkomensondersteuning, hulp bij crisis, begeleiding, ontmoeting en dagbesteding.

Gemeenten in Gelderland-Zuid werken samen op het gebied van Beschermd Wonen en Beschermd Thuis. Beschermd Thuis is een lichte variant van Beschermd Wonen, waarbij mensen thuis blijven wonen met 24-uurs bereikbaarheid en beschikbaarheid van zorg. Daarnaast ontvangen deze mensen vaak ambulante ondersteuning zoals individuele begeleiding, dagbesteding en vervoer. Beschermd Thuis wordt steeds vaker ingezet als alternatief voor Beschermd Wonen. De financiering loopt de

komende jaren nog via Nijmegen, als centrumgemeente van regio Gelderland-Zuid. Het is de bedoeling dat Beschermd Thuis op termijn in regio Rivierenland wordt georganiseerd. De voorbereidingen hiervoor zijn gestart.

De huidige overeenkomsten met zorgaanbieders van Beschermd Wonen en Beschermd Thuis lopen af op 1 januari 2025. In 2023 is gestart met de voorbereiding voor de nieuwe inkoop. Op basis van een (markt-) analyse en een inkoopstrategie ontwikkeld wordt de aanbesteding in 2024 uitgevoerd en afgerond.

Gezond en actief Culemborg
In 2023 hebben we de brede specifieke uitkering (SPUK) voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis aangevraagd. Voor de aanvraag is in samenwerking met partners uit de stad het plan ‘Gezond en Actief Culemborg’ Culemborg opgesteld. Dit plan kent vijf speerpunten: I. Passend beweegaanbod; II. Gezondheidsbevordering; III. Gezond opgroeien; IV. Vitaal ouder worden; V. Sterke sociale basis.

Dit plan omvat gedeeltelijk een voortzetting van de activiteiten uit het huidige lokaal sportakkoord en het preventieakkoord. Deze activiteiten worden verder uitgebreid en geprofessionaliseerd (bijvoorbeeld de ketenaanpak valpreventie). Ook zijn er een aantal nieuwe aandachtpunten. We versterken de samenwerking tussen bewegen en zorg; we programmeren een passend beweegaanbod voor iedereen (beweegzorg). Ook versterken we de samenwerking tussen sociaal domein en zorg door het programmeren van ‘welzijn op recept’. We hebben een brede stuurgroep ‘Gezond en Actief Culemborg’ ingericht die toeziet op de resultaten.

Versterken sociale basis en het subsidieprogramma
De hiervoor beschreven ontwikkelingen vragen de komende jaren om een verdere versterking van onze sociale basis. Het hiervoor beschreven plan Gezond en Actief Culemborg geeft hiervoor verschillende handvatten. Het creëren van levendige ontmoetingscentra in de wijken is daar een onderdeel van. Daarnaast zijn mantelzorgondersteuning, het versterken van nabuurschap en het nog meer verbinden van verschillende beleidsterreinen hierin belangrijk. Het subsidiebudget stijgt in verband met de hogere cao’s en inflatie, waardoor de structurele subsidies meer dan voorgaande jaren geïndexeerd moeten worden.

Maatschappelijke initiatieven
Met het Initiatievenloket en het Buurtpanel stimuleren en ondersteunen we inwoners om zich vrijwillig in te zetten voor elkaar, de buurt, wijk of stad. Als gemeente vinden we het belangrijk om inwoners wegwijs te maken in de mogelijkheden voor ondersteuning bij initiatieven. Het Buurtpanel en het Initiatievenloket worden doorontwikkeld zodat we een laagdrempelige toegang bieden voor inwoners. Vanuit het Meerjaren Ontwikkelingsplan Subsidiebeleid is in 2023 de eerste stap gezet om voor het Initiatievenloket en het Buurtpanel een aparte subsidieregeling te maken, met een heldere en eenvoudige procedure. In 2024 gaan we werken volgens deze nieuwe regeling en zetten we in op het vergroten van de zichtbaarheid. Dit doen we onder andere door alle informatie op één centrale plek op de gemeentelijke website te plaatsen. En door een participatiegids voor inwoners te maken om hen te ondersteunen bij het indienen van een maatschappelijk initiatief.

Inburgering
Sinds 1 januari 2022 geldt er een nieuw inburgeringsstelsel. In 2023 zijn we opnieuw de samenwerking aangegaan met Vluchtelingenwerk in het kader van praktische begeleiding bij huisvesting en heeft er een evaluatie plaatsgevonden van het stelsel en de manier van samenwerken met onze partners. Het jaar 2024 staat in het teken van het optimaliseren van deze samenwerking met onder meer Regio Rivierenland, ElkWelzijn en VluchtelingenWerk. Een van de scenario's die we in 2024 onderzoeken is het beleggen van de uitvoeringstaak (die momenteel onder Regio

Rivierenland valt) bij de eigen gemeente. Diverse gemeenten in de regio zijn voornemens om deze taak in eigen beheer te nemen. Wij gaan actief op zoek naar de beste vorm voor onze nieuwe Culemborgers.

Doelen en prestaties taakvelden Sociaal Domein en Gezondheid

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Inwoners zijn betrokken bij elkaar en bij hun leefomgeving door actief te zijn in de eigen buurt, wijk of stad.
Prestaties
1. *(going concern)* We faciliteren inwoners bij hun initiatieven in buurt, wijk of stad met het Initiatievenloket en het Buurtpanel.
2. *(ontwikkeling)* We gaan werken volgens de nieuwe subsidieregeling van het Initiatievenloket en het Buurtpanel, met een heldere en eenvoudige procedure.
3. *(ontwikkeling)* We vergroten de zichtbaarheid van het Initiatievenloket en het Buurtpanel zodat inwoners beter weten waar ze terecht kunnen met hun initiatief.

Culemborg heeft een sterke sociale basis. Inwoners kunnen terecht bij passende algemene voorzieningen voor ontmoeting, advies of lichte ondersteuning.
Prestaties
1. *(going concern)* We subsidiëren algemene voorzieningen voor meedoen en ontmoeten, kinderwerk en jongerenwerk, ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers en de ontwikkeling van vaardigheden.
2. *(ontwikkeling)* We ontwikkelen een uitvoeringsplan sociale basis, waarin wordt omschreven hoe de Culemborgse sociale basis wordt versterkt t.b.v. ontwikkelingen in de Culemborgse samenleving (vergrijzing, complexe jeugdproblematiek) en wettelijke ontwikkelingen (beschermd thuis, hervormingsagenda jeugd, GALA, IZA, WOZO).
3. *(ontwikkeling)* We onderzoeken de mogelijkheden om Bonvie en Salamaander binnen bestaande formatie en middelen tot twee levendige buurthuizen in West en Oost te ontwikkelen.

[*] *Onderdelen van de sociale basis specifiek voor inwoners met een beperking (fysiek/psychisch) en voor jongeren worden nader beschreven in respectievelijk taakgebied 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (volwassenen) en 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- (jeugd)*

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	4.435	3.988	3.913	3.445	3.447
Baten	186	184	184	184	184

6.2 Toegang en eerstelijns voorzieningen (Sociaal Team Culemborg)

We bieden één duidelijke toegang voor inwoners met ondersteuningsvragen.
Prestaties
1. *(going concern)* Inwoners kunnen bij het Sociaal Team Culemborg terecht voor informatie, advies, lichte ondersteuning en toeleiding naar voorzieningen in het kader van de Wmo, Jeugdwet, armoedebeleid en schuldhulpverlening. Hiertoe wordt in netwerkverband samengewerkt met onze maatschappelijke partners (Santé Partners, MEE Vivenz en ElkWelzijn).
2. *(going concern)* We helpen inwoners snel en deskundig.
3. *(going concern)* Inwoners weten het Sociaal Team Culemborg te vinden en zijn tevreden over de dienstverlening.
4. *(ontwikkeling)* We verbeteren de kwaliteit en effectiviteit van onze dienstverlening door de implementatie van de AVE- en doorbraakmethode.
5. *(ontwikkeling)* Het Sociaal Team Culemborg is formeel per 1 april 2023 van start gegaan. Het daadwerkelijk integraal werken en de sturing en beheersing van dit integrale team is nog volop in ontwikkeling. In 2024 gaan we verder met het ontwikkelen en implementeren van integrale kwaliteitskaders en werkprocessen voor de uitvoering en managementinformatie voor monitoring en sturing op de output en kwaliteit van de dienstverlening van het Sociaal Team.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	1.990	2.417	2.381	2.331	2.331
Baten	0	0	0	0	0

6.3 Inkomensregelingen

Inwoners ervaren grip op hun geld.
Prestaties
1. *(going concern)* We faciliteren ondersteunende maatschappelijke voorzieningen zoals de Formulierenbrigade, het Leerhuis (werken aan basisvaardigheden) en SchuldHulpMaatje Culemborg. Professionele en vrijwilligersorganisaties werken samen en stemmen de dienstverlening op elkaar af.
2. *(ontwikkeling)* We dragen bij aan de ontwikkeling van een laagdrempelige plek waar inwoners vragen kunnen stellen, vaardigheden kunnen verbeteren en de weg kunnen vinden naar verdere hulpverlening.
3. *(ontwikkeling)* We onderzoeken de mogelijkheden om sociaal raadsliedenwerk in Culemborg mogelijk te maken.

Inwoners maken gebruik van de inkomensondersteunende maatregelen waar zij recht op hebben en doen mee in de samenleving.
Prestaties
1. *(going concern + ontwikkeling)* We voeren verschillende inkomensondersteunende maatregelen uit waaronder de bijzondere bijstand en de individuele inkomenstoeslag. Deze maatregelen zijn goed te vinden en eenvoudig aan te vragen. Indien mogelijk gaan we samen met Werkzaak de individuele inkomenstoeslag ambtelijk toekennen.
2. *(ontwikkeling)* We onderzoeken de mogelijkheden om beleid te ontwikkelen voor de bijzondere bijstand voor de laagste inkomensgroepen die vanwege de huidige sociaaleconomische situatie onwenselijke gezondheidsgevolgen ondergaan en deze onder voorwaarden uit te breiden met medische kosten.
3. *(going concern)* We faciliteren een uitgebreid pakket aan regelingen en voorzieningen (Jeugd- en Volwassenenfonds Sport en Cultuur, Doe mee(r) regeling, Stichting Leergeld West Betuwe, voedselvoorzieningen, kleding- en speelgoedbank, collectieve ziektekostenverzekering, kwijtschelding gemeentelijke belastingen), waardoor inwoners met een laag inkomen mee kunnen doen in de samenleving.

Voor inwoners met geldzorgen en schulden is passende hulpverlening beschikbaar. Deze hulpverlening draagt bij aan financiële zelfredzaamheid. Signalen over geldzorgen worden vroeg gedeeld.
Prestaties
1. *(going concern)* Signalen van beginnende schulden worden vroeg gedeeld (vroegsignalering). Inwoners met betalingsachterstanden worden actief benaderd door Team Vroeg Eropaf.
2. *(going concern)* Inwoners met geldzorgen of schulden wordt passende begeleiding en hulpverlening geboden gericht op financiële zelfredzaamheid op de lange termijn. Inwoners met problematische schulden wordt bij voorkeur een saneringskrediet geboden. Naast bewindvoering maken we ook inkomensbeheer mogelijk.
3. *(going concern + ontwikkeling*) De werkwijze van schuldhulpverlening wordt aan de wetswijzingen aangepast. Zoals de halvering van het minnelijk traject schuldhulpverlening per 1 juli 2023. We gaan maximaal gebruik maken van de mogelijkheden relevante gegevens op te vragen bij de betreffende instanties, waarmee we bijdragen aan een stress-sensitieve benadering van inwoners met geldzorgen en schulden.
4. *(going concern + ontwikkeling)* De schuldhulpverlening van Sociaal Team Culemborg is gehouden aan en wordt verbeterd volgens de kwaliteitseisen van de NVVK. De werkwijze wordt aangepast waardoor inwoners met een hulpvraag binnen 10 werkdagen bij de gemeente terecht kunnen (nu is dat conform wettelijke termijn 4 weken).
5. *(going concern)* Ons hulpaanbod aan ondernemers met schulden wordt bestendigd met het Loket Geldzaken ondernemers. En we voeren het pilot perspectief traject jongvolwassenen uit. Hierbinnen ontwikkelen we nieuwe benaderwijzen van jongvolwassenen.

6.4 Begeleide participatie (WSW en beschut werk)

Tot dit taakveld behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie die niet (direct) gericht zijn op doorstroming naar betaalde reguliere arbeid. Het gaat hier om mensen die onder de Participatiewet vallen en die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon kunnen verdienen. Zij zijn daarom aangewezen op een beschutte werkomgeving. De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en het creëren van werkplekken nieuw beschut. Wij hebben dit uitbesteed aan Werkzaak Rivierenland. Onder deze beschutte werkomgeving wordt verstaan: oud beschut (WSW), nieuw beschut en dagbesteding (WMO: zie hoofdstuk 6.6).

Inwoners worden ondersteund bij maatschappelijke participatie.
Prestaties
1. *(going concern + ontwikkeling*) Voor inwoners die dat nodig hebben zijn er in Culemborg beschutte werkplekken beschikbaar.
2. *(going concern)* Voor inwoners die niet kunnen werken, zetten we in op sociale activering en het doen van vrijwilligerswerk.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**

Lasten	13.250	13.972	14.028	13.994	14.057
Baten	7.846	8.232	8.314	8.397	8.480

6.5 Arbeidsparticipatie

Tot dit taakveld behoren alle op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen. Werkzaak voert voor de gemeente Culemborg de taken uit ter bevordering van de (betaalde) arbeidsparticipatie. Alleen inwoners die een bijstandsuitkering ontvangen en in klantprofiel 4 vallen, worden op dit moment begeleid door de gemeente. Echter hebben ook deze inwoners een re-integratieverplichting, alleen dan meer gericht op zorg, herstel en participatie in plaats van betaald werk op de kortere termijn.

We ondersteunen werkzoekenden bij het vinden en behouden van werk.
Prestaties
1. *(going concern)* We volgen actief de wijze waarop Werkzaak Rivierenland onze (kwetsbare) inwoners ondersteunt bij het deelnemen aan de arbeidsmarkt. Dit monitoren we via klanttevredenheidsonderzoeken.
2. *(going concern)* Inwoners die zich langdurig in een uitkeringssituatie bevinden ontvangen persoonlijke begeleiding van een participatiecoach.
3. *(ontwikkeling)* Net als in heel Nederland wordt ook in de Rivierenland een Regionaal Werkcentrum opgericht. Het Regionaal Werkcentrum wordt het centrale loket voor werkgevers en werkzoekenden. We volgen actief deze oprichting en oefenen in het belang van onze inwoners - waar mogelijk - invloed uit op de besluitvorming.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	935	1.051	1.087	1.160	1.220
Baten	0	0	0	0	0

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Tot dit taakveld horen materiële voorzieningen om zelfstandig te kunnen functioneren (WMO) voor mensen met fysieke beperkingen die op basis van een beschikking verstrekt worden. Dit betreft huisautomatisering (domotica), woningaanpassingen, hulpmiddelen en overige voorzieningen voor gehandicapten. Inwoners kunnen deze materiële voorzieningen aanvragen via het Sociaal Team Culemborg.

Het behouden en/of bevorderen van de zelfredzaamheid van inwoners met een beperking, zodat zij zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.
Prestaties
1. *(going concern)* We stimuleren inwoners met een beperking om zelfstandig of met behulp van ondersteuning/hulpmiddelen alle dagelijkse verrichtingen uit te voeren. Hierbij focussen we in eerste instantie ook op preventie

2.	*(ontwikkeling)* Via aanbestedingstrajecten worden de WMO-hulpmiddelen, sociaal-medische advisering en trapliften opnieuw ingekocht. De WMO-hulpmiddelen en sociaal-medische advisering worden regionaal ingekocht.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	1.952	2.377	2.377	2.377	2.377
Baten	40	42	42	42	42

6.7 Hulp bij huishouden/Begeleiding WMO

Tot dit taakveld behoort dienstverlening aan individuele cliënten met een beperking (fysiek/psychisch), die zelfstandig wonen en die ondersteuning behoeven in de vorm van beschikbare uren op basis van een toekenningsbeschikking. Dit betreft onder meer: individuele begeleiding, huishoudelijke verzorging, respijtzorg ten behoeve van mantelzorgers, individueel vervoer en financiële tegemoetkoming voor personen met een fysieke beperking, een psychische of psychosociale beperking van daarmee verband houdende extra kosten. De inzet van deze maatwerkdienstverlening verloopt via het Sociaal Team Culemborg.

Daarnaast beschrijven we hier ook de voorliggende voorzieningen voor inwoners met een fysieke en/of psychische beperking (sociale basis).

Volwassenen zijn gezond, zelfredzaam en participeren actief in de samenleving. Dit ondersteunen we met voorliggende voorzieningen.	
Prestaties	
1.	*(ontwikkeling*) We willen laagdrempelige dagactiviteiten voor inwoners met dementie en/of geheugenproblemen stimuleren. We starten een project dagbesteding voor ouderen met een migratie achtergrond. Daarnaast geven wij uitvoering aan de speerpunten van het project Wonen, Welzijn, Zorg Culemborg, waaronder de implementatie van de hulpkaart voor mensen met geheugenproblemen.
2.	*(ontwikkeling)* We investeren in laagdrempelige (inloop-) voorzieningen voor mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen via onder meer de Inloop-GGZ, de Wijk-GGZ en de ontmoetingsruimte in Bonvie.
3.	*(going concern)* We geven een vervolg aan de uitvoering van het programma 'Coalitie tegen eenzaamheid' door o.a uitbreiding van de doelgroep met mensen met een licht verstandelijke beperking.

Volwassenen ontvangen passende hulp en ondersteuning (WMO).
Prestaties
1. *(going concern)* Volwassenen ontvangen de WMO-hulp (maatwerkvoorzieningen) die zij nodig hebben.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	6.077	6.210	6.210	6.210	6.210
Baten	40	40	40	40	40

6.8 Beschermd wonen

Geëscaleerde zorg 18+ gaat over alle opvang- en beschermd wonen-voorzieningen en eventuele maatwerkdienstverlening en maatwerkvoorzieningen voor mensen in de volgende opvangvoorzieningen: vrouwenopvang, aanpak huiselijk geweld (Veilig thuis), beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen, inloopfunctie GGZ, maatschappelijke opvang voor cliënten met een meervoudige problematiek, waaronder verslaving en Wmo-maatwerkdienstverlening en -maatwerkvoorzieningen bij opvang.

Inwoners kunnen terecht bij passende ondersteuningsvormen en voorzieningen voor Beschermd Wonen, Beschermd Thuis en Maatschappelijke Opvang, zoveel mogelijk in de eigen woonomgeving. We zetten in op de-escalatie, ambulantisering en uitstroom naar lichtere vormen van ondersteuning.
Prestaties
1. *(going concern + ontwikkeling)* We organiseren zorg en ondersteuning voor mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen zo dicht mogelijk bij huis. Daartoe maken we een plan voor de inrichting van Beschermd Thuis in Rivierenland. En we maken een (door-)ontwikkeling met betrekking tot ontmoetingsfuncties en ambulante voorzieningen in de gemeente, waaronder de Wijk-GGZ en inloop-GGZ.
2. *(ontwikkeling)* We optimaliseren de Woonladder in Rivierenland door de aanbevelingen uit de evaluatie van de Woonladder nader uit te werken en te implementeren.
3. *(ontwikkeling)* We ontwikkelen een plan van aanpak voor het terugdringen van dak -en thuisloosheid, gebaseerd op het Nationaal Actieplan Dakloosheid.
4. *(ontwikkeling)* We starten met de voorbereidingen voor de inkoop van Beschermd Wonen en Beschermd Thuis 2025.
5. *(going concern*) We bieden begeleiding aan EU-arbeidsmigranten die dakloos zijn geraakt door de inzet van stichting Barka. Deze stichting richt zich op de terugkeer naar werk en ondersteuning bij remigratie.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	179	46	46	46	46
Baten	0	0	0	0	0

6.9 Jeugdbescherming

Tot dit taakveld behoren maatregelen gericht op de opvang en het verbeteren van de veiligheid van kinderen en jeugdigen 18- met inbegrip van maatwerk dienstverleningsmaatregelen voor jeugdigen die in de desbetreffende opvangvoorzieningen verblijven. Dit betreft onder meer: kinderbeschermingsmaatregelen (waaronder de aanpak kindermishandeling, jeugdreclassering, opvang (18-), vrouwenopvang/huiselijk geweld (18-), beschermd wonen (18-), programma's rond verslaving (18-), individuele maatwerkdienstverlening voor jeugdigen 18- in opvangvoorziening.

De zorg voor jeugdigen is doeltreffend, zo kort mogelijk en vindt zoveel mogelijk in de eigen woonomgeving plaats. We zetten in op de-escalatie en uitstroom naar lichtere vormen van ondersteuning.
Prestaties
1. *(going concern)* We zorgen voor de aanwezigheid van kwalitatief hoogwaardig, actueel en sluitend aanbod, zowel lokaal als (sub)regionaal. Belangrijk hierin is de (boven)regionale nieuwe contractering van essentiële functies (Jeugdzorg plus, driemilieu-voorzieningen, specialistische GGZ).
2. *(going concern)* We zorgen dat bij crisis of spoed hulp snel is geregeld.
3. *(ontwikkeling)* We starten met een lokaal consultatie overleg Jeugd & Gezin. Aan deze overlegtafel van alle partners uit de jeugdketen (Sociaal Team, procesregie en ketenpartners zoals Veilig Thuis en Jeugdbescherming) worden casussen gedeeld en besproken. Dit overleg is gericht op onderlinge aansluiting, integrale samenwerking en het verder brengen van complexe, urgente of uitzonderlijke casuïstiek.
4. *(ontwikkeling)* We werken nog meer samen met jeugdbeschermingsorganisaties in het belang van kind en gezin. De Gelderse Verbeteragenda en de Hervormingsagenda Jeugd zijn hierbij een belangrijke leidraad. De proeftuinen jeugdbescherming (regionale veiligheidsteams) zijn in andere gemeentes in ontwikkeling; daar zal Culemborg naar verwachting in de loop van 2024 bij aansluiten.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	2.089	1.520	823	823	808
Baten	0	0	0	0	0

7.1 Volksgezondheid

Het bevorderen en behouden van de fysieke en mentale gezondheid van jong en oud met specifieke aandacht voor het verminderen van vermijdbare gezondheidsachterstanden.
Prestaties
1. *(ontwikkeling)* We voeren het plan ‘Gezond en Actief Culemborg’ met alle partners uit de stad uit. Het plan kent vijf speerpunten: I. passend beweegaanbod; II. Gezondheidsbevordering; III. gezond opgroeien; IV. vitaal ouder worden; V. sterke sociale basis.

2.	*(going concern*) Met de wettelijke taken van de jeugdgezondheidszorg zien we jaarlijks ca. 95% van alle kinderen. Verschillende onderwerpen komen ter sprake, waaronder gezond gewicht, slapen en beeldschermgebruik. Ook adviseren we school en ouders over de mogelijkheden om bij school(ziekte)verzuim weer sneller naar school te gaan
3.	*(going concern)* We zorgen voor een goede uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma en daarmee dragen we bij aan een hoge vaccinatiegraad in de stad.
4.	*(going concern)* We bieden inwoners diverse vormen van preventieve ondersteuning bij mentale gezondheid voor zowel jeugdigen als volwassen inwoners.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	1.554	2.144	2.081	2.081	2.081
Baten	0	0	0	0	0

Indicatoren per taakveld

Indicatoren	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Meetinstrument
6.3 Inkomensregelingen							
Percentage meldingen voor een uitkering dat niet leidt tot een aanvraag (instroompreventie)	56,6	60	60	60	60	60	Jaarrekening Werkzaak Rivierenland
Uitstroom uit de uitkering *Waarvan duurzame uitstroom**	105 27	150 75	125 50	125 50	125 50	125 50	Jaarrekening Werkzaak Rivierenland
Aantal huishoudens, dat bijzondere bijstand ontvangt	418	450	500	500	500	500	GWS
Aantal aanvragen bijzondere bijstand	591	600	650	650	650	650	GWS
Aantal inwoners, dat via bijzondere bijstand een vergoeding krijgt voor budgetbeheer en/of bewindvoering	135	130	135	135	135	135	GWS

Toelichting indicatoren

Verplichte indicatoren

#	Indicator	Realisatie 2022	Begroot 2024	Vergelijkbare gemeenten	Periode	Bron
21	Bijstandsuitkeringen (*aantal per 10.000 inwoners*)	345	320	278	2022	Waarstaatjegemeente
22	Banen (*aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar*)	642,7	650	603,9	2022	Waarstaatjegemeente

23	Netto arbeidsparticipatie (*% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking*)	72,9%	73%	72,5%	2022	Waarstaatjegemeente
24	Lopende re-integratievoorzieningen (*per 10.000 inwoners 15-64 jaar*)	6,3	7	11,7	Q3 2022	Waarstaatjegemeente
25	Werkloze jongeren (*% 16 t/m 22 jarigen*)	1%	1%	1%	2022	Waarstaatjegemeente
26	Kinderen in uitkeringsgezin (*% kinderen tot 18 jaar*)	4%	4%	4%	2021	Waarstaatjegemeente
27	Jongeren met een delict voor de rechter (*% 12 t/m 21 jarigen*)	1%	1%	1%	2021	Waarstaatjegemeente
28	Jongeren met jeugdhulp (*% van alle jongeren tot 18 jaar*)	11.2%	10.5%	10.8%	2e halfjaar 2022	Waarstaatjegemeente
29	Jongeren met jeugdbescherming (*% van alle jongeren tot 18 jaar*)	5%	5%	7.2%	2021	Waarstaatjegemeente
30	Jongeren met jeugdreclassering (*% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar*)	0,3%	0.3%	0,3%	1e halfjaar 2019	Waarstaatjegemeente
31	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO *(aantal per 10.000 inwoners)*	620	620	692	2022	Waarstaatjegemeente

Toelichting indicatoren
Het aantal personen met een uitkering op grond van de Participatiewet. Uitkeringen aan personen in een instelling en dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Banen
Deze indicator betreft het aantal banen per 1000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.

Netto arbeidsparticipatie
Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Lopende re-integratievoorzieningen

Deze indicator toont het aantal inwoners dat gebruik maakt van een re-integratievoorziening op basis van de Participatiewet. Dit is een voorziening die door de gemeente wordt ingezet om de afstand tot de arbeidsmarkt van een cliënt te verkleinen, waarbij het doel op de langere termijn altijd arbeidsinschakeling is.

Werkloze jongeren
Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer.

Kinderen in uitkeringsgezin
Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Jongeren met een delict voor de rechter
Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Jongeren met jeugdhulp
Hulp en zorg zoals deze bedoeld is in de Jeugdwet.

Jongeren met jeugdbescherming
Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Jongeren met jeugdreclassering
Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).

Cliënten met een maatwerkarrangement WMO
Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de WMO. Voor de WMO gegevens geldt dat een referentiegemiddelde gebaseerd is op het aantal deelnemende gemeenten.

Overzicht wettelijk/ beleidskader

Wettelijke kaders

- Jeugdwet (2015)
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning (2015)
- Participatiewet (2015)
- Wet Publieke Gezondheid
- Wet Inburgering (2021)
- Wet kinderopvang
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (2021)

Beleidskaders

- Programma doorontwikkeling Sociaal Domein
- Uitvoeringsplan programma doorontwikkeling Sociaal Domein
- Algemene Subsidieverordening gemeente Culemborg (2014)
- Meerjaren Ontwikkelingsplan Subsidiebeleid 2023-2025
- Beleidsnota WMO-Jeugd 2021-2024
- Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Culemborg 2020
- Beleidsregels Wmo/jeugd (2021)
- Beleidsregels Wmo 2022 gemeente Culemborg
- Besluit maatschappelijke ondersteuning Culemborg 2023
- Beleidsplan Rondkomen (2019)
- Verordening beslistermijn schuldhulpverlening gemeente Culemborg 2021
- Beleidsregels Schuldhulpverlening gemeente Culemborg 2019
- Beleidsregels Saneringskrediet (2021)
- Verordening kwijtschelding 2023
- Verordening Langdurigheidstoeslag 2012
- Beleidsregels Eenmalige energietoeslag 2023 gemeente Culemborg
- Beleidsregels pilot perspectief traject jongvolwassenen (2022)
- Beleidsregels bijzondere bijstand gemeente Culemborg juli 2020
- Beleidsregels debiteuren bijzondere bijstand Culemborg 2021
- Actualisatie Wijkgericht Werken (2021)
- Nieuw Convenant wijkgericht werken in Culemborg
- Plan Aanpak wijken
- Meerjarenstrategie GGD Gelderland-Zuid 2020-2023
- Preventieakkoord Culemborg
- Beleidsplan Jeugd Kansrijk Opgroeien 0 -12 jaar (2022)
- Beleidsplan Jeugd Kansrijk Opgroeien 12+ (2023)
- Verordening Tegemoetkoming Sociaal Medische Indicatie Kinderopvang gemeente Culemborg 2021
- Besluit om te anticiperen op de Verzamelwet hersteloperatie toeslagen (2021)
- Beleidsregels Jeugdhulp gemeente Culemborg 2022
- Beleidsregels Leefgeld ontheemden Oekraïne gemeente Culemborg (2023)
- Beleidsregels handhaving Wet kinderopvang Culemborg (2021)
- Regioaanpak 'Samenwerken voor een sluitende aanpak jongeren' 2019 -2021
- Actieplan Aanpak jeugdwerkloosheid 2021-2025
- Meerjarenbeleidsplan Werkzaak Rivierenland

- Verordening Cliëntenparticipatie Werkzaak Rivierenland 2016
- Beleidsregels algemene en bijzondere bijstand, Participatiewet, IOAW, IOAZ en BBZ 2004
- Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ (2019)
- Re-integratieverordening Participatiewet (2017)
- Verordening tegenprestatie Participatiewet gemeente Culemborg 2016
- Verordening loonkostensubsidie Participatiewet 2017
- Verordening individuele inkomenstoeslag Participatiewet Culemborg (2017)
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive
- Doe mee(r) regeling 2023
- Verordening inrichting antidiscriminatievoorziening gemeente Culemborg
- Regionaal beleidsplan beschermd wonen/maatschappelijke opvang 2017/2020 'Samen dichtbij'
- Sluitende aanpak psychisch kwetsbare mensen 2018/2019
- Legesverordening 2023
- Speelruimtebeleidsplan 2022
- Beleidsvisie NME Culemborg 2020
- Gelderse Verbeteragenda
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Culemborg 2022

Betrokken partners

- Lokale en regionale sociale en maatschappelijke partners
- Sociale (maatschappelijke) ondernemers
- UWV
- Onderwijs
- Andere gemeenten en regio Gelderland Zuid
- Huisartsen
- Jeugdhulp- en Wmo-aanbieders
- Aanbieders van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang
- Vrijwilligersorganisaties
- Leerhuis
- OM
- Cliënt- en ervaringsdeskundigen organisaties
- Regio Rivierenland
- GGD
- Sociale Recherche
- IGJ en Wmo-Toezichthouder
- Sociaal Team Culemborg
- Partners op het gebied van geriatrie

Verbonden partijen

Werkzaak Rivierenland	
Belangrijkste ontwikkelingen:	De Gemeenschappelijke Regeling Werkzaak Rivierenland voert voor de gemeente Culemborg de Participatiewet en Wet Sociale Werkvoorziening uit. Dit betekent dat mensen worden begeleid naar werk, maar - wanneer dit nodig is - ook worden voorzien van inkomen in de vorm van een bijstandsuitkering. Daarnaast ondersteunt Werkzaak ondernemers die zich in zwaar weer bevinden, door gespecialiseerde professionals beschikbaar te stellen (BBZ). Samen met Werkzaak zet de gemeente Culemborg zich in om alle inwoners van Culemborg naar vermogen te laten meedoen in de samenleving. Een belangrijke ontwikkeling die reeds een aantal jaren speelt is het vraagstuk van de begeleiding van klantprofiel 4, die tot op heden onder de vlag van de gemeente valt. De vraag is of en op welke manier Werkzaak deze begeleiding gaat overnemen van de doelgroep met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt en die zich langdurig in een uitkeringssituatie bevindt. In het jaar 2024 verwachten we hier meer helderheid over te krijgen. Nog een belangrijke ontwikkeling is het Breed Offensief, die al grotendeels in 2023 in werking is getreden. Het BO is een brede agenda om de arbeidsmarktkansen voor mensen met een arbeidsbeperking te vergroten. Deze biedt meer hulp op maat en versoepelt een aantal maatregelen, zoals de kostendelersnorm en de wachttijd voor jongeren. Echter spelen de hoge inflatie en de stijgende lonen ook Werkzaak parten. De bedrijfsvoeringskosten zullen in 2024 verder stijgen. Daarnaast merkt Werkzaak ook dat de doelgroep aan wie zij begeleiding biedt, steeds complexer wordt. Dat betekent meer inzet van gespecialiseerd personeel. Daar komt bij dat Werkzaak zich nog meer bezighoudt met het vroegtijdig signaleren aan de poort om mogelijke schulden en laaggeletterdheid af te vangen en passende ondersteuning aan te bieden. Samenwerking met belangrijke lokale partners en het Sociaal Team wordt hierbij nog essentiëler.

GGD Gelderland-Zuid	
Belangrijkste ontwikkelingen:	GGD Gelderland-Zuid is de gemeentelijke gezondheidsdienst van 14 gemeenten in Gelderland-Zuid. Tevens verricht zij diensten voor Mook en Middelaar. De GGD is regionaal georganiseerd en bundelt kennis en expertise. De uitvoering van taken vinden regionaal én lokaal plaats. De GGD werkt voor inwoners van -9 maanden tot 100+ en biedt haar diensten laagdrempelig aan. De GGD werkt als verlengde arm van de gemeenten samen met burgers, welzijn-, sport en zorgorganisaties en veiligheidspartners. De GGD voert een divers takenpakket uit op het gebied van publieke gezondheid die wettelijk geborgd zijn in de Wet Publieke Gezondheid. De taken zijn gericht op het beschermen, bewaken en bevorderen van gezondheid. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar

	kwetsbare groepen. <u>Meerjarenstrategie GGD 2024-2027</u> Op het moment van schrijven werkt de GGD aan de Meerjarenstrategie voor de periode 2024-2027, die naar verwachting eind 2023 wordt opgeleverd en per 1 januari 2024 van kracht zal gaan. Vooralsnog vormen de maatschappelijke opgave van gemeenten, gezondheidssituatie van onze inwoners, lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen en de 48 geformuleerde uitgangspunten en ambities in de Meerjarenstrategie 2020-2023 de basis voor de speerpunten van de GGD voor de periode 2024-2027. Strategische thema's GGD Gelderland-Zuid: 1. Informatie-gestuurde aanpak van maatschappelijke opgaven 2. Adviseren over preventie en verbinden van collectieve preventie met persoonsgerichte zorg 3. Investeren in de verbinding tussen zorg en veiligheid 4. Gezondheidsbescherming in het sociale en fysieke domein. Met ingang van de Wijzigingswet Wet gemeenschappelijke regelingen wordt de GR van GGD Gelderland-Zuid in 2024 aangepast. Hiermee wordt de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen én de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden versterkt. De organisatie van Veilig Thuis blijft onder druk staan. Met de inzet van het traject 'Kwaliteit op tijd' heeft Veilig Thuis laten zien dat werkvoorraden zijn geslonken, dat er minder onderhanden werk is en de wettelijke termijnen er aanzienlijk beter uitzien. We blijven in gesprek over de stappen die zij verder onderneemt om de continuïteit van de dienstverlening te borgen en er nog meer voor te zorgen dat wettelijke termijnen worden behaald en behouden.

Wat mag het programma kosten?

Bestaand

De volgende tabel van de lasten en baten voor dit programma is gebaseerd op bestaand beleid uit de begroting 2023. Ook de uitgangspunten die bij de kadernota 2024 zijn bepaald zijn hierin verwerkt incl. de meerjarige effecten vanuit de najaarsrapportage 2023. Alle uitgangspunten en nieuwe ontwikkelingen zijn doorgerekend. Dit is de primitieve begroting 2024.

Bedragen x € 1.000

Sociaal domein en Gezondheid	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	43.739	41.390	43.096	42.281	41.726	41.671
Baten	11.039	8.114	8.498	8.980	9.324	9.401
Saldo van baten en lasten	**-32.701**	**-33.276**	**-34.598**	**-33.300**	**-32.402**	**-32.270**

Per taakveld	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Samenkracht en burgerparticipatie	6.926	4.435	3.988	3.913	3.445	3.447
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.983	1.990	2.417	2.381	2.331	2.331
Inkomensregelingen	13.103	13.250	13.972	14.028	13.994	14.057
WSW en beschut werk	3.053	3.059	3.132	2.994	2.819	2.654
Arbeidsparticipatie	1.019	935	1.051	1.087	1.160	1.220
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.871	1.952	2.377	2.377	2.377	2.377
Hulp bij het huishouden (WMO)	2.355	2.596	2.700	2.700	2.700	2.700
Begeleiding (WMO)	7.934	3.481	3.510	3.510	3.510	3.510
Dagbesteding (WMO)		0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)		0	0	0	0	0
Jeugdhulp begeleiding		0	0	0	0	0
Jeugdhulp behandeling	274	5.598	5.957	6.057	6.157	6.157
Jeugdhulp zonder verblijf overig	216	272	283	283	283	283
Pleegzorg		0	0	0	0	0
Gezinsgericht		0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig		0	0	0	0	0
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf		0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		0	0	0	0	0
Gesloten plaatsing		0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	30	179	46	46	46	46
Jeugdbescherming	2.472	2.089	1.520	823	823	808

Jeugdreclassering		0	0	0	0	0
Volksgezondheid	1.503	1.554	2.144	2.081	2.081	2.081
Lasten	***43.741***	***41.390***	***43.096***	***42.281***	***41.726***	***41.671***
Samenkracht en burgerparticipatie	3.372	186	184	184	184	184
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	140	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	7.478	7.846	8.232	8.314	8.397	8.480
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	49	42	42	42	42	42
Overige maatwerkarrangementen (WMO)		40	40	140	401	395
Beschermd wonen (WMO)		0	0	300	300	300
Baten	***11.039***	***8.114***	***8.498***	***8.980***	***9.324***	***9.401***

Reservemutaties	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Stortingen	21	30	30	30	30	30
Onttrekkingen	247	478	33	33	33	33

Sociaal domein en Gezondheid	**-32.475**	**-32.829**	**-34.594**	**-33.297**	**-32.399**	**-32.267**

Analyse primitieve begroting

Lasten

Samenkracht en burgerparticipatie

De begrote lasten zijn in 2024 lager dan in 2023 dit komt doordat in 2023 incidentele budgetten beschikbaar zijn gesteld. De lagere kosten worden voornamenlijk veroorzaakt door het vrijvallen van de reserve sociaal domein en minder salariskosten, wel is er bij het wijkteam Schoolhof een stijging in de lasten te zien.

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

De begrote lasten zijn toegenomen ten opzichte van 2023. De stijging wordt veroorzaakt door stijging salarislasten en subsidies.

Inkomensregelingen

De begrote lasten zijn in 2024 lager dan in 2023 dit komt doordat in 2023 incidentele budgetten beschikbaar zijn gesteld. De verdere stijging wordt veroorzaakt door aanpassing van de begroting van Werkzaak.

Wsw en beschut werk

De begrote lasten zijn in 2024 hoger dan in 2023. De stijging wordt veroorzaakt door aanpassing van de begroting Werkzaak.

Arbeidsparticipatie

De begrote lasten zijn in 2024 hoger dan in 2023. De stijging wordt veroorzaakt door aanpassing van de begroting Werkzaak.

Wmo-Jeugd
Maatwerkvoorzieningen, maatwerkdienstverlening, geëscaleerde zorg, beschermd wonen en GGD
De begrote lasten zijn toegenomen ten opzichte van 2023. De stijging wordt veroorzaakt door stijging jeugdkosten, indexatie 4.0%, impactanalyse regionale inkoop en incidentele stijging residentiële cliënten. Verder stijgen de salariskosten t.o.v. begroting 2023.

Volksgezondheid
De begrote lasten zijn in 2024 lager dan in 2023. De stijging wordt veroorzaakt door subsidies.
Baten

Samenkracht en burgerparticipatie
Geen bijzonderheden.

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
Geen bijzonderheden.

Inkomensregelingen
De begrote baten zijn in 2024 hoger dan in 2023. De stijging wordt veroorzaakt door aanpassing van de begroting Werkzaak (BUIG gelden).

Maatwerkvoorzieningen (WMO)
Geen bijzonderheden.

Maatwerkdienstverlening 18+

Geen bijzonderheden.

Beschermd wonen
Geen bijzonderheden.
Reservemutaties
De mutatie betreft een onttrekking aan het budget van het armoedebeleid.

08 Programma Duurzaamheid

Programma Duurzaamheid

Opbouw programma

In het onderstaande tabel staan de taakvelden (ontleend aan het BBV) bij het programma Duurzaamheid.

Taakveld	Omschrijving	Portefeuillehouder
7.2	Riolering	Daphne Bijvoet
7.3	Afval	Daphne Bijvoet
7.4	Milieubeheer	Daphne Bijvoet

Wat is het maatschappelijk effect van het programma?

We werken aan een duurzame gemeenschap die bestand is tegen gevolgen van klimaatverandering. We komen tegemoet aan de behoeften van nu, zonder dat dit ten koste gaat van de kansen van generaties elders en in de toekomst. In 2024 willen we verdere stappen zetten in de duurzame ontwikkeling van Culemborg. Tegelijkertijd zijn we realistisch, we kunnen niet alles tegelijkertijd. We hechten waarde aan het gesprek met inwoners en het gezamenlijke eigenaarschap. Verduurzamen en vergroenen kunnen we alleen als we het samen doen.

In 2024 werken we binnen het programma Duurzaamheid aan een vijftal thema's:

- Klimaatadaptatie, klimaatrobuustheid en riolering;
- Groen en biodiversiteit;
- Klimaatmitigatie (energietransitie);
- Leefomgevingskwaliteit;
- Circulaire economie en afval- en grondstoffen.

Rondom de thema's uit het programma duurzaamheid werken we aan brede communicatiecampagne richting de inwoners van Culemborg. In die campagne ligt de nadruk op het vergroten van het bewustzijn en het gevoel van urgentie om zelf aan de slag te gaan met het verduurzamen van de eigen woning en leefomgeving.

Klimaatadaptatie, klimaatrobuustheid en riolering
Klimaatadaptatie is de aanpak die nodig is om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Daarbij gaat het onder meer over wateroverlast, hitte, biodiversiteit, droogte en overstromingsrisico's.
De gemeente Culemborg moet beter in staat worden om meer en zwaardere regenval op te kunnen vangen. Hittestress zal meer gevolgen voor de gezondheid hebben. De gebouwde (stenige) omgeving heeft een versterkend effect op de opwarming en de gemeente zal bij het beoordelen van plannen voor woningbouw en ontwerpen en beheer van openbare ruimte daar beter rekening mee moeten gaan houden. Door de Omgevingswet wordt gezondheid een belangrijk thema bij de afweging van

ruimtelijke ontwikkelingen.

De opgaven en maatregelen zijn vastgelegd in de Regionale Adaptatie Strategie (RAS). Deels zijn de maatregelen uitgevoerd. De verdere implementatie en borging ervan gebeurt in een nieuwe samenwerkingsagenda. Maar ook lokaal dient dit te worden geïmplementeerd. Beleidsmatig door vaststelling van het Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie en de beleidsnotitie Toekomstbestendig bouwen in de woonvisie. In uitvoerende zin is het van belang de gemeentelijke organisatie toe te rusten en kennis te delen hoe klimaatadaptie vorm krijgt in projecten en bij beheer.

Een belangrijke component is de communicatie naar en met bewoners. De website Culemborg duurzaam (www.culemborgduurzaam.nl) biedt hiertoe een uitstekende basis. Onderdeel daarvan is een doorlopende bewustwordingscampagne om enerzijds het afkoppelen van hemelwater en de aanleg van groene daken te promoten en anderzijds inwoners attent te maken op aanpassingen die helpen de klimaatverandering tegen te gaan.
In het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie willen we ruimte maken voor een subsidieregeling voor inwoners waarbij inwoners een bijdrage kunnen krijgen voor het nemen van bepaalde klimaatadaptieve maatregelen aan en rond hun woning. Het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie zal meerdere jaren bestrijken en de bestaande Groene Uitvoeringsagenda (uitvoeringsagenda groenbeleidsplan) wordt hier onderdeel van. Via het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie werken we aan het tegengaan van hittestress, droogte en wateroverlast en het behoud en versterking van de biodiversiteit. Voor het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie kijken we primair naar de reserve watertaken / riolering.

Water en rioleringsprogramma 2024 – 2028
Na invoering van de Omgevingswet vormen de Omgevingsvisie, het water- en rioleringsprogramma en het omgevingsplan het kader voor het stedelijk waterbeheer. Als gemeente moeten we volgens de Waterwet invulling geven aan 3 zorgplichten. Kortgezegd zorgen wij ervoor dat alles rondom hemelwater, afvalwater en grondwater goed geregeld is. De uitwerking van beleidsontwikkelingen en maatregelen zal worden beschreven in het nieuw te maken water- en rioleringsprogramma 2024-2028.

Onderhoud en beheer
Onderhoud en beheer is van groot belang voor een mooie, groene, schone en leefbare stad. Naast onderhoud van het groen en de verharding werken we aan onderhoud van de watergangen voor een goede kwaliteit van het oppervlaktewater en een goede doorstroming van het water. De stad wordt schoongehouden en we werken aan de bewustwording van met name jongeren om de hoeveelheid zwerfafval te verminderen. Ook besteden we blijvend aandacht aan het bestrijden van één van de grootste ergernissen van onze inwoners, te weten hondenpoep.

Groen en biodiversiteit
Groen is een belangrijk onderdeel van een duurzame toekomstbestendige stad. Het is de basis voor prettige, leefbare wijken, waarin mensen worden uitgenodigd elkaar te ontmoeten, te bewegen of te ontspannen en te spelen. We werken met bewoners en partners aan meerdere doelen: een aantrekkelijke stad, een (voor alle leeftijden) gezonde, beweegvriendelijke en uitnodigende leefomgeving, verbetering van de biodiversiteit en klimaatadaptatie. In het programma Wonen wordt beschreven hoe we werken aan een prettige en toekomstbestendige leefomgeving. In dit programma wordt verder ingegaan op het belang van biodiversiteit en onze doelstellingen daarbij.
De afgelopen jaren is gebleken dat de soortenrijkdom wereldwijd en ook in Nederland afneemt. Hierdoor raakt ons ecosysteem uit balans, waardoor er bijvoorbeeld risico is op minder oogstopbrengst. Een goed voorbeeld hiervan is de achteruitgang van de bijenstand. Wilde bijen en hommels zorgen voor een groot deel van de bestuiving van vele soorten groenten en fruit en zijn

daarom van essentieel belang voor onze voedselvoorziening. Een gevolg van minder bijen is minder bestuiving wat resulteert in minder groente en fruit en heeft daarmee ook een prijsopdrijvend effect.

Het tegengaan van het verlies aan biodiversiteit is een belangrijk en urgent thema. In het biodiversiteitsplan is uitgewerkt hoe de gemeente Culemborg gaat werken aan biodiversiteit.
We zetten in op het behouden en versterken van de biodiversiteit in de stad en het buitengebied. Op ruimtelijk gebied doen we dat door:

- Het oppervlak van het leefgebied voor lokale dier- en plantensoorten te vergroten met meer ruimte waar (wilde) planten en dieren kunnen leven;
- De kwaliteit van die leefgebieden te verbeteren, zodat ze aantrekkelijk zijn voor meerdere planten en dieren;
- Door verbindingen te leggen tussen de afzonderlijke leefgebieden, zodat planten en dieren zich (op een natuurlijke manier) kunnen verspreiden.

Maatregelen die nu al worden doorgevoerd zijn de aanplant van gebiedseigen soorten en een gelaagdheid in de opbouw van groen; bloemrijk gras, heesters, bomen. Minder frequent en selectief maaien. Ontmoediging van het gebruik van gif en bestrijdingsmiddelen door bedrijven en inwoners. Bewustwording creëren onder bewoners, bedrijven en bij het eigen personeel is naast alle fysieke maatregelen ook een belangrijk onderdeel.

Een robuuste groenstructuur biedt ruimte voor een grotere soortenrijkdom, is gevarieerd en daarmee ook aantrekkelijk voor bewoners. Naast dat meer en gevarieerd groen bijdraagt aan de biodiversiteit en het woongenot van inwoners, vermindert het hittestress en wateroverlast.

Klimaatmitigatie/Energietransitie
Naast het aanpassen van de stad aan de gevolgen van de klimaatverandering werken we ook aan het wegnemen van de oorzaak van klimaatverandering. De warmte- en energietransitie gericht op het tegengaan van de uitstoot van CO_2 is hierbinnen de grootste opgave. Als gemeente streven we naar energieneutraliteit in 2040. Om dit doel te bereiken is energiebesparing, duurzame opwek en de transitie naar fossielvrije warmte en elektriciteit in de gebouwde omgeving en in het transport belangrijk. In het najaar van 2020 is het programma Energietransitie vastgesteld. Vanuit de investeringsagenda zijn hier aanvullende financiële middelen voor een periode van vijf jaar vrijgemaakt. Naar verwachting gaat het programma energietransitie in 2024 op in het ‘bredere’ programma duurzaamheid.

Het programma Energietransitie kent drie programmalijnen: energiebesparing, duurzame opwek en warmtetransitie. In 2024 voeren we een groot aantal projecten uit om het centrale doel (energieneutraal in 2040) dichterbij te halen. Nadrukkelijk kijken we daarbij naar de betaalbaarheid van maatregelen. Iedereen moet mee kunnen doen in de energietransitie. Het voorkomen van energiearmoede is dan ook een belangrijk aandachtspunt. De belangrijkste uitdaging voor de komende jaren is het behouden en waar mogelijk uitbreiden van het draagvlak voor de energietransitie. Op de verschillende doelgroepen afgestemde communicatie is daarbij een belangrijk hulpmiddel. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 is een extra financiële impuls van de rijksoverheid ontvangen voor de uitvoeringskosten van het klimaat- en energiebeleid. Ook zijn verschillende deelsubsidies (energiearmoede, isolatie) beschikbaar. Op basis van deze budgetten is het mogelijk om extra in te zetten op met name energiebesparingprojecten en de warmtetransitie. Dit in lijn met de op 15 juni 2023 aangenomen motie in de gemeenteraad.
Liander neemt de komende jaren verdere stappen in het uitbreiden van het elektriciteitsnetwerk om te voldoen aan de toegenomen vraag naar elektriciteit en lokale opwek van schone energie. Hiervoor voert Liander werkzaamheden uit aan haar middenspanningsnet inclusief het bijplaatsen van middenspanningsstations. De gemeente faciliteert deze maatregelen met oog voor het behoud van de omgevingskwaliteit.

Leefomgevingskwaliteit
De aantrekkelijkheid van de woonomgeving wordt mede bepaald door de kwaliteit van een aantal milieuthema's zoals luchtkwaliteit, geluidhinder en externe veiligheid. We adviseren integraal over diverse milieuthema's in het kader van beleidsvoorbereiding, bestemmingsplanprocedures en Omgevingsvergunningen. Culemborg heeft het Schone Lucht Akkoord ondertekend. Hieruit vloeien enkele maatregelen voort die we gaan uitvoeren. Zo gaan we onder meer inzetten op voorlichting over de gezondheidseffecten van houtstook. Daarnaast letten we op emissie-eisen van voertuigen bij eigen inkoop en onderzoeken we de mogelijkheden om gebruik te maken van elektrische mobiele werktuigen bij bouwprojecten in de stad.

Circulaire Economie en afval- en grondstoffen
Culemborg gaat actief met circulaire economie aan de slag. Zo verkennen we welke behoeftes er leven onder lokale initiatieven, coöperaties, ondernemers en partijen die werken aan een circulaire economie en kijken we wat de gemeente hierin kan betekenen om ontwikkelingen aan te jagen. Ook geeft de gemeente zelf het goede voorbeeld door het circulair maken van gemeentelijke grondstofstromen. Dat kan door duurzamer in te kopen en bij aanbestedingen duurzaamheid zwaarder te laten wegen. We betrekken hierbij actief de regio(gemeenten) als het gaat om gemeenschappelijke aanbestedingen of inkopen. In 2024 ligt de focus op het uitvoeren van pilots rondom duurzaam inkopen en aanbesteden, die uitgebreid worden naar nieuwe productgroepen in volgende jaren.
Verder komt circulariteit terug in de woningbouwopgave. Omdat de bouwmaterialen waarmee woningen worden gebouwd niet oneindig voorradig zijn, zal er nu al nagedacht moeten worden over hoe die bouwmaterialen aan het einde van hun levensduur het beste opnieuw gebruikt kunnen worden. Onder de noemer toekomstbestendig bouwen (hoofdstuk Wonen) is oog voor circulaire woningbouw gewenst.

Op diverse onderdelen wordt Natuur- en Milieueducatie steeds vaker ingezet als verbindend instrument tussen beleidsdoelstellingen en maatschappelijke initiatieven (inspiratie, educatie, advisering en communicatie). Daardoor nemen meer inwoners deel aan activiteiten en wordt een bredere doelgroep bereikt. Hiermee worden meer inwoners zich bewust van hun eigen verantwoordelijkheid en gedrag voor een duurzame leefomgeving en levensstijl.

Doelen en prestaties taakvelden Duurzaamheid

7.2 Riolering

Een gezond en veerkrachtig stedelijk watersysteem waarbij Culemborg is voorbereid op de klimaatveranderingen.
Prestaties
1. We houden samen met Waterschap Rivierenland het oppervlaktewater op goede kwaliteit.
2. We bieden een goed werkend, beheerd en onderhouden rioolstelsel vanuit de zorgplicht voor de inzameling stedelijk afvalwater. Artikel 10.33 Wet Milieubeheer (Wm).
3. We verzorgen een doelmatige inzameling van hemelwater en voorkomen structurele (grond)wateroverlast vanuit de zorgplicht voor hemelwater en grondwater uit de Waterwet
4. We houden het water langer vast in de zomer om droogte te verminderen.

Door het nemen van klimaatadaptatieve maatregelen past Culemborg zich aan, aan de gevolgen van klimaatverandering.
Prestaties
1. We continueren de vier vastgestelde opgaven uit de Regionaal Adaptatie Strategie (RAS). De RAS dient onder andere als input voor het op te stellen water en rioleringsprogramma 2024-2028.
2. De negen regionaal vastgestelde speerpunten voor klimaatadaptatie zijn deels gerealiseerd en dienen nu te worden geïmplementeerd en geborgd. Daartoe wordt een nieuwe samenwerkingsagenda opgesteld.
3. Op basis van de klimaatstresstest is een Lokaal Adaptatie Uitvoeringsprogramma in voorbereiding. Deze stellen we in 2024 vast en implementeren. We integreren het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie met de Groene Uitvoeringsagenda. De water gerelateerde aanpak hiervan wordt bekostigd uit het water- en rioleringsprogramma 2024-2028, die van overstromingsrisico door het Rijk.
4. We stellen een subsidieregeling op voor inwoners waarbij inwoners een bijdrage kunnen krijgen voor het nemen van bepaalde klimaatadaptieve maatregelen aan en rond hun woning.
5. Bij de uitvoering van projecten, bij de aanpak van groot onderhoud, de uitvoeringsagenda groen en buurtgerichte groenprojecten wordt klimaatadaptatie integraal meegenomen.
6. In het openbaar gebied vervangen we bij groot onderhoud van wegen in elke wijk in de specifieke parkeervakken de klinkers door grasbetonstenen of waterpasserende straatstenen. In nieuwbouw- en transitieprojecten worden de parkeervakken klimaatadaptief ingericht.
7. We werken aan het ontwerp van de binnenstadsprojecten Prijssepoort/Vianense poort, Lekpoort/brug Havendijk, Goilberdingerpoort en de waterberging Beesdseweg.
8. We creëren meer bewustzijn over biodiversiteit en klimaatadaptatie. We stimuleren daarmee meer groen in de tuinen (project Culemborg Duurzaam).

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	2.231	2.478	2.516	2.526	2.557
Baten	3.758	4.090	4.117	4.145	4.206

7.3 Afval

Prestaties
1. We zorgen voor een schone leefomgeving.
2. We dragen bij aan bewustwording, onder andere bij de jeugd, over de gevolgen van zwerfafval. We faciliteren initiatieven van bewoners, scholen en andere partijen voor een schone leefomgeving zoals de zwerfafvalbrigades. NME organiseert o.a. escaperooms 'Plastic Soep' voor schoolklassen en ondersteunt jaarlijks de World Clean Up day (gastlessen en opruimactie op scholen).
3. We beperken hondenpoep op verharding en in het groen.
4. We nemen ons eigen grondstoffengebruik onder de loep in het kader van de circulariteit en kijken waar duurzaamheid zwaarder gewogen kan worden bij aanbestedingen en inkopen in 2024 en werken dit uit in circulaire bedrijfsvoering.

Ook in 2024 streven we naar een hoeveelheid te verbranden restafval van maximaal 75 kg per inwoner per jaar.
Prestaties
1. We faciliteren inwoners bij de doelstelling om het restafval te verminderen. NME promoot en ondersteunt scholen bij gescheiden inzameling. Jong geleerd….
2. Er wordt waarde toegevoegd aan grondstoffen door samen te werken met partijen die slim werken aan de circulariteit van grondstofstromen.
3. Door efficiënt te opereren worden reële en voorspelbare uitvoeringslasten gerealiseerd en daarmee een voorspelbare afvalstoffenheffing.
4. De verwachting is dat vanaf 2024 de papierinzameling met verenigingen stopt. Het AB Avri besluit hier eind 2023 over. We voeren het gesprek met de AVRI en de verenigingen over de gevolgen hiervan.
5. Vanaf 1 januari 2024 kan luier- en incontinentiemateriaal apart ingeleverd worden. Tevens gaan we subsidies verstrekken aan inwoners die hiervoor in aanmerking komen.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	3.125	3.508	3.508	3.508	3.508
Baten	3.494	3.871	3.871	3.871	3.871

7.4 Milieubeheer

Klimaatmitigatie (energietransitie).
Prestaties
1. We voeren het programma energietransitie uit waaronder:
2. We stellen een participatieagenda voor de energietransitie op.
3. We bestrijden energiearmoede actief onder meer door verlenging van de inzet van de fixbrigade.
4. We intensiveren de inzet op energiebesparingsprojecten zoals minder op de meter.
5. We voeren de transitievisie warmte uit.
6. We besteden bijzondere aandacht aan de verduurzaming van monumenten.
7. We voeren de Regionale energiestrategie uit.
8. Wanneer een nieuw initiatief zich aandient gaan we met inwoners en initiatiefnemers in gesprek over windenergie.
9. We staan open voor innovatieve experimenten met onder meer met waterstof.
10. We werken aan de verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed.
11. We verkennen de mogelijkheden voor een duurzame energievoorziening van de nieuwbouw in de stationsomgeving.

Om een energieneutrale stad te bereiken, realiseren we duurzame mobiliteit.
Prestaties
1. 1. In het gemeentelijke verkeers- en vervoersplan werken we de verduurzaming van het verkeer in Culemborg uit.
2. 2. We ontwikkelen in twee buurten in Culemborg een duurzaam mobiliteitsconcept en breiden dit uit naar de rest van Culemborg.
3. 3. We werken aan de ontwikkeling van een OV Hub en de verbetering van het station om duurzame mobiliteit vanuit de regio richting Randstad en andersom te stimuleren.
4. 4. We zetten in op het pro-actief plaatsen van laadinfra en dragen zorg voor een goede verdeling van de laadinfra over de gehele gemeente.

Een Culemborgse samenleving die zich bewust is van de eigen rol en verantwoordelijkheid voor een duurzame leefomgeving en daar naar handelt (NME doet dit o.a. via inspiratie, educatie, advisering en communicatie).
Prestaties
1. We vernieuwen het vraaggerichte educatieve aanbod en laten de activiteiten meer aansluiten op de uitvoering van het gemeentebeleid (klimaat/energie/groen/spelen/cultuur/ gezondheid/afval). Dat gebeurt via uitleen van educatieve materialen en lessen door vaste NME gastdocenten binnen het brede schoolprogramma op de domeinen gezondheid-voeding; duurzaamheid-techniek en natuur-landschap.
2. We verbinden de Natuur- en Milieueducatie (NME) activiteiten met de sociale basis

	(verschillende beleidsterreinen zoals: preventie-akkoord, cultuurbeleid, gezonde leefomgeving, natuurlijk spelen). Denk aan de fruitplukdag, het burgemeestersontbijt, inzaaien van vlinderidylles en natuurbeleving met ouderen (Vitamine Groen).
3.	We stimuleren en adviseren scholen om hun pleinen extra te vergroenen en klimaatadaptiever te maken. Daarnaast ondersteunen we scholen die daar nog mee willen starten.

Behoud en versterking van de fysieke leefomgevingskwaliteit.	
Prestaties	
1.	We adviseren integraal over diverse milieuthema's in het kader van beleidsvoorbereiding, Omgevingsplanprocedures en Omgevingsvergunningen.
2.	We voeren maatregelen in het kader van het schone luchtakkoord uit.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	926	403	403	203	203
Baten	0	0	0	0	0

Indicatoren per taakveld

Toelichting indicatoren

Verplichte indicatoren

#	Indicator	Realisatie 2022	Prognose 2024	Vergelijkbare gemeenten	periode	Bron
33	Omvang huishoudelijk restafval *kg per inwoner*	70	70kg			CBS
34	Hernieuwbare elektriciteit	24,1%*	28,3%			RWS

Toelichting indicatoren
Fijn huishoudelijk restafval
Betreft de hoeveelheid niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

Hernieuwde elektriciteit
*) Het percentage hernieuwbare elektriciteit over het jaar 2022 is nog niet bekend. De meest recent beschikbare monitoringscijfers (bron: RWS Klimaatmonitor) laten de volgende reeks zien: 2016: 11,7%; 2017: 12,7 %; 2018: 14,6 %; 2019: 15,0 %; 2020: 20,2 %; 2021: 22%. Als deze trend (een

stijging van 10,3 % in 5 jaar = 2,1 % per jaar) wordt geëxtrapoleerd (voor zover dat kan) zou het percentage voor 2022 uitkomen op: 24,1 %. Als deze lijn nog verder wordt doorgetrokken (richting 2024) komt dat percentage uit op 28,3%.

Overzicht wettelijk/ beleidskader

- De Omgevingswet
- Uitvoeringsagenda Duurzaamheid
- Programma Energietransitie
- Windvisie gemeente Culemborg
- Startnotitie Circulaire Economie
- Met NME naar een groener en duurzamer Culemborg
- Groenbeleidsplan Culemborg
- Biodiversiteitsplan
- Hondenbeleid
- Schone Lucht Akkoord
- De Transitievisie Warmte
- De regionale energiestrategie
- De regionale adaptatiestrategie
- Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie
- Notitie toekomstbestendig bouwen (onderdeel van de woonvisie)
- Water- en rioleringsprogramma 2024 - 2028

Betrokken partners

- NWrR (Netwerk regio Rivierenland)
- Waterschap Rivierenland
- Rijkswaterstaat
- ProRail
- Provincie Gelderland
- Regio Rivierenland
- Natuur- en Vogelwacht Culemborg
- Milieuadviesraad Culemborg
- Vrijstad Energie
- Werkgroep duurzame monumentenzorg Culemborg
- Regionaal energieloket
- KleurrijkWonen
- Inwoners
- KCB/stichting Pavijen
- NME Rivierenland, Regionale NME-centra
- Avri
- Landschapsbeheer Gelderland
- Blooteigenaar Redichemse Waard
- Rijkswaterstaat
- Collectief Redichemse Waard
- GDO, RVO, IVN, SME

- Netbeheerder Liander
- Natuur en Milieu Gelderland

Verbonden partijen

AVRI	
Belangrijkste ontwikkelingen:	In de houtskoolschets die in 2023 is opgesteld door een regionale raadswerkgroep zijn de volgende ambities opgenomen: • Vergroten bewustwording en kennisniveau bij inwoners; • Opzetten van een circulair ambachtscentrum voor de regio (als uitbreiding van de bestaande milieustraten); • Ondersteunen van Avri in haar expert- en regisseursrol in het aanjagen van circulaire initiatieven; • Versterken profiel Rivierenland: gespecialiseerd in het duurzaam verwerken van gebruikt textiel. De houtskoolschets wordt in 2024 verwerkt in het Strategisch Koersplan van Avri. Avri zal zich verder ontwikkelen van lineaire afvalinzamelaar naar circulaire ketenpartner. Verder zal ook de bestuursstructuur van Avri onder de loep genomen worden. Dit om de slagvaardigheid te vergroten.

Wat mag het programma kosten?

Bestaand

De volgende tabel van de lasten en baten voor dit programma is gebaseerd op bestaand beleid uit de begroting 2023. Ook de uitgangspunten die bij de kadernota 2024 zijn bepaald zijn hierin verwerkt incl. de meerjarige effecten vanuit de najaarsrapportage 2023. Alle uitgangspunten en nieuwe ontwikkelingen zijn doorgerekend. Dit is de primitieve begroting 2024.

Bedragen x € 1.000

Duurzaamheid	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	5.861	6.283	6.388	6.426	6.236	6.268
Baten	7.299	7.252	7.961	7.988	8.017	8.077
Saldo van baten en lasten	**1.438**	**970**	**1.573**	**1.562**	**1.781**	**1.809**

Per taakveld	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Riolering	2.215	2.231	2.478	2.516	2.526	2.557
Afval	3.076	3.125	3.508	3.508	3.508	3.508
Milieubeheer	570	926	403	403	203	203
Lasten	***5.861***	***6.283***	***6.388***	***6.426***	***6.236***	***6.268***
Riolering	3.642	3.758	4.090	4.117	4.145	4.206
Afval	3.467	3.494	3.871	3.871	3.871	3.871
Milieubeheer	190	0	0	0	0	0
Baten	***7.299***	***7.252***	***7.961***	***7.988***	***8.017***	***8.077***

Reservemutaties	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	200	200	0	0
Duurzaamheid	**1.438**	**970**	**1.773**	**1.762**	**1.781**	**1.809**

Analyse primitieve begroting

Lasten

Riolering

In maart 2019 is het watertakenplan 2019-2023 (verbreed gemeentelijke rioleringsplan en waterplan) in de raad vastgesteld. Het watertakenplan werkt met een zogenaamd 'gesloten'

systeem. Alle uitgaven worden voor 100% gedekt uit de rioolheffing. De uitgaven die worden toegerekend aan de rioolheffing staan op een aantal taakvelden, waaronder riolering.
In 2024 zijn de begrote lasten ten opzichte van 2023 gestegen met € 247.000.

Afval
De begrote lasten nemen ten opzichte van 2023 toe door de hogere bijdrage aan de AVRI. Daar tegenover staan hogere opbrengsten afvalstoffenheffing.

Milieubeheer
De begrote lasten nemen ten opzichte van 2023 af doordat een aantal incidentele budgetten via de jaarrekening 2022 zijn gestort in de reserve energietransitie.

Baten

Riolering
De baten zijn in 2024 ten opzichte van 2023 met € 332.000 toegenomen. Dit komt door een stijging van het aantal heffingsobjecten en een onttrekking uit de egalisatievoorziening. Het tarief is geïndexeerd met 3%.

Afval
De begrote baten nemen ten opzichte van 2023 toe door de hogere inkomsten afvalstoffenheffing. Daar tegenover staat een hogere bijdrage aan de AVRI.

Milieubeheer
Geen bijzonderheden

Reservemutaties

De mutatie betreft een onttrekking aan de reserve energietransitie

09 Programma Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte

Programma Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte

Opbouw programma

In het onderstaande treft u de taakvelden (ontleend aan het BBV) bij het programma Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte.

Taakveld	Omschrijving	Portefeuillehouder
8.1	Ruimtelijke Ordening	Monica Wichgers
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Mischa Peters
8.3	Wonen en bouwen	Monica Wichgers
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Monica Wichgers
7.5	Begraafplaatsen	Monica Wichgers

Wat is het maatschappelijk effect van het programma?

Iedereen kan op een prettige en passende manier levenslang in Culemborg wonen.
We willen onze woningbouwopgave op een zo snel mogelijke, integrale en kwalitatieve hoogwaardige wijze realiseren. Daarbij zetten we niet alleen in op het bouwen van woningen maar ook op het realiseren van nieuwe buurten waar mensen graag willen wonen en zich prettig voelen.

We werken aan onze woningbouwprojecten met een herkenbaar gemeentelijk planproces, zodat alle betrokkenen weten waar ze aan toe zijn. Daarmee sluiten we aan bij de omgevingswet, die 1 januari 2024 in werking treedt. Iedere initiatiefnemer zorgt voor een zorgvuldig participatietraject, zodat de omwonenden kunnen meedenken over hoe het project hun eigen woonomgeving beïnvloed.

Met ons woningbouwprogramma werken we eraan dat:

- Iedere Culemborger, passend bij het budget, een woonruimte in Culemborg kan vinden;
- Iedere Culemborger in een geschikte woonruimte prettig kan wonen;
- Voor elke Culemborger een levenslange wooncarrière mogelijk is.

Daarbij werken we eraan om de manier waarop we bouwen *duurzaam, energieneutraal, natuurinclusief, klimaatadaptief en steeds meer circulair* te laten zijn. Nieuwbouw biedt kansen om deze opgaven te realiseren. Samen met ontwikkelaars, corporaties en andere stakeholders gaat de gemeente aan de slag met toekomstbestendig bouwen en stellen hier indicatoren voor op. Dat gaan we doen binnen de kaders die in de woonvisie zijn opgenomen. De woonvisie wordt in het najaar 2023 ter besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad.
Over alle verschillende stedelijke ontwikkelingsprojecten die we uitvoeren om de woningbouw te realiseren wordt apart gerapporteerd via het Meerjaren Programma Grondexploitaties en het uitvoeringsprogramma Woningbouwopgave.

Opgaven in de woningmarkt
De vraag naar betaalbare woningen is groot en de ruimte om woningen te bouwen is schaars. Dit betekent dat we de ruimte die we hebben slim en innovatief en meervoudig moeten benutten om groen, duurzaam en betaalbaar voor verschillende doelgroepen te bouwen. Momenteel speelt een aantal opgaves die de realisatie van woningbouwprojecten bemoeilijkt. Projecten staan onder druk door stijgende bouwkosten, gestegen rente en stagnerende opbrengsten. Dit terwijl de prijzen voor particuliere huurwoningen en koopwoningen de afgelopen jaren fors stegen. Nieuwe wetgeving maakt het realiseren van particuliere huurwoningen minder aantrekkelijk en middeldure huur zal gereguleerd worden met de Wet Betaalbare Huur. Dat maakt, in ieder geval in de eerste periode, het bouwen hiervan financieel onaantrekkelijker. Omdat dit landelijk beleid is, kunnen we verwachten dat hier na een tijdje weer nieuwe initiatieven ontstaan. De huidige krapte op het elektriciteitsnet (netcongestie) brengt onzekerheid met zich mee of nieuwbouwprojecten tijdig aangesloten kunnen worden (dit duurt naar verwachting tot minimaal 2026). We staan in nauw contact met Liander (de netbeheerder) om vroegtijdig gegevens uit te wisselen die bijdragen aan het realiseren van voldoende en tijdige capaciteit van het elektriciteitsnetwerk. We zijn daarvoor echter volledig afhankelijk van Liander. We volgen de ontwikkelingen op de voet en betrekken dit bij de planning van onze nieuwbouwprojecten.

Nieuwe wetgeving zal ervoor zorgen dat we als gemeente meer regie moeten en kunnen nemen op de Volkshuisvesting. Dat betekent dat we lokaal mogelijk nieuw of aangepast beleid en regelgeving zullen moeten ontwikkelen. We passen de instrumenten toe die ook op de lange termijn zorgen voor betaalbaarheid.

De geactualiseerde woonvisie zal een inhoudelijk kader bieden. Hierin zijn thema's als wonen en zorg, toekomstbestendig bouwen, betaalbaar bouwen en houden verder uitgewerkt zodat we hierop kunnen sturen en afspraken kunnen maken met onze corporatie en ontwikkelaars. Samen met onder andere KleurrijkWonen bevorderen we ook actief de doorstroming.

Toekomstbestendig bouwen
Met onze uitgangspunten dat we duurzaam, energieneutraal, natuurinclusief, klimaatadaptief en met oog voor circulariteit bouwen, combineren we de woningbouwopgave met de aanpak van de biodiversiteits- en klimaatcrisis. We bouwen met ruimte voor groen en water en plek om te spelen en bewegen. We bouwen fasegericht en per bouwfase maken we afspraken over klimaatadaptatie, circulariteit en duurzaamheid. We doen dit door afspraken te maken met ontwikkelaars over innovatieve, duurzame bouwmaterialen. Deze afspraken en uitgangspunten krijgen een plek in de geactualiseerde woonvisie en in de prestatieafspraken met de woningbouwcorporatie. Dit moet een toetsingskader opleveren voor initiatiefnemers hoe er in Culemborg toekomstbestendig gebouwd wordt.

Groen en biodiversiteit
Een groene omgeving in de stad en het buitengebied is nodig om te kunnen spelen, te wandelen, elkaar te ontmoeten en om te ontspannen en ondersteunt op die manier de gezondheid van bewoners en werkt versterkend op het sociale netwerk.
Groen in de stad heeft daarnaast een functie voor milieu en klimaat. Samen met doorlaatbare verharding is groen hard nodig om zware regenbuien op te vangen. Daarnaast is groen nodig om hittestress te verminderen en de biodiversiteit te versterken.
Vanuit het Groenbeleid sturen we op verschillende met elkaar verbonden groenstructuren door de hele stad en het buitengebied. Dat biedt ruimte en kansen voor zowel mensen als planten en dieren. We ontwerpen en beheren de openbare ruimte zo, dat we biodiversiteit stimuleren. Hierdoor kunnen we meer inzetten op de weerbaarheid van onze flora en fauna. Het Groenbeleidsplan en Biodiversiteitsplan fungeren hiervoor als basis. Beide plannen leveren input voor de nog op te stellen

Omgevingsvisie. Daarin vindt straks de integrale afweging plaats tussen alle ontwikkelingen die ruimte vragen in onze stad.
We werken aan kwalitatief hoogwaardiger groen in de wijk en zorgen voor betere verbindingen van het groen, zodat voor iedere inwoner binnen loopafstand een groene koele plek beschikbaar is. Ook stimuleren we bewonersinitiatieven waarbij bewoners zelf aan de slag gaan. De bewoners denken mee met de (her)inrichting van bestand en nieuw groen en nemen daarbij de verantwoordelijkheid over het beheer en onderhoud van een stukje openbaar groen.

De Redichemse Waard is een bijzondere plek in Culemborg, waar veel Culemborgers zich zeer betrokken bij voelen. Het heeft nu al een rol in het Gelders Natuurnetwerk, maar door het huidige agrarische gebruik van een groot deel van het gebied is hier nog veel verbetering mogelijk. Er wordt extensief gerecreëerd en watersport beoefend op het wandelpad, op het strandje en op de plas. Samen met de blooteigenaar, het Collectief Redichemse Waard en de provincie onderzoeken we de ontwikkeling van het gebied naar natuur.

Buiten spelen en bewegen
We vinden het belangrijk dat mensen, jong en oud, zoveel mogelijk buiten kunnen zijn. Dat vraagt dat de buitenruimte geschikt en aantrekkelijk is om te bewegen, te sporten en te spelen. Dit kan door vergroening, meer en aantrekkelijker trage verbindingen en een stimulerend aanbod van speel- en sportvoorzieningen. Voor het benutten van de openbare ruimte als speel- en beweegruimte voor alle leeftijden en doelgroepen is een integrale aanpak belangrijk. Buiten spelen is van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Er is in 2020 een speelruimtebeleidsplan opgesteld. Dit plan wordt uitgevoerd. Speel- en beweegplekken en -routes richten we zoveel mogelijk natuurlijk, groen, circulair en gevarieerd in. Inclusieve voorzieningen worden geconcentreerd op de grotere speelplekken. In het ontwikkelproces worden buurtbewoners, stakeholders en initiatiefgroepen gevraagd actief mee te denken en zo nodig externe co-financiering aan te trekken.

In 2023 is flink geïnvesteerd om de openbare (speel)ruimte een kwaliteitsimpuls te geven met enkele grotere, nieuwe plekken en de renovatie van 8 bestaande speelplekken. Vanaf januari 2024 is het renovatiebudget vanuit de jaarschijven van het vorige speelruimtebeleidsplan (2000) niet meer toereikend om te vernieuwen of te vervangen. Voor het onderhoud van speelplekken is structureel onderhoudsbudget beschikbaar. Deze is op dit moment voldoende, zo lang er geen renovaties en vervangingen uit betaald worden. Er is onvoldoende budget voor renovaties en vervangingen. Er wordt gewerkt aan een investeringsplan voor de aankomende jaren. Hierin worden kansen meegenomen zoals cofinanciering , subsidies en het combineren van functies.

Stationsomgeving
Ons grootste woningbouwproject de komende 10 jaar is de Stationsomgeving. In de stationsomgeving maken we een wijk met een duurzame en levendige woon- en werkomgeving waar de identiteit van de creatieve maakindustrie voelbaar is en blijft. Het wordt een stedelijke, groene en autoluwe wijk waar Culemborgers een passende woning kunnen vinden en gezond en prettig kunnen leven. Het hart van de wijk wordt gevormd door een regionale stationshub, die oost en west echt verbindt, en heeft (een) gebouwde parkeervoorziening(en) en veel deelmobiliteit. Met deze ontwikkeling versterken we de duurzame bereikbaarheid van onze stad en verbeteren we de verbinding tussen het Rivierenland en de Randstad. We maken betaalbare, toekomstbestendige en vernieuwende woningbouw in de Stationsomgeving mogelijk. Het komende jaar stellen we het Masterplan op, waarin we de ambities uit de structuurvisie vertalen naar een globaal ontwerp. Daarna gaan we voor de deelgebieden concrete uitgangspunten opstellen.
De ontwikkeling van de stationsomgeving is voor veel partijen een ingrijpende verandering. Dat geldt zeker voor de betrokken ondernemers. We blijven met de ondernemers in gesprek en helpen hen op basis van hun wensen in de zoektocht naar passende huisvesting elders in Culemborg. Soms willen zij zelf realiseren of is het mogelijk (deels) te blijven in het gebied. We maken los van de

stationsomgeving, maar wel geboren vanuit het project, een visie op een toekomstbestendig Pavijen. Dit om de schaarse ruimte van ons bedrijventerrein zo efficiënt en duurzaam mogelijk te benutten en om zoveel mogelijk bedrijven met ruimtewensen te kunnen huisvesten. Zo kan de verhuiscarrousel gaan draaien: we maken zo ruimte vrij die weer benut kan worden door een bedrijf vanuit de stationsomgeving.
Het is ook financieel een groot project voor de gemeente. We houden deze risico's scherp in beeld en sturen op de beheersing ervan. Halfjaarlijkse rapporten we aan de gemeenteraad over de voortgang.

De Nota Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen: Welstandsnota)
De Gemeente Culemborg heeft een prachtige historische binnenstad, bestaat uit wijken waar het prettig wonen is en wordt omgeven door een mooi buitengebied. Om de bestaande cultuurhistorische-, stedenbouwkundige- en architectonische waarden in deze gebieden te kunnen behouden en te versterken, is het belangrijk om als gemeente een goede welstandsnota te hebben. De huidige welstandsnota is vastgesteld in juni 2004 en is op een aantal punten verouderd. De maatschappelijke trends van verduurzaming, thuiswerken, mantelzorg en individualisering leiden tot meer behoefte aan veranderingen en uitbreidingen aan bestaande woningen. Dit staat soms op gespannen voet met het huidige welstandsbeleid. Daarnaast is de Gemeente Culemborg gegroeid in de afgelopen jaren en zijn er verschillende buurten bijgekomen. Met de komst van de Omgevingswet vormen we een nieuwe commissie ruimtelijke kwaliteit, waarin de huidige welstandscommissie en monumentencommissie samengaan. Het is van belang dat deze commissie op basis van een actuele welstandsnota kan gaan adviseren. Om deze redenen is het noodzakelijk om het huidige welstandsbeleid tegen het licht te houden. In 2024 stellen we een nieuwe nota Ruimtelijke Kwaliteit op, ter vervanging van de welstandsnota. De voorbereidende werkzaamheden hiervoor zijn in 2023 gestart.

Ruimte voor ontwikkeling en waarborgen van de kwaliteit van de leefomgeving (de Omgevingswet)
Met de invoering van de Omgevingswet is het onze bedoeling om meer ruimte te bieden voor initiatiefnemers die bijdragen aan de doelen van de gemeente willen realiseren. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn:

- De (beleefde) leefomgeving van de inwoner staat centraal;
- We adviseren (over) en behandelen aanvragen sneller en beter;
- Onze dienstverlening is transparant en gebruiksvriendelijk en afgestemd op verschillende initiatiefnemers;
- We bieden meer ruimte voor maatwerk/nieuwe ideeën;
- We borgen de kwaliteit van de leefomgeving.

De Omgevingswet gaat in op 1 januari 2024. De gemeente is dan aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). We bereiden ons zo goed mogelijk voor, maar de verwachting is dat de invoering van het DSO landelijk nog wel wat kinderziektes met zich mee zal brengen, waar we ook lokaal last van krijgen. We zetten erop in de effecten hiervan zo goed mogelijk op te vangen.
Na het in werking treden van de Omgevingswet zullen we in het kader van de verschillende procedures ervaringen gaan opdoen met omgevingsplanactiviteiten die opgenomen moeten worden in het omgevingsplan. We zullen daarvoor moeten gaan werken met nieuwe systemen en procedures. Daarnaast werken we in 2024 nog met het tijdelijke omgevingsplan dat van rechtswege op 1 januari 2024 ontstaat. Adviseurs op het gebied van ruimtelijke ordening zijn schaars in de arbeidsmarkt, en in de inhuurmarkt. Dit kan vertraging veroorzaken in projecten waar een aanpassing in het omgevingsplan moet plaatsvinden, al dan niet met een ‘Buitenplanse omgevingsplan activiteit’. Onze inzet is om de capaciteit op orde te houden.

Medio 2024 is besluitvorming over de gemeentelijke omgevingsvisie voorzien. Daarna zal gestart worden met het opstellen van het eigen omgevingsplan. We zetten de ingezette werkwijze met de intake- en omgevingstafel voort, en leren van de ervaringen die we daarbij opdoen.

De Omgevingswet vraagt om een andere blik op ruimtelijke ontwikkelingen, waarbij wordt gedacht in mogelijkheden en niet in beperkingen. ‘Nee, tenzij’ wordt ‘ja, mits’. De benodigde cultuur- en organisatieverandering die nodig is voor het werken in de geest van de Omgevingswet vraagt veel aandacht en hier gaan we de komende jaren sterk op inzetten. De overgang naar de Omgevingswet betekent ook een grote verandering voor ontwikkelaars en initiatiefnemers. Deze worden zo goed mogelijk geïnformeerd over de veranderingen en de centrale toegang om toe te werken naar en optimale dienstverlening.

Doelen en prestaties taakvelden Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte

8.1 Ruimte en leefomgeving

Opstellen van bestemmingsplannen / omgevingsplan.
Prestaties
1. In 2024 ronden we op basis van de huidige Wet ruimtelijke ordening (Wro) bestemmingsplannen af waarvan het ontwerp voor 31 december 2023 ter inzage wordt gelegd;
2. Vanaf 1 januari 2024 maken we nieuwe initiatieven onder de Omgevingswet mogelijk met omgevingsplanactiviteiten.

Procesbegeleiding initiatieven en omgevingsplanactiviteiten.
Prestaties
1. We begeleiden het proces van initiatieven die aansluiten bij de gemeentelijke doelen en maken daarbij afspraken over de rollen van de initiatiefnemer en de gemeente.
2. We ondersteunen partners in facilitaire grondexploitaties. Waar nodig geven we invulling aan het verplichte kostenverhaal. De rapportage hierover vindt plaats via het Meerjaren Programma Grondexploitaties (MPG).
3. We werken met een intake- en de omgevingstafel voor het in behandeling nemen van nieuwe initiatieven en verbeteren deze werkwijze door te leren van de opgedane ervaring.

Implementeren Omgevingswet.
Prestaties
1. We stellen medio 2024 de Omgevingsvisie vast.
2. We stellen in 2024 een startnotitie op voor het omgevingsplan.
3. We bereiden ons zo goed mogelijk voor op de invoering van de Omgevingswet, via verschillende sporen waar onder: • Informatie, communicatie en bewustwording • Omgevingsvergunning en toezicht en handhaving samen met de ODR • Processen en taken • ICT - aansluiten op het DSO en aanpassen eigen ICT-voorzieningen • Kennis en opleiding en borgen dit in het strategisch personeelsplan • Inzicht en beheersing van kosten • Regels voor milieubelastende activiteiten

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	702	498	498	498	498
Baten	0	0	0	0	0

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Het grondbeleid draagt bij aan de inhoudelijke doelen van de gemeente, zoals de stadsvisie, omgevingsvisie, woonvisie, groenvisie en duurzaamheidbeleid. Dat doet zij via de uitvoering van het ruimtelijke-ordeningsinstrumentarium, het programma Realisatie Woningbouwopgave 2020 – 2030 met de bijbehorende woningbouwprojecten zoals de Stationsomgeving, de energietransitie, klimaatadaptatie en groen/biodiversiteit. **Economisch en woon- en leefomgevingsbeleid worden integraal tegen elkaar afgewogen en komen hier samen.**
Prestaties
1. We voeren procesmanagement uit binnen de stedelijke ontwikkelingsprogramma's en projecten. Afhankelijk van het project kiezen we daarbij binnen de kaders van het grondbeleid een faciliterende of actieve rol.
2. We sturen actief op risico's binnen de stedelijke ontwikkelingsprogramma's en -projecten.
3. We actualiseren en sturen periodiek bij op het programmatisch en financieel meerjarenperspectief.
4. We verhalen conform de wettelijke kaders de gemeentelijke plankosten op initiatiefnemers.
5. Met het programma Realisatie Woningbouwopgave 2020 - 2030 werken we aan de realisatie van de woningbouwopgave. In het Meerjaren Programma Grondexploitaties presenteren we deze opgave, samen met de meerjarige financiële impact voor de gemeentelijke middelen (MPG deel III).
6. We sturen op gemeentelijke doelen in de CV Parijsch.
7. In het project Stationsomgeving en de deelprojecten daarbinnen, verbeteren we onze projectcontrol passend bij de omvang, de complexiteit en de subsidievoorwaarden. De ervaring die we hier opdoen gebruiken we voor de overige woningbouwprojecten.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	4.046	3.330	4.673	1.696	1.700
Baten	3.724	3.525	4.905	1.899	1.849

8.3 Wonen en bouwen

Mensen die een woning zoeken in Culemborg vinden binnen een kortere tijd een bij hun woonwensen en budget passende woning in een prettige wijk en buurt. Nieuwbouwwoningen zijn toegankelijk, levensloopbestendig en geschikt voor een brede doelgroep.
Prestaties
1. We geven uitvoering aan de regionale woondeal die we hebben afgesproken met het Rijk.
2. We maken (prestatie)afspraken met KleurrijkWonen en woningbouwontwikkelaars over onderwerpen die we in de woonvisie hebben geïntegreerd zoals toekomstbestendig bouwen, woningtoewijzing, betaalbaar bouwen en houden, categorisering etc.
3. We realiseren samen met KleurrijkWonen flexwoningen in het kader van sociale huur.

4.	We stellen een woonzorgvisie op.
5.	We heroverwegen het welstandsbeleid en actualiseren de welstandsnota tot een Nota ruimtelijke Kwaliteit.
6.	We geven uitvoering aan de nieuwe wet regie op de volkshuisvesting en stellen beleid en regelgeving op daar waar dit wettelijk nodig en lokaal wenselijk is.

De aan ons toegewezen statushouders krijgen op tijd een passende woning in een passende buurt, met voldoende begeleiding en voorzieningen om te integreren.	
Prestaties	
1.	We werken samen met KleurrijkWonen en het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) aan de aan ons toe te wijzen statushouders en hervestigde vluchtelingen.
2.	We bieden passende woningen aan, aan de ons toegewezen statushouders en hervestigde vluchtelingen.
3.	Statushouders worden goed begeleid tijdens hun huisvesting en inburgeringsproces en zijn tevreden over de dienstverlening van Vluchtelingenwerk, ElkWelzijn en de gemeente.
4.	We onderzoeken en (indien mogelijk) realiseren we een opvanglocatie voor vluchtelingen.

Financiën	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	2.618	2.265	2.264	2.263	2.262
Baten	625	700	700	700	700

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Een aantrekkelijke en gezonde woon- en leefomgeving met voldoende ruimte voor groen en spelen waarbij Culemborg is voorbereid op de klimaatveranderingen.	
Prestaties	
1.	Bij nieuwbouw, transformatie en inbreiding is groen een belangrijk onderdeel. We besteden in ieder project aandacht of en hoe groen bij kan dragen aan de identiteit van de stad, wijk of plek, aan de leefbaarheid, aan meer biodiversiteit en/of klimaatbestendigheid.
2.	We voeren het Groenbeleidsplan en Biodiversiteitsplan uit. In 2024 werken we aan het herinrichten van de Bosboomgaard, vergroenen van de buurt Hoefblad, vergroenen van het Edelherthof en de heraanplant van de boomgaard aan de Nachtegaallaan. We starten met een pilot ecologisch beheer op het Speeleiland in de Parkstrook.
3.	We werken aan een toegankelijk buitengebied. In 2024 zetten we in op planvorming voor de herontwikkeling van de Redichemse Waard tot natuur. Voortbordurend op de richting die in 2023 is ingezet. Dit doen we in afstemming met de blooteigenaar, het Collectief Redichemse

	Waard, de Provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en een eventuele toekomstige beheerpartij.
4.	We werken mee aan buurtinitiatieven voor vergroening en de aanleg van geveltuintjes, die de biodiversiteit versterken en bijdragen aan klimaatadaptatie. Waarbij bewoners de verantwoordelijkheid willen overnemen voor het beheer en onderhoud van een stukje openbaar groen.
5.	We koesteren het groen in de stad en waar mogelijk aanleggen/omvormen van verharding voor stroken groen en natuur. Verbeteringen op het gebied van hittestress en wateroverlast en stimulering biodiversiteit. (Bosboomgaard en aanpassen ondergronden zodat bomen toegepast kunnen worden).
6.	Ons groen/beheer is van goede kwaliteit met aandacht voor biodiversiteit. Bijvoorbeeld het beheer van bermen voeren we gefaseerd uit zodat vegetatie werkt als schuilplaats voor insecten en vogels, als voedselbron functioneert en bloemen zaad kunnen zetten (insectenfauna waar vogels van profiteren). We zetten natuurlijke vijanden in of we stimuleren de populatie van natuurlijke vijanden voor bestrijding.
7.	We realiseren de nieuwe groene speelplekken in Parijsch-Zuid.
8.	We realiseren het skate- en callisthenicspark en zorgen tegelijkertijd voor vergroening.
9.	We ronden de renovatie van enkele speelplekken af die in 2023 zijn gestart.
10.	We renoveren zes bestaande speelplekken, die technisch zijn afgeschreven.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	3.786	3.600	3.630	3.554	3.583
Baten	373	374	374	374	374

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Het bieden van voldoende mogelijkheden om te begraven.	
Prestaties	
1.	We werken samen met de Beheersstichting Begraafplaatsen Culemborg (BBC).
2.	We volgen de beschikbaarheid van begraafplaatsen in Culemborg.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	39	41	41	40	40
Baten	0	0	0	0	0

Indicatoren per taakveld

Toelichting indicatoren

Verplichte indicatoren

#	Indicator	Realisatie 2022	Begroot 2024	Vergelijkbare gemeenten *	periode	Bron
36	Nieuw gebouwde woningen *aantal per 1.000 woningen*	0,205	0,2		2020	CBS
37	Demografische druk	73,7%	75%		2022	CBS

Toelichting indicatoren
Nieuw gebouwde woningen
Is gebaseerd op de periode 2020 en geeft daarmee een actueel beeld van de huidige stand van zaken.

Demografische druk
Betreft de som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Overzicht wettelijk/ beleidskader

Wettelijk kader

- Wet milieubeheer (normen en grenswaarden voor onder meer geluid, luchtkwaliteit en externe veiligheid)
- Vanaf datum van invoering de Omgevingswet, en tot die tijd de Wet ruimtelijke ordening, en de Wabo
- Bouwbesluit (vanaf 1 januari 2024 besluit bouwwerken leefomgeving)

Lokale beleidskaders

- Stadsvisie "Culemborg stroomt"
- Structuurvisie Culemborg 2030
- Woonvisie 2017-2026
- Meervoudig duurzaam grondbeleid (vastgesteld in 2020)
- Groenbeleidsplan (vastgesteld in 2020)
- Biodiversiteitsplan (vastgesteld in 2021)
- Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (vastgesteld in 2021)
- Toegankelijkheid Culemborg 2012
- Speelruimtebeleidsplan 2022
- Structuurvisie stationsomgeving
- Programma Energietransitie 2021-2025

Betrokken partners

- KleurrijkWonen
- HuurdersBelangenVereniging Culemborg
- Inwoners
- Omgevingsdienst Rivierenland
- Waterschap Rivierenland
- Provincie Gelderland
- Ontwikkelaars
- Makelaars
- ProRail
- NS
- Liander
- Mourik Groot Ammers
- Regio Rivierenland
- NWrR (Netwerk regio Rivierenland)
- Natuur- en Vogelwacht Culemborg
- Milieuadviesraad Culemborg
- Adviesraadsociaal domein
- KCB/stichting Pavijen
- NME Rivierenland, Regionale NME-centra
- Avri
- Landschapsbeheer Gelderland

- GDO, RVO, IVN, SME
- Blooteigenaar Redichemse Waard
- Rijkswaterstaat
- Collectief Redichemse Waard

Verbonden partijen

	CV Parijsch
Belangrijkste ontwikkelingen:	De CV Parijsch is een partnerschap tussen de gemeente en Joh. Mourik & Co. Holding B.V. Dit samenwerkingsverband heeft de wijken Parijsch Noord, Parijsch Centrum en een groot deel van Parijsch Zuid ontwikkeld. Momenteel zijn ze bezig met de ontwikkeling van het laatste deel van het plan: ongeveer 500 woningen in de wijk Parijsch Zuid. Deze ontwikkeling vindt plaats op basis van een samenwerkingsovereenkomst die in 1995 is gestart en in 2021 is herzien. Naast de rol als partner in de CV heeft de gemeente ook een publiekrechtelijke verantwoordelijkheid. In deze rol stelt zij het bestemmingsplan vast en toetst zij de plannen aan dit plan. De belangrijkste richtlijnen voor de ontwikkeling van de wijk Parijsch zijn opgenomen in het bestemmingsplan en de herziene samenwerkingsovereenkomst van 2021. Met het oog op kwaliteitsverbetering en het toevoegen van extra woningen is in 2023 het nieuwe bestemmingsplan voor het Linieveld onherroepelijk geworden. Hierdoor is het mogelijk om meer woningen te bouwen, met als voorwaarden: meer betaalbare woningen voor diverse doelgroepen, voldoende groen en duurzaamheid. Om aan deze eisen te voldoen, wordt er een ander, duurzaam mobiliteitsconcept toegepast, zoals meer deelauto's, en deelfietsen in de straten en parkeren in centrale voorzieningen. Daarnaast is er een stuk grond aangekocht achter de witte schuur om stikstof te compenseren en een rondje langs de velden te kunnen maken vanuit de nieuwe woonwijk. De wijk wordt ontwikkeld onder de naam 'Borg en Buiten', en de verkoop van woningen is gestart in 2022. De woningen worden eerst aangeboden aan Culemborgers en vervolgens aan forensen. Met de realisatie van de wijk Parijsch (Zuid) streven we ernaar om een aantrekkelijk woongebied toe te voegen aan de stad, waar mensen van alle leeftijden prettig kunnen wonen en leven. We streven naar een aanvulling op de bestaande woningvoorraad en willen ook geschikte en toekomst bestendige huisvesting bieden voor speciale woongroepen middels houtbouw en natuurlijke afwatering van het hemelwater.

	Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)
Belangrijkste ontwikkelingen:	De gemeente Culemborg heeft haar taken op het gebied van Bouwen en Milieu in mandaat overgedragen aan de Omgevingsdienst Rivierenland te Tiel (ODR). Door de ODR wordt vergunningen, toezicht en handhaving uitgevoerd. De invoering (per 1 januari 2024) van de Omgevingswet (verder te noemen OW) en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (verder te noemen WKB) hebben grote gevolgen voor zowel de gemeente als de ODR.

	Op hoofdlijnen zijn de volgende ontwikkelingen van invloed: • Waar een omgevingsvergunning nu nog uit vele onderdelen bestaat, en de aanvraag voor verschillende onderdelen ook bij verschillende partijen moet worden ingediend (gemeente, waterschap, Provincie, rijk), is het in de toekomst de bedoeling een omgevingsvergunning integraal aan te vragen, en te behandelen; • Door de WKB vormt de technische bouwactiviteit een apart onderdeel van de omgevingsvergunning. Het bouwwerk wordt straks technisch getoetst door de aanvrager ingehuurde gecertificeerde instelling. De ODR toetst dan voor een wettelijk bepaalde categorie (vnl. Kleinere aanvragen) niet meer op de technische eisen uit het vm. Bouwbesluit. Uitsluitend wordt nog getoetst op grond van het bestemmingsplan en welstand. • Doordat de beoordeling van bouwdeel door de markt wordt overgenomen (WKB), kunnen we daar als gemeente geen leges meer voor heffen. Daarom moeten er nu ander keuzes gemaakt worden in de legesverordening. In 2023 wordt er besloten voor welke mate van kostendekkendheid er gekozen wordt. Dit heeft gevolgen voor de legesopbrengsten. • Een groter deel van de huidige aanvragen voor een omgevingsvergunning kan vergunningsvrij/meldingsplichtig worden. De keuze hiervoor maken we als gemeente in ons nieuwe omgevingsplan. De ODR zal namens de gemeente hierop toezicht houden en zo nodig handhavend optreden. • Het is de bedoeling van de OW om het omgevingsplan op te stellen vanuit doelstellingen en gewenste effecten, en minder op basis van regels en beperkingen. Doelstellingen en gewenste effecten zijn vaak niet eenduidig. Het vraagt om andere vaardigheden en inzicht in de lokale situatie om daar invulling aan te kunnen geven. Iedere gemeente is vrij om te bepalen hoe ver ze hierin wil gaan. • De aanvrager krijgt een grotere verantwoordelijkheid in het betrekken van de omgeving bij zijn plannen (participatie), en moet - bij bepaalde aanvragen voor een omgevingsvergunning- aantonen hoe hij daaraan invulling heeft gegeven. De gemeente en ODR geven daarbij helder aan wat zij van de aanvrager verwachten. • De ODR is opgericht om schaalvoordelen te halen, en het is belangrijk om daarvoor zoveel mogelijk eenduidig beleid op te stellen als partnergemeentes in de regio Rivierenland. Dat staat op gespannen voet met de bedoeling van de OW om meer maatwerk mogelijk te maken voor lokale overheden. De partnergemeentes en ODR geven hier zo goed mogelijk een invulling aan die bij beide doelstellingen aansluit. Vanwege de complexiteit en de digitalisering rondom de OW, is besloten om deze wet in te laten gaan per 1 januari 2024. Daarnaast wordt

	momenteel gekeken naar de financiële gevolgen van deze wet voor de gemeenten. Door deze ontwikkelingen verandert de inhoud van het werk van de ODR substantieel, en wordt er op delen ook om andere deskundigheid gevraagd. Wat het financiële effect van de invoering van de Omgevingswet is, zal pas in de loop van de komende jaren duidelijk worden. Samen met de ODR en de andere gemeenten in ODR-verband sturen we erop om financiële risico's te beperken en beheersen.

Wat mag het programma kosten?

Bestaand

De volgende tabel van de lasten en baten voor dit programma is gebaseerd op bestaand beleid uit de begroting 2023. Ook de uitgangspunten die bij de kadernota 2024 zijn bepaald zijn hierin verwerkt incl. de meerjarige effecten vanuit de najaarsrapportage 2023. Alle uitgangspunten en nieuwe ontwikkelingen zijn doorgerekend. Dit is de primitieve begroting 2024.

Bedragen x € 1.000

Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	7.095	11.190	9.735	11.105	8.050	8.082
Baten	2.451	4.722	4.599	5.979	2.972	2.923
Saldo van baten en lasten	**-4.643**	**-6.468**	**-5.136**	**-5.126**	**-5.078**	**-5.159**

Per taakveld	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.487	3.786	3.600	3.630	3.554	3.583
Begraafplaatsen en crematoria	40	39	41	41	40	40
Ruimte en leefomgeving	517	702	498	498	498	498
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	610	4.046	3.330	4.673	1.696	1.700
Wonen en bouwen	2.441	2.618	2.265	2.264	2.263	2.262
Lasten	***7.095***	***11.190***	***9.735***	***11.105***	***8.050***	***8.082***
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	389	373	374	374	374	374
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	619	3.724	3.525	4.905	1.899	1.849
Wonen en bouwen	1.443	625	700	700	700	700
Baten	***2.451***	***4.722***	***4.599***	***5.979***	***2.972***	***2.923***

Reservemutaties	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	199	917	0	0	0	0

Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte	**-4.444**	**-5.551**	**-5.136**	**-5.126**	**-5.078**	**-5.159**

Analyse primitieve begroting

Lasten

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Ten opzichte van 2023 zijn de lasten lager, dit wordt met name veroorzaakt doordat in 2023 enkele incidentele budgetten beschikbaar gesteld voor o.a. wortelopdruk, groenaanleg bij speelplek Parkstrook en luisbestrijding Mendelsohnlaan . De organisatiekosten zijn ten opzichte van 2023 iets gestegen.

Begraafplaatsen en crematoria

Geen bijzonderheden

Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)

De lasten zijn in 2024 €716.000 lager dan in 2023. Het verschil tussen de jaren 2023 en 2024komt hoofdzakelijk door verschillen in fasering per jaar. Voor meer informatie over de grondexploitaties verwijzen we u naar de paragraaf grondbeleid en het raadsvoorstel Meerjaren Programma Grondexploitatie 2023.

Wonen en bouwen

Ten opzichte van 2023 zijn de lasten lager, dit wordt met name veroorzaakt door:
- Een incidentele budgetten voor de omgevingswet en herhuisvesting bijzondere groepen in 2023;
- Een gestegen bijdrage aan de ODR in 2024;
- Een lagere toerekening van organisatiekosten in 2024.

Baten

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Geen bijzonderheden

Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)

De baten zijn in 2024 € 199.000 lager dan in 2023. Het verschil tussen de jaren 2023 en 2024 komt door verschillen in fasering per jaar. Voor meer informatie over de grondexploitaties verwijzen we u naar de paragraaf grondbeleid en het raadsvoorstel Meerjaren Programma Grondexploitatie 2023. Daarnaast zijn de plankosten die de gemeente in rekening mag brengen bij de CV Parijsch in 2024 € 16.000 hoger dan in 2023.

Wonen en bouwen

De bijdrage aan de ODR is met ruim 13% gestegen, als gevolg van de loon- en prijsindexaties. De leges opbrengsten zijn ook aangepast aan de inflatie met 13%.

Reservemutaties

In 2022 hebben onttrekkingen uit de reserve Grondexploitatie, reserve Spoorse doorsnijdingen en reserve kapitaallasten plaatsgevonden.

99 Programma Financiering en Algemene dekkingsmiddelen

Programma Financiering en Algemene dekkingsmiddelen

Opbouw programma

In het onderstaande treft u de taakvelden bij het programma Financiering en Algemene dekkingsmiddelen. De huidige beleidsproducten zijn opgenomen om de relatie met de nieuwe taakvelden te kunnen leggen.

Taakveld	Omschrijving	Portefeuillehouder
0.10	Mutaties reserves	Mischa Peters
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	Mischa Peters
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	Daphne Bijvoet
0.5	Treasury	Mischa Peters
0.61	OZB woningen	Mischa Peters
0.62	OZB niet-woningen	Mischa Peters
0.63	Parkeerbelasting	Mischa Peters
0.64	Belastingen Overig	Mischa Peters
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen	Mischa Peters
0.8	Overige baten en lasten	Mischa Peters
0.9	Vennootschapsbelasting	Mischa Peters

Wat is het maatschappelijk effect van het programma?

Geld is een belangrijke randvoorwaarde om de plannen te kunnen uitvoeren die Culemborg aantrekkelijk houden voor onze inwoners en bedrijven. De gemeente moet daarom financieel gezond zijn en blijven. Dat betekent een begroting zonder structureel tekort.

Wij zijn voor het grootste deel van onze inkomsten, ongeveer 70%, afhankelijk van het gemeentefonds. Deze bijdrage ontvangen wij van het Rijk. De bijdrage wisselt sterk in omvang. Het Rijk heeft het verdeelmodel in 2023 aangepast om tot een stabielere verdeling te komen. Culemborg is echter een zogenaamde nadeelgemeente. Voor 2024 is de bijdrage € 12,50 per inwoner lager dan vóór de herziening. Het nadeel loopt op tot € 22,50 per inwoner in 2025. Voor het begrotingsjaar 2027 verandert de systematiek van het gemeentefonds opnieuw. Hoewel het effect van deze laatste verandering nog niet duidelijk is, weten we wel al dat we in de jaren erna minder inkomsten hebben.

Net zoals iedereen in Nederland merkt de gemeente dat de kosten voor lonen, producten en diensten door de inflatie stevig zijn gestegen. Dit geldt ook voor de rentekosten. Het is nog maar enkele jaren geleden dat er een negatieve rente was en je rente kreeg van de bank als je geld leende. Nu moeten we daarvoor betalen. Opgeteld betekent dit dat we meer gaan betalen om hetzelfde te kunnen doen.

Nog meer aandacht voor kostenramingen, financiële planningen en budgetbeheer helpt ons om financieel gezond te blijven en de doelen in de begroting meerjarig te bereiken.

De begroting is niet alleen op geld gericht. In de programma's staan de doelen uit het bestuursakkoord 'Samen aan de slag' die wij voor Culemborg willen bereiken. We leggen in de begroting onze keuzes goed uit en doen dat in heldere en toegankelijke taal. We maken onze keuzes ook zo veel mogelijk meetbaar. Zo kunnen de gemeenteraad en onze inwoners controleren in hoeverre de doelstellingen worden gehaald.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
Onlangs heeft uw raad het Duurzaam meerjaren onderhoudsplan (DMJOP) vastgesteld. Met dit plan heeft uw raad de kaders vastgelegd voor het onderhouden en verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed. Voor de gebouwen waarvan wij zeker zijn dat wij deze in bezit houden gaan wij voor het scenario "Goud". Dit betekent dat wij bij deze gebouwen streven naar energie neutrale gebouwen (ENG norm). Het komend jaar gaan wij met de uitvoering van dit plan aan de slag.

0.5 Treasury
Treasury gaat over alle activiteiten van de gemeente met betrekking tot geld, financiering, beleggingen, dividenden etc. Alle betaalde en ontvangen rentes worden op dit taakveld verantwoord. Vanaf dit taakveld wordt de reële rente (de werkelijke rente die wij betalen minus de inflatie) toegerekend aan andere taakvelden. Deze reële rente is op zijn beurt onderdeel van de kapitaalslasten (afschrijvingen en rentekosten).
De toerekening van rente doen we op basis van de boekwaarde van de investeringen aan het begin van het begrotingsjaar. Het rentepercentage voor 2024 is bepaald op 1,50%.

0.61 en 0.62 Onroerende zakenbelasting (OZB)
De grondslag voor de onroerendezaakbelastingen (OZB) is de WOZ-waarde. De WOZ-waarde voor het belastingjaar 2024 wordt bepaald naar waardepeildatum 1 januari 2023. We schatten in dat de prijzen van het onroerende ook voor 2024 blijven stijgen.
De herwaardering (taxeren van alle WOZ-waardes) voor de aanslag van 2024 is op het moment van het opstellen van deze begroting nog niet afgerond. Het is daarom niet mogelijk nu al tariefberekeningen te maken. In de raadsvergadering van december 2023 volgt het raadsvoorstel ten behoeve van het vaststellen van de tarieven.

0.63 Parkeerbelasting
In Culemborg geldt voor bepaalde delen van de binnenstad de verplichting om parkeerbelasting te betalen. Deze opbrengst draagt bij aan de dekking van de parkeervoorzieningen en het reguleren van het parkeren in de binnenstad. Sinds 2018, toen het beleid 'verkeer in de binnenstad' is uitgevoerd, geldt in de binnenstad een uniform parkeerbeleid.

0.7 Algemene uitkering
De algemene uitkering uit het gemeentefonds staat in de circulaires die wij van het ministerie ontvangen. Wij baseren ons voor de begroting op de jaarlijkse meicirculaire. In de begroting 2024 hebben we dus de meicirculaire 2023 verwerkt.

- *Accres*
  Het gemeentefonds is gekoppeld aan de ontwikkelingen van de rijksuitgaven volgens de methode 'samen de trap op en samen de trap af'. Gemeenten krijgen meer geld uit het gemeentefonds als het rijk meer uitgeeft dan begroot. Omgekeerd geldt dat ook: als het rijk minder uitgeeft dan begroot, vloeit er ook minder richting gemeenten. De toe- of afname van de bedragen die beschikbaar komen voor het gemeentefonds, wordt het accres genoemd. Sinds 2022 is er sprake van een forse opwaartse bijstelling van het accres. De accressen zijn hoger dan aangekondigd in de voorgaande circulaires en ook hoger dan aangekondigd in de startnota van

het kabinet. De bedragen hebben tot en met 2025 een structurele doorwerking. Vanaf 2026 wordt de normeringsmethodiek aangepast. Mocht er in de toekomst sprake zijn van een onderuitputting van de rijksuitgaven, dan werkt dit negatief door in het accres.

- *Opschalingskorting*
  Vanaf 2015 heeft het Rijk middelen uit het gemeentefonds onttrokken onder de noemer opschalingskorting. Door grootschalig te herindelen naar 100.000+ gemeenten zouden gemeenten lagere apparaatslasten hebben. Deze herindelingsoperatie is vanwege onvoldoende draagvlak niet doorgegaan, maar het kabinet houdt vast aan de opschalingskorting. De oploop van de opschalingskorting is geschrapt voor de duur van de kabinetsperiode. Het betreft een reeks die oploopt van € 607.000 in 2023 naar € 1.022.000 in 2025. Eerder was de oploop van de opschalingskorting al bevroren voor de jaren 2020 tot en met 2022.

- *Incidentele middelen jeugd*
  Voor het jaar 2023 is er ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg een bedrag van € 2.006.000 beschikbaar gesteld. Het kabinet gaat de komende tijd met gemeenten en andere relevante partijen verder in gesprek over de Hervormingsagenda Jeugd, die moet bestaan uit een combinatie van een set van kostenbesparende maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. In de begroting 2022 is voor deze compensatie al een stelpost opgenomen van € 1.700.000. Vanaf 2024 gaan we nu nog steeds uit van een stelpost die eerder is afgesproken tussen ministerie BZK, VNG en IPO, de zogenaamde 75%-regeling.

- *Loon/prijscompensatie*
  Bij elke meicirculaire krijgen we de algemene loon- en prijscompensatie voor het komende jaar. Op dit moment is er een hoge inflatie. Uit het financieel perspectief in deze begroting blijkt of de compensatie genoeg is om ook de hogere kosten te dekken die nodig zijn om onze doelen te halen.

0.8 Overige baten en lasten
Wanneer het nog onduidelijk is tot welke taakvelden bepaalde posten toegerekend kunnen worden, dan worden deze posten gepresenteerd onder taakveld 0.8.
De volgende stelposten stonden geraamd op dit taakveld.:

- Stelpost loon- en prijscompensatie;
- Stelpost onvoorzien
- Nog te verdelen algemene uitkeringen.
- Overige kleine posten.

0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)
Gemeenten zijn voor ondernemingsactiviteiten, zoals ontwikkeling grondexploitatie, verhuur onroerend goed en detachering personeel , belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting indien en voor zover er fiscale winst wordt behaald. De resultaten op fiscaal belaste activiteiten van de grex en verschillende programma's verrekenen we onderling tot een totaal gesaldeerd resultaat. Over dit totale gesaldeerde resultaat doen we dan aangifte. De VpB-heffing is daarom op een centrale post in de programmabegroting begroot en verantwoord. Er is dus geen verdere toerekening aan producten/programma's. We verwerken de VpB-heffing als een last op het programma Algemene dekkingsmiddelen en maken op deze manier onderdeel uit van het saldo van baten en lasten en het resultaat.
Tot en met het jaar 2021 had de gemeente Culemborg nog € 2.800.000 aan compensabele verliezen. In 2023 maken we op basis van de voorlopige cijfer maken we € 1.700.000. Dit betekent dat we in 2024 nog een compensabel verlies van € 1.100.000.

Doelen en prestaties teaakvelden Financiering en Algemene dekkingsmiddelen

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Wij bieden voor een maatschappelijke prijs voor accommodaties aan waarin inwoners elkaar kunnen; ontmoeten, sporten, culturele activiteiten ontplooien en tuinieren, ter ondersteuning van de beleidsvelden welzijn, sport en cultuur.
Prestaties
1. Wij beheren het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed op een professionele, transparante en efficiënte manier.
2. Wij bieden de mogelijkheid aan inwoners en maatschappelijke organisaties om bij het Accommodatieloket afspraken te maken over het gebruik van beschikbare accommodaties.
3. Wij sturen op zo optimaal mogelijk gebruik van onze accommodaties.
4. Wij voeren de uitvoeringsagenda van het accommodatiebeleid uit passend bij de beleidsdoelstellingen van de gemeente.

De gemeentelijke organisatie kan haar werk goed doen, is herkenbaar, vindbaar en toegankelijk voor haar inwoners en partners.
Prestaties
1. We beheren de huisvesting van de gemeentelijke organisatie in het stadskantoor, de gemeentewerf, het stadhuis en de kinderboerderij met NME-centrum.
2. We voeren het duurzaam meerjarenonderhoudsplan (D-MJOP) uit.
3. Op de kinderboerderij onderzoeken we de mogelijkheden om de locatie breder te gebruiken om zo mogelijk een knooppunt te kunnen zijn voor meerdere gemeentelijke beleidsterreinen.

Locaties in de stad die belangrijk zijn voor de stad en haar inwoners, die op een later moment waarde kunnen toevoegen en/of waarvoor (nog) geen structurele invulling is gevonden zijn in eigendom van en worden in stand gehouden en beheerd door de gemeente.
Prestaties
1. We beheren monumenten.
2. We beheren bijzondere locaties (Molen de Hoop, Stadsmuur, fort 't Spoel).
3. We beheren onze (erf-)pachtgronden en strategische gronden.

Wij zetten in op de verduurzaming van onze vastgoedportefeuille.
Prestaties
1. Wij gaan onze vastgoedobjecten verduurzamen.
2. In 2024 wordt het duurzaam meerjarenonderhoudsplan (D-MJOP) uitgevoerd.

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	602	384	383	383	383
Baten	68	83	83	83	83

0.63 Parkeerbelasting

Financiën	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	9	9	9	9	9
Baten	405	415	425	425	425

Verbonden partijen

Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR)	
Belangrijkste ontwikkelingen:	De visie van BSR is ‘gewoon goed’ naar ‘elke dag beter’! De strategie bestaat uit 5 punten: 1. *Balans tussen kwaliteit en kostenbeheersing* BSR vindt de kwaliteit van hun service en producten belangrijk. Hiermee blijven ook de kosten beheersbaar voor onze deelnemers. 2. *Aandacht voor innovatie* Met generieke oplossingen houden de complexe processen beheersbaar. Dat geeft BSR, maar ook hun leveranciers, ruimte om aandacht te kunnen besteden aan innovatie. 3. *Eigen regie op persoonlijke ontwikkeling* Met vakbekwame medewerkers ontwikkelt BSR zich van ‘gewoon goed’ naar ‘elke dag beter’! BSR onderkent het talent van hun medewerkers en stimuleert regie op persoonlijke ontwikkeling. 4. *De werkgever van morgen* Bij BSR is er veel aandacht voor vitaliteit en persoonlijke ontwikkeling. BSR kent een zeer flexibel werkconcept en geeft alle ruimte voor het plaats- en tijdonafhankelijk werken. 5. *Iedere dag een fan erbij!* BSR stelt onze klant centraal. Dit doen zij onder andere door te communiceren in begrijpelijke en duidelijke taal. BSR is transparant, toegankelijk en benaderbaar en streven naar iedere dag een fan erbij Bij het opstellen van hun begroting zijn de uitgangspunten gehanteerd, zoals opgenomen in de door het dagelijks bestuur vastgestelde Kadernota 2024-2027. Hierbij zijn tevens de uitgangspunten uit het Plan van aanpak kostenverlaging BSR 2021 t/m 2024 meegenomen. Ook BSR merkt de krapte op de arbeidsmarkt en rekening houdend met pensioneringen en uitstroom werkt BSR continue aan het versterken van organisatie om kwaliteit en output te kunnen waarborgen. Teamontwikkeling staat daarom bij BSR hoog in het vaandel. BSR is mede-initiatiefnemer van de Landelijke Lokale Belastingprocessen (LLBP). Door processen eenduidig te beschrijven zijn softwareleveranciers in staat om de belastingsoftware te standaardiseren en wordt maatwerk overbodig. Dat levert een bijdrage aan het kwalitatief en goed uitvoeren van de taak van BSR.

Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe	
Belangrijkste ontwikkelingen:	De Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (BWB) is opgericht om de bedrijfsvoering van de gemeenten Tiel, Geldermalsen en Culemborg minder kwetsbaar te maken, meer kwaliteit te leveren, kosten-effectiever te laten zijn en kansen voor medewerkers te creëren. Als zodanig heeft BWB grote indirecte impact voor het werk van de gemeente ten behoeve van de stad. De BWB faciliteert de medewerker en organisatie in de werkzaamheden die

	zij uitvoeren t.b.v. de maatschappij. Als dit niet goed geregeld is dan heeft dat gevolgen voor de inwoners van de stad. **Begroting 2024 BWB** De komende jaren zal de BWB verder ontwikkelen richting een robuuste uitvoeringsorganisatie langs de bekende lijnen van: 1. Continue verbetering van de dienstverlening; 2. Permanente aandacht voor een gezonde personele ontwikkeling; 3. Vergroten van de positie als (digitale) kennispartner op het vlak van bedrijfsvoering. In het licht van de eerste ontwikkellijn is nabijheid, de basis op orde, procesverbetering en samenwerking wat ons betreft cruciaal. Opgaven waarvoor we samen (als BWB en gemeenten) aan de lat staan en van een ieder inspanning vergt. **Weerstandsvermogen en risicobeheersing** BWB heeft geen eigen weerstandsvermogen/reserve om deze te dekken. Bestuurlijk is besloten om het weerstandsvermogen dat nodig is voor de risico's van BWB te dekken, binnen de gemeenten aan te houden. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting van de gemeente staat toegelicht wat de financiële impact is van de risico's bij BWB.

	BNG Bank
Belangrijkste ontwikkelingen:	De strategische doelstellingen van BNG Bank zijn gericht op de lange termijn. Zo streeft BNG Bank niet naar een maximaal, maar naar een redelijk rendement op het eigen vermogen. Dit komt deels als dividend weer ten goede aan de aandeelhouders. We blijven ons richten op het maken van maatschappelijke impact. Ons doel is een stijging van de impact van onze klanten in 2023 met 10% ten opzichte van de nulmeting over het jaar 2021. We realiseren ons dat deze doelstelling ambitieus is. Maar we vinden dat we een duidelijke stip op de horizon moeten zetten en we willen er alles aan doen om ons doel te halen. We blijven investeren in het verbeteren van onze processen en in de ontwikkeling van onze medewerkers. Het aantal medewerkers groeit, met name om ons klant- en kredietproces te optimaliseren en onze poortwachtersrol in te vullen. We hechten belang aan een eenduidige kwalificatie van activiteiten (EU-Taxonomie) en zullen investeren om hieraan te voldoen en om ook de kansen te benutten die hieruit voortvloeien.

	Vitens N.V.
Belangrijkste ontwikkelingen:	Drinkwater staat steeds meer onder druk door allerlei factoren. Zoals de groei van de bevolking, weersextremen als gevolg van klimaatverandering, maar ook de steeds verdergaande vervuiling die de kwaliteit van bronnen aantast. Betrouwbaar drinkwater is een voorwaarde voor onze gezondheid en ons welzijn. Willen we drinkwater voor de toekomst veiligstellen, dan moet het

	roer om. Onze ambitie is dan ook zo helder als het product dat we leveren: in 2030 willen we dat elke druppel duurzaam is.

	St. Accommodatiebedrijf Culemborg
Belangrijkste ontwikkelingen:	De Stichting Accommodatiebedrijf Culemborg blijft beperkt tot de Brede School Oost.

Wat mag het programma kosten?

Bestaand

De volgende tabel van de lasten en baten voor dit programma is gebaseerd op bestaand beleid uit de begroting 2022. Ook de uitgangspunten die bij de kadernota 2023 zijn bepaald zijn hierin verwerkt incl. de meerjarige effecten vanuit de najaarsrapportage 2022. Alle uitgangspunten en nieuwe ontwikkelingen zijn doorgerekend. Dit is de primitieve begroting 2023.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	1.220	2.550	1.279	2.179	1.459	1.498
Baten	67.447	69.379	71.700	71.979	69.776	69.499
Saldo van baten en lasten	**66.227**	**66.829**	**70.420**	**69.800**	**68.316**	**68.001**

Per taakveld	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Beheer overige gebouwen en gronden	504	602	384	383	383	383
Overige baten en lasten	-39	474	-40	-40	-40	-40
Belastingen overig	6	6	6	6	6	6
OZB woningen	328	377	478	478	478	478
Resultaat van de rekening van baten en lasten		594	0	840	0	0
Parkeerbelasting	6	9	9	9	9	9
OZB niet-woningen	132	101	97	97	97	97
Treasury	281	287	345	406	526	565
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting (VpB)		0	0	0	0	0
Lasten	***1.220***	***2.450***	***1.279***	***2.179***	***1.459***	***1.498***
Beheer overige gebouwen en gronden	63	68	83	83	83	83
Overige baten en lasten		0	0	0	0	0
Belastingen overig	127	133	136	136	136	136
OZB woningen	4.369	4.668	4.893	4.968	5.043	5.118
Resultaat van de rekening van baten en lasten		2.375	307	0	2.148	2.012
Parkeerbelasting	376	405	415	425	425	425
OZB niet-woningen	3.226	3.236	3.337	3.337	3.337	3.337
Treasury	454	284	251	230	192	172

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	58.833	58.210	62.278	62.801	58.412	58.217
Vennootschapsbelasting (VpB)		0	0	0	0	0
Baten	***67.447***	***69.379***	***71.700***	***71.979***	***69.776***	***69.499***

Overhead	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten	11.687	13.505	12.421	12.233	12.355	12.252
Baten	503	355	386	386	386	386

Vennootschapsbelasting	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten		0	0	0	0	0
Baten		0	0	0	0	0

Onvoorzien	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Lasten		100	0	0	0	0

Reservemutaties	**Rekening 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Stortingen		0	0	0	0	0
Onttrekkingen	4.739	4.286	211	200	100	74

Saldo algemene dekkingsmiddelen	**70.966**	**71.116**	**70.631**	**70.001**	**68.417**	**68.076**

Analyse primitieve begroting

Lasten

Resultaat van rekening van baten en lasten
Dit is het saldo van de begroting.

Beheer overige gebouwen en gronden
Ten opzichte van 2023 zijn de lasten lager als gevolg van een lagere toerekening van organisatiekosten. Daarnaast is er sprake van een hogere rentetoerekening doordat het omslagpercentage is aangepast.

Treasury
De rentelasten zijn meerjarig verwerkt; daarbij is in basis uitgegaan van 2 nieuwe leningen die worden aangetrokken om te kunnen voldoen aan financieringsbehoefte leningenportefeuilleDit zal leiden tot een stijging van de rentelasten voor langlopende leningen. Daarnaast zullen we gebruik moeten maken van kasgeldleningen. Met de huidige rentepercentage zal ook deze rentelasten flink stijgen. De verhoogde rentelasten zijn structureel verwerkt.
De financieringsbehoefte van de gemeente wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen: liquiditeitsverloop vanuit de exploitatie, meerjarig investeringsplan, liquiditeitsverloop binnen grondexploitaties en herfinanciering van aflopende leningen.

OZB woningen / niet-woningen
Het betreft hier voornamelijk uitvoeringskosten voor het heffen en innen. Dit gebeurt via onze samenwerkingsverband voor belastingen BSR. De gemeentelijke bijdrage is conform de vastgestelde begroting van de BSR. Daarnaast is een vast bedrag opgenomen voor het vormen van een voorziening i.v.m. oninbare vorderingen.

Parkeerbelasting
Geen bijzonderheden

Overige belastingen
Het betreft hier voornamelijk uitvoeringskosten voor het heffen en innen. Daarnaast is een vast bedrag opgenomen voor het vormen van een voorziening i.v.m. oninbare vorderingen.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
Geen bijzonderheden

Overige baten en lasten
Op dit taakveld wordt onder meer de stelposten onvoorziene uitgaven en loon- en prijsstijgingen begroot. Vanaf 2024 is stelpost onvoorziene uitgaven en loon- en prijsstijgingen op 0 gezet.
Baten
Resultaat van rekening van baten en lasten
Dit is het saldo van de begroting.

Beheer overige gebouwen en gronden
In 2024 wordt structureel rekening gehouden met de verkoop van stukken restgroen.

Treasury
De renteopbrengsten zijn lager. Een aantal leningen zijn in het verleden aangetrokken en doorgeleend aan onze partners zoals Kleurrijk wonen en CV Parijsch. Een aantal leningen lopen nu af, waardoor zowel de renteopbrengsten als de rentelasten lager zijn.

OZB woningen / niet-woningen
De grondslag voor de heffing van onroerende-zaakbelastingen (OZB) is een percentage van de WOZ-waarde. De WOZ-waarde voor belastingjaar 2024 wordt bepaald naar waardepeildatum 1 januari 2023. Er is rekening gehouden met een verhoging voor de algemene prijsontwikkeling. Aangezien de herwaardering nog niet is afgerond, is het niet zinvol nu al tariefberekeningen te maken. Onder de voorwaarde dat de resultaten van de herwaardering tijdig bekend zijn, zullen in de raadsvergadering van december tarieven worden voorgelegd.

Parkeerbelasting
Geen bijzonderheden.

Belastingen overig
Geen bijzonderheden. Dit betreft opbrengsten voor hondenbelasting en precariobelasting.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
De algemene uitkering uit het gemeentefonds is veruit de grootste inkomstenbron van de gemeente. Het gemeentefonds wordt beheerd door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Via een uitgebreid systeem van objectieve maatstaven wordt de algemene uitkering verdeeld over de gemeenten. De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt bepaald door de circulaires die wij van het

ministerie ontvangen. Wij baseren ons voor de begroting daarbij op de jaarlijkse mei-circulaire en hebben dus nu voor de begroting 2024 de mei-circulaire 2023 in de begroting verwerkt. Voor de gemeente Culemborg zijn de volgende elementen uit de meicirculaire van belang:

- De accressen voor de loon- en prijsontwikkeling (LPO accres) zijn van 2023 tot en met 2027 bijgewerkt.
- Een structurele rijksbijdrage van € 1,4 miljoen vanaf 2027, vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek;
- Compensatie voor de tekorten jeugdzorg 2024 en 2025;
- Geoormerkte middelen, waarvan de Regionale Energie Strategie met € 281.000 de grootste is.

Overige baten en lasten
Geen bijzonderheden.

Reservemutaties

De onttrekkingen in de begroting 2024 hebben betrekking op budgetoverheveling uit 2022 die meerjarig uitgegeven zullen worden en zijn er vervangingsinvesteringen geraamd waarbij de kapitaalslasten worden gedekt uit de bestemmingsreserve kapitaalslasten.

Paragraaf bedrijfsvoering

Wat is het maatschappelijk effect van het programma?

Wij werken op een eigentijdse manier voor en met onze burgers en partners. Burgers en partners kunnen de gemeente benaderen zoals dat hen het beste past. Wij bieden onze dienstverlening zo veel mogelijk digitaal aan. Als iemand persoonlijk contact zoekt wordt hij of zij ook persoonlijk geholpen.

Medewerkers van de gemeente werken in de stad, thuis, bij partners en op het stadskantoor. Mensen voelen zich welkom bij de gemeente, in het stadhuis, het stadskantoor, de gemeentewerf en in de voorzieningen waar de gemeente voor zorgt.

Onze medewerkers kunnen hun werk efficiënt doen, met de juiste informatie en met goede voorzieningen. Medewerkers werken hier graag. De gemeente is transparant, en veilig als het gaat om persoonsgegevens en vertrouwelijke informatie. Door middel van de bedrijfsvoeringsagenda werken we continu aan verbeteringen binnen onze bedrijfsvoering en zorgen we ervoor dat de bedrijfsvoering passend is aan de uitdagingen waar de gemeente voor staat.

Opbouw programma

In onderstaande tabel staan de onderwerpen die vallen onder de bedrijfsvoering van de gemeente. De Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe (BWB) voert een deel van die taken uit. Over onze eigen inhoudelijke doelen en resultaten wordt in deze paragraaf gerapporteerd. Over de Bedrijfsvoeringsorganisatie zelf wordt in paragraaf Verbonden Partijen gerapporteerd. De financiële consequenties zijn opgenomen in het programma Algemene Dekkingsmiddelen.

Omschrijving Taakveld	Portefeuillehouder
Business control	Mischa Peters
Financiën	Mischa Peters
Informatievoorziening en communicatie	Gerdo van Grootheest
Facilitair	Mischa Peters

Business control

In de stoplichtrapportage van de interim controle 2024 staan er geen onderwerpen op rood.
Prestaties
1. De planning en control cyclus is verbeterd. De kadernota wordt verbeterd door naast de beleidsmatige ontwikkelingen ook de financiële stand van zaken op te nemen.
2. Verbijzonderde interne controles vinden conform jaarplan periodiek plaats. Naast de reguliere presentatie van de gegevensgerichte onderzoeksresultaten in een memorandum, levert de VIC twee keer per jaar een overzichtsrapportage aan de concern controller en de directie met systeemgerichte adviezen en de opvolging van de adviezen in de eerder uitgebrachte memoranda.

3. In de risicotabel krijgen de risico's en bedreigingen met betrekking tot cybersecurity en -incidenten een plaats.
4. Rechtmatigheidsverantwoording: In de jaarstukken over 2023 nemen wij de nieuwe rechtmatigheidsverantwoording op waarin het college van B&W een uitspraak doet over de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen van de gemeente. Bij de jaarafsluiting over 2023 evalueren we - in samenwerking met de accountant - of de organisatie goed is toegerust op de rechtmatigheidsverantwoording. Waar nodig worden procedures bijgesteld. Na de interim controle van 2024 evalueren we het proces, intern en met de auditcommissie.
5. Efficiëntie in het inkoopproces door afname handelingskosten: Het aantal facturen met een factuurwaarde < € 1.000 is kleiner dan 3.500 of <40% van het totaal aantal facturen uit. Het aantal eenmalige crediteuren is kleiner dan 350 of < 20% van het totaal aantal facturen. Het aantal crediteuren met 2 tot en met 5 facturen is kleiner dan 350 of <25% van het totaal aantal facturen.

Financiën

De gemeente is transparant over hoe zij haar middelen inzet. Ze voldoet aan financiële wet- en regelgeving en legt hierover verantwoording af.
Prestaties
1. We leveren betrouwbare en volledige financiële informatie, advies en rapportages. De advisering wordt verder geprofessionaliseerd en er wordt extra geïnvesteerd in training en gebruik van de sturingsmiddelen (o.a. dashboard).
2. We voeren de financiële administratie van de gemeente (incl. treasury) binnen de vastgestelde dienstverleningsnormen.

Informatievoorziening en communicatie

De dienstverlening van communicatie bestaat uit advies (strategisch en tactisch-operationeel), beheer van de communicatiemiddelen en regie op de content die via de kanalen van de gemeente wordt gedeeld. Daarnaast bedienen we de interne opdrachtgevers, de directie en het college. De komende periode blijven we werken aan de professionalisering van de onze communicatie, door onder andere het ontwikkelen van een strategie voor het gebruik van onze communicatiekanalen en de doorontwikkeling van de gemeentelijke websites. Ook streven we naar begrijpelijke communicatie voor iedereen met een herkenbare afzender.

De gemeente zet in op eigentijdse communicatie en verbetert de dienstverlening om de inwoners en andere betrokkenen te bereiken, te betrekken en naar hen te luisteren.
Prestaties
1. We blijven werken aan de verdere ontwikkeling van onze gemeentelijke (project)websites. Deze websites moeten aansluit op de behoeften van inwoners, ondernemers en instellingen en zijn raadpleegbaar en toegankelijk voor iedereen, dus ook voor mensen met een beperking of met minder digitale vaardigheden.

2.	In 2024 werken we verder aan het ontwikkelen van visuele communicatie. Deze vorm van communicatie draagt bij aan begrijpelijker communiceren. Dit doen we onder meer door het uitbreiden van onze beeldbank en het inzetten van beeld, zoals animatie en video.
3.	Het bereiken van inwoners via sociale media is groter en efficiënter wanneer we deze (doelgroep-) gericht inzetten. In 2024 gaan we meer gebruik maken van campagnes via social media-advertenties.
4.	Aandacht voor begrijpelijk schrijven blijft actueel. Als organisatie streven we naar begrijpelijke communicatie die leesbaar is voor alle groepen in de samenleving die basiskennis van het Nederlands hebben. In 2024 is het speerpunt gericht op onze schriftelijke communicatie, zoals brieven.
5.	In 2024 ontwikkelen we een kanalenstrategie waarmee we de gemeentelijke communicatiekanalen nog doelgerichter kunnen inzetten. Het geeft ons ook een duidelijk overzicht welke doelgroepen we onvoldoende bereiken en welke kanalen (verder) ontwikkeld moeten worden.
6.	In 2024 werken we verder aan de digitale toegankelijkheid van onze communicatie en (digitale) dienstverlening. We ontwikkelen e-formulieren om inwoners en ondernemers beter en sneller van dienst te kunnen zijn als zij zaken doen met de gemeente.

Informatiebeveiliging

In een optimaal functionerende gemeente zijn digitale informatie en informatiesystemen van essentieel belang. De kwaliteit van dienstverlening en bedrijfsvoering hangt sterk af van de goede beschikbaarheid en toegankelijkheid van informatiesystemen, evenals de betrouwbaarheid van de opgeslagen gegevens. Binnen de organisatie is steeds meer bewustwording voor informatieveiligheid. De implementatie van maatregelen om onze weerbaarheid te behouden loopt volgens planning.

Het Nationaal Cyber Security Centrum en de landelijke Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten geven aan dat cybercriminaliteit en daarmee de risico's op verstoring van ICT als gevolg van een cyberaanval onverminderd hoog zijn. Om onze weerbaarheid op het gebied van informatieveiligheid en cybersecurity te verhogen volgen we de landelijke Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Via onze roadmap informatiebeveiliging onderhouden we bestaande en implementeren we nieuwe verplichte organisatorische en technische maatregelen. Alleen al het verplichte deel van de BIO en NIS2 vraagt komende jaren een impuls. Een extra structurele investering is nodig om ook voor de nabije toekomst onze weerbaarheid op het gebied van informatieveiligheid te behouden. Hierbij gaat het om een investering in mensen (FTE) en middelen waaronder beveiligingssoftware. Deze structurele investering is nodig om onze digitale informatievoorziening te beschermen tegen toenemende en steeds effectievere cyberaanvallen en te voldoen aan de wettelijke verplichten en audits.

We streven er naar om in control te zijn (optimale veiligheid). In 2024 zullen nadere stappen worden gezet op het pad naar een hoger volwassenheidsniveau van de organisatie. Dat betekent voldoen aan de Baseline informatieveiligheid Overheid (BIO) en handelen in lijn met de privacywetgeving (AVG). Dit doen we met beleid en procedures over informatiebeveiliging en privacy én het actualiseren en implementeren van maatregelen en technische oplossingen.
Prestaties
1. Implementatie van Monitoring en Response. Met deze oplossing worden digitale inbreuken of incidenten vroegtijdig opgemerkt en ondervangen.
2. Vergroten van informatiebeveiliging en privacy bewustzijn en van de medewerkers en het management.
3. We gaan een diepere duik nemen in het beveiligen van informatiesystemen door de implementatie van een Information Security Management System (ISMS).
4. Verantwoording afleggen over informatieveiligheid en privacy (ENSIA).

Systemen zijn vernieuwd en/of opnieuw ingericht om 'de basis op orde' te faciliteren en stuurinformatie te genereren.
Prestaties
1. In 2024 wordt gestart met de verkenning van de aanbesteding van het financieel en HRM pakket i.v.m. aflopen van de contracten. Deze gelegenheid wordt gebruikt om te bezien of er een systeemsprong kan worden gemaakt en i.p.v. losse pakketten er een Enterprise resource planning systeem kan worden aangeschaft (ERP). Met als doel met één softwarepakket optimaliseer je alle administratieve processen in je organisatie. Dit biedt wellicht mogelijkheden aan de kwaliteits- en kosten kant.

De informatie waar wij verantwoordelijk voor zijn is beschikbaar en toegankelijk, integriteit en - waar nodig - vertrouwelijkheid is gewaarborgd.
Prestaties
1. We gaan aan de slag met het verder uitbouwen en optimaliseren van het zaaksysteem, zodat de organisatie efficiënter kan werken en dienstverlening beter georganiseerd kan worden.
2. We werken aan het verder digitaliseren van de informatiestromen binnen de organisatie.
3. Wij beheren de documentatievoorziening en archieven conform de geldende wet- en regelgeving en toetsen dit periodiek.
4. We hebben een privacy officer en een functionaris gegevensbescherming. Zij regisseren het proces, zorgen dat we daarvan leren, toetsen onze systemen en zetten daarnaast vooral in op bewust gedrag van medewerkers.
5. We gaan verder met de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Facilitair

Onze huisvesting en facilitaire dienstverlening is duurzaam, (kosten-)efficiënt en prettig, ook voor onze huurders.
Prestaties
1. We beheren onze gebouwen en het interieur en verzorgen de facilitaire dienstverlening voor gemeentelijke gebouwen. We kijken daarbij actief naar de effecten die hybride werken voor ons voor gevolgen hebben.
1. Bij het afsluiten van contracten, en waar mogelijk ook apart, doen we aanpassingen die het gebruik van onze gebouwen duurzamer maken en passen we waar het kan actief social return toe.

Juridische Zaken

De gemeente houdt zich aan wet- en regelgeving, is zorgvuldig bij het maken van afspraken en sluiten van overeenkomsten en heeft een goede mogelijkheid voor bezwaar en beroep.
Prestaties
1. We bieden onze inwoners een zorgvuldige mogelijkheid voor het indienen van bezwaar en klachten.
2. We zorgen ervoor dat we de regelgeving tijdig bekend maken.
3. We behandelen schadeclaims in samenwerking met de verzekeraars.
4. We voeren de wet tijdelijke huisverboden uit voor de gemeenten Culemborg, Tiel, West Betuwe, Zaltbommel, Neder-Betuwe, Buren en Maasdriel.
5. Zorgen voor de behandeling van WOO- en AVG-inzageverzoeken.

Verplichte indicatoren

Naam indicator	**Eenheid**	**Waarde**
Formatie	FTE per 1.000 inwoners	6,1
Bezetting	FTE per 1.000 inwoners	5,3
Overhead	Bedrag per inwoner	€ 418
Externe inhuur	Kosten inhuur externen als % van totale loonsom	5,60%
Overheadkosten	% van totale lasten	12,72%

*Dit is exclusief voorstel formatie uitbreidingen

Paragraaf lokale heffingen

Inleiding
In deze paragraaf gaan wij in op de lokale heffingen en onze voornemens voor 2024 op dit gebied, voor zover het gaat om heffingen die de gemeente mag opleggen vanuit haar publiekrechtelijke taak. Lokale heffingen bestaan uit belastingen en rechten (retributies), die volgens de Gemeentewet worden aangemerkt als gemeentelijke belastingen. Daarnaast heft de gemeente leges om haar taken te bekostigen.

Belastingen
Kenmerkend aan belastingen is dat er geen direct aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat. Met andere woorden: de burger draagt bij aan de algemene middelen van de gemeente, waaruit een gedeelte van de uitgaven worden betaald.

Voor de begroting 2024 wordt een inflatiepercentage van 3,1% gehanteerd. Vrijwel alle daarvoor in aanmerking komende tarieven van de lokale heffingen worden (waar mogelijk) met dit inflatiepercentage gecorrigeerd.

Rechten
Kenmerkend aan rechten is dat er wel sprake is van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. Het streven is 100% kostendekkendheid. Bij rechten mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak.

Belangrijke ontwikkelingen
Omgevingswet
De nieuwe Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. Op basis van deze verwachting behoeft de legesheffing op dit punt voor 2024 een forse aanpassing. Op dit moment wordt door een externe partij in samenspraak met de vakinhoudelijke medewerkers een onderzoek gedaan naar de verwachte aantallen vergunningen en de daarbij behorende tarieven voor de Legesverordening 2024. De kostenonderbouwing van titel 2 en de gehele Legesverordening worden zo nauwkeurig mogelijk berekend.

Gemeentelijke belastingen

Algemeen
De gemeente Culemborg heft de volgende belastingen:

- onroerende-zaakbelastingen *
- hondenbelasting*
- parkeerbelastingen
- precariobelasting
- rioolheffing*
- toeristenbelasting

De heffingen gemerkt met een * worden verzorgd door de gemeenschappelijke regeling Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR). Tevens verzorgt BSR de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ).

Culemborg heeft de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen ondergebracht bij Avri. Avri is een gemeentelijk samenwerkingsverband op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De belangrijkste taken van Avri zijn inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en grondstoffen,

beheer van openbare ruimte en handhaving. De tarieven afvalstoffenheffing worden jaarlijks vastgesteld door het algemeen bestuur van Avri.

Onroerende-zaakbelasting
De grondslag voor de heffing van onroerende-zaakbelastingen (OZB) is een percentage van de WOZ-waarde. De WOZ-waarde voor belastingjaar 2024 wordt bepaald naar waardepeildatum 1 januari 2023.

Bij de samenstelling van deze paragraaf is de herwaardering naar waardepeildatum 1 januari 2023 nog in volle gang. De uitkomsten zijn uiteraard nog niet bekend. In de mei circulaire 2023 van het ministerie van Binnenlandse Zaken staat vermeld dat de landelijke marktontwikkeling tussen 1-1-2022 en 1-1-2023 voor woningen, op basis van informatie van de Waarderingskamer, wordt geschat op + 3%. Voor niet-woningen wordt de waardeontwikkeling geschat op 2%.

Uit de ontvangen voorlopige cijfers van BSR volgt de verwachting dat de gemiddelde waarde van woningen in de gemeente Culemborg stijgt met 4%. Voor de niet-woningen verwacht BSR, op basis van de voorlopige cijfers, dat de gemiddelde waarde stijgt met ca. 1,5%.

Rioolheffing
Binnen de gemeente Culemborg geldt als maatstaf van heffing een vast bedrag per eigendom.

Voor de planperiode van het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 (vGRP) is bezien welke investeringen noodzakelijk zijn op het gebied van afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvoer van overtollig regen- en grondwater. Alle financiële en personele aspecten rondom de verbrede rioleringszorg, inclusief grondwater, zijn in het vGRP verwerkt.

De rioolheffing mag maximaal kostendekkend zijn en de gemeente Culemborg streeft ook naar 100% kostendekkendheid. Onderstaand is een overzicht opgenomen van de lasten en baten die betrekking hebben op de rioolheffing:

Kostendekkendheid rioolheffing (bedragen x € 1.000)	**Riolering**
Direct aan onderdeel toe te rekenen lasten	
Lasten	3.321
Toe te rekenen kosten aan het onderdeel	
Overhead (inclusief rente overhead)	519
Totale lasten van het onderdeel	**3.840**
Baten	
Opbrengst heffingen	**3.840**
Kostendekkendheid rioolheffing	**100%**

Hondenbelasting

De hondenbelasting is, conform artikel 226 van de Gemeentewet, een algemene belasting. Hondenbelasting wordt geheven van de houder van één of meer honden. Het aantal honden is bepalend voor de hoogte van de belasting. Jaarlijks wordt door BSR een controle gehouden op het houden van honden. In onze gemeente zijn ongeveer 1.700 honden geregistreerd. Bij de bepaling van de tarieven 2024 is uitgegaan van het inflatiepercentage van 3,1%.

Toeristenbelasting
Voor het houden van verblijf met overnachting in Culemborg door personen van 12 jaar en ouder, die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen staan ingeschreven, wordt toeristenbelasting geheven. In de door de Raad vastgestelde verordening is het tarief voor 2021 verhoogd naar € 0,80. Dit tarief geldt voor 5 jaar en wordt in 2025 opgenomen in de planning voor de belastingverordeningen 2026.

Precariobelasting
Deze belasting is gebaseerd op artikel 228 van de Gemeentewet. Hierin is geregeld dat "terzake van het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond, een precariobelasting kan worden geheven".

Verkoopstandplaatsen en terrassen
Voor deze heffing wordt geen jaarlijkse inflatiecorrectie toegepast. Conform afspraak wordt het tarief voor belastingjaar 2022 verhoogd met het gecumuleerde inflatiepercentage van de afgelopen 5 jaar.
De volgende tariefsverhoging wordt in de planning opgenomen in 2026 voor de belastingverordeningen 2027.

Parkeerbelasting
In Culemborg geldt voor bepaalde delen van de binnenstad de verplichting om parkeerbelasting te betalen. Deze opbrengst wordt gebruikt om de kosten van de parkeervoorzieningen te bestrijden en het parkeren in de binnenstad te reguleren. In 2018 is uitvoering gegeven aan het vastgestelde beleid 'verkeer in de binnenstad'. Dit heeft geleid tot een uniform parkeerbeleid in de binnenstad.

Er is een amendement aangenomen waarbij vanaf 2022 een taakstelling van € 25.000 voor parkeren in zijn algemeenheid geldt. De wijze waarop deze taakstelling wordt gerealiseerd, wordt in samenspraak met de ondernemers verder uitgewerkt. Voor 2024 wordt deze taakstelling eveneens opgenomen.

Kosten naheffingsaanslag
Indien niet of onvoldoende parkeerbelasting op aangifte wordt voldaan, volgt bij controle een naheffingsaanslag parkeerbelasting. Deze bestaat uit het tarief voor één uur, verhoogd met kosten. Voor 2023 bedroegen deze kosten € 72,90. De minister van BZK stelt jaarlijks het maximum bedrag vast dat mag worden doorberekend. Voor 2024 geldt het wettelijk bepaalde maximum bedrag van € 76,70.

De verhoging is 5,2% hoger dan in het vorige jaar. De berekening heeft plaatsgevonden op basis van de consumentenprijsindex.

Consumentenprijsindex:

Basis: 2015 (=100)
Index april 2022: 119,81
Index april 2023: 126,01
(bron: CBS, consumentenprijzen)

Berekening: (126,01 : 119,81) x € 72,90 = € 76,70.

Het verhogen van het maximumbedrag leidt er niet automatisch toe dat gemeenten het bedrag dat zij in rekening brengen verhogen tot het (nieuwe) maximumbedrag. De kosten die zijn verbonden aan het opleggen en innen van een naheffingsaanslag parkeerbelasting verschillen namelijk per gemeente. Advies is om het maximale tarief van € 76,70 in rekening te brengen.

Gemeentelijke rechten

Algemeen
De gemeente Culemborg heft de volgende retributies:

- Leges

Afronding legestarieven
Bij de berekening van de legestarieven worden deze vanaf belastingjaar 2023, met uitzondering van de tarieven die door het rijk worden vastgesteld, rekenkundig afgerond zodat de tarieven praktisch werkbaar zijn. De afronding is op 5 eurocent bij bedragen onder de 100 euro, op 50 eurocent bij bedragen boven de 100 euro en op gehele euro's boven de 200 euro.

Leges algemeen
Het uitgangspunt is dat de tarieven voor de gemeentelijke dienstverlening (leges) kostendekkend zijn.
Om te voldoen aan de verplichting vast te leggen hoe we de kostendekkende tarieven onderbouwen heeft een externe partij een transparante berekening opgesteld van de kostendekking. Deze berekening voldoet aan de wettelijke vereisten en het BBV en wordt jaarlijks geactualiseerd.

De bij de Legesverordening behorende Tarieventabel bestaat uit 3 titels. Titel 1 omvat de algemene dienstverlening zoals de Burgerlijke stand, reisdocumenten, rijbewijzen etc. Titel 2 heeft betrekking op de omgevingsvergunningen, terwijl Titel 3 bestaat uit vergunningen die onder de werking van de Europese Dienstenrichtlijn vallen, zoals horecavergunningen, evenementen en markten, etc. . De tarieven worden, waar mogelijk en toegestaan, met het inflatiepercentage van 3,1% verhoogd.

Lokale lastendruk

Uit de rapporten over 2022 en 2023 van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO), is onderstaand overzicht samengesteld van de lokale lastenontwikkeling in Culemborg. Hierbij is zowel een vergelijking gemaakt met buurgemeenten als met het landelijk gemiddelde.

Overzicht bruto woonlasten 2023

Vergelijking tarieven bruto woonlasten met regiogemeenten						
Gemeente	Eenpersoons-huishouden		Meerpersoons-huishouden		Rangnummer meerpersoons huishouden	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Buren	1.092	1.136	1.105	1.161	316	327

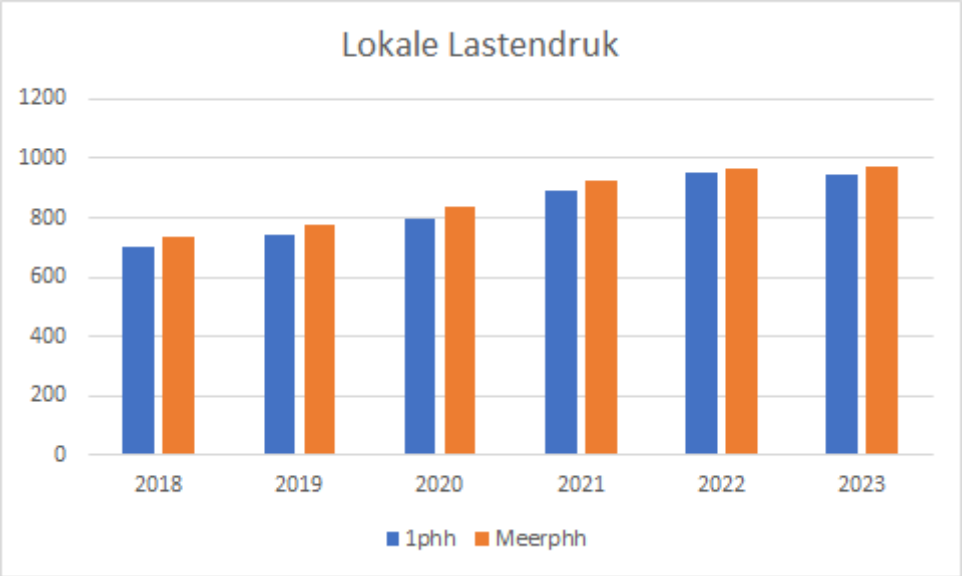
Culemborg	951	945	965	971	239	209
Houten	723	756	912	950	173	183
Maasdriel	912	965	922	1.001	194	247
Neder-Betuwe	1.011	1.061	1.023	1.081		303
Tiel	851	901	917	981	182	224
Vijfheerenlanden	920	924	1.004	1.008	280	257
West Betuwe	1.124	1.211	1.134	1.231	327	341
West Maas en Waal	916	958	926	980	199	221
Zaltbommel	939	1.012	954	1.040	221	279
Landelijk gemiddelde	832	871	898	946		

Bron: COELO-Atlas van de lokale lasten 2022 en 2023

Ontwikkeling lokale lastendruk

Bovengenoemde rapporten van het Coelo hebben tevens als uitgangspunt gediend om onderstaande grafiek te genereren waarmee inzicht wordt gegeven in de ontwikkeling van de lokale woonlastendruk binnen de gemeente Culemborg in de afgelopen 6 jaar.

Om de lastendruk te bepalen wordt uitgegaan van de grootste heffingen, te weten OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Tevens wordt onderscheidt gemaakt in eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens.

#	Indicator	Waarde	Periode	Bron
35	Gemiddelde WOZ waarde (*Duizend euro*)	369.000,00	2023	CBS
38	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (*In euro*)	945	2023	COELO

39	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (*In euro*)	971	2023	COELO

Kwijtscheldingsbeleid

De mogelijkheid om kwijtschelding van lokale heffingen te verlenen is geregeld in artikel 255 van de Gemeentewet. Hoofdregel is dat gemeenten het kwijtscheldingsbeleid van de rijksoverheid volgen, zoals geregeld in de Uitvoeringsregeling. Een uitzondering is dat het gemeenten is toegestaan om bij de berekening in het kader van een kwijtscheldingsverzoek uit te gaan van 100% van de bijstandsnorm. Het Rijk hanteert 90%.

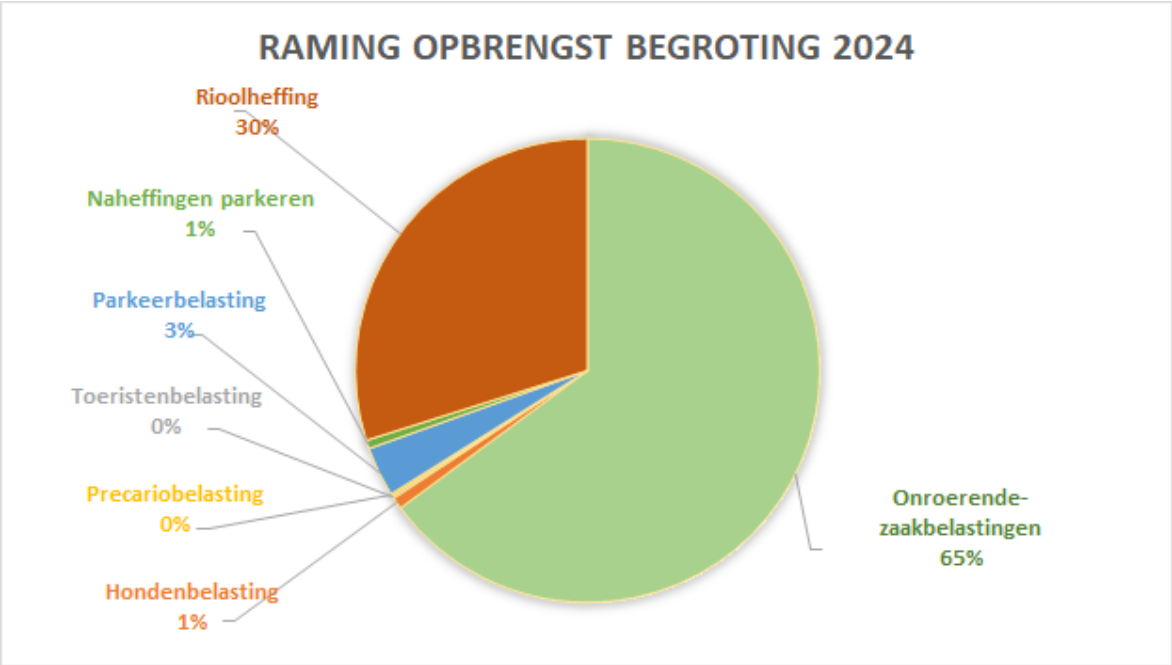
De behandeling van kwijtscheldingsverzoeken vindt plaats door BSR. Sinds de afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB is het aantal toegekende kwijtscheldingsverzoeken minimaal.

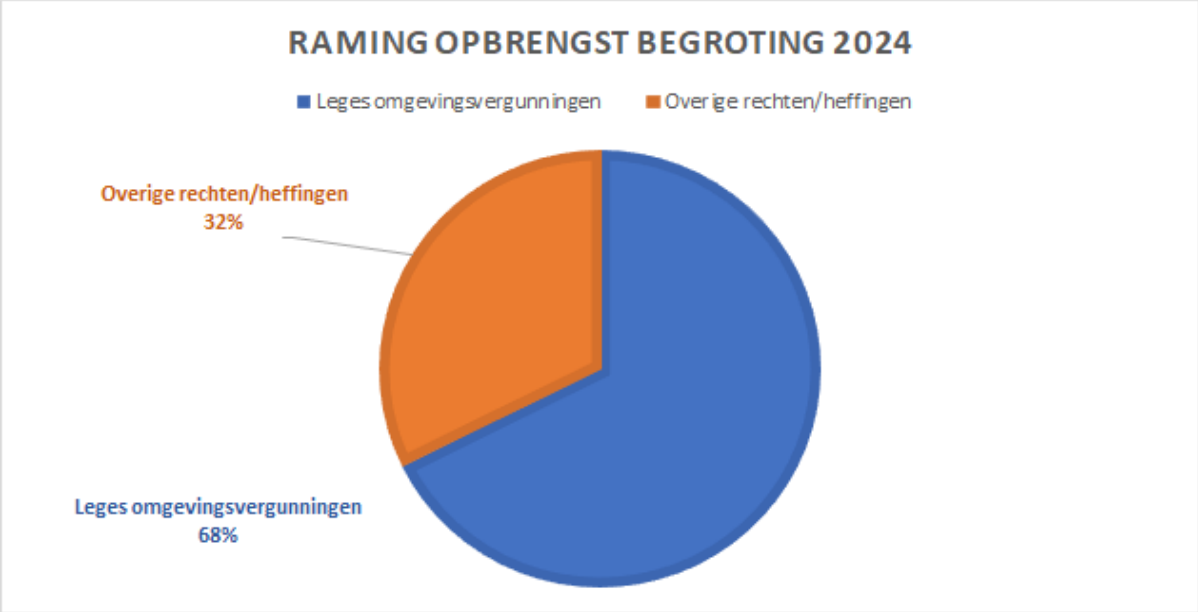
De Raad heeft op 15 december 2022 de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2023 vastgesteld. Hierin zijn de extra toegestane financiële middelen per 1.1.2023 meegenomen voor gehuwden, alleenstaande ouders en alleenstaanden.

Overzicht opbrengst gemeentelijke belastingen en rechten

Belastingen	**Raming opbrengst begroting 2024**	
Onroerende-zaakbelastingen	€	8.230.264
Hondenbelasting	€	102.670
Toeristenbelasting	€	21.000
Precariobelasting	€	23.000
Parkeerbelasting	€	440.000
Naheffingen parkeren	€	75.000
Rioolheffing	€	3.787.344

Rechten / heffingen	**Raming opbrengst begroting 2024**	
Leges omgevingsvergunningen	€	700.000
Overige rechten/heffingen	€	334.740

RAMING OPBRENGST BEGROTING 2024
Rioolheffing
30%
Naheffingen parkeren
1%
Parkeerbelasting
3%
Toeristenbelasting
0%
Precariobelasting
0%
Hondenbelasting
1%
Onroerende-
zaakbelastingen
65%

RAMING OPBRENGST BEGROTING 2024
Leges omgevingsvergunningen
Overige rechten/heffingen
Overige rechten/heffingen
32%
Leges omgevingsvergunningen
68%

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Net als alle andere gemeenten loopt gemeente Culemborg risico's door de steeds complexer wordende samenleving, de groei en veelzijdigheid van de gemeentelijke activiteiten en continue veranderingen in wet- en regelgeving. Risico's zijn dus onvermijdelijk. Risico's kunnen wel worden beheerst en moeten, wanneer het niet anders kan, worden opgevangen via de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit is het totaal van alle vrij aanwendbare middelen, die, wanneer dat nodig is, kunnen worden ingezet om tegenvallers op te vangen

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de mate waarin de gemeente Culemborg in staat is om de financiële gevolgen van risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de robuustheid van de financiële positie van de gemeente. Het geeft aan in hoeverre de gemeente de financiële gevolgen risico's kan opvangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt.

Het weerstandsvermogen wordt bepaald door enerzijds de beschikbare en anderzijds de benodigde weerstandscapaciteit. In het vervolg van deze paragraaf komen deze begrippen nader aan de orde.

Weerstandsvermogen is de mogelijkheid financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat de normale begrotingsuitvoering en bedrijfsvoering (direct) aangepast hoeft te worden.

Deze paragraaf gaat achtereenvolgens in op:

1. Beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen;
2. Weerstandscapaciteit;
3. Risico's en beheersmaatregelen;
4. Weerstandsvermogen;
5. Kengetallen.

Weerstandscapaciteit incidenteel
> Algemene reserve
> Stille reserves
> Jaarrekeningresultaat

Weerstandscapaciteit structureel
> Begrotingssaldo
> Resterende belastingcapaciteit
> Onvoorzien

Risico's
Financiële gevolgen van onvoorziene gebeurtenissen, waarvan de omvang niet redelijkerwijs is in te schatten. Hieronder vallen niet de risico's waarvoor we verzekerd zijn, of waarvoor een budget of voorziening beschikbaar is.

1. Beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen

Gemeente Culemborg vindt het weerstandsvermogen toereikend wanneer de *benodigde* weerstandscapaciteit tenminste gelijk is aan de *beschikbare* weerstandscapaciteit. De weerstandsratio is dan groter dan of gelijk aan 1.

Gedurende het jaar heeft risicomanagement doorlopend aandacht. Bij de advisering over beleid- en uitvoeringsvoorstellen worden structureel potentiële risico's betrokken en afgewogen . Het tijdig en goed risico's in beeld te brengen is daarmee een vast aandachtspunt binnen gemeente Culemborg.

Bij de opstelling van de begroting en bij de jaarrekening worden de geïdentificeerde risico's integraal beoordeeld en actualiseert gemeente Culemborg de berekening van de weerstandscapaciteit. Hierbij ligt de nadruk op de financiële gevolgen van de risico's.

2. Weerstandscapaciteit

Zoals aangegeven bestaat de weerstandscapaciteit uit de beschikbare middelen aan waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die *onverwachts* en *substantieel* zijn, te dekken (risico's). Hierbij onderscheiden we de incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit direct van invloed is op het voorzieningenniveau van de gemeente. Het incidentele weerstandsvermogen wordt ook wel de *weerstandscapaciteit van het vermogen* genoemd.

De volgende onderdelen maken deel uit van de incidentele weerstandscapaciteit:

> Algemene reserve en de vrij besteedbare bestemmingsreserves. Naast de algemene reserve betreft dit de volgende bestemmingsreserves: reserve precariobelasting (deel vrij besteedbaar), reserve internationale samenwerking, reserve buurtbudgetten, reserve bovenwijkse voorzieningen en de reserve flexibiliteit en mobiliteit.

> Stille reserves. Van stille reserves is sprake wanneer de marktwaarde van de gemeentelijke bezittingen groter is dan de boekwaarde. Voorwaarde voor het kunnen inzetten van stille reserves in de weerstandscapaciteit is, dat de activa direct verkoopbaar zijn indien de gemeente dat zou willen. Op dit moment kent de gemeente zulke beschikbare stille reserves niet.

> Jaarrekeningresultaat. Over de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2022 heeft besluitvorming plaats gevonden in de gemeenteraadsvergadering bij de vaststelling van de jaarstukken 2022. Dit is inmiddels verwerkt in de algemene reserve waardoor hier € 0 wordt gepresenteerd.

De incidentele weerstandscapaciteit is als volgt:

Incidentele weerstandscapaciteit (x 1.000)	**Begroting 2024**
Algemene reserve	6.232
Bestemmingsreserves (vrij besteedbare deel)	4.106
Stille reserves	0
Jaarrekeningresultaat 2022	5.811
Af: bestemmingsvoorstellen/vrijval reserves	-5.811
Totale incidentele weerstandscapaciteit	**10.338**

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is de mate waarin de gemeente in staat is om onverwachte structurele tegenvallers op te vangen zonder dat het noodzakelijk is om te bezuinigen of te heroverwegen binnen de (meerjaren)begroting. De structurele weerstandscapaciteit wordt ook wel aangeduid als de weerstandscapaciteit van de exploitatie. Hiertoe behoren:

> Begrotingssaldo.

Het begrotingssaldo is het tekort of het overschot over de begroting. Voor 2024 is dat saldo € -307.175 (tekort). We gaan uit van een structurele begrotingssaldo van € 0 wat van belang is voor de weerstandscapaciteit.

> Resterende belastingcapaciteit.
  De resterende belastingcapaciteit heeft betrekking op de mogelijkheid om de lokale lasten te verhogen. De berekening is gebaseerd op de drie belangrijkste gemeentelijke heffingen, te weten: de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De resterende belastingcapaciteit is het verschil tussen het minimumniveau, gehanteerd bij artikel 12-gemeenten en het totaal van de opbrengsten op basis van de vastgestelde tarieven en de WOZ-waarden.
  De rioolrechten en de afvalstoffenheffing zijn kostendekkend vastgesteld, hierin bevindt zich dus geen resterende belastingcapaciteit. De resterende belastingcapaciteit bij de OZB in het jaar 2024 is € 385.000
> Post onvoorzien.
  Jaarlijks wordt standaard de post onvoorzien opgenomen in de begroting. De raming op deze post is voor 2024 afgeraamd naar nihil.

De structurele weerstandscapaciteit is als volgt:

Structurele weerstandscapaciteit (x 1.000)	**Begroting 2024**
Begrotingssaldo structureel	0
Onbenutte belastingcapaciteit	385
Onvoorzien	0
Totale structurele weerstandscapaciteit	**385**

Totale weerstandscapaciteit

In onderstaand overzicht staat de totale weerstandscapaciteit. Ten opzichte van de begroting 2023 is de totale weerstandscapaciteit met € 309.000 afgenomen. Deze afname is te verklaren door de besloten claims uit de investeringsagenda die rusten op de bestemmingsreserve precariobelasting

Totale weerstandscapaciteit (x 1.000)	**Begroting 2024**
Incidentele weerstandscapaciteit	10.338
Structurele weerstandscapaciteit	385
Totale weerstandscapaciteit	**10.723**

3. Risico's

Een risico is de onzekerheid dat een gebeurtenis zich voordoet, waarbij zowel positieve als negatieve effecten kunnen optreden. Gebeurtenissen waarvan bekend is dat ze zullen optreden en gebeurtenissen die voor de gemeente geen financiële gevolgen hebben, behoren niet tot de risico's waarmee rekening wordt gehouden bij het vaststellen van het weerstandsvermogen.

Identificeren en kwantificeren risico's

Het kwantificeren van geïdentificeerde risico's heeft twee doelen:

- aanbrengen van ordening voor sturing en beheersing van de risico's;
- bepalen van de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

Het is onmogelijk en onwenselijk om te sturen op grote aantallen risico's. Bij risicokwantificering gaat het om het aanbrengen van ordening in de lijst met risico's, zodat prioriteit gegeven kan worden aan de risico's die de grootste impact kunnen hebben op de organisatie. Handvatten om de mogelijke impact van risico's te bepalen zijn:

- de geschatte omvang van het risico;

- de waarschijnlijkheid (kans) dat het risico zich daadwerkelijk voordoet.

Afhankelijk van de geschatte omvang van het risico kan een ordening worden aangebracht, die kan helpen bij de sturing op en de beheersing van risico's. Bij het bepalen van de omvang van het risico wordt uitgegaan van een situatie waarin het risico zich daadwerkelijk voordoet. Vanuit die gedachte wordt een inschatting gemaakt van het bedrag dat de gemeente kwijt is, met een maximum en minimum. De geschatte omvang is ingedeeld over een vijftal klassen met daaraan gekoppeld een score. De volgende klassen worden onderscheiden:

Geschatte omvang risico (maximum en minimum)	**Score**
€ 1 < € 250.000	1
€ 250.000 < € 500.000	2
€ 500.000 < € 1.000.000	3
€ 1.000.000 € 2.500.000	4
> € 2.500.000	5

Voor de waarschijnlijkheid (kans) dat risico's zich daadwerkelijk voordoen, zijn de risico's te onderscheiden in een vijftal klassen met ook bijbehorende scores:

Waarschijnlijkheid/ kans	**Score**
Zeer klein (1%-24%)	1
Klein (25% < 50%)	2
Niet klein/niet groot (50% < 70%)	3
Groot (70% < 90%)	4
Zeer groot (90% -100%)	5

1. Zeer klein: dit zijn risico's waarvan het onwaarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar daadwerkelijk voor zullen doen. Het zijn risico's die zich slechts 1 keer in de 20 jaar voordoen of aan risico's waarvan de kans op optreden erg laag is (5-10%);
2. Klein hanteren we voor risico's waarvan het niet zo waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar daadwerkelijk voor zullen doen. Het zijn risico's die zich 1 keer in de 4 jaar voordoen of risico's waarvan de kans op optreden laag is (25%);
3. Niet klein/niet groot: risico's die nog beide kanten op kunnen. Het kan zijn dat ze zich komend jaar voordoen, het kan ook zijn van niet. Het zijn risico's die zich 1 keer in de 2 jaar voordoen of risico's waarvan de kans op optreden gemiddeld is (50%);
4. Groot: hanteren we voor risico's waarvan het waarschijnlijk is dat ze zich voor zullen doen in het komende jaar, of risico's waarvan de kans op optreden groot is (70%);
5. Zeer groot: hanteren we voor risico's waarvan het zeer waarschijnlijk is dat ze zich komend jaar daadwerkelijk voor zullen doen of risico's waarvan de kans op optreden zeer groot is (90%).

Door de "geschatte omvang" te vermenigvuldigen met de "waarschijnlijkheid/ kans" kan per risico de financiële impact worden uitgerekend. Het totaal daarvan is de benodigde weerstandscapaciteit.

De risicoscore wordt berekend door de scores van de geschatte omvang en de scores van de waarschijnlijkheid / kans te vermenigvuldigen. De ordening die hieruit volgt is behulpzaam voor het aanbrengen van prioriteiten bij het beheersen van de risico's.

Risico's bij Gemeenschappelijke Regelingen

De gemeenschappelijke regelingen brengen in de paragraaf Weerstandsvermogen van hun P&C documenten hun eigen risico's in beeld, wegen deze en geven aan in welke mate zij die met eigen weerstandscapaciteit kunnen afdekken. Het restrisicobedrag komt, wanneer dit risico zich voordoet, voor rekening van de deelnemende gemeenten. We nemen daarom als gemeente het aandeel van Culemborg in de restrisico's van de gezamenlijke GR-en als risico op. We wegen de kans op dit risico op maximaal 50% en minimaal 25% omdat we enerzijds niet verwachten dat alle risico's zich bij alle GR-en gelijktijdig voordoen. Anderzijds hebben niet alle GR-en de risico's goed gekwantificeerd.

Risicotabel per september 2023

In het kader van deze begroting zijn alle risico’s – zoals opgenomen in de jaarrekening 2022 – kritisch bekeken en waar nodig geactualiseerd. De geactualiseerde versie van de risicotabel is op de volgende pagina gepresenteerd.

Risicotabel Begroting 2024								
	Maximaal risicoprofiel				Minimaal risicoprofiel			
Omschrijving	Max risico	Kans	Impact	Risico score	Min risico	Kans	Impact	Risico score
Eigen risico Rijksbijdrage bijstandsuitkering (BUIG)	550.000	90%	495.000	15	400.000	90%	360.000	10
Participatiewet	375.000	25%	93.750	4	300.000	15%	45.000	2
Vandalismeschade	100.000	90%	90.000	5	25.000	25%	6.250	2
Regeling Specifieke Uitkering Sport	55.000	50%	27.500	3	55.000	25%	13.750	2
Niet tijdig en/of onjuist publiceren van (voorgenomen) bestuursbesluiten	100.000	25%	25.000	2	100.000	5%	5.000	1
Gerechtelijke procedure: aanspraak derden A	1.750.000	80%	1.400.000	16	1.550.000	40%	620.000	8
Verontreinigde grond	500.000	25%	125.000	6	50.000	25%	12.500	2
Onderhoud openbare ruimte	300.000	33%	99.000	4	100.000	33%	33.000	2
Dumpen van drugsafval	50.700	50%	25.350	3	25.350	25%	6.338	2
Rampen en (sociale) calamiteiten van een buitengewone impact	2.000.000	1%	20.000	4	20.000	1%	200	1
Mindere marktomstandigheden in de bouw	360.000	5%	18.000	2	120.000	10%	12.000	1
Vpb-plicht overheidsondernemingen	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Planschade ruimtelijke ordening	500.000	20%	100.000	3	20.000	20%	4.000	1
Regelgeving gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid	100.000	50%	50.000	3	50.000	50%	25.000	3
Onvoorziene kosten bij voorgenomen investeringen	500.000	20%	100.000	3	500.000	10%	50.000	3
Inkoop- en aanbesteding	1.000.000	10%	100.000	3	500.000	25%	125.000	2
Niet voorziene effecten fiscaliteiten	500.000	25%	125.000	6	150.000	25%	37.500	2
Gezamenlijke risico's gemeenschappelijke regelingen	500.000	10%	50.000	3	500.000	5%	25.000	3
Verstrekte geldlening CV Parijsch	15.000.000		0				0	
Verstrekte leningen aan derden	11.580.000	2%	231.600	5	11.580.000	1%	115.800	5
Svn Duurzaamheidsleningen	2.000.000	2%	40.000	4	2.000.000	1%	20.000	4
Svn Stimuleringsregelingen	2.500.000	2%	50.000	4	2.500.000	1%	25.000	4
Garantstellingen	11.241.000	2%	224.820	5	11.241.000	1%	112.410	5
Garantstellingen (achtervang)	157.183.000	0,50%	785.915	5	157.183.000	0,50%	785.915	5
Dekking inhuur	200.000	100%	200.000	4	200.000	75%	150.000	5
Verlofsparen	1.625.000	25%	406.250	3	162.500	10%	16.250	2
Jeugdzorg	200.000	100%	200.000	5	200.000	50%	100.000	3
Subsidies	100.000	100%	100.000	5	100.000	50%	50.000	3
Totaal	**210.869.700**		**5.182.185**		**189.631.850**		**2.755.913**	
Laatste actualisatie (jaarrekening 2022)	211.594.700		5.896.165		190.869.350		2.280.163	
Effect mutaties risico's (positief = toename risico's negatief = afname risico's)	-725.000		-713.980		-1.237.500		475.750	

Toelichting risico's zoals opgenomen in risicotabel

2.1 Nieuw ten opzichte van risico's jaarrekening 2022

Kosten Jeugdzorg
Toelichting: De kosten van Jeugdzorg laten keer op keer een stijging van de benodigde budgetten zien. De stijging wordt veelal verklaard door indexaties en CAO-stijgingen. In de interne analyse valt echter ook op dat de helft van onze jeugdigen in een verblijfssetting 17+ zijn en dat een substantieel deel daarvan na 18 jaar gewoon in deze verblijfssetting gefinancierd worden door de gemeente Culemborg. De meest voor de hand liggende financiering van de verblijfssetting18+ is echter de zorgverzekeringswet. Dan kunnen de jeugdigen gewoon in verblijf blijven zitten (met eventueel behandeling), maar de financiering wordt anders. Gemeente Culemborg neemt een gecalculeerd risico door het geïndexeerde budget in de begroting 2024 met € 200.000 te verlagen.

Beheersmaatregelen: We zetten als gemeente een maatregel in om te zorgen dat we met onze inkooprelaties (jeugd), waar onze cliënten residentieel zitten, afspraken maken om ervoor te zorgen dat financiering van de residentiële zorg wordt gefinancierd vanuit de meest voorliggende wet. Met deze maatregelen beogen we een besparing te realiseren van € 200.000. Het risico bestaat dat we de beoogde besparing niet realiseren als we geen goede afspraken kunnen maken met onze inkooprelatie, of de uitvoerder van de andere wet hier niet in meegaat.

Subsidies
Toelichting: We zien een substantiële groei in financiële omvang van de subsidieaanvragen. Een deel is te verklaring uit loon- en prijsstijgingen. Een ander deel laat zich het best omschrijven door 'nieuwe beleidskeuzes' van de aanvrager. We hebben daarom het totale subsidiebedrag in de begroting met € 100.000 (<2% van het totaal) verlaagd.
Beheersmaatregelen: Door subsidierelaties kritisch te bevragen over de verwachte effecten in relatie tot de nagestreefde bestuurlijke doelen, verwachten we dat subsidieaanvragen op onderdelen naar beneden bijgesteld kunnen worden. Deze beheersmaatregel is niet als bezuiniging bedoeld, maar als een aanpak om de doelmatigheid van verleende subsidies te gaan verhogen.

2.2 Vervallen ten opzichte van risico's jaarrekening 2022

Een risico vervalt onder andere:

- Wanneer de kans en financiële impact dusdanig beperkt zijn geworden dat het effect op de bedrijfsvoering klein wordt geacht.
- Wanneer de kans dat de gebeurtenis zich voordoet zodanig groot is geworden dat er geen sprake meer is van een onzekerheid. Het financieel effect wordt dan verwerkt in de begroting.
- Wanneer er aanleiding is om risico's samen te voegen, te vervangen en/of aan verbonden partijen te koppelen.

Corona
Corona speelt in het maatschappelijk leven in Nederland geen rol meer. Er zijn geen signalen van de nationale overheid of RIVM dat Corona opnieuw zijn kop gaat opsteken en dezelfde maatschappelijke impact zal hebben. Het financieel risico wordt daarom afgevoerd.

Maatwerk energiearmoede
De risicobedragen kunnen worden afgevoerd, want de extra uitgaven worden gedekt door de Rijk.

2.3 Actuele beeld van de bestaande risico's

Transitie Wmo en decentralisatie Jeugd

Toelichting: De gemeente Culemborg heeft – net als andere gemeenten in Nederland – te maken met een toenemende vraag vanuit de burger. Zowel binnen de Wmo als de jeugdwet. Daar anticiperen we op door in te zetten in kostenbeheersing. Hoe zeer we ook grip creëren, het blijven open eind regelingen. Dat wil zeggen, dat we in de vraag moeten voorzien. Hier speelt o.a. vergrijzing en de omvang van kwetsbare doelgroepen een rol. Steeds meer inwoners doen voor een langere looptijd een beroep op ondersteuning vanuit de Jeugdwet en de Wmo. Dit vertaalt zich in hogere kosten. Naast deze maatschappelijke ontwikkelingen draagt de stijging van lokale en regionale contracten bij aan hogere kosten voor ons als gemeente. In de landelijke politiek is veel discussie over de (structurele of incidentele) beschikbaarheid van middelen voor het Sociaal Domein. De onzekerheid over zowel de vraag, als de hoogte van de middelen, als de duur van de beschikbaarheid van de middelen signaleren we als een groot risico. Nog los van de vraag óf er middelen komen en hoe hoog dit bedrag is, ontvangen we deze informatie vanuit het Rijk ook nog eens tamelijk laat.
Beheersmaatregelen: We hebben veel beheersmaatregelen in gang gezet, zoals de samenwerking met huisartsen en het onderwijs, de overgang naar de WLZ, strenger indiceren rondom PGB's, inzet van een coördinator Jeugdbeschermingscasussen, onderzoek naar de Wmo-taxipassen en het actief sturen op opvallend gedrag van aanbieders. Door middel van cijfermatige analyses en businesscases hebben we in beeld dat we besparen door inzet op deze maatregelen. Ook hebben we veel organisatorische maatregelen getroffen waardoor we als organisatie steeds meer grip hebben en in control zijn: we implementeren het datagedreven werken in de organisatie, de rol van business controller is ingevuld en diverse werkgroepen rondom grip op financiën en processen zijn structureel ingericht. Ondanks dat we weten dat het speelt, moeten we i.v.m. capaciteit keuzes maken wat we doen. Financiële consequenties van geïdentificeerde risico's worden in eerste instantie binnen de bestaande budgetten van het programma sociaal domein opgevangen.

Eigen risico rijksbijdrage bijstandsuitkeringen (BUIG)

Toelichting: Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het beleid rondom de uitkeringen en de loonkostensubsidie, en voor de uitvoering ervan. De uitvoering van deze regelingen wordt gedaan door Werkzaak. De financieringssystematiek sluit hierbij aan
Beheersmaatregelen: De uitvoering van de Participatiewet, waaronder de bijstandsuitkeringen, is uitbesteed aan GR Werkzaak. In bestuursrapportages worden de deelnemende gemeenten periodiek geïnformeerd. Daarnaast vindt ook specifiek advies plaats vanuit GR Werkzaak over deze vangnetregeling.

Participatiewet

Toelichting: De Participatiewet ging, tegelijkertijd met de decentralisaties Wmo en Jeugd, in per 1 januari 2015. In algemene zin geldt dat in het kader van de Participatiewet fors wordt bezuinigd. De participatiewet heeft invloed op het participatiebudget, het budget voor sociale werkvoorzieningen en het budget voor re-integratie (niet zijnde inkomen) WaJong. De laatste taak (het re-integreren en activeren van WaJong'ers) betreft een nieuwe taak. Hieromtrent is het momenteel nog erg lastig om inzichtelijk te krijgen of het budget toereikend is. Het grootste deel qua (financiële) omvang betreft de sociale werkvoorziening. De instroom hieromtrent is weliswaar gestopt per 1 januari 2016, maar de risico's of de afbouw minimaal gelijk kan lopen met het budget blijven substantieel.
Beheersmaatregelen: De uitvoering van de Participatiewet, waaronder de bijstandsuitkeringen is uitbesteed aan GR Werkzaak. De ontwikkelingen op het gebied van de participatiewet worden nauwlettend gevolgd. De monitoring vindt zowel inhoudelijk als financieel op een regelmatige en

terugkerende basis plaats. Financiële consequenties van geïdentificeerde risico's worden in eerste instantie binnen de bestaande budgetten van het programma sociaal domein opgevangen.

Vandalismeschade
Toelichting: Jaarlijks is er een bedrag aan vandalismeschade aan de sportaccommodaties. Dit bedrag is niet van tevoren in te schatten en te begroten. Vandaar dat het als risico in de begroting is opgenomen.
Beheersmaatregelen: Het nemen van beheersmatige maatregelen (hekwerken, cameratoezicht ect.) en extra controle en toezicht op accommodaties.

Specifieke Regeling Uitkering Sport (SPUK)
Sinds 1 januari 2019 kunnen gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de btw die hen in rekening wordt gebracht voor investeringen in sport niet meer in aftrek brengen. Om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren, kunnen gemeenten sinds die datum gebruikmaken van de 'regeling specifieke uitkering stimulering sport'. Er is sprake van een uitkeringsplafond. Er is dus een situatie mogelijk waarin de som van alle gemeentelijke aanvragen tezamen uitstijgt boven het jaarlijkse uitkeringsplafond. Op dat moment wordt het bedrag naar rato verdeeld en ontvangt iedere gemeente een percentage van de oorspronkelijke aanvraag.

Niet tijdig en/of juist publiceren van (voorgenomen) bestuursbesluiten
Toelichting: Niet tijdig en/of niet juist publiceren van (voorgenomen) bestuursbesluiten leidt ertoe dat besluiten niet in werking treden. Dit kan leiden tot aansprakelijkheidsstelling of het niet effectueren van beleid of (financiële) verordeningen. Ook ontstaat een risico wanneer een vergunning nietig wordt verklaard terwijl de aangevraagde activiteiten reeds zijn begonnen.
Beheersmaatregel: In 2019 is er een check uitgevoerd op voorgaande besluiten die nog niet gepubliceerd waren en daar waar dit het geval was zijn deze alsnog via het juiste medium gepubliceerd. Daarnaast is er een helder intern proces ontwikkeld en uitgerold voor het publiceren van bestuursbesluiten. Ook worden er diverse controles uitgevoerd door juridische zaken en communicatie.

Gerechtelijke procedure, aanspraak derden A
Toelichting: Een derde stelt de gemeente verantwoordelijk voor geleden schade met als gevolg een juridische procedure.
Beheersmaatregel: Door goede juridische bijstand wordt de schade voor de gemeente zo laag mogelijk gehouden. Wettelijke aansprakelijkheid is verzekerd, maar we hebben wel een eigen risico van € 2.500,- per zaak voor vermogensschade en overige aansprakelijkstellingen.

Verontreinigde grond
Toelichting: Plaatsen met verontreinigde grond zijn inmiddels voor een groot deel in beeld, o.a. oude stortplaatsen en het veerweg-gebied. Aan bestaande bodemverontreinigingen hoeft veelal pas wat gedaan te worden, als er bepaalde ontwikkelingen op een terrein plaatsvinden.
Bodemverontreiniging van bestaande locaties is daarom een beperkt financieel risico. Wel kunnen er calamiteiten plaatsvinden waarbij bodemverontreiniging optreedt (nieuwe gevallen) of door externe partijen wordt ontdekt, die meteen moeten worden gesaneerd. Dit gebeurt vooral bij aanleg van kabels- en leidingen door externe partijen, de gemeente is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de werkzaamheden in schone grond. Gedumpte verontreinigingen (bv. asbest) zijn niet bij ons bekend en worden buiten in het werk ontdekt. Gemeente dient dan veelal direct te saneren.
Beheersmaatregel: Diverse locaties van verontreinigde grond binnen Culemborg zijn in beeld (bijvoorbeeld voormalige industriegebieden), toch kan het voorkomen dat onverwacht een verontreiniging wordt geconstateerd. Historische verontreinigingen (zoals voormalige stortplaats)

worden zoveel als mogelijk op een natuurlijk moment gesaneerd en de kosten daarvan in het nieuw te realiseren project worden meegenomen

Onderhoud openbare ruimte, met name onderhoud wegen en beschoeiingen
Toelichting: Bezuinigingen op groot onderhoud betekent relatief lage stortingen in de voorzieningen. Dit brengt een financieel risico met zich mee. Dit risico speelt bij groot onderhoud van wegen en beschoeiingen. Hier is bezuinigd op de storting in de voorziening en de meerjarenplannen zijn hier op aangepast. Er is geen buffer in de voorziening voor onverwacht groot onderhoud, bijvoorbeeld na vorstschade of het inzakken van een beschoeiing.
Beheersmaatregel: Voor groot onderhoud wegen en groot onderhoud beschoeiingen zijn voorzieningen beschikbaar. Op deze voorzieningen zijn de laatste jaren verschillende bezuinigingen doorgevoerd. Door temporiseren van groot onderhoud en het uitvoeren van meer klein onderhoud wordt getracht de kapitaalgoederen zo veel mogelijk op niveau te houden.

Het dumpen van drugsafval
Toelichting: Regelmatig komt het voor dat drugsafval in de regio wordt gedumpt. In Culemborg heeft dit in 2017 plaatsgevonden. De kosten voor de afvoer van het afval zijn hoog.
Beheersmaatregel: Bij dumpingen van drugsafval zijn de kosten gedeeltelijk te verhalen. Vanaf 1 januari 2021 is dit landelijk geregeld en kun je een aanvraag doen bij de uitvoeringsorganisatie Bij12. Voor gemeenten wordt er dan 50% vergoed vanuit het Rijk.

Rampen en (sociale) calamiteiten van een buitengewone impact
Toelichting: Er kunnen zich altijd rampen voordoen van een omvang of impact waar een gemeente zich redelijkerwijs niet op kan voorbereiden. De gemeente (en de veiligheidsregio) zijn ingericht en voorbereid op veelvoorkomende crises (op basis van het regionaal risicoprofiel) maar niet op elk denkbaar onheil. Verder is de sociale component toegevoegd om te voorkomen dat bij crises alleen gedacht wordt aan klassieke fysieke rampen zoals branden. Ook openbare orde problemen, ziekten of maatschappelijke onrust kunnen hieronder vallen.
Beheersmaatregelen: Voor incidenten van "normaal" formaat zijn we als gemeente voorbereid in samenwerking met de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid en zijn rampenplannen beschikbaar. Ook is er beperkt budget om een crisis van “normaal” formaat op te vangen.

Mindere marktomstandigheden in de bouw
Toelichting: De risico’s in de stedelijke vernieuwingsprojecten worden opgevangen via de reserve grondexploitatie. Maar wanneer de bouwmarkt tegen zit, is er ook een (beperkter) risico voor de gemeentelijke begroting:

- Door corona heeft in de bouw veel stilgelegen, nu wordt er weer volop ontwikkeld en gebouwd. Er wat dat betreft geen reden om aan te nemen dat we dit jaar bij het maximum uitkomen.
- Het laatste jaar is gebrek aan personeel in alle werkgebieden heel manifest geworden. Dat heeft nog geen weerslag op de hoeveelheid ontwikkelingen, maar wel in het tempo van de bouw. Ook dit geeft nog geen reden om bij het maximum uit te komen.
- De kosten van bouwmaterialen zijn door corona en door de oorlog in Oekraïne buitengewoon snel gestegen tot wel 20 %. Ook de levertijd van bouwmaterialen is veel langer geworden. Dit heeft consequenties in 2023. Budgetten voor projecten zullen niet meer toereikend zijn.

Er is rekening gehouden met een flexibele schil, waardoor dit risico beperkt is, maar niet volledig onontkoombaar.

Vpb-plicht overheidsondernemingen
Toelichting: Overheidsondernemingen zijn sinds 2016 belastingplichtig onder de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen indien en voor zover ze een onderneming voren . Bij de

gemeente Culemborg is sprake van een onderneming voor wat betreft het grondbedrijf wat uiteindelijk gaat leiden tot belastingbetaling. Er is lange tijd onzekerheid geweest over hoe de winst moet worden berekend en welke parameters moeten worden gehanteerd. Daarnaast neemt belastingdienst steeds nieuwe stellingen in welke activiteiten (bijv. reclamebelasting, kermissen en gescheiden afval) nog meer als ondernemersactiviteiten worden gezien. Dit leidt tot fiscale onzekerheden. In de risicotabel is de hoogte van het risico opgenomen als PM. (Voor meer informatie met betrekking tot de Vpbplicht voor de grondexploitatie wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.)

Beheersmaatregelen: Onderzoek naar de impact van de Vpb voor de gemeente geeft inzicht in maximale/ minimale lasten voor de activiteiten die als overheidsonderneming moeten worden aangemerkt. In juli 2020 is een vaststellingsovereenkomst getekend met de belastingdienst. Deze overeenkomst geeft duidelijkheid over de te hanteren disconteringsvoet, beginbalansen, rekenmethodiek voor winstbepaling met het doel de fiscale onzekerheden in de toekomst te reduceren. Goede planning uitgifte gronden en opstarten en afsluiten grondexploitaties.

Planschade ruimtelijke ordening
Toelichting: Ruimtelijke plannen en besluiten kunnen schade veroorzaken. Wanneer de gemeente door een derde aansprakelijk wordt gesteld voor schade als gevolg van ruimtelijke plannen, volgt een juridische procedure. Schadeclaims die worden gehonoreerd kunnen leiden tot compensatie door de gemeente.
Beheersmaatregel: Door goede juridische bijstand wordt de schade voor de gemeente zo laag mogelijk gehouden. Wettelijke aansprakelijkheid is verzekerd, maar we hebben wel een eigen risico van € 2.500,- per zaak voor vermogensschade en overige aansprakelijkstellingen.

Regelgeving gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid
Toelichting: De drempel om door het UWV (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt te worden verklaard, is hoog. De kans bestaat dat medewerkers formeel niet ziek zijn, maar toch niet (volledig) kunnen werken omdat er geen passende arbeid is. Er is dan echter voor de medewerkers geen uitkering mogelijk vanuit het UWV.
Beheersmaatregelen Er wordt gestuurd om preventief actie te ondernemen om (langdurig) ziekteverzuim te voorkomen.

Onvoorziene kosten investeringen
Toelichting: Bij nieuwe investeringen kunnen allerlei zaken tegenvallen. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld tegenvallende prijsstijgingen, krapte op de arbeidsmarkt, etc.
Beheersmaatregelen Er is gekozen om bij (grote) investeringen meer gebruik te maken van een integrale benadering. Zo wordt in samenwerking met de financieel adviseur een checklist afgewerkt waarin verschillende risicogebieden de revue passeren. Dit impliceert onder meer het aan de voorkant afwegen van risico's op het gebied van inkoop, fiscaliteiten, etc.

Inkoop- en aanbesteding
Toelichting: Door niet naleven van het vastgestelde inkoop- en aanbestedingsbeleid en de Aanbestedingswet kan de gemeente te maken krijgen met claims, proceskosten en kosten door procesmatige vertragingen.
Beheersmaatregelen: In de afgelopen jaren zijn stappen gezet om de inkoopfunctie van onze gemeente te professionaliseren. In 2021 is een inkoopondersteuningssysteem en een contractbeheermodule geïmplementeerd. Voor 2022 e.v. is voorzien om contractmanagement verder te ontwikkelen en een inkoopkalender te introduceren

Niet voorziene effecten fiscaliteiten
(naheffingen loonbelasting, omzetbelasting en vennootschapsbelasting wegens niet goed uitvoeren wet- en regelgeving).
Toelichting Bij het niet goed op de hoogte zijn van en uitvoering geven aan fiscale wet- en regelgeving kan door de belastingdienst naheffingen en boetes worden opgelegd voor de rijksbelastingen.
Beheersmaatregelen Binnen Bedrijfsvoeringsorganisatie BWB is een specialistische functie op het gebied van fiscaliteiten ingevuld. Deze functie wordt vervuld door één medewerker waardoor er wel sprake is van een zekere mate van kwetsbaarheid. Zo wordt de kennis van fiscaliteiten beter geborgd voor de deelnemende organisaties op ingrijpende fiscale vraagstukken. Daarnaast wordt bij ingewikkelde casussen externe expertise ingehuurd. Dit impliceert ook het vroegtijdig signaleren van problemen door dit aan de voorkant te bespreken.

Risico's bij Gemeenschappelijke Regelingen
De gemeenschappelijke regelingen brengen in de paragraaf Weerstandsvermogen van hun P&C documenten hun eigen risico's in beeld, wegen deze en geven aan in welke mate zij die met eigen weerstandscapaciteit kunnen afdekken. Het restrisicobedrag komt, wanneer dit risico zich voordoet, voor rekening van de deelnemende gemeenten. We nemen daarom als gemeente het aandeel van Culemborg in de restrisico's van de gezamenlijke GR-en als risico op. We wegen de kans op dit risico op maximaal 10% en minimaal 5% omdat we niet verwachten dat alle risico's zich bij alle GR-en gelijktijdig voordoen.

Verstrekte geldlening CV Parijsch
Toelichting De gemeente heeft leningen verstrekt aan CV Parijsch van € 15 miljoen (stand per 1 januari 2021).
Beheersmaatregelen De gemeente ontvangt een opslag voor het risico van deze geldlening boven op de marktrente die aan de bank betaald wordt. Die inkomsten vallen in de Algemene Dienst en dienen om het risico van de verstrekte geldlening af te dekken. Er is meerdere keren per jaar overleg tussen CV Parijsch en de gemeente over de voortgang van de gebiedsontwikkeling Parijsch en de prognose van de inkomsten en uitgaven in relatie tot de vastgestelde grondexploitatie. Daarbij worden de afspraken over aflossingen geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. De laatste lening aan Parijsch eindigt op 3 november 2025. Dan moet de lening volledig zijn afgelost. Tussentijdse (vervroegde) aflossing is toegestaan maar niet verplicht.

Verstrekte leningen aan derden
Toelichting: Dit risico betreft het financieel kredietrisico dat de gemeente Culemborg loopt als het gaat om verstrekte leningen aan derden. De gemeente heeft voor genoemd bedrag gelden doorgeleend aan diverse partijen (grotendeels KleurrijkWonen). Het kan voorkomen dat deze partijen niet aan hun aflossings- / betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Rondom de jaarwisseling is, na een motie van de raad, een nieuwe lening verstrekt aan de Gelderlandfabriek.
Beheersmaatregelen De beheersing van dit risico wordt met name vormgegeven door terughoudendheid bij het aangaan van nieuwe leningen. Verder neemt in de tijd de hoofdsom en dus ook het risico van doorgeleende gelden af door aflossingen. KleurrijkWonen trekt tegenwoordig zelf vaste geldleningen aan in de kapitaalmarkt. Onderzocht wordt of bestaande doorleningen aan KleurrijkWonen vervroegd kunnen worden afgelost, waardoor de gemeente Culemborg minder risico loopt. Alleen de achtervangfunctie blijft dan bestaan. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) garandeert de schulden van de corporaties. De gemeente Culemborg heeft hierin alleen nog een achtervangfunctie (zie ook de nadere toelichting bij het onderdeel Garantstellingen hieronder). De lening aan de Gelderlandfabriek is aangegaan met een vergelijkbaar construct als de leningen aan de CV Parijsch. De gemeente volgt de (financiële) voortgang op hoofdlijnen. Jaarlijks worden de jaarcijfers besproken, om zicht te houden op de terugbetaling.

Duurzaamheidsleningen SVn
Toelichting: Voor de verstrekking van duurzaamheidsleningen is een zogeheten revolverend Duurzaamheidsfonds gevormd, waarvoor een bedrag van € 2 mln beschikbaar is gesteld. Vanuit dit fonds worden leningen verstrekt. Aflossingen van de leningen vloeien weer terug in het fonds waardoor het budget opnieuw (revolverend) kan worden ingezet. Uitvoering van deze regeling vindt plaats in samenwerking met de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn).
Beheersmaatregelen: De duurzaamheidsleningen bedragen maximaal € 25.000 en worden afgelost in een termijn van maximaal 15 jaar. Voorafgaand aan de verstrekking van de duurzaamheidslening voert de SVn een kredietwaardigheidsbeoordeling uit. Hierdoor wordt voorkomen dat het budget wordt verstrekt aan woningeigenaren die niet in staat worden geacht de lening daadwerkelijk terug te betalen.

Stimuleringsleningen energieneutrale en aardgasvrije woningen SVn
Toelichting: Voor de verstrekking van Stimuleringsleningen voor aardgasvrije en energieneutrale koopwoningen is een zogeheten revolverend Duurzaamheidsfonds gevormd, waarvoor een bedrag van € 2,5 mln beschikbaar is gesteld. Vanuit dit fonds worden leningen verstrekt. Aflossingen van de leningen vloeien weer terug in het fonds waardoor het budget opnieuw (revolverend) kan worden ingezet. Uitvoering van deze regeling vindt plaats in samenwerking met de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn).
Beheersmaatregelen: De Stimuleringsleningen bedragen maximaal € 50.000,- en worden afgelost in een termijn van maximaal 15 jaar. Voorafgaand aan de verstrekking van de Stimuleringslening voert de SVn een kredietwaardigheidsbeoordeling uit. Hierdoor wordt voorkomen dat het budget wordt verstrekt aan woningeigenaren die niet in staat worden geacht de lening daadwerkelijk terug te betalen.

Garantstellingen
Toelichting: Dit risico betreft het financieel kredietrisico dat de gemeente Culemborg loopt als het gaat om garantstellingen. De gemeente staat voor genoemd bedrag garant voor diverse partijen. Het kan voorkomen dat deze partijen niet aan hun aflossings- / betalingsverplichtingen kunnen voldoen. In die gevallen wordt beroep gedaan op de gemeente Culemborg.
Beheersmaatregelen: De beheersing van dit risico wordt met name vorm gegeven door terughoudendheid bij het aangaan van nieuwe garanties. Verder neemt in de tijd de hoofdsom waar de gemeente garant voor staat af, door aflossingen. Het in beeld brengen van de actuele stand van zaken en eventuele bijzonderheden is een jaarlijks terugkerend aandachtspunt bij de opstelling van de begroting en jaarrekening. Het maximale risicopercentage wordt van 5% naar 2% teruggebracht. Dit is in lijn met het risicoprofiel van Leningen aan derden.

Overige garanties:
Stichting Zwembad Culemborg is voor de bouw van het zwembad een lening van 5,1 miljoen euro aangegaan bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB). De gemeente heeft bij deze lening ook een garantstelling afgegeven. Deze garantstelling wordt niet betrokken bij de berekening van het weerstandsvermogen van de gemeente omdat het risico op andere wijze is afgedekt: Wanneer de 152 stichting structureel niet langer aan haar betalingsverplichting naar de NWB kan voldoen volgt een faillissement en wordt de subsidie aan de stichting beëindigd. De middelen die de gemeente structureel in de begroting heeft opgenomen voor deze subsidie komen vanaf dat moment beschikbaar en zijn toereikend voor rente en aflossing op de lening door de gemeente. De Stichting Accommodatiebedrijf Culemborg is voor de bouw van de Brede School Culemborg Oost een lening van 4,2 miljoen euro aangegaan bij de Triodos bank. De gemeente heeft bij deze lening een garantstelling afgegeven. Deze garantstelling wordt ook niet betrokken bij de berekening van het weerstandsvermogen van de gemeente omdat het risico op andere wijze is afgedekt. Mocht de stichting haar betalingsverplichtingen niet kunnen voldoen, dan vervalt het eigendom van de Brede School aan de gemeente, zoals het ook bij andere onderwijsinstellingen geregeld is.

Dekking Inhuur
Toelichting: Dit risico ontstaat omdat de berekende benodigde inhuur € 100.000 hoger dan de dekking ligt. De reden voor de ze keuze is gelegen in de ervaring dat in de huidige arbeidsmarkt inhuurmedewerkers, in verband met lopende andere opdracht, regelmatig later dan begroot kunnen starten of minder dan de begrote uren beschikbaar zijn. Ook in de begroting 2024 wil rekening houden met deze ervaringen.
Beheersmaatregelen: Een strikte monitoring van en sturing op het inhuurbudget.

Verlofsparen
Toelichting Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. In de voorziening is er voor verlofsparen 137.500 opgenomen. Gebaseerd op het theoretisch maximum wordt 162.500 als risico meegenomen. Het beeld van de risico's van verlofsparen wordt door het verloop van de tijd scherper. Voor 2024 nemen we dit risico nog steeds mee, echter de risicopercentages worden 50% en 25% naar 25% en 10% teruggebracht.
Beheersmaatregel Aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen, dient hier een voorziening voor gevormd te worden met een zo goed mogelijk inschatting op basis van ervaringscijfers.

4. Weerstandsvermogen

Door de beschikbare weerstandscapaciteit te vergelijken met de benodigde weerstandscapaciteit wordt de ratio van het weerstandsvermogen bepaald.

De beschikbare weerstandscapaciteit is voor de begroting 2024 € 10,7 miljoen. Het totaal van de impact van de geïdentificeerde, gekwantificeerde risico's ligt (afgerond) tussen € 5,9 miljoen (maximaal risicoprofiel) en € 2,3 miljoen (minimaal risicoprofiel). Dit geeft de volgende ratio's:

Bij een maximaal risicoprofiel is de ratio:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Impact risico's (max.)}} \quad \frac{\text{€ 10,723 miljoen}}{\text{€ 5,896 miljoen}} = 1{,}82$$

Bij een minimaal risicoprofiel is de ratio:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Impact risico's (minimaal)}} \quad \frac{\text{€ 10,723 miljoen}}{\text{€ 2,280 miljoen}} = 4{,}70$$

De beoordeling van de ratio van het weerstandsvermogen vindt plaats op basis van de volgende tabel.

Beoordeling weerstandsvermogen	
Ratio weerstandsvermogen	**Betekenis**
> 2,0	Uitstekend
1,4 < - < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < - < 1,4	Voldoende
0,8 < - < 1,0	Matig
0,6 < - < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Conclusie

De ratio voor het maximaal risicoprofiel is uitstekend en voor het minimaal risicoprofiel zeer uitstekend om de financiële impact van de risico's te kunnen dragen.

We benadrukken dat de nu gepresenteerde risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit een momentopname zijn. Nieuwe projecten, economische ontwikkelingen en investeringsbeslissingen kunnen het risicoprofiel beïnvloeden, waardoor het weerstandsvermogen weer een andere waardering kan krijgen.

5. Kengetallen

Net als wanneer iemand naar zijn eigen financiële positie kijkt, is het voor gemeente Culemborg noodzakelijk om zicht te hebben in de manier waarop de bezittingen zijn gefinancierd. Als iemand bijvoorbeeld een relatief goed en zeker inkomen heeft om zijn huur of hypotheek te betalen, verder geen grote schulden heeft en ook nog over een spaarsaldo beschikt, dan kan worden geconcludeerd dat zijn financiële positie solide is.

Met behulp van vijf financiële kengetallen, die betrekking hebben op de balans en de begroting of jaarrekening kan een exacter beeld worden geschetst van de financiële positie van gemeente Culemborg.

Bron: Ministerie van BZK

In de bovenstaande infografic staan de kengetallen kort toegelicht. Onder de meerjarige tabel zijn de kengetallen uitgebreider gedefinieerd.

Kengetallen	JR 2022	BEGR 2023	BEGR 2024	BEGR 2025	BEGR 2026	BEGR 2027
Netto schuldquote	67%	65%	73%	62%	62%	62%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen	49%	55%	64%	57%	56%	56%
Solvabiliteitsratio	29%	25%	21%	21%	23%	23%
Structurele exploitatieruimte	1,34%	-4,11%	0,95%	1,89%	-2,38%	-0,05%
Grondexploitatie	8,6%	2,11%	1,48%	0,74%	-8,31%	-8,31%
Belastingcapaciteit	118%	118%	118%	118%	118%	118%

Toelichting:

Netto schuldquote
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de baten. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. De netto schuldquote voor de gemeente Culemborg is relatief hoog, doordat er sprake is van veel doorgeleende middelen. De netto schuldquote laat meerjarig een aflopend karakter zien, dit komt doordat de doorgeleende middelen de komende jaren afnemen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (betreft met name doorgeleende gelden aan woningbouwcorporaties). Een netto schuldquote van minder dan 100% wordt als voldoende beschouwd.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.
In het algemeen wordt een getal tussen 25 en 40% als een minimum gezien. Dat betekent dus dat Culemborg binnen deze marge valt. Dit wordt veroorzaakt door een relatief hoge schuldpositie. Zoals eerder aangegeven nemen de doorgeleende middelen de komende jaren af, hierdoor laat de solvabiliteitsratio een verbetering zien.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om

eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Om de structurele lasten en baten te bepalen worden de incidentele lasten en baten van de totale lasten en baten afgetrokken.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Een negatief percentage (zoals in 2026) geeft aan, dat de structurele lasten niet voldoende door structurele baten worden gedekt.

Grondexploitatie
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17 onderdeel van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Belastingcapaciteit
De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. Dit wordt afgezet tegen de gemiddelde woonlasten in Nederland in het voorafgaande jaar. Culemborg zit net iets boven het landelijk gemiddelde woonlasten en dat blijkt ook uit dit kengetal.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Het beleid voor de kapitaalgoederen is er op gericht de kapitaalgoederen in goede staat te houden (of bij achterstallig onderhoud in goede staat te brengen). Dit om kapitaalverlies te voorkomen en de veiligheid te waarborgen. Het is noodzakelijk om periodiek onderhoud uit te blijven voeren. Door meerjaren onderhoudsrapportages op te stellen en regelmatig een schouw uit te voeren van het kwaliteitsniveau blijven de financiële consequenties goed in beeld.

Kwaliteitsniveaus

Bij het opstellen van de meerjaren onderhoudsplannen is het uitgangspunt dat er geen kapitaals-vernietiging plaatsvindt. Achterstallig onderhoud moet worden vermeden. Het streven is dat alle kapitaalsgoederen minimaal het kwaliteitsniveau 'voldoende' hebben. Dit wordt bereikt door klein en groot onderhoud uit te voeren en waar nodig zaken te vervangen. In onderstaande tabel is voor een aantal kapitaalgoederen aangegeven wat het kwaliteitsniveau is en hoe dit kwaliteitsniveau gemonitord wordt.

Kapitaalgoed	Kwaliteitsniveau areaal	Hoe meten we dit?
Onderhoud wegen	90% voldoende 4% matig 6% onvoldoende	Wegenschouw wordt om het jaar uitgevoerd volgens richtlijnen CROW.
Openbare verlichting	178 stuks onvoldoende 2085 stuks matig 4845 stuks voldoende	Conform richtlijn openbare verlichting, databeheer en schouw
Civieltechnische kunstwerken	Op dit moment worden de civieltechnische kunstwerken geschouwd en in 2024 wordt hiervoor een nieuw beheerplan opgesteld.	Elk jaar willen we 1/5e deel van het areaal laten inspecteren volgens de CUR 117. Uit deze inspectie komt een voorstel voor klein onderhoud en vervanging
Riolering	We voldoen aan de functionele eisen die gesteld zijn in het vastgestelde gemeentelijke watertakenplan	Conform de Nederlandse normering van richtlijnen (NEN) en nationale Beoordelingsrichtlijnen (BRL) voeren wij o.a. rioolinspecties, visuele controles op water en op basis van telemetrie (op afstand meten van bepaalde parameters) het meten en monitoren van de rioolgemalen, overstorten en grondwaterniveaus uit.
Speeltoestellen	Voldoet aan Attractiebesluit	Jaarlijkse inspectie

Wegen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

In het meerjarenplan onderhoud en rehabilitatie wegen is het beleid voor het onderhoud van het gemeentelijke wegennet vastgelegd. Hieronder vallen alle openbare wegen, straten en pleinen. Doel van het meerjarenplan is om de wegen op een voldoende onderhoudsniveau te houden c.q. te

brengen. Getracht wordt binnen het beschikbare budget het groot onderhoud de komende jaren op voldoende niveau uit te blijven voeren.

Het beheer en onderhoud van de openbare verlichting is vastgelegd in het beleidsplan openbare verlichting 2019-2023. Bij vervanging en nieuwe verlichting wordt duurzame LED verlichting geplaatst. Op dit moment wordt een nieuw beheerplan opgesteld inclusief de financiële consequenties.

Het meerjarenplan civieltechnische kunstwerken geeft inzicht in het te verwachten onderhoud van de civieltechnische kunstwerken. In 2024 wordt een nieuw meerjaren beheerplan opgesteld.

Areaaluitbreiding
Aandachtspunt is de toename van het areaal aan wegen dat voor groot onderhoud in aanmerking komt. Hierdoor nemen de kosten van groot onderhoud toe.

De meerkosten voor groot onderhoud in verband met areaaluitbreiding geldt ook voor de kapitaalgoederen openbare verlichting, civieltechnische kunstwerken en speeltoestellen. Bij riolering speelt dit probleem minder omdat de kosten uit de rioleringsheffing gedekt worden.

Financiële consequenties
Het voor onderhoud van wegen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken benodigde budget is beschikbaar in stelposten en voorzieningen. De stelposten en voorzieningen worden afgestemd op de uitgaven voor onderhoud in de nieuwe meerjarenplannen.

In 2024 zijn de volgende bedragen begroot voor de uitvoering van vervanging en groot onderhoud:

Rehabilitatie Wegen	405.600,-
Onderhoud Wegen	595.756,-
Onderhoud Openbare Verlichting	135.000,-
Onderhoud Civieltechnische kunstwerken	175.020,-

Projecten 2024
In 2024 worden onder andere de volgende projecten uitgevoerd:
Wegen:
Beethovenlaan

Openbare verlichting:
Uitvoering afhankelijk van het nieuwe beheerplan

Civieltechnische kunstwerken:
Brug over de Oostersingel

Riolering en water

Beleidskader
Het vastgestelde Watertakenplan loopt tot en met 2023. In 2024 wordt een nieuw water- en rioleringsprogramma vastgesteld. De hoofdpunten uit het beleid blijven:

- De basis op orde houden: doelmatig beheer en onderhoud van bestaande assets.
- Anticiperen op klimaatverandering.
- Een duurzame kostendekkende rioolheffing.

Een deel van het beleid vind sinds 2021 haar basis in de RAS, de Regionale (klimaat) Adaptatie Strategie. Deze wordt uitgewerkt in een lokaal uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie dat in 2024 wordt vastgesteld.

Financiële consequenties
De kosten van het Water- en rioleringsprogramma worden gefinancierd uit de inkomsten van de rioolheffing.

Riolering
In 2024 wordt onder andere gewerkt aan de volgende projecten:

- Uitvoeren jaarschijf 2024 (groot onderhoud 2024)

In het 'Netwerk Waterketen Regio Rivierenland wordt in regio verband samengewerkt aan onder meer het betaalbaar houden van het van een goede afvoer van (afval)water.

Met het Waterschap Rivierenland zullen preventieve maatregelen getroffen worden voor het bereiken van de maximumcapaciteit van de afvalwaterzuivering. Een van de belangrijkste maatregelen is dat er in de stad nog meer afkoppeling plaatsvindt van hemelwater van rioolwater.

Watertakenplan:
In 2024 wordt onder andere gewerkt aan de volgende projecten:

- Uitvoering van de binnenstadsprojecten het Jach en het Hof in het kader van klimaatadaptatie
- Herinrichting parkeerterrein Costerweg in kader van klimaatadaptatie
- Uitvoering Regiodealproject Pavijen noord met wandelpadenproject Pavijen
- Bosboomgaard (klimaatadaptatie)
- Griegplein e.o. (klimaatadaptatie)
- Parkstrook (aanleg natuurvriendelijke oevers)
- Maatregelen tegengaan blauwalg Belle van Zuilenlaan in samenwerking met Waterschap Rivierenland
- Transformeren parkeerplaatsen naar waterdoorlatend bij de Beethovenlaan
- Aanbesteding hoofdpost gemalen inc. Modems (communicatiesysteem rioolgemalen)
- Renovatie hoofd rioolgemalen Schaepmanlaan en Beesdseweg.

Groen en spelen

Beleidskader
Groen is van belang voor de identiteit van Culemborg, een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving, het behoud en het vergroten van de biodiversiteit en een klimaatbestendige stad. Het Groenbeleidsplan is op 14 mei 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Het plan geeft een ontwikkelingsrichting voor het groen in de stad aan en is tegelijkertijd een toetsingskader bij ontwikkelingen. Naar aanleiding van het Groenbeleidsplan is het Biodiversiteitsplan Culemborg opgesteld, dat is vastgesteld op 13 juli 2021. De komende jaren richten we ons op uitvoering van groene projecten die gericht zijn op verbetering van de biodiversiteit in combinatie met klimaatadaptatie en het zorgen voor een gezondere leefomgeving. Dat doen we samen met inwoners en verschillende partners in Culemborg. De uitvoering is mede afhankelijk van het budget en de uren die beschikbaar worden gesteld. De gegevens met betrekking tot het openbaar groen en de bomen zijn verzameld in een beheersysteem.

De (her)inrichting van de speelplekken vindt plaats in lijn met het door de Raad vastgestelde nieuwe speelbeleidsplan “Spelen met Speelruimte” uit 2020. Het plan biedt een visie voor de speelruimte en recreatieve mogelijkheden voor de Culemborgse kinderen en jongeren. Voor het in stand houden van voldoende en gevarieerd aanbod en de verdere implementatie van “natuurlijk spelen” is naast het huidige eenmalig investeringsbudget ook structureel jaarlijks budget benodigd om speelplekken te renoveren, het speelruimte netwerk (waarmee speelplekken met elkaar verbonden worden) aan te leggen en de extra ontmoetingsplekken en beweegmogelijkheden te realiseren voor jongeren. Voor het onderhoud van speelplekken is weliswaar een structureel onderhoudsbudget beschikbaar, maar deze is inmiddels ontoereikend om de kwaliteit van het onderhoud op peil te kunnen houden.

Voor de periode 2024 t/m 2039 is er nieuw renovatiebudget aangevraagd om de rest van het speelareaal te kunnen renoveren overeenkomstig het speelruimtebeleid. Voor de skatebaan is een eenmalig investeringsbudget ter beschikking gesteld. Het streven is om eind 2023 te beginnen met de uitvoering. Ook is er eenmalig investeringsbudget ter beschikking gesteld voor het uitvoeren van 2 grotere natuurspeelplekken. Het Speeleiland wordt op dit moment uitgevoerd. Afronding begin 2025. De Bosboomgaard is nog in voorbereiding. De planning is om nog dit jaar met de uitvoering te starten.

Financiële consequenties

De uitgaven voor het regulier onderhoud en beheer van het groen en de speelplaatsen zijn opgenomen in de exploitatierekening.

Voor 2024 is voor groen en biodiversiteit een aanvullend budget beschikbaar waarvan een aantal groenprojecten worden uitgevoerd. Om de komende jaren te kunnen blijven werken aan de versterking van biodiversiteit in Culemborg, zijn na 2024 vergelijkbaar structureel budget nodig voor groen en biodiversiteit. In 2023 wordt uitgewerkt waar de gemeente Culemborg de komende jaren op inzet wat betreft de versterking van biodiversiteit en klimaatadaptatie. Dit wordt vastgelegd in de uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie en het programma Duurzaamheid.

Voor het onderhoud van speelplekken is weliswaar een structureel onderhoudsbudget beschikbaar, maar deze is op dit moment al ontoereikend om de kwaliteit van het onderhoud op peil te kunnen houden. Dit heeft te maken met sterk gestegen kosten, gewijzigd speelbeleid (b.v. (circulaire) zandondergronden in plaats van rubber) en uitbreiding van het aantal speelplekken. Voor de periode 2024-2039 is er nieuw renovatiebudget aangevraagd voor speelplekken. Ook de losse vervangingen van toestellen en ondergronden zijn in dit investeringsplan opgenomen, zodat deze niet meer ten laste komen van het onderhoudsbudget. Op deze manier zal het huidige onderhoudsbudget voorlopig toereikend zijn.

Gebouwen

Met dit onderdeel in de paragraaf kapitaalgoederen wordt informatie verstrekt over de stand van zaken van de gemeentelijke vastgoedportefeuille.

Beleidskader

De gemeente heeft 40 gebouwen in onderhoud en beheer. De gemeentelijke gebouwen worden onderhouden op basis van een meerjarenplanning. Jaarlijks worden alle accommodaties onderworpen aan een inspectie. Gemeente Culemborg voert voor ieder gebouw een zogenaamd instandhoudingsonderhoud uit. Dit betekent dat er alleen planmatig onderhoud wordt uitgevoerd

aan een gebouw om de levensduur te garanderen. Er wordt dus geen levensduur verlengend onderhoud uitgevoerd. Dit kwaliteitsniveau is door de gemeenteraad vastgesteld.

Het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is vastgelegd in meerjarenplannen. Uit de meerjarenonderhoudsplannen worden jaarbegrotingen gegenereerd. Het laatste meerjaren onderhoudsplan (MJOP) is voor de periode 2021 - 2030 vastgesteld. Het MJOP moet eenmaal per 5 jaar worden geactualiseerd. In 2021 heeft er een inventarisatie van de verduurzamingsmaatregelen per gebouw plaats gevonden. Het verduurzamen van ons vastgoed hebben we geïntegreerd met het planmatig onderhoud. Het geactualiseerde D-MJOP (Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan) is in 2023 door de gemeenteraad vastgesteld.

De buitensportaccommodaties worden periodiek onderhouden.

Uitvoeringsagenda Accommodatiebeleid
Het geactualiseerde accommodatiebeleid wat eind 2022 door de gemeenteraad is vastgesteld bevatte een uitvoeringsagenda. In 2023 zijn we begonnen met de uitvoering van deze uitvoeringsagenda wat in 2024 zijn vervolg krijgt. We zijn bezig met de strategische vastgoed opgave voor Culemborg oost en het verbeteren van de inzet en functie van MFA de Salaamander.

Vastgoedmanagement
In 2024 wordt het vastgoedmanagementsysteem volledig ingericht om ervoor te zorgen dat professioneel administratief beheer kan worden gegarandeerd.

Verduurzaming vastgoed
Voor de verduurzaming van het vastgoed wordt op basis van de inventarisatie van de maatregelen een meerjarenplanning opgesteld die geïntegreerd zal worden met het MJOP. De verduurzamingsmaatregelen worden zoveel mogelijk met de onderhoudsplanning van de gebouwen afgestemd. Bij het verduurzamen is het uitgangspunt energie neutraal en voldoen aan de gemeentelijke doelstellingen.

<u>Financiële consequenties</u>
Voor het Planmatig Onderhoud van de openbare gebouwen is een voorziening gevormd. Per gebouw vindt jaarlijks een storting in de voorziening “onderhoud gemeentelijke gebouwen” plaats. Naast het Planmatig Onderhoud vindt jaarlijks ook contractonderhoud en dagelijks (klein) onderhoud aan de gebouwen plaats. De kosten voor het contractonderhoud en dagelijks onderhoud zijn jaarlijks in de exploitatie budgetten opgenomen.

Paragraaf financiering

Inleiding

Algemeen

1. Inleiding

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. Soms leent de gemeente geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. Al deze geldstromen lopen via de treasuryfunctie, die de gemeente bij de Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe heeft ondergebracht.
De uitvoering van de financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders die zijn vastgelegd in de Wet financiering decentrale overheden, afgekort Wet fido. In deze wet zijn regels opgenomen voor de inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie bij de decentrale overheden. Op basis van deze regelgeving heeft de gemeente twee belangrijke instrumenten op het gebied van de treasury.
Ten eerste staan de spelregels en verantwoordelijkheden voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie in het treasurystatuut. Dit statuut is geschreven om zoveel mogelijk de financiële risico's te beperken.
Ten tweede wordt jaarlijks bij zowel de begroting als de jaarrekening een financieringsparagraaf geschreven. In deze paragraaf komt het concrete beleid aan de orde, waarbij in de begroting de nadruk wordt gelegd op de plannen voor de toekomst en in de jaarrekening een verantwoording van het afgelopen jaar.

2. Rentevisie

Bij het nemen van beslissingen in het kader het aantrekken van geldmiddelen is het van belang dat de actuele ontwikkelingen op zowel de geld- als de kapitaalmarkt nauwlettend worden gevolgd. Als informatiebronnen zijn gebruikt het wekelijks economische beeld van de huisbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten, en de rentevisies van andere (grotere) financiële instellingen.

Op basis van deze visies kan in het algemeen het volgende over de rentevisie worden opgemerkt (stand van zaken medio augustus 2023).

De Europese Centrale Bank heeft deze zomer haar beleid geherformuleerd en daaruit blijkt dat de ECB op het moment van schrijven waarschijnlijk haar monetaire beleid nog verder gaat verkrappen. In dit geval zullen de rentes nog verder gaan stijgen. Hieraan ten grondslag ligt dat de inflatie ook in 2024 waarschijnlijk nog boven de doelstelling van de ECB blijft.

Op basis hiervan is de verwachting dat de lange rentetarieven het komend jaar op een hoger niveau uitkomen. De analisten van de meeste financiële instellingen verwachten dat de rente van de tien jaars marktrente (euroswap) op 3,40% tot 3,60% uit zal komen

Voor de korte rente is als meetpunt de driemaands Euribor aangehouden. De verwachting is dat dit percentage in 2024 tussen de 4,00% en 4,20% zal schommelen.

Specifiek
De verwachting is dat ook in 2024 nog sprake zal zijn van een inverse rentecurve, wat wil zeggen dat kort geld duurder is dan lang geld. Om die reden zal er ook prudent worden omgegaan met het aantrekken van kort geld, dit zal zoveel mogelijk alleen worden ingezet om plotselinge en/of kortlopende liquiditeitstekorten op te vangen. Nadruk zal worden gelegd op een goed liquiditeitsbeheer c.q.-prognose om liquiditeiten zoveel mogelijk met (middel)lange leningen af te dekken.

Risicobeheer

Renterisicobeheer

Renterisicobeheer
Onder renterisico wordt verstaan de onzekerheid over de hoogte van toekomstige rente uitgaven en –inkomsten. Voor de beheersing van de renterisico's gelden een aantal concrete richtlijnen.

1. Kasgeldlimiet

Het kasgeldlimiet geeft de maximale toegestane omvang van de kortlopende schuld aan. Als "kort" wordt aangemerkt leningen met een termijn van maximaal één jaar. Over "kort" geld wordt in een normale geldmarktsituatie een lagere rentevergoeding betaald dan over "lang" geld. De kasgeldlimiet is bedoeld om de gemeente te behoeden voor het risico, dat de rentelasten opeens fors stijgen, omdat de rente voor "kort" geld sterk kan fluctueren. Door tijdig de "kort" geld-positie te consolideren in "lang" geld ontstaat er meer zekerheid over de op langere termijn te betalen rente.
De Wet fido staat een kasgeldlimiet toe van 8,5% van het begrotingstotaal. Voor 2024 betekent dit een limietbedrag van afgerond € 8.303 voor "korte" financiering.
Wanneer de gemeente de kasgeldlimiet voor het derde achtereenvolgende kwartaal overschrijdt, moet een plan ter goedkeuring aan de toezichthouder, de provincie Gelderland, worden voorgelegd waarin staat hoe en binnen welke termijn de overschrijding ongedaan wordt gemaakt.

(bedragen x € 1.000)

Kasgeldlimiet voor het begrotingsjaar 2024	Kw. 1	Kw. 2	Kw. 3	Kw. 4
Totaal netto vlottende schuld	5.000	4.000	2.500	5.000
Toegestane kasgeldlimiet	8.303	8.303	8.303	8.303
Ruimte (+)/ Overschrijding (-)	**3.303**	**4.303**	**5.803**	**3.303**

2. Renterisiconorm
De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal met een minimum van € 2,5 miljoen. Bedoeling van de normering is om de gemeente tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille te laten komen, dat het renterisico uit hoofde van de renteaanpassingen en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt.
Kortom, het komen tot een spreiding in de leningenportefeuille op een manier dat herfinanciering (tegen een hoger rentepercentage) niet leidt tot ongewenst hogere rentelasten. Hiermee wordt een kader geboden bij de beoordeling van het financieringsbeleid.

(bedragen x € 1 miljoen)

Renterisiconorm en renterisico vaste schulden per 1-1	2024	2025	2026	2027
Begrotingstotaal	97.668	97.668	97.668	97.668
Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	19.533	19.553	19.553	19.553
Maximaal risico op vaste schuld	12.330	19.475	10.653	8.339
Ruimte (+)/ Overschrijding (-)	**7.203**	**78**	**8.900**	**11.214**

3. Renteschema

Om er voor te zorgen dat in de begroting en verantwoording de totale rentelasten inzichtelijk zijn, is in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) opgenomen dat de paragraaf financiering in ieder geval inzicht geeft in de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend met behulp van de (omslag)rente.

(bedragen x € 1.000)

Renteschema	2024	2025	2026	2027
a1. Externe rentelasten lange financiering	1.371	1.401	1.429	1.424
a2. Externe rentelasten korte financiering	380	380	380	380
b. De externe rentebaten	226	204	167	147
Saldo rentelasten en rentebaten	**1525**	**1.577**	**1.642**	**1.657**
c1. De rente die aan de grex moet worden doorberekend	76	88	67	74
c2. Rente projectfinanciering naar taakvelden				
c3. Rentebaten doorverstrekte leningen naar taakvelden				
Aan taakvelden toe te rekenen rente	**1449**	**1.489**	**1.575**	**1.583**
d1. Rente over eigen vermogen				
d2. Rente over voorzieningen				
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**1.449**	**1.489**	**1.575**	**1.583**
e. Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	1.330	1.288	1.216	1.156
f. Renteresultaat op het Taakveld Treasury	**119**	**201**	**359**	**427**

Koersrisicobeheer

Koersrisicobeheer

Koersrisico's bij beleggingen in aandelen worden beperkt door de bepalingen in de Wet fido, die uitzettingen in de vorm van aandelen, anders dan het deelnemen in ondernemingen uit hoofde van de publieke taak, niet toestaan.

De gemeente beschikt niet over aandelen van beursgenoteerde ondernemingen en loopt als zodanig geen risico's. Wel neemt de gemeente deel in het aandelenvermogen van de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten en in de aandelen Vitens, Stichting Parijsch en Oiko Credit. Daarnaast heeft de gemeente nog cum pref aandelen Bouwfonds. Het risico op waardeverlies van deze aandelen is beperkt.

Kredietrisicobeheer

Kredietrisicobeheersing richt zich op de kredietwaardigheid (en dus het risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's kunnen zich op twee manieren manifesteren. Ten eerste is er het directe risico dat wordt gelopen uit hoofde van door de gemeente gedane uitzettingen (verstrekte geldleningen en beleggingen). Gelet op de bepalingen met betrekking tot

Schatkistbankieren zijn nieuwe externe beleggingen niet meer mogelijk. Het uitzetten van geldmiddelen kan daardoor alleen nog maar plaatsvinden in ’s Rijks Schatkist of bij andere decentrale overheden.
Daarnaast is een kredietrisico verbonden aan gemeentelijke leningen en garanties, die de gemeente heeft verstrekt c.q. afgegeven aan lokaal opererende organisaties. Op deze leningen loopt de gemeente kredietrisico’s. Grootste onderdeel van de verstrekte garanties vormt de achtervangfunctie voor de woningcorporaties en particuliere woningbouw. Daarbij wordt de gemeente pas aangesproken als de sector zelf en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) hun verplichtingen niet nakomen. Dit is tot op heden nog niet voorgekomen. Het risico wordt daarmee gering geacht. De portefeuille voor particuliere woningbouw wordt langzaam afgebouwd, omdat die achtervangpositie is overgenomen door de Nationale Hypotheekgarantie (NHG).

Interne liquiditeitsbeheer

(x € 1.000)

Liquiditeitenplanning	2024	2025	2026	2027
Uitgaven				
Reguliere exploitatie	76.508	76.619	77.278	77.278
Investeringen	2.026	1.376	1.622	1.800
Grondexploitatie	1.784	766	766	766
Aflossing leningen	12.331	19.475	10.664	8.339
Totaal uitgaven	**92.649**	**98.236**	**90.330**	**88.183**
Inkomsten				
Reguliere exploitatie	83.685	85.269	82.227	82.227
Grondexploitatie	325	150	150	150
Aflossing leningen	846	7.991	670	689
Totaal inkomsten	**84.856**	**93.410**	**83.047**	**83.066**
Saldo	**-7.793**	**-4.826**	**-7.283**	**-5.117**

Financiering

Kasgeldleningen
Daar er ook in 2024 zeer waarschijnlijk sprake zal zijn van een inverse rentecurve is, zal de inzet van kasgelden zoveel als mogelijk worden beperkt. Dit vanwege het feit dat kortlopende geldleningen relatief duur zijn. Er zal extra worden ingezet op goed liquiditeitsbeheer, zodat eventuele tekorten vroegtijdig worden gesignaleerd en wellicht op andere wijze kunnen worden afgedekt.
Wel zijn er op basis van de verwachte rente-ontwikkeling lasten geraamd voor eventuele noodzakelijke kasgeldleningen.

Vaste leningen
In het onderstaand overzicht wordt een beeld geschetst van het verloop van de vaste leningenportefeuille voor het jaar 2024.

(bedragen x € 1.000)

Mutaties in portefeuille	Bedragen	Rentepercentage
Stand per 1 januari 2024	70.537	-/- 0,236% - 3,60%
Nieuwe leningen	0	
Reguliere aflossingen	12.331	
Vervroegde aflossingen	0	
Stand per 31 december 2024	**58.205**	

Het al dan niet aantrekken van geld hangt af van het verloop van kasstromen in de gemeente en het verschil tussen inkomsten en uitgaven. De financieringsbehoefte van de gemeente wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen: liquiditeitsverloop vanuit de exploitatie, meerjarig investeringsplan, liquiditeitsverloop binnen grondexploitaties en herfinanciering van aflopende leningen.

Deelnemingen
In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de instanties waarbij sprake is van een vorm van deelname in het kapitaal van de desbetreffende instelling.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Kredietrisico	Boekwaarde per 31-12-2024
BNG	AAA	20
Stichting Parijsch	Geen rating	454
Cum. pref. aandelen Bouwfonds	Geen rating	2
Vitens	Geen rating	27
Oiko credit	Geen rating	100
Totaal		**603**

Een rating is te beschouwen als een kwaliteitskeurmerk. Ratings worden uitgedrukt in een combinatie van letters en cijfers. Een Triple A-rating is de hoogst mogelijke rating. Hoe hoger de rating, hoe lager het kredietrisico voor een belegger en vice versa. Deelnemingen zijn tegen aanschafwaarde verantwoord en als zodanig in deze financierings-paragraaf opgenomen. Het tegen aanschafwaarde verantwoorden is in overeenstemming met de geldende voorschriften.

Uitgezette leningen
In het verleden zijn leningen aan derde verstrekt. Het huidige beleid is om hier terughoudend mee om te gaan, vanwege het risico dat eraan verbonden is.

(bedragen x € 1.000)

Verstrekte geldleningen	Stand per 1-1-2024	Aflossing 2024	Stand per 31-12-2024	Rente gemiddeld	Looptijd
Stichting Kleurrijk Wonen	8.537	831	7.706	1,96%	2025-33
CV Parijsch	3.700	1.800	1.900	-0,064%	2023-25
St Jachthaven en Camping	310	14	295	4,75%	2038
Gelderlandfabriek	150			0,36%	2035
Zorg om voedsel	0			0,00%	2023
Totaal	**12.697**				

Garantstelling
In het verleden zijn garanties verstrekt aan met name woningbouwcorporaties of maatschappelijke organisaties. Ook hier voert de gemeente een terughoudend beleid. In onderstaand tabel wordt een overzicht gegeven van de gegarandeerde geldleningen, waarbij een onderscheid is gemaakt tussen de garanties waarbij de gemeente als achtervang fungeert en de garanties waarbij de gemeente direct risicodrager is.

(bedragen x € 1.000)

Gegarandeerde geldleningen	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Particuliere woningbouw	53.778	52.274	41.274
Woningbouwcorporaties	57.339	56.839	56.839
Gemeente als achtervang	**111.117**	**108.839**	**98.113**
Culturele-/sportvereniging	9.234	8.944	8.654
GR Breedbandnetwerk Rivierenland	3.570	3.570	3.570
Gemeente als directe risicodrager	**12.804**	**12.514**	**12.224**
Totaal gegarandeerde geldleningen	**123.921**	**112.571**	**110.337**

Relatiebeheer
Met de huisbankier BNG Bank N.V. vindt periodiek overleg plaats, waarbij aandacht wordt besteed aan eventuele nieuwe ontwikkelingen. Ook het contract dat de gemeente met de bank heeft, wordt dan tegen het licht gehouden, waarbij de nadruk ligt op inhoudelijke bepalingen en concurrerende condities.
De bank zet in op een verdere automatisering van haar dienstverlening op het gebied van het betalingsverkeer.

Kasbeheer

1. Geldstroombeheer

De geldstromen lopen hoofdzakelijk via de BNG Bank. De saldi op de overige rekeningen, bij de ABN AMRO worden zoveel mogelijk periodiek overgeboekt naar de hoofdrekening van de BNG Bank. Het doel is om bancaire zaken zoveel mogelijk via de huisbankier af te wikkelen, hierdoor kan het aantal rekeningen bij de overige banken worden geminimaliseerd. Dit betekent o.m. een administratieve lastenverlichting.

De gemeente werkt met een liquiditeitsprognose die éénmaal per maand wordt geactualiseerd. De grootste onzekerheden inzake inkomende en uitgaande geldstromen volgen uit de grondexploitatie en investeringen in infrastructurele projecten.

2. Schatkistbankieren

De wet schatkistbankieren schrijft voor dat overtollige middelen dagelijks worden afgeroomd naar een rekening bij de schatkist van het Rijk. Het Ministerie van Financiën heeft een drempelbedrag vastgesteld dat op de rekening courant van de eigen bank mag blijven staan. Het drempelbedrag is het maximale bedrag dat een decentrale overheid dagelijks, over een heel kwartaal bezien, buiten de schatkist mag aanhouden. Deze drempel bedraagt per 1 juli 2021 2% van het begrotingstotaal. Conform de regelgeving wordt er bij jaarrekening verantwoording afgelegd over het totaal aan middelen dat per kwartaal buiten de schatkist is gehouden. De verwachting is dat in 2024 aan de drempel wordt voldaan.

Paragraaf verbonden partijen

Een groot aantal van de gemeentelijke doelstellingen wordt niet alleen door de gemeentelijke organisatie zelf, maar ook door samenwerkingsverbanden gerealiseerd. De relatie tussen de gemeente en deze partijen kan sterk verschillen. Rond de gemeentelijke organisatie is een aantal schillen te zien.

1. Het dichtst bij de gemeentelijke kern ligt dan de schil met de organisaties waarvoor de gemeente een financieel risico draagt en ook bestuurlijk (mede) verantwoordelijk is. Binnen deze schil liggen de gemeenschappelijke regelingen.
2. Meer naar buiten toe komen we bij de privaatrechtelijke rechtspersonen met een gemeentelijke deelname.
3. Daarnaast zijn er de organisaties die met behulp van een gemeentelijke subsidie een bijdrage leveren aan het realiseren van gemeentelijke doelstellingen. Met de meeste van deze organisaties hebben we meerjarige budgetcontracten afgesloten.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de samenwerkingsverbanden waarin de gemeente Culemborg een “bestuurlijk én een financieel” belang heeft. Binnen de programma's van de begroting 2024 worden de belangrijkste ontwikkelingen voor 2024 met betrekking tot de verbonden partijen nader toegelicht.

- Een bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente zeggenschap heeft, of door een zetel in het bestuur van een organisatie, of uit hoofde van stemrecht.
- Er is een financieel belang wanneer de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld en die verliest bij een eventueel faillissement van de verbonden partij en/of er financiële problemen bij de verbonden partij zich manifesteren en deze op de gemeente kunnen worden verhaald.

Onze gemeente heeft met veel organisaties een relatie, maar die voldoen niet allemaal aan de eerder genoemde criteria van verbonden partijen. De organisaties die wel aan de definitie van verbonden partijen voldoen, zijn onder te verdelen in:

- gemeenschappelijke regelingen;
- deelnemingen;
- stichtingen;
- publiek-private samenwerkingen (PPS).

Om in lijn met artikel 15 lid 2 en artikel 26 van het BBV te rapporteren zullen voor verbonden partijen onder andere de volgende gegevens vermeld worden:

- De verwachte omvang van de bekostiging in het begrotingsjaar.
- De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en het einde van het begrotingsjaar.

In 2019 heeft de gemeenteraad de nota verbonden partijen vastgesteld. Vanuit de afspraken in deze nota wordt ook in 2024 gewerkt met onze verbonden partijen. Jaarlijks ontvangt de gemeenteraad factsheets van alle verbonden partijen, met daarin aanvullende informatie ten opzichte van de informatie die al in de begroting is opgenomen.

1. Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regelingen (verlengd lokaal bestuur) voeren voor de gemeente het beleid en het beheer uit op terreinen waar zij bekend of deskundig in zijn. Wij kiezen voor een gemeenschappelijke regeling als wij dit beleid niet alleen of niet doeltreffend en doelmatig zelfstandig kunnen uitvoeren.

	Regio Rivierenland
Vestigingsplaats	Tiel
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling
Openbaar belang	De Regio Rivierenland is een gemeenschappelijke regeling van acht gemeenten waarbinnen op regionaal niveau voor de gemeenten taken worden uitgevoerd op het gebied van verkeer en vervoer, milieu, ruimtelijke ordening en waterbeheersing, volkshuisvesting, onderwijs, economie, arbeidsmarkt, volksgezondheid en zorg (jeugdbeleid, Wmo). De gemeenschappelijke regeling voert zowel uitvoeringstaken als (strategische) beleidstaken uit.
Bestuurlijk belang	Alle gemeenten zijn vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur (AB). Het AB bestaat uit acht leden en een onafhankelijk voorzitter. Elke gemeente heeft één zetel. Voorzitter van het AB is een gemeenschappelijk lid, dat door alle gemeenteraden gezamenlijk wordt aangewezen. Het AB benoemt de leden van het Dagelijks Bestuur dat bestaat uit drie leden. *Belang Culemborg:* Burgemeester G. van Grootheest heeft zitting in het Algemeen Bestuur. Wethouder M. Wichgers is aangewezen als plaatsvervangend lid van het Algemeen Bestuur.
Betrokkenen	De gemeenten Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.
Risico's	1. Bij Contractgestuurde dienstverlening werken we met dienstverleningsovereenkomsten. Aan het werken met dienstverleningsovereenkomsten zijn financiële risico's verbonden. De financiële risico's en eventuele tekorten bij de uitvoering van taken voor gemeenten kunnen worden opgevangen door inzet van de risicoreserve Contractgestuurde dienstverlening. 2. Regio Rivierenland is namens de regiogemeenten verantwoordelijk voor de organisatie van het regionale vervoersysteem Versis. Het coördineren en beheren van de uitvoering van Versis/Basismobiliteit kan risico's met zich meebrengen. 3. Voor de uitvoering van het vervoer zijn overeenkomsten gesloten met een regiecentrale en een aantal vervoerders. Financiële risico's bestaan bij een eventueel faillissement van een van de partijen. Daarnaast bestaan risico's bij onenigheid tussen opdrachtgever en uitvoerende ondernemers, wat uiteindelijke financiële gevolgen kan hebben. Tot slot kunnen er financiële risico's zijn op het gebied van personele verplichtingen, als de uitvoering van Versis door de Regio wordt beëindigd. De gevolgen van financiële risico's en tekorten kunnen worden gefinancierd vanuit de risicoreserve Contractgestuurde dienstverlening. 4. In het verleden is een integrale inventarisatie uitgevoerd naar de financiële risico's bij het Regiokantoor van Regio Rivierenland, waarbij tevens een koppeling is gelegd met de saldi van reserves en voorzieningen om de risico's te kunnen dekken. De in de balans opgenomen algemene reserve van € 474.000 wordt voldoende geacht voor het afdekken van de financiële risico's. 5. In aanvulling op de uitgevoerde risico-inventarisatie bij het Regiokantoor is een vervolgonderzoek uitgevoerd, specifiek gericht op frauderisico's. Frauderisico's kunnen (latent) aanwezig zijn zowel op het gebied van onttrekking van geld of goederen aan de organisatie als ook met betrekking tot de financiële verantwoording. Doel van de frauderisico-analyse is vast te stellen hoe het staat met de kwaliteit van beheersing van frauderisico's. Er functioneren voldoende controle- en beheersingsmaatregelen binnen het Regiokantoor van Regio Rivierenland. De frauderisico's worden als 'laag'

	gekwalificeerd.					
Relatie met programma's	Bestuur en Ondersteuning					
Financieel belang (x € 1.000)	**Begrote bijdrage 2024**	**Begrote bijdrage 2023**	**Begroot Eigen vermogen**		**Begroot Vreemd vermogen**	
			31-12-2023	**31-12-2024**	**31-12-2023**	**31-12-2024**
	477	571	2.417	2.307	12.187	9.902

	Avri
Vestigingsplaats	Geldermalsen
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling
Openbaar belang	De Avri is een gemeenschappelijke regeling van 8 gemeenten die taken uitvoert op het gebied van afvalverwijdering en onderhoud in de openbare ruimte (BOR).
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur (AB) zijn alle betrokken gemeenten vertegenwoordigd en bestaat derhalve uit 8 leden. De voorzitter wordt door en uit het AB aangewezen. Het AB benoemt de leden van het Dagelijks Bestuur dat bestaat uit 3 leden, te weten een voorzitter en 2 door het AB uit zijn midden aan te wijzen leden. *Belang Culemborg:* Wethouder D. Bijvoet heeft zitting in het Dagelijks - en in het Algemeen bestuur. Wethouder M. Wichgers is aangewezen als plaatsvervangend lid van het AB.
Betrokkenen	De gemeenten Buren, Culemborg, West Betuwe, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel.
Risico's	Onderstaand wordt een toelichting gegeven op de grootste risico's (>€ 350.000) of gewijzigde risico's ten opzichte van de jaarstukken 2022. *Onzeker doelvermogen voor nazorg stortplaats; risico niet gewijzigd* In het voorjaar van 2021 is het nazorgplan van de stortplaats Geldermalsen geactualiseerd. De provincie heeft daarmee per brief in april '21 ingestemd. De actualisatie leidt tot een iets hoger doelvermogen van € 10,9 miljoen en een hoger gekwantificeerd risico van € 5,9 miljoen. De risicokwantificering wordt berekend op basis van het contant maken van het doelvermogen bij afwijkende scenario's. Het scenario dat de rekenrente verder daalt naar 2,5% zorgt voor het grootste deel van het gekwantificeerd risico van € 5,9 miljoen. In 2021 is voor het eerst € 1 miljoen toegevoegd aan de voorziening Basispakket, ter dekking van dit risico. Dit risico is in 2022 onveranderd. *23 – Geschil met verwerker PDB; risico ongewijzigd* Avri heeft een geschil met de verwerker van het PDB-afval over de afrekening 2017, 2018, 2019 en 2020. Zowel Avri als de verwerker (Veolia) zijn op basis van het afgesloten contract van mening dat er recht is op compensatie door de tegenpartij. Volgens onze berekeningen komen we op een vordering van € 170.000. De verwerker stelt echter dat Avri € 1,2 miljoen moet betalen (tot en met afrekening 2019). In een vergelijkbaar geschil tussen Veolia en Afvalsamenwerking Limburg (ASL) heeft de rechtbank ASL geheel in het gelijk gesteld. Of Veolia in hoger beroep gaat is nog niet bekend. Wel zien wij de kans dat deze zaak in ons voordeel wordt beslecht sterk stijgen. Het risico kan echter nog wel stijgen, aangezien de totale claim vanuit Veolia is gestegen met € 0,7 miljoen, op basis van de aan ons gefactureerde eindafrekening over 2019. *19 – Vergoeding kunststof verpakkingen; risico ongewijzigd* De vervuiling in kunststof verpakkingen neemt landelijk sterk toe. De vergoedingen van het Afvalfonds worden vastgesteld op basis van deze landelijke vervuilingscijfers. Daarmee ontstaat het risico dat het Afvalfonds lagere vergoedingen gaat vaststellen en de PDB-inkomsten dus afnemen. Ook in de regio Rivierenland is de vervuiling 37

	12. Inzet medewerkers uitvoering; risico ongewijzigd *De arbeidsmarkt lijkt steeds krapper te worden. Ook voor uitzendbureaus is het steeds moeilijker om gekwalificeerd personeel te vinden. Op deze arbeidsmarkt is het ook steeds makkelijker voor personeel om over te stappen naar een andere werkgever. Als oplossing vergroten we onze vaste schil aan mensen en verkleinen we de flexibele schil. We bieden medewerkers de nodige opleidingen aan om hen breed inzetbaar te maken. Daarnaast kijken we ook naar de arbeidsvoorwaarden om bestaande medewerkers te behouden.* In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing behorende bij de begroting 2024 van Avri worden risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.
Relatie met programma's	Duurzaamheid

Financieel belang (x € 1.000)	**Begrote bijdrage 2024**	**Begrote bijdrage 2023**	**Begroot Eigen vermogen**		**Begroot Vreemd vermogen**	
			31-12-2023	**31-12-2024**	**31-12-2023**	**31-12-2024**
	0*	0*	1.547	1.315	44.395	41.022

*De activiteiten van de Avri worden gefinancierd uit de afvalstoffenheffing

	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
Vestigingsplaats	Nijmegen
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling
Openbaar belang	Uitvoering wettelijke taken van op gebied van brandweer (regionaal en lokaal), geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen (GHOR) en regionale ambulancevoorziening (RAV) in de Veiligheidsregio Gelderland Zuid. Daarmee wordt aangesloten bij het gebied van de politieregio, waardoor een doelmatig georganiseerde én een gecoördineerde samenwerking tussen de parate diensten kan worden gerealiseerd.
Bestuurlijk belang	Alle deelnemende gemeenten zijn vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door hun burgemeester; het Algemeen Bestuur telt 16 zetels. Alle leden hebben 1 stem, tenzij er een besluit genomen moet worden over de jaarrekening, begroting, begrotingswijziging of het regionaal beheers-programma. Daarvoor geldt een gewogen stemrecht per 20.000 inwoners, waarbij elke gemeente minimaal 1 stem heeft. De burgemeester van de gemeente Nijmegen is uit hoofde van zijn functie van korpsbeheerder zowel voorzitter van het AB als het DB. Het DB bestaat uit 6 leden. *Belang Culemborg:* Burgemeester G. van Grootheest heeft zitting in het AB.
Betrokkenen	De gemeenten Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Groesbeek, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel.

Risico's	De programmabegroting 2024 van de VRGZ vermeldt de onderstaande risico's. **Belangrijkste risico's:** • **Verduurzaming vastgoed** Om te voldoen aan de duurzaamheidseisen (o.a. klimaatakkoord, energiebesparing) zijn extra investeringen nodig in bestaande en nieuwe panden. Dit betreft een afweging tussen de ambities, planning en financiële middelen. • **Prijsstijgingen** Het betreft hier de verwachte stijgingen van materieel (inkoop, onderhoud, bouw) die boven de indexcijfers uitkomen die door de adviescommissie zijn meegegeven en zijn opgenomen in de begroting 2023 en 2024. Het risico is dat de gemeenten en deels ook van de zorgverzekeraars onvoldoende compenseren om dit op te vangen. • **Cao wijzigingen** Het betreft hier de stijgingen van de CAO die hoger kunnen uitpakken dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. In de begroting is reeds gerekend met een hogere indexatie dan door de adviescommissie is aangegeven. • **Arbeidsmarktkrapte** Er is sprake van vergrijzing en schaarste van personeel. Er moet meer worden geïnvesteerd in behouden en aantrekken van kwalitatief goede werknemers. Dat kan ook leiden tot tijdelijk inhuren, wat door de krapte op de arbeidsmarkt ook duurder kan uitpakken. Daarnaast speelt de samenvoeging van de meldkamers in Oost5 een rol. Dit kan het werk ook minder aantrekkelijk maken, waardoor mensen vertrekken of moeilijker aan te trekken zijn. Het opleiden van nieuwe medewerkers kan ten koste gaan van het bemensen tafels met als gevolg langer wachten op triage of geen triage en extra inhuur. • **Kapitaallasten vastgoed** Bij de regionalisering zijn panden zonder- of met geringe boekwaarde overgegaan naar de VRGZ. Hiervoor zijn dus geen of weinig kapitaalslasten gebudgetteerd terwijl deze in de komende jaren aan vervanging toe zijn. Dit betekent een extreme stijging in de kapitaalslasten t.o.v. de huidige situatie. Het risico bestaat dat hiervoor niet/onvoldoende wordt gecompenseerd. • **Omgevingswet** De invoering omgevingswet kan leiden tot een veranderde vraag, waardoor er hoger/ander geschoold personeel nodig is, nieuwe software en een toename in (complexere) aanvragen. • **WNRA (Wet normalisering rechtspositie ambtenaren)** Het is nog onduidelijk of de volledige werkgeverslasten moeten worden berekend voor de brandweervrijwilligers in plaats van de 7% van nu. Ook is niet bekend wat dit betekent voor de animo voor

	vrijwilligers en de impact op 2e loopbaanbeleid 24-uursdienst. • **Klimaatverandering** Gevolgen van klimaatverandering en energietransitie op Repressie brandweer. Dit kan leiden tot langere- en complexere uitrukken en toename in aantal uitrukken. Ook kan dit leiden tot anders- of meer opleiden en nieuwe vereisten materieel. • **Cybercriminaliteit/beveiligingsincident** Beveiligingsincident is een inbreuk op de beveiliging, waarbij de beschikbaarheid, de integriteit of de vertrouwelijkheid van informatie (en persoonsgegevens) in gevaar is of kan komen. Een beveiligingsincident kan ook onbewust worden veroorzaakt. Dit kan leiden tot boetes en imagoschade. Cybercriminaliteit kan een oorzaak en een gevolg daarvan zijn en brengt risico's op bedrijfscontinuïteit, losgeldeisen, valse betalingsverzoeken, etc. met zich mee. • **Epidemie** Kosten van uitval en andere inzet van personeel, waardoor taken tijdelijk niet worden uitgevoerd of extra moet worden ingehuurd.			
Relatie met programma's	Veiligheid			
Financieel belang	**Begrote**	**Begrote**	**Begroot**	**Begroot**

(x € 1.000)	bijdrage 2024	bijdrage 2023	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			31-12-2023	31-12-2024	31-12-2023	31-12-2024
	2.391	2.383	5.759	5.659	87.911	97.265

	Werkzaak Rivierenland					
Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	Streven naar een zo hoog mogelijke arbeidsparticipatie van de inwoners van de deelnemende gemeenten en, indien nodig, het verstrekken van uitkeringen aan de doelgroep voor de kosten van levensonderhoud. De gemeenschappelijke regeling voert de wettelijke taken uit die deelnemers hebben op grond van de Participatiewet, met uitzondering van bijzondere bijstand.					
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur bestaat uit 8 leden: 1 lid per gemeente. Elk lid heeft 1 stem. Besluiten worden genomen bij gewone meerderheid, tenzij anders is geregeld. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 3 leden, aan te wijzen uit het AB. De DB-leden zijn AB-leden afkomstig uit de colleges van de deelnemende gemeenten. *Belang Culemborg:* Wethouder D. Bijvoet heeft zitting in het Algemeen Bestuur. Wethouder M. Peters is aangewezen als plaatsvervangend lid van het Algemeen Bestuur.					
Betrokkenen	De gemeenten Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.					
Risico's	Verandering van (Rijks)wetgeving en/of verandering beleid, conjunctuurgevoeligheid (BUIG-budget), robotisering en digitalisering, kwetsbaarheid rondom ict - infrastructuur, problematiek doelgroep is toegenomen, omzetdoelstelling wordt niet gehaald, eigen risico drager WW, vertraging in procesverbeteringen en tenslotte de pandemie.					
Relatie met programma's	Sociaal Domein en Gezondheid					
Financieel belang (x € 1.000)	**Begrote bijdrage 2024**	**Begrote bijdrage 2023**	**Begroot Eigen vermogen**		**Begroot Vreemd vermogen**	
			31-12-2023	**31-12-2024**	31-12-2023	31-12-2024
	15.748	14.321	3.417	3.982	6.686	23.348

<table>
<tr><th colspan="7">Regionaal Archief Rivierenland (RAR)</th></tr>
<tr><td>Vestigingsplaats</td><td colspan="6">Tiel</td></tr>
<tr><td>Rechtspositie</td><td colspan="6">Gemeenschappelijke regeling</td></tr>
<tr><td>Openbaar belang</td><td colspan="6">Het Regionaal Archief Rivierenland is een gemeenschappelijke regeling die:
- Zorg voor het beheer van de in de archiefbewaarplaats aanwezige archiefbescheiden van de deelnemers;
- Toezicht houdt op de niet-overgebrachte archiefbescheiden van de deelnemers;
- Zorg voor archiefbescheiden van derden;
Het stimuleren van lokale en regionale geschiedbeoefening door het beheren en bewaren van collecties van relevant bronnenmateriaal.</td></tr>
<tr><td>Bestuurlijk belang</td><td colspan="6">Elke gemeente is met een lid in het algemeen bestuur (AB) vertegenwoordigd. Elk lid heeft één stem. Besluiten worden bij meerderheid van stemmen genomen, tenzij in de regeling anders is bepaald. Raadsleden hebben geen zitting in het AB, omdat zij geen bevoegdheden hebben overgedragen. De gemeenschappelijke regeling werkt met beeld- en oordeelvormende vergaderingen. In deze vergaderingen kunnen daarvoor aangewezen raadsleden en AB-leden gezamenlijk over de agendapunten van het algemeen bestuur overleggen. Deze vergadering vindt plaats voorafgaand aan de AB-vergadering, zodat de AB-leden de meningen uit de beeld- en oordeelvormende vergadering kunnen betrekken bij de afwegingen die zij in de AB-vergadering maken. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en twee andere leden die door en uit het AB worden aangewezen.

Belang Culemborg: Vanuit Culemborg heeft wethouder D. Bijvoet zitting in het Algemeen Bestuur. Wethouder M. Wichgers is aangewezen als plaatsvervangend lid van het Algemeen Bestuur.
Daarnaast is de Culemborgse raad vertegenwoordigd in de voorbereidende Besluit- en Oordeelsvormende Vergaderingen (BOV) ten behoeve van het AB.</td></tr>
<tr><td>Betrokkenen</td><td colspan="6">Deelnemende gemeenten zijn Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe en Zaltbommel.</td></tr>
<tr><td>Risico’s</td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td>Relatie met programma's</td><td colspan="6">Het Regionaal Archief Rivierenland is onder programma Sport, Cultuur en Recreatie opgenomen. Het Regionaal Archief Rivierenland beheert verschillende cultureel historische documenten, waaronder fotoarchieven. In die zin beheert het Regionaal Archief Rivierenland het cultureel erfgoed van de gemeente Culemborg en de regio Rivierenland.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Financieel belang (x € 1.000)</td><td rowspan="2">Begrote bijdrage 2024</td><td rowspan="2">Begrote bijdrage 2023</td><td colspan="2">Begroot Eigen vermogen</td><td colspan="2">Begroot Vreemd vermogen</td></tr>
<tr><td>31-12-2023</td><td>31-12-2024</td><td>31-12-2023</td><td>31-12-2024</td></tr>
<tr><td>362</td><td>315</td><td>557</td><td>507</td><td>7.546</td><td>7.596</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="7">Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal</th></tr>
<tr><td>Vestigingsplaats</td><td colspan="6">Tiel</td></tr>
<tr><td>Rechtspositie</td><td colspan="6">Gemeenschappelijke regeling</td></tr>
<tr><td>Openbaar belang</td><td colspan="6">Het recreatieschap behartigt de gezamenlijke belangen op het gebied van openluchtrecreatie, toerisme, landschapsschoon en natuurbescherming op bovenlokaal niveau. Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied en het Recreatieschap Over-Betuwe wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied.</td></tr>
<tr><td>Bestuurlijk belang</td><td colspan="6">In het Algemeen Bestuur zijn alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd, met dien verstande dat een lid en een plaatsvervangend lid wordt aangewezen. Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door de leden van het Algemeen Bestuur.
Belang Culemborg: Wethouder M. Wichgers heeft zitting in het Algemeen Bestuur van het recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal. Wethouder D. Bijvoet is aangewezen als plaatsvervangend lid van het Algemeen Bestuur.</td></tr>
<tr><td>Betrokkenen</td><td colspan="6">Deelnemende gemeenten zijn Buren, Culemborg, Druten, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel en West Betuwe en West Maas en Waal.</td></tr>
<tr><td>Risico’s</td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td>Relatie met programma's</td><td colspan="6">Sport, Cultuur en Recreatie</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Financieel belang (x € 1.000)</td><td rowspan="2">Begrote bijdrage 2024</td><td rowspan="2">Begrote bijdrage 2023</td><td colspan="2">Begroot Eigen vermogen</td><td colspan="2">Begroot Vreemd vermogen</td></tr>
<tr><td>31-12-2023</td><td>31-12-2024</td><td>31-12-2023</td><td>31-12-2024</td></tr>
<tr><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>6.853</td><td>6.853</td></tr>
</table>

Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR)						
Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	Samenwerking bij de heffing, invordering en kwijtschelding van de waterschapsbelastingen, afvalstoffenheffing en gemeentelijke belastingen alsmede bij de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) en het beheer en de uitvoering van de Basisregistratie voor Adressen en Gebouwen (BAG). De verordende bevoegdheid blijft bij de gemeente.					
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit zoveel leden als er deelnemers zijn, waarbij het Waterschap 2 leden benoemt. Uit het AB wordt een Dagelijks bestuur (DB) van 3 leden gekozen, bestaande uit een voorzitter en twee leden. Ten minste 1 van de DB-leden wordt gekozen uit de vertegenwoordiging namens het Waterschap. *Belang Culemborg:* Wethouder M. Peters heeft zitting in het AB. Wethouder M. Wichgers is aangewezen als plaatsvervangend lid.					
Betrokkenen	Het Waterschap Rivierenland, Avri en gemeenten Culemborg, Maasdriel, Montfoort, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijk bij Duurstede en IJsselstein.					
Risico's	De incidentele weerstandscapaciteit van BSR is gelijk aan de in de begroting opgenomen post onvoorzien. In 2009 is besloten dat er geen algemene reserve bij BSR zal worden gevormd. BSR heeft als gevolg daarvan geen structurele weerstandscapaciteit. Voor eventuele risico's die niet in de begroting zijn opgenomen, en niet gedragen kunnen worden uit de post onvoorzien, dienen deelnemers van BSR zelf een voorziening te treffen. Risico's met betrekking tot de belastingopbrengsten behoren niet tot de bedrijfsrisico's van BSR. In de begroting 2023 van de BSR zijn in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing verschillende risico's opgenomen zoals: Opbrengsten vervolgingskosten, datalekken, ziekteverzuim, herziening belastingstelsel waterschappen, rechtmatigheidsverantwoording, krapte op arbeidsmarkt, WOZ bezwaren, basisregistraties en landelijke voorzieningen, schaarste grondstoffen/prijsstijgingen en onvoorspelbaarheid omgeving.					
Relatie met programma's	Financiering en Algemene dekkingsmiddelen, Duurzaamheid					
Financieel belang (x € 1.000)	**Begrote bijdrage 2024**	**Begrote bijdrage 2023**	**Begroot Eigen vermogen**		**Begroot Vreemd vermogen**	
			31-12-2023	**31-12-2024**	**31-12-2023**	**31-12-2024**
	562	610	252	152	7.286	8.904

	GGD Gelderland-Zuid					
Vestigingsplaats	Nijmegen					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg en het uitvoeren van taken die in wet- en regelgeving aan de gemeenten of de GGD'en zijn opgedragen.					
Bestuurlijk belang	Alle betrokkenen zijn vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur. Het Algemeen bestuur telt 16 zetels. Het Algemeen Bestuur wijst uit zijn midden een voorzitter aan. Het Dagelijks Bestuur bestaan uit de voorzitter van het Algemeen Bestuur en minimaal 4 andere leden. Deze worden aangewezen door het Algemeen Bestuur. Belang Culemborg: Wethouder M. Peters heeft zitting in het Algemeen Bestuur. Wethouder D. Bijvoet is aangewezen als plaatsvervangend lid van het Algemeen Bestuur.					
Betrokkenen	De gemeenten Buren, Culemborg, West Betuwe, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, Zaltbommel, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Wijchen en Berg en Dal.					
Risico's	Nieuwe wet- en regelgeving en politiek bestuurlijk, maatschappelijk, economisch en middelen, organisatie medewerkers en efficiëncy.					
Relatie met programma's	Sociaal Domein en Gezondheid					
Financieel belang (x € 1.000)	**Begrote bijdrage 2024**	**Begrote bijdrage 2023**	**Begroot Eigen vermogen**		**Begroot Vreemd vermogen**	
			31-12-2023	**31-12-2024**	**31-12-2023**	**31-12-2024**
	1.360	1.198	1.962	1.862	20.903	20.795

	Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)
Vestigingsplaats	Tiel
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling
Openbaar belang	De gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht, waaronder tevens wordt begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten Gelderland.
Bestuurlijk belang	Alle betrokken gemeenten zijn vertegenwoordigd met één collegelid in het Algemeen Bestuur (AB). Het AB bestaat uit 9 leden. Het Dagelijks Bestuur (DB) bestaat naast de voorzitter van het AB uit drie leden. *Belang Culemborg: W*ethouder M. Wichgers heeft zitting in het AB. Wethouder D. Bijvoet is aangewezen als plaatsvervangend lid van het AB.
Betrokkenen	De deelnemers zijn Provincie Gelderland en de gemeenten Buren, Culemborg, West Betuwe, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas & Waal en Zaltbommel.
Risico's	Risico's *Tekort gekwalificeerd personeel* De toename van bouwactiviteiten leidt tot een groot tekort aan gekwalificeerd personeel. Inhuurkrachten zijn duurder dan eigen personeel en daardoor is er sprake van een financieel risico. De laatste jaren is dit tekort steeds nijpender geworden. *Tariefstijging inhuurkrachten* Door de krapte op de arbeidsmarkt stijgen de kosten van inhuurkrachten en tijdelijke medewerkers bovengemiddeld hard. *Wet kwaliteitsborging voor het bouwen* Berenschot en ANG hebben een analyse gemaakt van de gevolgen van de Wet kwaliteits-borging voor het bouwen (Wkb) voor gemeenten en omgevingsdiensten. Deels zijn deze gevolgen al verwerkt in de werkplannen 2022. *Omgevingswet* De financiële gevolgen van de Omgevingswet zijn op korte termijn beperkt voor ODR. Deels zijn deze al verwerkt in de werkplannen 2022. Op de langere termijn zit hierin meer onzekerheid vanwege de afhankelijkheid van beleidskeuzes in de nog op te stellen omgevingsplannen.
Relatie met programma's	Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte

Financieel belang (x € 1.000)	**Begrote bijdrage 2024**	**Begrote bijdrage 2023**	**Begroot Eigen vermogen**		**Begroot Vreemd vermogen**	
			31-12-2023	**31-12-2024**	**31-12-2023**	**31-12-2024**
	1.756	1.552	1.135	1.106	5.022	4.847

Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe (BvoWB)	
Vestigingsplaats	Culemborg
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling
Openbaar belang	• De BWB is opgericht ten behoeve van de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers in het kader van de uitvoering van hun bedrijfsvoeringstaken. De doelstelling is om gezamenlijke voordelen te realiseren door: o de kosten te verlagen; o de kwaliteit te verhogen; o de kwetsbaarheid te verminderen; o kansen te bieden aan medewerkers. • De deelnemers achten het ook hun belang de taken die zij in het kader van hun bedrijfsvoering uitvoeren zo efficiënt en effectief mogelijk in te richten. Daarom zullen zij hun beleid, regelgeving en werkprocessen die verband houden met de bedrijfsvoering zo veel mogelijk op elkaar afstemmen. • Voor zover dat voor een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering noodzakelijk is, achten de deelnemers het ook hun belang om deel te kunnen nemen in publiekrechtelijke rechtspersonen. • Voor zover dat voor een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering noodzakelijk is, achten de deelnemers het, met inachtneming van het bepaalde in artikel 31a van de WGR, ook hun belang om deel te kunnen nemen in een privaatrechtelijke rechtspersoon. Bron: https://organisaties.overheid.nl/28266682/Gemeenschappelijke_Regeling_Bedrijfsvoeringsorganisatie_West_Betuwe
Bestuurlijk belang	Iedere deelnemer wijst 1 lid van het bestuur aan. Het bestuur kiest uit zijn midden een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter. *Belang Culemborg:* Burgemeester G. van Grootheest heeft zitting in het bestuur van BWB. Wethouder M. Peters is aangewezen als plaatsvervangend lid.
Betrokkenen	De deelnemers zijn de gemeenten Culemborg, Tiel en West Betuwe.
Risico's	Risico's waar rekening mee wordt gehouden en te nemen maatregelen als ze zich voordoen: • Risico voor de continuïteit en doorontwikkeling van de dienstverlening vanwege onvoldoende (juiste) capaciteit beschikbaar als gevolg van langdurig verzuim en/of krapte op de arbeidsmarkt en/of onvoldoende investering in ontwikkeling. Beheersmaatregelen : Strategische Personeelsplanning, opleidingsplan op organisatie en persoonsniveau, arbeidsmarktcommunicatie om onze positie op de arbeidsmarkt te verstevigen en het voeren van een actief en preventief verzuimbeleid waarbij de manager zijn/haar rol als casemanager goed invult. • Risico met betrekking tot onvoldoende beschikbare kennis en kunde bij medewerkers over projecten. Beheersmaatregelen: Een vaste methode voor projectmanagement

	introduceren en een gedeeld proces van klantvraag t/m evaluatie met elkaar volgen. • Gevraagde projecten kunnen niet worden waar gemaakt i.v.m. piekbelasting, tempo en capaciteitstekort. Beheersmaatregelen: Inzichtelijk maken welke capaciteit aanwezig is, bij BWB en bij de gemeenten, zodat de impact van een project bij iedereen duidelijk is, hoeveel BWB-capaciteit gevraagd wordt bij een gemeentelijk project en projecten (her)prioriteren o.b.v. een heldere organisatiestrategie • Juridische risico's en risico's op hogere kosten/imagoschade/boetes Autoriteit. Informatiehuishouding is onvoldoende op orde waardoor niet altijd voldaan kan worden aan WOO verzoeken of de Archiefwet. Er zijn tevens risico's t.a.v. de AVG. Capaciteitsproblemen dragen bij aan dit risico (krijgt vaak minder prioriteit). Beheersmaatregel: Project Informatiehuishouding op Orde in combinatie met voldoende/juiste capaciteit en voldoende sturing op dit risico door directie/ management waar nodig. • Verlofsparen: medewerkers kunnen bovenwettelijk verlof in een eigen zogeheten "verlofpot" zetten. De uren die in de pot worden gezet worden door middel van een voorziening gedekt. Bovenwettelijke uren kunnen echter over een periode van 5 jaar worden meegenomen en deze zetten we niet allemaal in een voorziening. Beheersmaatregel: Het effect van de maatregel in de CAO kan nog niet goed worden ingeschat. Het risico wordt jaarlijks geëvalueerd en beheersmaatregelen worden getroffen om de hoogte van de voorziening jaarlijks goed te kunnen vaststellen Budget voor het inhuren van vervanging bij langdurige ziekte. Bij langdurige ziekte is vervanging soms onvermijdelijk.
Relatie met programma's	Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen

Financieel belang (x € 1.000)	**Begrote bijdrage 2024**	**Begrote bijdrage 2023**	**Begroot Eigen vermogen**		**Begroot Vreemd vermogen**	
			31-12-2023	**31-12-2024**	**31-12-2023**	**31-12-2024**
	6.533	5.759	871	871	3.600	3.200

<table>
<tr><th colspan="7">Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)</th></tr>
<tr><td>Vestigingsplaats</td><td colspan="6">Tiel</td></tr>
<tr><td>Rechtspositie</td><td colspan="6">Gemeenschappelijke regeling</td></tr>
<tr><td>Openbaar belang</td><td colspan="6">UBRivierenland is verantwoordelijk voor de aanleg, het beheer en het onderhoud van een breedbandnetwerk in het buitengebied van de deelnemende gemeenten.</td></tr>
<tr><td>Bestuurlijk belang</td><td colspan="6">In het Algemeen Bestuur zijn alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd. Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door de leden van het Algemeen Bestuur. Belang Culemborg: Wethouder M. Wichgers heeft zitting in het Algemeen Bestuur van UBRivierenland. Wethouder D. Bijvoet is aangewezen als plaatsvervangend lid van het Algemeen Bestuur.</td></tr>
<tr><td>Betrokkenen</td><td colspan="6">Deelnemende gemeenten zijn Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.</td></tr>
<tr><td>Risico’s</td><td colspan="6">De deelnemende gemeenten in de UBR zijn voor hun aandeel aansprakelijk als vermogenstekorten zouden ontstaan of de UBR niet in staat is om aan de aflossingsverplichtingen van de lening te voldoen. Het gemeentelijk aandeel wordt berekend op basis van de stemverhouding, overeenkomstig de bepalingen zoals opgenomen in de gemeenschappelijke regeling Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland.

De financiële risico's zijn beperkt en er is voorzichtigheid betracht bij de financiële doorrekeningen.</td></tr>
<tr><td>Relatie met programma's</td><td colspan="6">Economie</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Financieel belang (x € 1.000)</td><td rowspan="2">Begrote bijdrage 2024</td><td rowspan="2">Begrote bijdrage 2023</td><td colspan="2">Begroot Eigen vermogen</td><td colspan="2">Begroot Vreemd vermogen</td></tr>
<tr><td>31-12-2023</td><td>31-12-2024</td><td>31-12-2023</td><td>31-12-2024</td></tr>
<tr><td>0</td><td>0</td><td>87</td><td>112</td><td>35.964</td><td>35.232</td></tr>
</table>

2. Deelnemingen

De gemeente Culemborg is in het bezit van aandelen van een aantal vennootschappen. Met deze deelnemingen behartigt de gemeente het publieke belang.

	BNG Bank					
Vestigingsplaats	Den Haag					
Rechtspositie	NV (deelneming)					
Openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en openbaar nut (publieke sector). Met specifieke financiële dienstverlening draagt BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarnaast streeft BNG Bank naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders.					
Bestuurlijk belang	De gemeente Culemborg heeft geen zetel in het Bestuur en de Raad van commissarissen van BNG Bank. De gemeente heeft als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een bestuurlijk belang. De gemeente heeft 8.775 aandelen met een nominale waarde van € 19.910 in haar bezit.					
Betrokkenen	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een waterschap.					
Risico's	-					
Relatie met programma's	Financiering en Algemene dekkingsmiddelen en paragraaf financiering					
Financieel belang (x € 1.000)	**Begrote bijdrage 2024**	**Begrote bijdrage 2023**	**Begroot Eigen vermogen**		**Begroot Vreemd vermogen**	
			31-12-2023	**31-12-2024**	**31-12-2023**	**31-12-2024**
	0	0	N.t.b.	N.t.b.	N.t.b.	N.t.b.

	Vitens N.V.					
Vestigingsplaats	Utrecht					
Rechtspositie	NV (deelneming)					
Openbaar belang	De uitoefening van een publiek (drink-)waterbedrijf in de ruimste zin van het woord. Dat houdt onder meer in: winning, productie, transport, verkoop en distributie van water en verder het verrichten van alles dat met de publieke watervoorziening verband houdt of daarvoor bevorderlijk kan zijn.					
Bestuurlijk belang	De aandeelhouders hebben geen directe bemoeienis met de dagelijkse gang van zaken binnen het bedrijf. Een Raad van Commissarissen houdt toezicht. De gemeente Culemborg heeft als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een bestuurlijk belang. De gemeente is houder van 26.705 aandelen in deze vennootschap.					
Betrokkenen	Behalve Nuon zijn gemeenten en provincies in het voorzieningsgebied aandeelhouder van Vitens, dat is opgezet als naamloze vennootschap.					
Risico's	-					
Relatie met programma's	Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen en paragraaf financiering					
Financieel belang (x € 1.000)	**Begrote bijdrage 2024**	**Begrote bijdrage 2023**	**Begroot Eigen vermogen**		**Begroot Vreemd vermogen**	
			31-12-2023	**31-12-2024**	**31-12-2023**	**31-12-2024**
	0	0	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

3. PPS-constructies

Publiek Private Samenwerking (PPS) is een middel om beleidsdoelen te realiseren. De samenwerking met marktpartijen moet meerwaarde opleveren. De samenwerking kan leiden tot efficiëntere uitvoering van plannen en projecten door het benutten van kennis en expertise van andere partijen en het spreiden van risico's.

	CV Parijsch					
Vestigingsplaats	Culemborg					
Rechtspositie	CV (PPS)					
Openbaar belang	Op 18 december 1995 heeft de gemeente een samenwerkingsovereenkomst gesloten met Joh. Mourik & Co. Holding B.V., genaamd de ontwikkelingsmaatschappij Parijsch. De stichting Parijsch treedt op als beherend vennoot van de CV Parijsch.					
Bestuurlijk belang	Als deelnemer in de stichting heeft de gemeente een bestuurlijk belang. Het financieel belang is het bedrag dat de gemeente als werkkapitaal heeft gestort in de stichting. Financiële risico's die verbonden zijn aan de grondexploitatie van het plan. *Belang Culemborg:* Burgemeester G. van Grootheest is voorzitter van de Raad van Toezicht van de Stichting Parijsch.					
Betrokkenen	Joh. Mourik & Co. Holding B.V. te Groot-Ammers (voor 62,5%) en de gemeente Culemborg (voor 37,5%).					
Risico's						
Relatie met programma's	Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte en de paragraaf grondbeleid.					
Financieel belang (x € 1.000)	**Begrote bijdrage 2025**	**Begrote bijdrage 2024**	**Begroot Eigen vermogen**		**Begroot Vreemd vermogen**	
			31-12-2024	**31-12-2025**	**31-12-2024**	**31-12-2024**
	0	0	10.130	10.130	6.000	4.500

4. Stichtingen

De gemeente Culemborg heeft de stichting Accommodatiebedrijf Culemborg voor het beheer en de exploitatie van de Brede School Oost.

Stichting Accommodatiebedrijf Culemborg						
Vestigingsplaats	Culemborg					
Rechtspositie	Stichting					
Openbaar belang	Het duurzaam exploiteren van de Brede School Culemborg-Oost (BSCO).					
Bestuurlijk belang	De stichting Accommodatiebedrijf Culemborg is eigenaar van de BSCO en voorziet daarmee in (een deel van) de behoefte aan onderwijscapaciteit in de gemeente Culemborg. Hiermee vervult zij (een deel van) de zorgplicht voor het huisvesten van leerlingen in de gemeente Culemborg.					
Betrokkenen	De gemeente Culemborg.					
Risico's	-					
Relatie met programma's	Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen					
Financieel belang (x € 1.000)	**Begrote bijdrage 2024**	**Begrote bijdrage 2023**	**Begroot Eigen vermogen**		**Begroot Vreemd vermogen**	
			31-12-2023	**31-12-2024**	**31-12-2023**	**31-12-2024**
	0	0	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Paragraaf grondbeleid

Inleiding grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid is een vast onderdeel van de begrotings- en verantwoordingscyclus van de gemeente. In deze paragraaf krijgt u informatie over:

- het grondbeleid van de gemeente Culemborg
- relevante ontwikkelingen en kaders, waarbinnen wij het grondbeleid uitvoeren
- onze projecten en activiteiten, met inzicht in de financiële resultaten
- de risico's die zich binnen de projecten voordoen
- de financiële gevolgen van de projecten voor de gemeentelijke jaarrekening.

Artikel 16 van de BBV stelt eisen aan de inhoud van deze paragraaf. Daaraan is voldaan. Het voeren van grondbeleid en het uitvoeren van projecten is echter een zeer complexe materie. Dat vraagt op onderdelen meer toelichting dan in een paragraaf in de begroting kan worden gegeven. Daarom is in juni het meerjarenprogramma grondexploitaties (MPG 2023) vastgesteld. Hierin is met meer diepgang een toelichting gegeven op de projecten en activiteiten van de gemeente. Het MPG 2023 helpt u om de inhoud van de begroting op het gebied van grondexploitaties nog beter te duiden. Op deze wijze kan het MPG van betekenis zijn als instrument ten behoeve van de kaderstellende en controlerende rol van de raad.

Het Grondbeleid

Visie op het grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de begrotingsprogramma's

Het hoofddoel van het grondbeleid is het bereiken van een goed gebalanceerde gebiedsontwikkeling. Waar in het verleden de financiële sturing soms wat dominant was, willen wij met de nota Grondbeleid 2020 een gebalanceerde gebiedsontwikkeling bereiken door drie aspecten integraal af te wegen:

1. **ruimtelijke inpassing**: getoetst wordt in hoeverre een ruimtelijke ontwikkeling aansluit op de ruimtelijke kaders.
2. **maatschappelijke effecten**: in beeld wordt gebracht hoe goed een project scoort op de vastgestelde kerndoelen door het label hoog, midden of laag.
3. **optimale businesscase**: er wordt getoetst op de elementen: sluitende grondexploitatie, risicoprofiel versus weerstandscapaciteit en de effecten op de gemeentelijke begroting op de lange termijn.

De afweging tussen de verschillende belangen is uiteindelijk een politieke keuze. Door in de nota de brede afweging centraal te stellen bereiden wij ons voor op inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Wijze waarop wij grondbeleid uitvoeren

Als voorkeursrol kiest de gemeente voor het zoveel mogelijk toepassen van het regie-faciliterend grondbeleid. Het uitgangspunt is dat de gemeente bij gewenste grondexploitaties meestal zelf geen eigen grond heeft of actief grond wil verwerven, maar vooral ontwikkelingen daartoe van derden mogelijk wil maken en actief hierbij faciliteert. Marktpartijen of particulieren ontwikkelen hierbij voor eigen rekening en risico grondposities. De gemeente beperkt zich tot haar publiekrechtelijke rol. Dat wil zeggen tot het vaststellen van kaders en randvoorwaarden in ruimtelijke plannen. Bovendien is de gemeente verantwoordelijk voor de aan de ontwikkeling gerelateerde aanleg van voorzieningen van openbaar nut. De kosten die de gemeente hiervoor maakt worden verhaald op de initiatiefnemer.

Ondanks dat in Culemborg gekozen is voor de voorkeursrol van regie-faciliterend grondbeleid als uitgangspunt, sluit dit niet volledig de deur voor het incidenteel toepassen van een actieve rol. Daarin verwerft de gemeente zelf grondposities om bepaalde specifieke doelen te bereiken. Selectief

kan, mits goed beargumenteerd, worden voorgesteld om actief grondbeleid toe te passen. Daarvoor is besluitvorming door de raad een voorwaarde. In de nota is opgenomen wanneer er sprake kan zijn van actief grondbeleid.

Ontwikkelingen

De projectenportefeuille

Ieder voorjaar actualiseren we de lopende grondexploitatieberekeningen en leggen deze ter vaststelling voor aan de raad. Dat doen we bij de vaststelling van het MPG, mits het om administratieve en niet significante actualisatie gaat. Indien het een significante wijziging betreft (bijvoorbeeld een programmatische wijziging in een plan), dan vragen we de raad daarover expliciet om besluitvorming.

In het najaar 2024 presenteren we in het *MPG, deel III - Verkenning nieuw beleid* het programma Realisatie Woningbouwopgave 2030, samen met de meerjarige financiële impact van op te starten projecten en consequenties van nieuwe wet- en regelgeving voor de gemeentelijke middelen.

Gebruikte parameters

Voor de berekeningen maken we gebruik van parameters voor rente en inflatie. We monitoren de ontwikkeling van de parameters voor de gebiedsontwikkeling en indien noodzakelijk doen we voorstellen om deze aan te passen.

Uurtarieven

Voor de doorbelasting van de ambtelijke inzet in de projecten houden we de volgende uurtarieven aan:

tabel: Uurtarieven per taakveld 2024

taakveld	*tarief* *)*	taakveld	*tarief* *)*
Verwerving/juridisch	€ 144	Civiel technische projectleiding	€ 144
Stedenbouw	€ 144	Civiel technische ontwerpen	€ 144
Ruimtelijke Ordening	€ 144	Bestekschrijven/calculeren	€ 112
Civiele en Cultuurtechniek	€ 144	Tekenen	€ 100
Landmeten/Vastgoedinformatie	€ 112	Directievoeren	€ 125
Communicatie	€ 125	Toezichthouden	€ 100
Projectmanagement	€ 163		
Projectmanagementassistentie	€ 112		
Planeconomie	€ 144		

*) exclusief btw

De taakvelden baseren we op de ministeriële Regeling plankosten exploitatieplan (plankostenscan). De uurtarieven volgen de ontwikkeling van de CAO-lonen.

Resultaten grondexploitatie

Actief grondbeleid

Per 1 januari 2024 zijn er vier projecten met een vastgestelde gemeentelijke grondexploitatie: Pavijen V, Lanxmeer, Sprokkelenburg en Spoorzone-West.

tabel: mutaties eindwaarde saldi

Bouwgrond in exploitatie *]	prognose eindresultaat				
	MPG 2023		mutatie	Begroting 2024	
	eind waarde	*einde looptijd*		eind waarde	*einde looptijd*
Actieve grondexploitaties					
Pavijen V	6.524	*2026*	161	6.684	*2026*
Lanxmeer	-4.805	*2027*	-	-4.805	*2027*
Sprokkelenburg	1.223	*2024*	-299	923	*2024*
Spoorzone-West	-1.654	*2027*	-	-1.654	*2027*

***]** *bedragen x € 1.000,-; negatief = verliesgevend;*

De mutaties in de geprognosticeerde eindresultaten van de actieve grondexploitaties hebben betrekking op de tussentijdse winstneming.

Facilitair grondbeleid

We maken vanuit onze publiekrechtelijke rol projecten van derden mogelijk en verhalen onze plankosten in beginsel op de initiatiefnemers.

Integrale gebiedsontwikkeling

Voor het programma Stationsomgeving worden (deel)ontwikkelingen zowel met actief grondbeleid als met faciliterend grondbeleid ontwikkeld. Passend bij haar voorkeursrol (regie-faciliterend) en binnen de vastgestelde uitgangspunten, laat de gemeente aan de markt over wat de markt voor eigen rekening en risico kan oppakken. Daar waar verwacht wordt dat de markt ontwikkelingen niet oppakt, weegt de gemeente af of ze een actieve rol inneemt en zelf een gemeentelijke grondexploitatie voorlegt aan de gemeenteraad.

Samenwerkingsverbanden

Voor de realisatie van het plangebied Parijsch werken we samen met Mourik Groot Ammers BV. De deelneming in de CV Parijsch is gerubriceerd als verbonden partij. De financiële gevolgen van deze deelname worden nader toegelicht in de paragraaf ‘verbonden partijen’.
Het betreft geen gemeentelijke grondexploitatie:

- de gemeente ontvangt een bijdrage voor de dekking van haar inzet in planontwikkeling;
- de risico’s - verbonden aan de gemeentelijke deelneming in de CV Parijsch – worden gedekt uit de reserve grondexploitatie.

Verspreide eigendommen

Gemeente Culemborg bezit gronden, die in de toekomst wellicht in ontwikkeling kunnen worden genomen. Deze eigendommen staan op de balans als materiële vaste activa. Uit de taxaties (voorjaar 2021) ter onderbouwing van de marktwaardes blijkt dat afwaardering niet aan de orde is.

Meer gedetailleerde informatie kunt u vinden in het MPG 2023 (GZDGCB 866503 / 869152).

Risico's en reserves

Risicomanagement

Voor de projectenportefeuille hebben we een (financiële) risicoanalyse uitgevoerd. Het totale gewogen risico is geraamd op € 7,69 miljoen. De totale gewogen risico's bepalen de minimale stand van de reserve Grondexploitatie. Daarmee voorzien we in de dekking, als de risico's zich daadwerkelijk voordoen. De reserve Grondexploitatie maakt daarmee onderdeel uit van het gemeentelijke weerstandsvermogen.

Om het optreden van risico's zo veel als mogelijk te voorkomen en te sturen op aanwezige optimalisaties (positieve risico's), kiezen we binnen de projecten passende beheermaatregelen en passen deze toe. Periodiek actualiseren we de risicoanalyse op grond van nieuwe inzichten. Dat kan resulteren in bijstelling van de benodigde risicodekking.

Reserve Grondexploitatie

De reserve grondexploitatie komt op basis van genomen besluiten eind 2023 naar verwachting op een stand van circa € 9 miljoen.

Verloop reserve grondexploitatie *)	
Stand per 31 december 2022	**9.814**
Geraamd in 2023:	
onttrekkingen	776 (af)
toevoegingen	0 (bij)
Prognose stand per 31 december 2023	**9.038**
Minimale weerstandcapaciteit op basis van bekende risico's	*7.690*

***)** bedragen x € 1.000.

Verkenning nieuw beleid

Het is onze ambitie om, op een duurzame, prettige en gezonde manier met aandacht voor sociale samenhang, woningen en bedrijven toe te voegen. Dat gaan we doen in nieuwe stedelijke ontwikkelingsprojecten en daarvoor hebben we voldoende investeringsruimte nodig binnen de reserve grondexploitatie. De reserve grondexploitatie is er om investeringen in de grondexploitatie en de daaraan verbonden grote risico's niet direct ten laste van de algemene begroting te laten komen.

De woningbouwopgave pakken we op conform de startnotitie woningbouwopgave (GZDGCB 128923/133375), een proces dat moet leiden tot besluiten over hoe we omgaan met onze woningbouwopgave. Aan het eind van het proces moet dit leiden tot een aangepast woningbouwprogramma, inclusief financiële onderbouwing.

In de eerste helft van 2024 leggen we het Masterplan Stationsomgeving (uitwerking van de structuurvisie) met de bijbehorende businesscase en ontwikkelstrategie ter vaststelling aan de raad voor. Daarbij zullen binnen de financiële kaders voor onderdelen waar de markt de ontwikkeling niet oppakt, gemeentelijke grondexploitatie(s) worden voorgelegd. Als de ontwikkeling van de Stationsomgeving mogelijk wordt, kan hier een groot deel van de woningbouwopgave binnenstedelijk een plek krijgen.

De financiële onderbouwing bij deze ontwikkelingen leggen we in het eerder genoemde MPG deel III ('Financiële verkenning nieuw beleid'), waarmee we een antwoord geven op de woningbouwopgave en de bijbehorende financiële aspecten. Met MPG deel III in de hand kan een betere inschatting worden gemaakt van het beslag op de beschikbare middelen in de reserve grondexploitatie.

Paragraaf subsidieplafonds

Wat willen we bereiken?

Bewonersgroepen, vrijwilligers- en professionele organisaties kunnen subsidie aanvragen voor activiteiten die bijdragen aan onze maatschappelijke ambities en wettelijke taken. In 2024 zetten we subsidies nog beter in als één van de instrumenten om de maatschappelijke doelen te realiseren. Daarbij benutten we kennis en ideeën van inwoners en initiatieven uit de stad en werken we samen met professionals vanuit vertrouwen.
Op basis van artikel 4 lid 1 van de Algemene subsidieverordening Culemborg 2014 kan de gemeenteraad jaarlijks, bij vaststelling van de begroting, besluiten tot het instellen van subsidieplafonds.

Het instellen van subsidieplafonds voorkomt een open einde financiering. Het maakt het mogelijk om subsidieaanvragen, die verder aan alle eisen en voorschriften voldoen, te weigeren op basis van het feit dat 'het geld op is c.q. er geen subsidiegeld beschikbaar is gesteld'. Daarmee kan nog beter gestuurd worden op het beheersen van subsidie-uitgaven. Uiteraard geldt daarbij voor structurele, langdurige subsidies /subsidierelaties dat een bezuiniging in het te verstrekken subsidiebedrag heldere communicatie en een redelijke overgangstermijn vereist.

In het subsidieprogramma 2024, dat volgt op het vaststellen van de subsidieplafonds, wordt door het college gespecificeerd voor welke specifiekere doeleinden welk specifiek bedrag beschikbaar is in 2024.

Hoe gaan we dat doen?

Het Meerjaren Ontwikkelingsplan Subsidiebeleid 2023-2025 is door het college vastgesteld. In deze periode geven we hier uitvoering aan en ontwikkelen we op verschillende beleidsterreinen subsidieregelingen. In de subsidieregelingen nemen we duidelijke spelregels en criteria op die we vervolgens hanteren voor subsidieverstrekking.

Programma	Subsidieplafonds 2024 (in €)
Veiligheid	18.000
Economie	307.000
Onderwijs	672.000
Sport, Cultuur en Recreatie	1.785.000
Sociaal domein en Gezondheid	4.463.000
Algemene dekkingsmiddelen	0
Totaal	**7.245.000**

In de begroting 2024 leggen we vast wat de subsidieplafonds per programma voor 2024 zijn.

Paragraaf Wet Open Overheid

Wat is het maatschappelijk effect?

Als gemeente hechten we veel waarde aan transparantie en openbaarheid omdat dit essentieel is voor het verkrijgen en houden van het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid. Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden, die de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangt. De Woo is een rijksbrede wet die ons verplicht om informatie actief openbaar te maken. Hoewel de Woo verplichtingen oplegt, biedt deze wet ook kansen om de openbaarheid te vergroten en de (digitale) dienstverlening naar inwoners en bedrijven te verbeteren.
De Woo vereist dat verschillende soorten informatie verplicht en actief openbaar wordt gemaakt. Ook stimuleert de Woo ons om informatie, die niet verplicht openbaar hoeft te worden gemaakt, zoveel mogelijk uit eigen beweging openbaar te maken. Daarnaast kan iedereen een woo-verzoek om publieke informatie richten tot een overheidsinstelling bij wie deze informatie berust (dit heet passieve openbaarmaking).
De Woo raakt onze processen en informatiesystemen. Om informatie efficiënt openbaar en toegankelijk te maken is het van groot belang dat onze gemeentelijke informatie goed georganiseerd is en dat we de juiste voorzieningen hebben om de informatie te ontsluiten. Kortom, openbaarmaking en het verbeteren van de informatiehuishouding worden hand in hand aangepakt.
Het Rijk heeft financiële middelen beschikbaar gesteld om de implementatie van de Woo te ondersteunen. We zullen gebruik maken van deze middelen om de organisatie, processen en systemen in lijn te brengen met onze ambities op het gebied van informatiehuishouding, transparantie en openbaarheid, zodat alle inwoners en bedrijven van de gemeente Culemborg op een toegankelijke wijze aan Woo-gerelateerde informatie kunnen komen.
Naast het openbaar maken van de wettelijk voorgeschreven informatie vinden we het belangrijk dat al onze medewerkers bekend zijn met de Woo en begrijpen hoe ze kunnen bijdragen aan het bevorderen van openbaarheid van informatie. We zullen trainingen en informatie verstrekken om ervoor te zorgen dat onze medewerkers goed zijn uitgerust om aan de eisen van de wet te voldoen en bewust om te gaan met openbaarheid.

Doelen en prestaties

Doel: We voldoen aan de minimaal gestelde eisen uit de wet.
Prestaties
1. We hebben een Woo-contactfunctionaris aangesteld.
2. De termijn voor het afhandelen van een Woo-verzoek wordt maximaal 4 weken, met een mogelijke verlenging van 2 weken.
3. We richten samen met Algemeen Juridische Zaken een efficiënt proces in om Woo-verzoeken zoveel mogelijk binnen deze termijn af te handelen.

Doel: we zorgen dat onze informatiehuishouding ons ondersteunt om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen.
Prestaties
1. We treffen maatregelen om de duurzame toegankelijkheid van digitale documenten te borgen als randvoorwaarde om uitvoering te geven aan openbaarheid.

Doel: We voldoen aan onze actieve openbaarmakingsplicht door aan te sluiten bij de door de minister aangewezen informatiecategorieën en ontsluiten deze op de voorgeschreven wijze binnen de voorgeschreven termijn.
Prestaties
1. We maken binnen 5 jaar alle wettelijke verplichte informatiecategorieën (te rekenen vanaf 2022) openbaar.
2. We maken uit eigen beweging zoveel mogelijk informatie over beleid actief openbaar.
3. We zorgen dat een Woo-verzoek elektronisch kan worden ingediend.
4. We zorgen dat we aansluiten op de voorgeschreven Woo-index.
5. We zorgen dat we op onze eigen website de Woo-verzoeken en beslissingen op de Woo-verzoeken correct en tijdig publiceren.
6. We zorgen dat de landelijke voorziening waarop we onze lokale regelgeving publiceren jaarlijks up-to-date wordt gehouden.
7. We zorgen dat iedereen op onze gemeentelijke website kan vinden hoe de Woo-contactpersoon is te bereiken, een Woo-verzoek moet worden ingediend, welke eisen daaraan worden gesteld en welke kosten er eventueel aan verbonden zijn.

Doel: We werken aan het vergroten van de interne bewustwording rondom openbare informatie.
Prestaties
1. We richten een interne databank in waartoe iedere medewerker toegang heeft tot alle voorschriften en processen rondom het openbaar maken van informatie.
2. Om medewerkers te ondersteunen zorgen wij voor voorlichting en doelgerichte trainingen met betrekking tot het proces van het opstellen van een document tot en met publicatie.

Hoofdstuk 2 De Financiële Begroting

Overzicht van baten en lasten

Via vaststelling van de programmabegroting autoriseert de gemeenteraad het college van B&W tot het doen van zowel exploitatie- als investeringsuitgaven. Gezien het belang van een goed inzicht in baten en lasten is het inzichtelijker de baten en lasten per programma, eventueel met een onderverdeling, weer te geven in een apart overzicht. Dit overzicht vervult een functie bij de autorisatie van de baten en lasten en is daarom integraal, dat wil zeggen dient alle baten en lasten zoals opgenomen in het programmaplan te bevatten.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht ons het begrote bedrag van het vorig jaar (2023) en het gerealiseerde bedrag van het jaar daarvoor (2022) te vermelden. Het overzicht geeft de primitieve begroting weer. Het overzicht is dus exclusief de structurele gevolgen van de budgetaanpassingen uit deze begroting en de budgetaanpassingen uit de najaarsrapportage 2023.

Bedragen x € 1.000

Programma	Werkelijk 2022			Begroot 2023			Begroot 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur en Ondersteuning	1.022	15.174	-14.152	607	16.330	-15.722	669	15.392	-14.723
Veiligheid	137	3.262	-3.125	42	3.651	-3.609	42	3.643	-3.601
Verkeer, Vervoer en Waterstaat	266	4.309	-4.043	290	4.983	-4.693	502	4.547	-4.045
Economie	197	1.028	-830	320	1.168	-848	1.759	2.483	-724
Onderwijs	1.403	4.719	-3.316	310	4.280	-3.969	309	4.955	-4.646
Sport, Cultuur en Recreatie	785	5.691	-4.906	547	6.053	-5.505	545	5.920	-5.375
Sociaal domein en Gezondheid	11.039	43.741	-32.701	8.114	41.390	-33.276	8.498	43.096	-34.598
Duurzaamheid	7.299	5.861	1.438	7.252	6.283	970	7.961	6.388	1.573
Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte	2.451	7.095	-4.643	4.722	11.190	-6.468	4.599	9.735	-5.136
Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	67.447	1.220	66.227	69.379	2.550	66.829	71.700	1.279	70.420
Saldo baten en lasten	**92.047**	**92.099**	**-51**	**91.585**	**97.877**	**-6.292**	**96.584**	**97.438**	**-853**

Bedragen x € 1.000

Reservemutaties	Werkelijk 2022			Begroot 2023			Begroot 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur en Ondersteuning	12		12	12	0	12	12	0	12
Verkeer, Vervoer en Waterstaat	142		142	175	0	175	175	201	-26
Onderwijs	76		76	69	0	69	69	0	69
Sport, Cultuur en Recreatie	467		467	383	0	383	383	0	383
Sociaal domein en Gezondheid	247	21	226	478	30	448	33	30	3
Duurzaamheid				0	0	0	200	0	200
Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte	199		199	917	0	917	0	0	0
Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	4.739		4.739	4.286	0	4.286	211	0	211
Saldo Reservemutaties	**5.883**	**21**	**5.862**	**6.322**	**30**	**6.292**	**1.084**	**231**	**853**

Bedragen x € 1.000

Geraamd resultaat	Werkelijk 2022			Begroot 2023			Begroot 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Geraamd resultaat	97.931	92.120	5.811	97.907	97.907	0	97.669	97.669	0

De samenstellende delen tellen niet altijd op tot de totalen. Dit wordt veroorzaakt door afrondingsverschillen.

Bedragen x € 1.000

Programma	Begroting 2025			Begroot 2026			Begroot 2027		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur en Ondersteuning	669	15.215	-14.546	669	15.336	-14.668	669	15.256	-14.587
Veiligheid	42	3.652	-3.610	42	3.661	-3.618	42	3.669	-3.627
Verkeer, Vervoer en Waterstaat	301	4.632	-4.331	301	4.598	-4.297	301	4.550	-4.249
Economie	9.537	10.246	-709	42	751	-709	44	753	-709
Onderwijs	309	4.865	-4.556	309	4.845	-4.536	309	4.698	-4.389
Sport, Cultuur en Recreatie	533	6.584	-6.051	533	5.890	-5.357	533	5.878	-5.345
Sociaal domein en Gezondheid	8.980	42.281	-33.300	9.324	41.726	-32.402	9.401	41.671	-32.270
Duurzaamheid	7.988	6.426	1.562	8.017	6.236	1.781	8.077	6.268	1.809
Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte	5.979	11.105	-5.126	2.972	8.050	-5.078	2.923	8.082	-5.159
Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	71.979	2.179	69.800	69.776	1.459	68.316	69.499	1.498	68.001
Saldo baten en lasten	**106.318**	**107.185**	**-867**	**91.985**	**92.552**	**-567**	**91.798**	**92.323**	**-525**

Bedragen x € 1.000

Reservemutaties	Begroting 2025			Begroot 2026			Begroot 2027		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur en Ondersteuning	12	0	12	12	0	12	12	0	12
Verkeer, Vervoer en Waterstaat	175	0	175	175	0	175	175	0	175
Onderwijs	58	0	58	58	0	58	50	0	50
Sport, Cultuur en Recreatie	218	0	218	218	0	218	210	0	210
Sociaal domein en Gezondheid	33	30	3	33	30	3	33	30	3
Duurzaamheid	200	0	200	0	0	0	0	0	0
Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	200	0	200	100	0	100	74	0	74
Reservemutaties	**897**	**30**	**867**	**597**	**30**	**567**	**555**	**30**	**525**

Bedragen x € 1.000

Geraamd resultaat	**Begroting 2025**			**Begroot 2026**			**Begroot 2027**		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Geraamd resultaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0

De samenstellende delen tellen niet altijd op tot de totalen. Dit wordt veroorzaakt door afrondingsverschillen.

Financieel perspectief

In het onderstaande financieel perspectief wordt ingegaan op de uitkomst van de Programmabegroting 2024 en de Meerjarenraming 2025-2027. Het startpunt voor de begroting 2024 is de stand van de begroting na de Voorjaarsrapportage 2023. Vervolgens zijn de begrotingsrichtlijnen en uitgangspunten uit de kadernota 2024 op de cijfers toegepast. Dat betekent dat de onvermijdelijke ontwikkelingen in de begroting zijn verwerkt en dat alle budgetten zijn geraamd op het werkelijk te verwachten, dan wel vastgestelde niveau. Ook de financiële effecten van een aantal grote opgaven zijn verwerkt in deze begroting.
Vervolgens zijn ook de structurele effecten uit de Najaarsrapportage 2023 in het uiteindelijke financiële perspectief van de begroting verwerkt. Hiermee geven de begrotingscijfers het meest actuele en concrete beeld voor de verwachtingen van dat jaar.

Er is ook gekeken naar nieuwe ontwikkelingen en naar de ambities vanuit het uitvoeringsprogramma waar we in de begroting voor 2024 op willen en moeten anticiperen. Deze ontwikkelingen zijn dan ook opgenomen in deze begroting, waarmee de begroting nog altijd structureel sluitend is.

In dit hoofdstuk wordt de uitkomst van de Programmabegroting 2024 verder toegelicht.

Meerjarige financiële ontwikkeling 2024-2027

Het begrotingssaldo 2024 en de meerjarenbegroting 2025 – 2027 bestaan uit de volgende onderdelen:

1. De uitgangspunten uit de Kadernota 2024;
2. De effecten van de meicirculaire 2023;
3. De verwerking van de structurele effecten van de Najaarsrapportage 2023;
4. De nadere keuzes en uitkomsten, die hierna verder worden toegelicht.

Deze onderdelen hebben geleid tot de volgende uitkomsten:

Tabel 1. Financieel perspectief 2024-2027

Bedragen x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financieel perspectief vastgestelde begroting 2023-2026	853	2.379	-532	-564
Voorjaarsrapportage 2023	-1.995	-2.290	-1.835	-2.680
Financieel perspectief na voorjaarsrapportage 2023	**-1.142**	**89**	**-2.367**	**-3.244**
Mutaties programmabegroting 2024-2027:				
Autonome ontwikkelingen	**-133**	**444**	**-736**	**-469**
Grote opgaven	**-100**	**-730**	**-80**	**620**
Uitkomsten spoor 1	**1.459**	**1.010**	**890**	**933**
Beleidsontwikkelingen	**-392**	**27**	**147**	**147**
Financieel perspectief begroting 2024-2027	**-308**	**840**	**-2.147**	**-2.013**

De begroting 2024 sluit met een klein tekort en voor 2025 met een overschot. Dit komt doordat het startpunt namelijk het perspectief uit 2023 voor 2025 al beter was. Ook zijn er een aantal incidentele posten voor 2024 en 2025. Zonder de incidentele posten is er voor 2024 ook sprake van een structureel sluitende begroting. De jaren daarna (2026 en 2027) is er sprake van een structureel tekort. Met dit financieel perspectief sluiten we aan bij het advies van de VNG. Het advies luidt:

‘Breng de lasten in de meerjarenramingen voor 2026 en 2027 in beeld, in de vorm van een realistische begroting. Baseer deze op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit de coalitieakkoorden en geschatte mee- en tegenvallers.

Alle doorgerekende ontwikkelingen passen binnen het financieel perspectief om hiermee structureel sluitende begroting 2024 te kunnen presenteren.

Bedragen x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financieel perspectief begroting 2024-2027	-308	840	-2.147	-2.013
Correctie voor incidenteel	1.027	1.166	0	0
Structureel saldo begroting 2024-2027	**719**	**2.006**	**-2.147**	**-2.013**

Wet en regelgeving schrijven voor dat het begrotingssaldo wordt opgesplitst in een saldo vanuit de reguliere exploitatie en op basis van de mutaties op de reserves. Hieronder is dit beeld opgenomen.

Omschrijving / Bedragen x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo van baten en lasten begroting 2024-2027	-1.161	-27	-2.714	-2.538
Stortingen reserves	-231	-30	-30	-30
Onttrekkingen reserves	1.084	897	597	555
Saldo begroting	**-308**	**840**	**-2.147**	**-2.013**

Het positieve, c.q. negatieve saldo van enig begrotingsjaar wordt financieel technisch verrekend met de algemene reserve, zodat per saldo de begroting ook meerjarig in evenwicht wordt gebracht.

Primitieve begroting

De door de raad vastgestelde kaders, richtlijnen en uitgangspunten zijn de basis voor het opstellen van de begroting. Deze kaders zijn opgenomen in de Kadernota 2024-2027. De belangrijkste uitgangspunten van deze begroting zijn opgenomen in paragraaf uitgangspunten van deze begroting.

Daarnaast zijn ook de kaders die worden gesteld vanuit de provincie Gelderland van belang.
De provincie schrijft onder andere voor dat de begroting 2024 gebaseerd dient te zijn op de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds. Verder heeft de VNG ook een standpunt ingenomen over het financieel perspectief. De VNG waarschuwde eerder voor het financiële ravijn waar gemeenten in 2026 in dreigen te storten. De VNG adviseert om die tekorten bewust inzichtelijk te maken. 'Het is uitzonderlijk dat de VNG het advies geeft om bewust tekorten te laten zien, maar de ingreep van het kabinet in het gemeentefonds vanaf 2026 levert een uitzonderlijke financiële situatie op.

Verder dringt de provincie erop aan, dat de ramingen zijn gebaseerd op reële verwachtingen en dat eventuele bezuinigingsmaatregelen zijn geconcretiseerd.

Bij het voorbereiden en opmaken van de begroting 2024 hebben wij om die reden ook zeer intensief gekeken naar de realiteit en haalbaarheid van de verschillende budgetten en waar nodig ook aanpassingen doorgevoerd. Er is ook gekeken naar nieuwe ontwikkelingen en naar de ambities vanuit het uitvoeringsprogramma waar we in de begroting voor 2024 op willen en moeten anticiperen. Deze ontwikkelingen zijn dan ook opgenomen in deze begroting

Onderstaand is meerjarig weergegeven welke mutaties we hebben doorgevoerd ten opzichte van de begroting 2023 na verwerking van de voorjaarsrapportage 2023.

	Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Mutaties doorgevoerd in begroting 2024					
Autonome ontwikkelingen:					
1	Effect gemeentefonds als gevolg van meicirculaire 2023	3.789.162	3.589.277	2.562.480	2.623.421
2	Taakstelling Jeugdzorg vanuit de Hervormingsagenda	0	696.740	696.740	712.069
3	Loonkostenontwikkeling (cao 2023 en 5% 2024)	525.159	525.159	463.159	463.159
4	Prijsontwikkelingen (indexaties)	-668.945	-718.945	-718.945	-718.945
5	Inzetten stelposten voor prijsontwikkeling	300.000	300.000	300.000	300.000
6	**Lokale heffingen:** Indexatie 3,1%	253.555	253.555	253.555	253.555
7	Inzet inhuurbudget voor formatie	412.000	357.000	39.000	39.000
8	**Verzekeringen:** Nieuwe polissen 2024	-22.800	-22.800	-22.800	-22.800
9	**Treasury:** Toenemende rentelasten en nieuwe leningen	-1.060.077	-1.007.227	-1.015.725	-1.003.912
10	**Treasury:** Deel van rente kan toegerekend worden aan gesloten systemen	160.761	155.548	119.839	128.460
11	**Deelnemingen:** Dividend BNG zal stijgen door hogere rente	10.000	10.000	10.000	10.000
12	**Raad en raadscommissies:** service level agreement	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
13	**Burgemeester en wethouders:** Wethouderspensioenen en wachtgeld	123.500	123.500	123.500	123.500
14	Kapitaallasten (afschrijvingslasten)	143.565	104.418	69.418	72.693

15	**Openbare verlichting:** Nieuw afgesloten contract en stijgende energielasten	-460.000	-460.000	-460.000	-460.000
16	Opbrengst parkeervergunningen	10.000	10.000	10.000	10.000
17	**Onderhoud openbaar groen:** Toenemende kosten	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
18	**Exploitatie kinderboerderij**: Huuropbrengsten	-37.000	-37.000	-37.000	-37.000
19	**Lokaal onderwijsbeleid:** Huurkosten accommodaties	32.100	32.100	32.100	32.100
20	Eigen bijdrage Maatwerkdienstverlening	0	0	259.000	253.000
21	Jeugdambulant	-400.000	-400.000	-400.000	-400.000
22	**WMO - beschermd wonen:** Inhuur derden	11.000	11.000	11.000	11.000
23	Voordeel beschermd wonen (gemeente nijmegen)	0	300.000	300.000	300.000
24	Subsidies (loon- prijsontwikkeling)	-734.306	-734.306	-734.306	-640.730
25	**Riolering:** Toevoeging egalisatie	208.218	181.820	178.515	207.594
26	Loonsommenanalyse 2024-2027 met P&O (op 28-8)	470.484	470.484	470.484	470.484
27	**Toezicht en Handhaving:** Boa's Avri	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000
28	Afvalverwerking Nedvang	-120.370	-120.370	-120.370	-120.370
29	**Omgevingsvergunning:** leges opbrengsten	75.000	75.000	75.000	75.000
30	Parijsch (PPS)	10.186	11.262	14.574	-39.482
	Bijdrage GR-en				
31	*Regio Rivierenland*	-88.836	-99.213	-99.213	-99.213
32	*Werkzaak rivierenland*	-1.272.500	-1.187.800	-1.030.100	-988.200
33	*verlaging doeluitkeringen inkomensvoorziening*	36.300	-153.300	-274.100	-191.100
34	*BWB (voor ontvlechting)*	-734.000	-754.350	-706.350	-706.350
35	*1e voortgangsrapportage 2023 BWB*	-229.000	-233.000	-228.000	-228.000
36	*RAR*	-26.500	-30.200	-32.500	-43.000
37	*GGD*	-157.704	-157.704	-157.254	-157.254
38	*AVRI*	Geen financieel effect			
39	*ODR*	-203.524	-203.524	-203.524	-203.524
40	*BSR*	-97.000	-97.000	-97.000	-97.000
41	*VRGZ*	-275.549	-284.103	-292.657	-301.211
42	Overige kleine bijstellingen	-31.909	21.895	-10.862	-11.862
Totaal autonome ontwikkelingen		**-133.030**	**443.916**	**-736.342**	**-468.918**

Grote opgaven					
43	IHP	-100.000	0	0	700.000
44	Zwembad Corrosie	0	-650.000	0	0
45	Zwembad groot onderhoud	0	-80.000	-80.000	-80.000
Totaal grote opgaven		**-100.000**	**-730.000**	**-80.000**	**620.000**
Ombuigingen					
46	Budgetruimte als gevolg van budgetanalyses	735.410	685.410	635.410	635.410
47	Jeugdbescherming aantal clienten klinisch verlagen	200.000	100.000	0	0
48	Verlagen sudsidies 2 jaar	100.000	50.000	0	0
49	Onderuitputting agv BWB	37.800	37.800	37.800	37.800
50	Stelposten voor onvoorziene prijsstijgingen	200.000	200.000	200.000	200.000
51	Stelposten voor toekomstige kapitaalslasten	185.804	-63.266	16.515	60.207
Totaal ombuiging		**1.459.014**	**1.009.944**	**889.725**	**933.417**
Beleidsontwikkelingen					
52	Personele uitbreiding (formatie en inhuur)	-254.806	-104.537	-104.537	-104.537
53	Jongerenparticipatie	-20.000	-20.000	0	0
54	Subsidies (nieuwe aanvraag) (geschrapte subsidies)	-11.960	216.313	216.313	216.313
55	Vorming sociaal team	-150.000	-100.000	0	0
56	Huurverhoging BonVie	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
57	Versterking contractmanagement regionale serviceorganisatie jeugd en wmo	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000
58	Verhuizing KEC	-10.000	-20.000	-20.000	-20.000
59	Toerekening rentekosten pand Carrier	150.000	150.000	150.000	150.000
Totaal Beleidsontwikkelingen		**-391.766**	**26.776**	**146.776**	**146.776**
Effecten op de programmabegroting 2024-2027		**834.218**	**750.636**	**220.159**	**1.231.275**

1. Meicirculaire 2023:

Jaarlijks verschijnen meestal drie circulaires. De Meicirculaire is gebaseerd op de Voorjaarsnota van het kabinet, de septembercirculaire op de Miljoenennota en de decembercirculaire is op basis van de Najaarsnota en rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af. De meicirculaire 2023 is volgens planning op 31 mei gepubliceerd. Op 8 juni heeft het ministerie een aangepaste versie gepubliceerd. Deze circulaire bevat informatie over de actualisatie van het accres en een structurele rijksbijdrage vanaf 2027.

Belangrijkste onderwerpen:

- De accressen voor de loon- en prijsontwikkeling (LPO accres) zijn van 2023 tot en met 2027 bijgewerkt. Voor 2023 is een aanvulling ontvangen;
- Een structurele rijksbijdrage van € 1,4 miljoen vanaf 2027, vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek;
- Compensatie voor de tekorten jeugdzorg 2024 en 2025;
- Vanuit alle provincies is de richtlijn dat alle gemeenten in de jaarschijven 2026 en 2027 de middelen zoals die in de Hervormingsagenda zijn afgesproken als structurele en reële raming meenemen in hun meerjarenraming. Concreet gaat het om respectievelijk € 284 miljoen en € 211 miljoen

2. Taakstelling Jeugdzorg Hervormingsagenda

In het coalitieakkoord 2021 van de landelijke regeringspartijen is overeengekomen dat er een uitname gedaan wordt uit het Gemeentefonds die oploopt tot € 511 miljoen. Daartegenover mogen we al wel anticiperen op verlaging van de kosten of verhoging van de inkomsten met een

extra stelpost als gevolg van de beloofde maatregelen van de Staatsecretaris. Door het opnemen van deze extra stelpost is de uitname op basis van het coalitieakkoord per saldo neutraal voor onze gemeente.

3. Loonkostenontwikkeling

In de begroting 2024 zijn de loonkosten geraamd op basis van de toegestane formatie en rekening houdende met een loonkostenstijging van 5,2%. Dit percentage is gebaseerd op de meicirculaire . De loon- en prijsontwikkeling in het accres wordt bijgesteld met een gecombineerde index op basis van de loonvoet sector overheid en materiele overheidsconsumptie. Bij de voorjaarsrapportage 2023 is de nieuwe cao al bijgesteld met € 1,6 mln. De loonsomanalyse 2024 van voor de zomervakantie liet zien dat we ondanks de indexatie de salarissen niet stegen, maar licht dalen omdat een aantal aannames uit voorzichtigheid zijn gedaan bij de aanmelding van de voorjaarrapportage 2023 die ook volledig dekkend zijn voor 2024.

4. Prijsontwikkelingen

De budgetten zijn per categorie beoordeeld en waar nodig verhoogd. Dit gaat op basis van de meest recente prijsontwikkelingen. We hebben een prijsindexatie 3,9% toegepast voor prijsgevoelige budgetten en 4% voor WMO/Jeugd.

Subsidies zijn geïndexeerd op basis van inflatie die bij de verschillende instellingen van toepassing zijn. Voornamelijk cao-overeenkomsten hebben een grote invloed voor de gemiddelde van 8% a 9%. Dwars door de gehele begroting heen hebben wij nu gerekend met een prijs ophogend effect aan de kostenkant van circa € 700.000.

5. Inzetten stelposten voor prijsontwikkeling

De enorme fluctuaties van prijzen tijdens het begrotingsproces van 2023 is er een extra stelpost opgenomen voor eventuele tegenvallers. Deze stelpost zullen we voor de begroting 2024 weer terugbrengen naar lager niveau.

6. Lokale heffingen

Om de loon- en prijsontwikkeling binnen de gemeente te kunnen volgen, zijn ook de belastingopbrengsten verhoogd met 3,1%. Dit gebaseerd op de CPB-raming maart 2023 van Centraal Economisch Plan 2023.

7. Inzet inhuurbudget voor formatie.

Bij de programmabegroting 2023-2026 zijn een aantal inhuurbudgetten aangevraagd. Dit is later onderdeel geworden van de salarissen. Deze budgetten kunnen ingezet worden als dekking.

8. Verzekeringen (nieuwe polissen 2024)

Nieuwe premies voor 2024 zijn gestegen ten opzichte van eerdere jaren. Hierbij is ook gekeken wat voor de gemeente het gewenste eigen risico is in relatie tot de schadehistorie en de premiestelling.

9. Hogere rentelasten langlopende leningen

Er zullen 2 forse leningen worden aangetrokken om te kunnen voldoen aan financieringsbehoefte. Dit zal leiden tot een stijging van de rentelasten voor langlopende leningen. Daarnaast zullen we gebruik moeten maken van kasgeldleningen. Met de huidige

rentepercentage zal ook deze rentelasten flink stijgen. De verhoogde rentelasten zijn structureel verwerkt.

10. Treasury (toerekening aan gesloten systemen)

Rentelasten worden binnen de begroting doorbelast naar taakvelden waar ze betrekking op hebben. Dit betekent dat hogere rentelasten voor riolering en grondexploitaties niet ten laste komen van de algemene begroting.

11. Deelnemingen (Dividend BNG)

Op basis van dividenduitkeringen 2022 en 2023 verwachten we ook een stijging van dividend BNG in 2024.

12. Raad en raadscommissie (service level agreement)

Dit betreft jaarlijks terugkerende kosten, maar zijn niet eerder geraamd.

13. Burgemeester en wethouders

Jaarlijkse storting laten we vervallen. Voorzieningen wethouders pensioenen en wachtgeld zijn van voldoende omvang. Bij iedere jaarrekening zal een extern bureau een berekening maken of voorziening nog toereikend is. Overtollige middelen vallen vrij en tekorten moeten worden aangevuld.

14. Kapitaallasten (afschrijvingslasten)

De kapitaallasten zijn geraamd op basis van de in het verleden gedane investeringen en de daaruit voortvloeiende afschrijvingslasten. Op basis van de onze toekomstige leningenportefeuille is aan de boekwaarde van de investeringen een rente (omslag) van 1,50% toegerekend. Het voordeel in de kapitaalslasten ontstaat door uitgestelde investeringen.

15. Openbare verlichting (nieuw afgesloten contract)

Als gevolg van nieuw afgesloten contract en stijgende energielasten, geldt voor de openbare verlichting een stijging van netwerkkosten van € 0,84 per lichtmast en stijging energiebelasting met € 0,0023 per kWh elektriciteit. Met onder huidige verbruik zal dit een nadeel opleveren van € 460.000. De energiemarkten zullen nog enige jaren onrustig blijven.

16. Opbrengst parkeervergunningen

Verhoging is gebaseerd op werkelijke opbrengsten parkeervergunningen 2021 en 2022.

17. Onderhoud openbaar groen (toenemende kosten)

Vanaf 2023 is er 1 groot nieuw bestek gestart. Ondanks de gunstige inschrijfprijs zijn de kosten hiervoor wel hoger dan begroot. Dat kan dit jaar oplopen tot € 40.000,- extra. Geheel duidelijk is dit nog niet, heeft met name te maken areaal gegevens die niet juist waren ingeschat in het bestek. We hopen dit rond de najaarsrapportage helder te hebben om hoeveel het daadwerkelijk gaat. Maar voor 2024 ook hiervoor graag extra € 50.000,- opnemen.

18. Exploitatie kinderboerderij (huuropbrengsten)

In 2021 is opbrengst vanuit Prezzent eenmalig afgeraamd omdat zij uit de kinderboederij gingen en geen duidelijkheid was over mogelijke opvolging, maar het is nu duidelijk dat we dit structureel moeten aframen.

19. Lokaal onderwijsbeleid (huurkosten accommodaties)

In het verleden werd de klokuurvergoeding voor gym op deze post geboekt. Deze kosten worden nu elders verantwoord in de begroting.

20. Eigen bijdrage Maatwerkdienstverlening

Op basis van de meicirculaire 2023 is de eigen bijdrage verhoogd.

21. Jeugdambulant

Een stijging van 250 K voor impact analyse nieuwe aanbesteding jeugd en Wmo Rivierenland, in 2023 is er ook reeds een bedrag als extra kosten meegenomen. Verder is er een inschatting gemaakt dat de jeugdkosten extra stijgen met 150K.

WMO - beschermd wonen:
Inhuurbudget kan afgeraamd worden met 11K.

22. Beschermd wonen (Middelen vanuit Nijmegen):

De taken voor beschermd wonen worden uitgevoerd door Gemeente Nijmegen. Vanaf 2025 voor deze taken gedecentraliseerd. Hierdoor komt er structureel geld vrij voor een periode van 10 jaar. Na deze periode vervalt dit voordeel.

23. Subsidies (loon- prijsontwikkeling):

In de aanvragen van de subsidie partners zijn de aan de branche gekoppelde loonindexeringen (obv nieuwe afspraken in de cao's) en de prijsindexeringen meegenomen in de begroting. Door de forse stijgingen in de diverse branches zijn de kosten behoorlijk toegenomen.

24. Riolering:

De budgetten van het watertakenplan vormen met de inkomsten uit de rioolheffing een gesloten systeem. Omdat dit een extracomptabele berekening is die betrekking heeft op meerdere taakvelden en er gedeeltelijk ook BTW mag worden toegerekend aan de rioolheffing is er wel een effect op het begrotingssaldo.

25. Loonsomanalyse 2024-2027:

Voor de zomervakantie is de bezetting en formatie doorgerekend voor 2024. Dit was nodig naar aanloop van de raadsbijeenkomst van 7 september. Na de vakantie is samen met P&O een nadere analyse uitgevoerd op de actuele bezetting, vacatureruimte, boventalligheid en afvloeiingsregelingen. Dit leverde nog een voordeel op van 470.484

27. Boa's Avri

Als gevolg van de CAO-stijging nemen de kosten van de BOA's structureel met € 24.000 toe. Deze kosten zijn onvermijdelijk. Verder zie 31. t/m 41.

28. Afvalverwerking Nedvang

Op basis van de begroting 2024 van de AVRI. De btw die is inbegrepen bij het inzamelen en verwerken van kunststoffen (PMD) is niet compensabel voor de gemeenten. De kosten en opbrengsten worden door Avri aan de gemeenten gefactureerd. Deze btw wordt door de gemeente met Nedvang afgerekend als ondernemers-btw. PMD's verrekening € 151.337 + 21% BTW niet compensabel).

29. Omgevingsvergunning (leges opbrengsten)
De bijdrage aan de ODR is met ruim 13% gestegen, als gevolg van de loon- en prijsindexaties. Dus ook de leges opbrengsten aan te passen aan de inflatie met 13%.

30. Parijsch (PPS)
De door te belasten bedragen aan de CV Parijsch zijn op basis van de laatste afspraken bijgewerkt.

31. t/m 41. Bijdrage gemeenschappelijke regelingen

De bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen zijn gebaseerd op de vastgestelde programmabegroting 2024 van de GR-en.

42. Overige kleine bijstellingen

Overige kleine aanpassingen van geringe omvang.

43. Integrale huisvestingsplan
In 2024 is er een incidenteel budget opgenomen voor € 100.000 voor haalbaarheidsstudies en vervolgonderzoeken. In 2027 is er een bedrag van € 700.000 vrijgevallen. Op basis van de laatste inschattingen zullen de eerste kapitaallasten conform de financiële spelregels pas in 2028 aan de begroting worden toegerekend.

44. Zwembad Corrosie
Het betreft de geconstateerde RVS corrosie aan het roestvrijstalen zwembadbassin van zwembad de Waterlinie en de nader te nemen maatregelen.
Zie raadsbesluit GZDGCB764728/904886.

45. Zwembad groot onderhoud
Er zijn kosten verbonden aan de uitvoering van de passende maatregelen met betrekking tot de materiele instandhouding groot onderhoud vanaf 2030.
Zie raadsbesluit GZDGCB764728/904886.

46. Budgetruimte als gevolg van budgetanalyses
We hebben geanalyseerd op welke budgetten we meerdere jaren achter elkaar minder hebben uitgegeven dan begroot. We hebben deze budgetten structureel verlaagd naar het benodigde niveau.

47. Jeugdbescherming aantal cliënten klinisch verlaagd
We zetten als gemeente een maatregel in om te zorgen dat we met onze inkooprelaties (jeugd), waar onze cliënten residentieel zitten, afspraken maken om ervoor te zorgen dat financiering van de residentiële zorg wordt gefinancierd vanuit de meest voorliggende wet. Met deze maatregelen beogen we een besparing te realiseren.

48. Verlagen sudsidies 2 jaar

Bij beoordeling van de diverse subsidies is er geconstateerd dat de Gemeente Culemborg een aantal zaken onterecht of niet noodzakelijk acht in de aanvragen. De inschatting is dat we in 2024 € 100.000 minder toekennen, de besparing op het jaar 2025 wordt voor € 50.000 ingeschat.

49. Kantoorkosten (onderuitputting agv BWB)

Er stond in de gemeentelijke begroting nog budgetten voor mobiele device en internet omdat verdeling met bedrijfsvoeringsorganisatie nog niet geheel duidelijk was. Het budget kan nu afgeraamd worden.

50. Stelposten voor onvoorziene prijsstijgingen

We hebben stelposten voor onvoorziene prijsstijgingen naar 0 gebracht. Dit betekent dat voor alle nieuwe aanmeldingen als gevolg van prijsstijgingen integraal afgewogen moet worden waar dit uit gedekt kan worden.

51. Stelpost voor toekomstige kapitaalslasten

De stelposten voor vervangingsinvesteringen zijn geactualiseerd. Het voordeel in 2024 heeft te maken met investeringen die later starten. Het nadeel in 2025 heeft te maken met investeringen die naar voren zijn gehaald voor het huis van de stad.

52. Personele uitbreiding (formatie en inhuur)

Bij de kadernota 2024 is intern ook geïnventariseerd welke formatie-uitbreidingen noodzakelijk om alle beleidsvoornemens uit te kunnen. Het onderstaande lijstje is destijds opgehaald en nu ook verwerkt in deze begroting.

53. Jongerenparticipatie

Er is al veel werk verricht voor het voorbereiden van de jongerenparticipatie. En er zijn al meerdere (externe) instellingen en organisaties betrokken bij deze voorbereiding. Daarbij is er ook al een beeldvormende avond in november met de raad over dit thema. Dus de verwachting is gewekt dat we de jongerenparticipatie en de kinderraad verder ontwikkelen. Het advies is dan ook om deze budgetten te handhaven

54. Nieuwe Subsidies

Bij de beoordeling van de aanvragen voor nieuwe of aanvullende subsidies is een beoordeling gemaakt wat noodzakelijk is voor de voorzieningen. In het jaar 2024 is deze marge beperkt. In de jaren die daarop volgen zijn een aantal aanvragen als niet noodzakelijk beschouwd en derhalve niet meegenomen in de begrotingen van de desbetreffende jaren.

55. Vorming sociaal team

Ontwikkeling van een integraal sociaal team om de integrale toegang en de dienstverlening op een hoger kwaliteitsniveau te brengen en ook effectiever en efficiënter vorm te geven.

56. Huurverhoging BonVie

De huurverhoging van BonVie betreft een onvermijdbare contractuele verplichting.

57. Versterking contractmanagement regionale serviceorganisatie jeugd en wmo

De kostenstijging van het contractmanagement betreft een onvermijdbare contractuele verplichting.

58. Verhuizing KEC

Met de verhuizing van KEC naar de Gelderlandfabriek lossen we een probleem op voor de Brede School West. Er is meer m2 nodig vanwege groei van de leerlingenaantallen. De kosten betreffen verhoging van de KEC-subsidie voor de huurcomponent per medio 2024.

59. Toerekening rentekosten pand Carrier

Voor de aankoop van het pand van Carrier is een specifieke lening aangetrokken, de rentekosten van deze lening zijn toegerekend aan de exploitatie en worden gedekt uit de verhuuropbrengsten.

Overzicht van incidentele baten en lasten

Inleiding
De meerjarenbegroting 2024-2026 bevat een aantal incidentele baten en lasten. Deels komen deze voort uit het inplannen van de investeringsagenda.
Bij het bepalen van incidentele baten en lasten hebben wij ons gebaseerd op de voorschriften vanuit de notitie van de commissie BBV. Dat betekent dat alleen de echte - beleidsmatige - incidentele zaken onder deze noemer worden gerangschikt.
In de begroting staan ook veel posten die een verloop kennen over de jaren. Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan de kapitaallasten, de algemene uitkering en de verstrekking van uitkeringen. Dit zijn autonome ontwikkelingen en de verschillen tussen de jaren worden dus niet aangemerkt als incidentele baten en lasten. Ook budgetten die eens in de 2 of meer jaren zijn opgenomen, vanwege een bepaald patroon in de uitgaven (zoals verkiezingen) zijn niet als incidentele baten en lasten opgenomen.
Als ondergrens is een bedrag van € 5.000 gehanteerd.

Structurele lasten moeten structureel gedekt worden. Incidentele lasten kunnen dus ook incidenteel gedekt worden en dat principe hebben wij in deze begroting ook consequent doorgevoerd.
Voor de dekking van de incidentele lasten (eventueel onder aftrek van de incidentele baten) worden indien mogelijk reserves ingezet.

Meerjarig overzicht incidentele baten en lasten

Onderstaand zijn meerjarig de geraamde incidentele baten en lasten opgenomen.

Omschrijving activiteit	Programma	I/U	Begroting 2024	Begroting 2025
2. Verkeersbeleid (parkeercompensatiefonds)	3. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	I	-201.000	
4. Coördinator Parkeerbeheer	3. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	U	46.000	
5. Ondersteuning detailhandel	4. Economie	U	15.000	
6. Intregrale huisvestingplan (onderwijs)	5. Onderwijs	U	100.000	
7. Hart voor de organisatie	1. Bestuur	U	150.000	
8. Jongerenparticipatie	7. Sociaal domein en Gezondheid	U	20.000	20.000
9. Schuldhulpverlening	7. Sociaal domein	U	50.000	
10. Zwembad Corrosie	6. Sport, Cultuur en Recreatie	U	0	650.000
11. Vorming sociaal team	7. Sociaal domein en Gezondheid	U	150.000	100.000
12. Wijkaanpak	7. Sociaal domein	U	446.000	446.000
13. Procesbegeleiding Redichemse waard	9. Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte	U	50.000	50.000
14. Energietransitie	8. Duurzaamheid	U	200.000	200.000
15. Reservering reserve parkeercompensatiefonds	3. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	U	201.000	
16. Groene uitvoeringsagenda	9. Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte	U	100.000	
17. Inzet van de reserve resultaatbestemming	Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	I	-100.000	-100.000

18. Inzet van de reserve energietransitie	Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	I	-200.000	-200.000
Saldo van incidentele baten en lasten			**1.027.000**	**1.166.000**

Als we dit afzetten tegen de uitkomsten van de raming van het saldo van de begrotingsjaren dan kunnen we het volgende structurele beeld van de begrotingsuitkomsten geven.

	Begroting 2024	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Financieel perspectief begroting 2024-2026	-307.000	840.000	-2.147.000	2.013.000
Correctie voor incidenteel	1.027.000	1.166.000	0	0
Structureel saldo begroting 2024-2027	**720.000**	**2.006.000**	**-2.147.000**	**2.013.000**

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Inleiding
Het bestaan van structureel begrotingsevenwicht is vast te stellen, als naast de incidentele baten en lasten, ook de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves in beeld zijn. Het BBV stelt de gemeenten verplicht (art. 19 BBV) hierin inzicht te verschaffen.

Meerjarig overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves
Onderstaand zijn meerjarig de structurele stortingen en onttrekkingen aan reserves opgenomen. Per saldo zijn de structurele onttrekkingen hoger dan de toevoegingen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de dekking van structurele kapitaallasten van investeringen, vanuit de reserve kapitaallasten.

Structurele toevoegingen

Reserves	2024	2025	2026	2027
Buurtbudgetten	30.000	30.000	30.000	30.000
Totaal:	**30.000**	**30.000**	**30.000**	**30.000**

Structurele onttrekkingen

Reserves	2024	2025	2026	2027
Internationale samenwerking	12.000	12.000	12.000	12.000
Buurtbudgetten	33.374	33.374	33.374	33.374
Kapitaallasten	739.056	551.491	551.491	509.619
Totaal:	**784.430**	**596.865**	**596.865**	**554.993**

De uiteenzetting van de financiële positie

Vanwege de continuïteit van de gemeente besteden wij bijzondere aandacht aan de financiële positie. Wij geven daarbij speciale aandacht aan de investeringen, financiering, reserves en voorzieningen. Samen met het overzicht van baten en lasten is de uiteenzetting van de financiële positie het deel van de begroting dat de basis vormt voor de controle van de rechtmatigheid.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen voorzieningen mogen worden gevormd. Het gaat daarbij om vakantiegelden, eindejaarsuitkeringen, vakantiedagen en wethouders-pensioenen.
Het uitgangspunt daarbij is, dat deze lasten in de reguliere exploitatie zijn opgenomen

Van de jaarlijkse kosten in de begroting vanwege salarissen, toelagen en de werknemerslasten voor pensioenen en andere sociale lasten, kan het volgende beeld worden gegeven.

De salarislasten zijn geraamd met inachtneming van de Cao Gemeenten 2023, die een looptijd heeft tot en met 31 december 2023. Voor het jaar 2024 is rekening gehouden met een loonkostenstijging van 5,2%.

Dit heeft geleid tot de volgende ramingen:

Onderdeel	2024	2025
Raad en raadscommissies	349.000	349.000
Burgemeester en wethouders	489.902	489.902
Ambtelijke organisatie	15.278.318	15.278.318
Trainees	54.500	54.500
Bijzondere ambtenaren burgerlijke stand	7.500	7.500
Voormalig personeel ten laste van reserve	83.223	0
	15.791.081	**16.179.220**

De ambtelijke organisatie is gebaseerd op de toegestane formatie per medio 2023 en omvat 180,13 fte. Dit is exclusief voorstel formatie uitbreidingen. De loonkosten zijn toebedeeld aan de taakvelden waarvoor de betrokkenen werken.

De financiering

De volgende tabel bevat onze opgenomen en verstrekte geldleningen.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde	Aflossing	Boekwaarde	Rente
	01-01-2024	***-/-***	***31-12-2024***	***2024***
Opgenomen geldleningen voor woningcorporatie, CV Parijsch	14.037	831	13.206	196
Overige opgenomen geldleningen	56.500	11.500	45.000	1.174

Totaal opgenomen	**70.537**	**12.331**	**58.206**	**1.370**
Verstrekte geldleningen aan woningcorporatie, CV Parijsch	14.037	831	13.206	196
Overige verstrekte geldleningen	460	15	445	15
Totaal verstrekt	**14.497**	**846**	**13.651**	**211**
Saldi	**56.040**	**11.485**	**44.555**	**1.159**

Kort geld
Op basis van de geprognosticeerde balans en liquiditeitsprognose verwachten wij in 2024 naast uitbreiding van langlopende leningen ook gebruik te moeten maken van kort lopende financiering, zoals kasgeldleningen. In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met oplopende rentelasten vanwege deze nieuwe financieringsmiddelen.

De stand en het verloop van de reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel zijn onze reserves en voorzieningen opgenomen. Deze bedragen zijn gebaseerd op de primitieve begroting plus de voorgenomen vermeerderingen en verminderingen. Bijlage 1 van deze begroting geeft hiervan een specificatie.

Bedragen x € 1.000

	Balanswaarde op 1-1-2024	Vermeer-deringen (+/+)	Vermin-deringen (-/-)	Balanswaarde op 31-12-2024
Algemene reserve	6.232	0	0	6.232
Bestemmingsreserves	23.166	231	1.084	22.313
Voorzieningen	9.819	2.185	2.345	9.700
Totaal	**39.217**	**2.416**	**3.429**	**38.245**

Een eventueel positief begrotingssaldo wordt aan de algemene reserve toegevoegd.
Dat geeft dus ook de meerjarige mutaties bij de algemene reserve weer.

Uitgangspunten van deze begroting

Kerngegevens

Voor het opstellen van de begroting 2024 is een aantal gegevens van belang. Het gaat hierbij om de kerngegevens die van invloed zijn op de berekening van de groeigerelateerde budgetten zoals de belastingopbrengsten en de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

In onderstaande tabel zijn de van toepassing zijnde kerngegevens per 1 januari van het betreffende jaar opgenomen. Voor leerlingen geldt als peildatum 1 oktober van het voorgaande jaar (dus voor het jaar 2024 geldt het aantal leerlingen per 1 oktober 2023).

Gegeven	2024	2025	2026	2027	2028
WOZ-waarde woningen*	3.606.384	3.686.384	3.766.384	3.846.384	3.926.384
WOZ-waarde niet-woningen* eigenaren	394.228	409.997	414.097	418.238	422.420
WOZ-waarde niet-woningen* gebruiker	380.409	394.995	400.023	405.117	410.277
Aantal inwoners	30.079	30.299	30.483	30.633	30.780
Aantal woonruimten	13.500	13.700	13.900	14.100	14.300
Mutatie woningvoorraad	200	200	200	200	200
Aantal bijstandsontvangers	449	456	466	473	482
Aantal leerlingen VO	3.124	3.087	3.043	3.001	2.962
Aantal leerlingen (V)SO	630	636	643	650	657

*x € 1.000. Betreft de waardepeildatum 01-01-2022, de waardemutatie in 2022 is hierin dus nog niet meegenomen. Voor de vaststelling van de tarieven voor 2023 wordt de waarde op waardepeildatum 01-01-2022 gehanteerd

Overige uitgangspunten van deze begroting

1) De begroting is opgesteld volgens de voorschriften uit het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) welke vanaf 1 januari 2017 van kracht zijn en rekening houdende met de aanvullende voorschriften, zoals die in de verschillende notities van de commissie BBV zijn opgenomen.
2) Bij de analyse van de primitieve begroting wordt een grensbedrag van € 50.000 gehanteerd en wordt rekening gehouden met de relevante zaken.
3) Het financieel meerjarenperspectief 2024-2027 is gebaseerd op het verwachte prijspeil per 1 januari 2024.
4) De ramingen van de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen zijn - meerjarig - bepaald op basis van de vastgestelde meerjarenbegroting van de betreffende gemeenschappelijke regeling.
5) De salarislasten zijn geraamd met inachtneming van de Cao Gemeenten 2023, die een looptijd heeft tot en met 31 december 2023. Voor het jaar 2024 is rekening gehouden met een loonkostenstijging van 5,2%.
6) Voor de berekening van de salarislasten is uitgegaan van de werkelijke functieschalen en periodieken per 26 juni 2023 en voor de vacatures is uitgegaan van het maximum van de functieschaal.
7) Formatie-uitbreidingen zijn gebaseerd op noodzakelijke functies in verband met de uitvoering van een nieuwe wettelijke taken of nieuwe ambities als deze in de kadernota 2024 zijn vermeld .

8) De budgetten zijn per categorie verhoogd op basis van de meest recente prijsontwikkelingen.
    a. Algemene prijsindexatie 3,9% voor inflatiegevoelige budgetten.
    b. WMO/Jeugd 4% en € 250.000 extra vanwege de gevolgen van nieuwe inkoopcontracten
9) De opbrengsten voor de hondenbelasting, marktgelden en precariobelastingen zijn trendmatig verhoogd met 3,1%. De tarieven voor parkeerbelasting, toeristenbelasting en precariobelastingen op kabels en leidingen worden beleidsmatig bepaald. De tarieven van de rioolheffing, afvalstoffenheffing (verzorgd door de AVRI), lijkbezorgingrechten, en algemene leges worden op basis van kostendekkendheid vastgesteld.
10) Voor de opbrengst van de onroerende zaakbelasting is rekening gehouden met een verhoging van 3,1% gebaseerd op CPB-raming van maart 2023 van Centraal Economisch Plan 2023. De WOZ-waarde voor belastingjaar 2024 is bepaald naar waardepeildatum 1 januari 2023.
11) De interne rekenrente bedraagt 1,50% en voor de grondexploitatie is een rente van 0,58% (herziening in april 2024) aangehouden(zie ook de paragraaf financiering).
12) De rentelasten zijn meerjarig verwerkt; daarbij is uitgegaan dat er nieuwe langlopende geldleningen aangetrokken worden. Vanwege deze financieringsbehoefte en ongunstige renteontwikkeling is gerekend met toenemende rentelasten. Voor kortlopende financieringsbehoefte is ook gerekend met een forse stijging van de rentelasten gebaseerd op de huidige rentepercentages voor kortlopende leningen.
13) De vervangingsplannen investeringen zijn herijkt en op basis daarvan zijn de te verwachten investeringen (en dus de kapitaallasten) bijgesteld;
14) De berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2023.
15) Het gehanteerde percentage voor loon- en prijsontwikkeling bij inkoop van Jeugd en WMO bedraag 4% en € 250.000 stijging vanwege de gevolgen van nieuwe inkoopcontracten
16) De onttrekkingen aan de reserves zijn meerjarig alleen aangepast indien de daarmee corresponderende lasten ook aanleiding toe geven;
17) De grootste subsidiebudgetten zijn gebaseerd op ingediende begrotingen van samenwerkende partners. Kleinere subsidies zijn gebaseerd op geïndexeerde beschikkingen.

Geprognosticeerde balans

Vanaf de begroting 2017 is het , op basis van de gewijzigde BBV voorschriften, verplicht om een geprognosticeerde balans op te nemen in de begroting.

GEPROGNOSTICEERDE BALANS (bedragen x € 1.000)									
	1-1-2023	**1-1-2024**	**1-1-2025**	**1-1-2026**		**1-1-2023**	**1-1-2024**	**1-1-2025**	**1-1-2026**
Mat. Vaste activa	91.030	98.696	96.143	90.797	Eigen vermogen				
					* Algemene reserve	12.087	5.795	4.942	4.075
Verstrekte leningen	18.431	14.596	13.750	5.7.59	* Bestemmingsreserves	26.447	23.166	22.313	21.239
					* Verwacht resultaat	-6.292	-853	-867	-567
					Voorzieningen	10.608	9.613	9.444	9.315
					Vaste schulden	58.605	70.537	58.206	38.731
Totaal vaste activa	109.461	113.292	109.893	99.556	*Totaal vaste passiva*	101.455	108.258	94.038	72.793
Voorraden gronden	1.933	1.434	784	-7.640					
Uitzetting korter dan één jaar	12.245	12.245	12.245	12.245	Netto-vlottende schulden korter dan één jaar	14.338	10.868	21.039	23.523
Liquide middelen	262	262	262	262					
Overlopende activa	4.159	4.159	4.159	4.159	Overlopende passiva	12.266	12.266	12.266	12.266
Totaal vlottende activa	18.599	18.100	17.450	9.026	*Totaal vlottende passiva*	20.312	23.134	25.259	35.789
TOTAAL ACTIVA	**128.060**	**131.392**	**127.343**	**108.582**	**TOTAAL PASSIVA**	**128.060**	**131.392**	**127.343**	**108.582**

Bij de prognose van de Algemene reserve is ervan uitgegaan dat het positieve begrotingsresultaat van het voorafgaande begrotingsjaar volledig aan deze reserve wordt toegevoegd.

Overzicht van taakvelden

In het BBV is voorgeschreven welke taakvelden gemeenten moeten gebruiken bij het opstellen van de verplichte verantwoordingsdocumenten. In onderstaande tabellen zijn de baten en lasten per taakveld opgenomen. Daarbij wordt het begrote bedrag van vorig jaar (2023) vermeld.

Het overzicht geeft de primitieve begroting weer inclusief de structurele gevolgen van budgetaanpassingen uit deze begroting en de budgetaanpassingen uit de najaarsrapportage 2023.

Bedragen x € 1.000

Taakveld		Begroot 2023			Begroot 2024		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur	0	1.923	-1.923	0	1.920	-1.920
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	2.375	594	1.781	307	0	307
0.2	Burgerzaken	253	902	-649	283	1.051	-768
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	68	602	-535	83	384	-301
0.4	Overhead	355	13.505	-13.150	386	12.421	-12.035
0.5	Treasury	284	287	-3	251	345	-94
0.61	OZB woningen	4.668	377	4.291	4.893	478	4.415
0.62	OZB niet-woningen	3.236	101	3.135	3.337	97	3.240
0.63	Parkeerbelasting	405	9	396	415	9	406
0.64	Belastingen overig	133	6	127	136	6	130
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	58.210	0	58.210	62.278	0	62.278
0.8	Overige baten en lasten	0	574	-574	0	-40	40
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	2.135	-2.135	0	2.419	-2.419
1.2	Openbare orde en veiligheid	42	1.515	-1.473	42	1.225	-1.182
2.1	Verkeer en vervoer	152	4.473	-4.322	353	4.132	-3.779
2.2	Parkeren	130	502	-372	141	407	-266
2.3	Recreatieve havens	9	0	9	9	0	9
2.5	Openbaar vervoer	0	8	-8	0	8	-8
3.1	Economische ontwikkeling	0	573	-573	0	584	-584
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	272	272	0	1.719	1.719	0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	6	160	-154	3	21	-18
3.4	Economische promotie	42	163	-120	37	159	-122
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	114	-114	0	114	-114
4.2	Onderwijshuisvesting	274	2.522	-2.248	274	2.986	-2.712
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	37	1.644	-1.607	35	1.855	-1.819
5.1	Sportbeleid en activering	120	750	-630	120	656	-536
5.2	Sportaccommodaties	342	2.291	-1.949	342	2.475	-2.132
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	970	-970	0	779	-779
5.4	Musea	0	540	-540	0	604	-604
5.5	Cultureel erfgoed	85	943	-858	83	825	-742
5.6	Media	0	558	-558	0	582	-582

5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	373	3.786	-3.413	374	3.600	-3.226
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	186	4.435	-4.249	184	3.988	-3.804
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	1.990	-1.990	0	2.417	-2.417
6.3	Inkomensregelingen	7.846	13.250	-5.404	8.232	13.972	-5.740
6.4	WSW en beschut werk	0	3.059	-3.059	0	3.132	-3.132
6.5	Arbeidsparticipatie	0	935	-935	0	1.051	-1.051
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	42	1.952	-1.910	42	2.377	-2.335
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	0	2.596	-2.596	0	2.700	-2.700
6.71B	Begeleiding (WMO)	0	3.481	-3.481	0	3.510	-3.510
6.71C	Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	40	0	40	40	0	40
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0
6.72B	Jeugdhulp behandeling	0	5.598	-5.598	0	5.957	-5.957
6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	272	-272	0	283	-283
6.73A	Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.73B	Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0
6.74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0
6.74C	Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	0	179	-179	0	46	-46
6.82A	Jeugdbescherming	0	2.089	-2.089	0	1.520	-1.520
6.82B	Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	0	1.554	-1.554	0	2.144	-2.144
7.2	Riolering	3.758	2.231	1.527	4.090	2.478	1.612
7.3	Afval	3.494	3.125	369	3.871	3.508	364
7.4	Milieubeheer	0	926	-926	0	403	-403
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	0	39	-39	0	41	-41
8.1	Ruimte en leefomgeving	0	702	-702	0	498	-498

8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.724	4.046	-321	3.525	3.330	195
8.3	Wonen en bouwen	625	2.618	-1.993	700	2.265	-1.565
Saldo taakvelden		**91.585**	**97.877**	**-6.292**	**96.584**	**97.438**	**-853**

Bedragen x € 1.000

Reservemutaties	**Begroot 2023**			**Begroot 2024**		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Bestuur en Ondersteuning	12	0	12	12	0	12
Verkeer, Vervoer en Waterstaat	175	0	175	175	201	-26
Onderwijs	69	0	69	69	0	69
Sport, Cultuur en Recreatie	383	0	383	383	0	383
Sociaal domein en Gezondheid	478	30	448	33	30	3
Duurzaamheid	0	0	0	200	0	200
Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte	917	0	917	0	0	0
Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	4.286	0	4.286	211	0	211
Saldo Reservemutaties	**6.322**	**30**	**6.292**	**1.084**	**231**	**853**

Bedragen x € 1.000

Geraamd resultaat	**Begroot 2023**			**Begroot 2024**		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Geraamd resultaat	97.907	97.907	0	97.669	97.669	0

De samenstellende delen tellen niet altijd op tot de totalen. Dit wordt veroorzaakt door afrondingsverschillen.

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Begroting 2025			Begroot 2026			Begroot 2027		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur	0	1.931	-1.931	0	1.931	-1.931	0	1.931	-1.931
Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	840	-840	2.148	0	2.148	2.012	0	2.012
Burgerzaken	283	1.052	-769	283	1.051	-768	283	1.074	-791
Beheer overige gebouwen en gronden	83	383	-301	83	383	-300	83	383	-300
Overhead	386	12.233	-11.847	386	12.355	-11.969	386	12.252	-11.865
Treasury	230	406	-176	192	526	-334	172	565	-393
OZB woningen	4.968	478	4.490	5.043	478	4.565	5.118	478	4.640
OZB niet-woningen	3.337	97	3.240	3.337	97	3.240	3.337	97	3.240
Parkeerbelasting	425	9	416	425	9	416	425	9	416
Belastingen overig	136	6	130	136	6	130	136	6	130
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	62.801	0	62.801	58.412	0	58.412	58.217	0	58.217
Overige baten en lasten	0	-40	40	0	-40	40	0	-40	40
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	0	2.427	-2.427	0	2.436	-2.436	0	2.444	-2.444
Openbare orde en veiligheid	42	1.225	-1.182	42	1.225	-1.182	42	1.225	-1.182
Verkeer en vervoer	152	4.218	-4.067	152	4.188	-4.037	152	4.113	-3.961
Parkeren	141	406	-265	141	402	-261	141	429	-288
Recreatieve havens	9	0	9	9	0	9	9	0	9
Openbaar vervoer	0	8	-8	0	8	-8	0	8	-8
Economische ontwikkeling	0	584	-584	0	584	-584	0	584	-584
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9.497	9.497	0	2	2	0	4	4	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	3	21	-18	3	21	-18	3	21	-18
Economische promotie	37	144	-107	37	144	-107	37	144	-107
Openbaar basisonderwijs	0	114	-114	0	114	-114	0	114	-114
Onderwijshuisvesting	274	2.896	-2.622	274	2.876	-2.602	274	2.820	-2.546
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	35	1.855	-1.819	35	1.855	-1.819	35	1.764	-1.729
Sportbeleid en activering	120	656	-536	120	656	-536	120	656	-536

Sportaccommodaties	342	3.025	-2.682	342	2.363	-2.021	342	2.346	-2.004
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	789	-789	0	789	-789	0	789	-789
Musea	0	614	-614	0	625	-625	0	635	-635
Cultureel erfgoed	70	917	-847	70	875	-804	70	869	-799
Media	0	582	-582	0	582	-582	0	582	-582
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	374	3.630	-3.256	374	3.554	-3.180	374	3.583	-3.209
Samenkracht en burgerparticipatie	184	3.913	-3.728	184	3.445	-3.261	184	3.447	-3.263
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	2.381	-2.381	0	2.331	-2.331	0	2.331	-2.331
Inkomensregelingen	8.314	14.028	-5.715	8.397	13.994	-5.597	8.480	14.057	-5.577
WSW en beschut werk	0	2.994	-2.994	0	2.819	-2.819	0	2.654	-2.654
Arbeidsparticipatie	0	1.087	-1.087	0	1.160	-1.160	0	1.220	-1.220
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	42	2.377	-2.335	42	2.377	-2.335	42	2.377	-2.335
Hulp bij het huishouden (WMO)	0	2.700	-2.700	0	2.700	-2.700	0	2.700	-2.700
Begeleiding (WMO)	0	3.510	-3.510	0	3.510	-3.510	0	3.510	-3.510
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	140	0	140	401	0	401	395	0	395
Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp behandeling	0	6.057	-6.057	0	6.157	-6.157	0	6.157	-6.157
Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	283	-283	0	283	-283	0	283	-283
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	300	46	254	300	46	254	300	46	254
Jeugdbescherming	0	823	-823	0	823	-823	0	808	-808
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	2.081	-2.081	0	2.081	-2.081	0	2.081	-2.081
Riolering	4.117	2.516	1.601	4.145	2.526	1.620	4.206	2.557	1.648

Afval	3.871	3.508	364	3.871	3.508	364	3.871	3.508	364
Milieubeheer	0	403	-403	0	203	-203	0	203	-203
Begraafplaatsen en crematoria	0	41	-41	0	40	-40	0	40	-40
Ruimte en leefomgeving	0	498	-498	0	498	-498	0	498	-498
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.905	4.673	232	1.899	1.696	203	1.849	1.700	149
Wonen en bouwen	700	2.264	-1.564	700	2.263	-1.563	700	2.262	-1.562
Saldo baten en lasten	**106.318**	**107.185**	**-867**	**91.985**	**92.552**	**-567**	**91.798**	**92.323**	**-525**

Bedragen x € 1.000

Reservemutaties	**Begroting 2025**			**Begroot 2026**			**Begroot 2027**		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Bestuur en Ondersteuning	12	0	12	12	0	12	12	0	12
Verkeer, Vervoer en Waterstaat	175	0	175	175	0	175	175	0	175
Onderwijs	58	0	58	58	0	58	50	0	50
Sport, Cultuur en Recreatie	218	0	218	218	0	218	210	0	210
Sociaal domein en Gezondheid	33	30	3	33	30	3	33	30	3
Duurzaamheid	200	0	200	0	0	0	0	0	0
Wonen, Stedelijke vernieuwing en Ruimte	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	200	0	200	100	0	100	74	0	74
Reservemutaties	**897**	**30**	**867**	**597**	**30**	**567**	**555**	**30**	**525**

Bedragen x € 1.000

Geraamd resultaat	**Begroting 2025**			**Begroot 2026**			**Begroot 2027**		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Geraamd resultaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0

De samenstellende delen tellen niet altijd op tot de totalen. Dit wordt veroorzaakt door afrondingsverschillen.

Het EMU-saldo

Vanuit Europese begrotingsregels hebben het Rijk en de decentrale overheden een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het voldoen aan de Europese begrotingseisen. In Nederland zijn deze verantwoordelijkheden verankert in de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF). Het EMU-saldo is een belangrijke parameter voor de beheersing van overheidsfinanciën.

Genoemde gezamenlijke inspanningsplicht krijgt voor de gemeenten vorm in een doorvertaling van de macronorm naar het individueel niveau voor lokale overheden. Dit gebeurt middels een individuele EMU-referentiewaarde. Dit betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een gemeente op basis van zijn begrotingstotaal in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

Het CBS is verantwoordelijk voor het opstellen van het EMU- saldo van Nederland en daarmee ook voor het EMU- saldo van decentrale overheden. Het CBS doet een aantal correcties op het exploitatiesaldo en balansmutaties van de decentrale overheden om te komen tot hun EMU- saldo. Het EMU- saldo op macro- niveau is het totaal aan inkomsten min de uitgaven van de Rijksoverheid, sociale fondsen en lokale overheden (gemeenten). Gemeenten sturen niet op basis van het kasstelsel (inkomsten en uitgaven) maar op basis van het stelsel van baten en lasten. Bij de berekening van het EMU-saldo wordt de begroting gepresenteerd op basis van het kasstelsel en meerjarig laat zit het volgende beeld zien.

Berekening EMU-saldo (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	-6.292	-853	-867	-567
Mutatie (im)materiële vaste activa	7.666	-2.533	-2.346	-2.854
Mutatie voorzieningen	-995	-169	-129	-38
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-499	-650	8.424	-607
Verwachte boekwinst/verlies bij verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0
EMU-SALDO VOOR DE BEGROTING	**-14.454**	**2.181**	**-7.074**	**-4.066**

Bijlagen

Bijlage 1: De stand en het verloop van de reserves en voorzieningen

Omschrijving	2024			2025		
	Stand 1-1	Vermeer.	Vermin.	Stand 1-1	Vermeer.	Vermin.
Reserves						
Algemene Reserve	6.232.234			6.232.234		
Reserve Precariobelasting	3.275.184			3.275.184		
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	472.519			472.519		
Reserve Internationale samenwerking	166.917		12.000	154.917		12.000
Reserve Buurtbudgetten	96.626	30.000	33.374	93.252	30.000	33.374
Reserve Grondexploitatie	8.933.953	-		8.933.953		
Reserve GVVP	1.175.000			1.175.000		
Reserve Flexibele arbeidsvoorwaarden	24.020	-	-	24.020	-	-
Reserve Parkeercompensatiefonds	34.400	201.000		235.400		
Reserve Flexibiliteit en mobiliteit	73.256			73.256		
Reserve Sociaal domein	124.118			124.118		
Reserve Energietransitie	642.076		200.000	442.076		200.000
Reserve Kapitaallasten	7.870.086		739.055	7.131.031		551.491
Reserve Reorganisatie	-			-		
Reserve De Fransche school	-			-		
Reserve Resultaatbestemmingen	278.042	-	100.000	178.042	-	100.000
Totaal Reserves	**29.398.431**	**231.000**	**1.084.429**	**28.545.002**	**30.000**	**896.865**

	2026			2027		
Omschrijving	**Stand 1-1**	**Vermeer.**	Vermin.	**Stand 1-1**	**Vermeer.**	**Vermin.**
Reserves						
Algemene Reserve	6.232.234			6.232.234		
Reserve Precariobelasting	3.275.184			3.275.184		
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	472.519			472.519		
Reserve Internationale samenwerking	142.917		12.000	130.917		12.000
Reserve Buurtbudgetten	89.878	30.000	33.374	86.504	30.000	33.374
Reserve Grondexploitatie	8.933.953			8.933.953		
Reserve GVVP	1.175.000			1.175.000		
Reserve Flexibele arbeidsvoorwaarden	24.020	-	-	24.020	-	-
Reserve Parkeercompensatiefonds	235.400			235.400		
Reserve Flexibiliteit en mobiliteit	73.256			73.256		
Reserve Sociaal domein	124.118			124.118		
Reserve Energietransitie	242.076		-	242.076		-
Reserve Kapitaallasten	6.579.540		551.491	6.028.049		509.619
Reserve Reorganisatie	-		-	-		
Reserve De Fransche school	-			-		
Reserve Resultaatbestemmingen	78.042	-	-	78.042	-	-
Totaal Reserves	**27.678.137**	**30.000**	596.865	**27.111.272**	**30.000**	**554.993**

	2024			2025		
Voorzieningen	**Stand 1-1**	**Vermeer.**	**Vermin.**	**Stand 1-1**	**Vermeer.**	**Vermin.**
Riolering	2.212.752	481.346	619.807	2.074.291	509.046	683.491
Egalisatie voorziening riolering	1.334.015	-	295.680	1.038.335	-	270.100

Pensioenen wethouders	1.996.300	-	-	1.996.300	-	-
Wachtgeld wethouders	298.156			298.156		
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	1.298.930	1.040.800	793.311	1.546.419	1.040.800	1.058.084
Onderhoud wegen	1.776.082	522.915	595.756	1.703.241	522.915	361.499
Groot onderhoud zwembad	-	-	-	-	80.000	-
Baggeronderhoud gemeentelijke wateren	409.637	85.000		494.637	85.000	
Groot onderhoud beschoeiingen watergangen	149.250	6.000		155.250	6.000	
Dubieuze debiteuren	206.152	49.180		255.332	49.180	
Verlofsparen	137.700	-	-	137.700	-	-
Totaal voorzieningen	**9.818.974**	**2.185.241**	**2.304.554**	**9.699.661**	**2.292.941**	**2.373.174**

	2026			2027		
Voorzieningen	**Stand 1-1**	**Vermeer.**	Vermin.	**Stand 1-1**	**Vermeer.**	**Vermin.**
Riolering	1.899.846	537.107	683.491	1.753.462	580.339	683.491
Egalisatie voorziening riolering	768.235	-	245.773	522.462	-	253.091
Pensioenen wethouders	1.996.300	-		1.996.300		
Wachtgeld wethouders	298.156			298.156		
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	1.529.135	1.040.800	1.019.472	1.550.463	1.040.800	817.520
Onderhoud wegen	1.864.657	522.915	361.499	2.026.073	522.915	361.499
Groot onderhoud zwembad	80.000	80.000	-	160.000	80.000	-
Baggeronderhoud gemeentelijke wateren	579.637	85.000		664.637	85.000	
Groot onderhoud beschoeiingen watergangen	161.250	6.000		167.250	6.000	
Dubieuze debiteuren	304.512	49.180		353.692	49.180	
Verlofsparen	137.700	-	-	137.700	-	-
Totaal voorzieningen	**9.619.428**	**2.321.002**	**2.310.235**	**9.630.195**	**2.364.234**	**2.115.601**

Bijlage 2: Vervangingsinvesteringen 2024-2027

In het meerjarige perspectief van de begroting is rekening gehouden met de kapitaallasten van de volgende vervangingsinvesteringen.

Omschrijving investeringen	2024	2025	2026	2027
Stadskantoor: meubilair	26.200	512.200		
Stadskantoor: inventaris	58.100		33.200	
Stadskantoor: noodstroomaggregaat	44.500			
Meetapparatuur verkeer	39.400			
Parkeerautomaten				191.300
Camera handhavingsysteem parkeerbeheer			30.900	
Brede School West Vloerbedekking		51.100		
Brede School West Pottenbakkersoven				17.800
Toplaag 3e hockeyveld Terweijde			200.000	
Divers materieel sport	17.000	87.000	24.000	51.000
Huis van de Stad: lichtwering zijkant	25.100			
Huis van de Stad: Patchkast	18.100			
Huis van de Stad: meubilair	175.100			
Huis van de Stad: keukenapparatuur	52.800			
Huis van de Stad: AV-middelen	300.400			
Speelvoorzieningen	33.000	33.000	33.000	33.000
Tractie: diverse vervangingen	61.000	352.000	68.000	542.000
Triosingel: Noodstroomaggregaat		39.500		
Triosingel: AV-middelen		11.300		
Triosingel: Audio kantine		11.300		
Triosingel: Camerasysteem		20.700		
Triosingel: Hekwerk		28.500		
Triosingel: Apparatuur		18.100		

Vervangingen Salaamander	63.800		34.800	
Rehabilitatie wegen	405.600	360.000	572.000	531.230
Civieltechnische kunstwerken	175.020	175.020	175.020	175.020
Uitvoeringsplan openbare verlichting	135.000	135.000	135.000	135.000
Totaal investeringsvolume	**1.630.120**	**1.836.745**	**1.307.946**	**1.678.377**

De kapitaallasten (afschrijvingslast en toegerekende rente over de boekwaarde) worden begroot vanaf het begrotingsjaar dat volgt op het jaar van realisatie van de investering.

Bijlage 3: Geldleningen

Voor de vaste geldleningen, die wij als gemeente op dit moment hebben afgesloten, kunnen wij voor het begrotingsjaar 2024 de volgende informatie geven:

verstrekker	rente-perc.	saldo 1-1-2024	rentelasten 2024	aflossing 2024	saldo 31-12-2024
BNG Bank	2,490%	€ 2.500.000,00	€ 62.250,00	€ 500.000,00	€ 2.000.000,00
BNG Bank	0,415%	€ 3.000.000,00	€ 12.450,00	€ 1.500.000,00	€ 1.500.000,00
BNG Bank	0,610%	€ 5.200.000,00	€ 31.720,00	€ 1.300.000,00	€ 3.900.000,00
Aegon	0,940%	€ 7.799.999,98	€ 73.320,00	€ 866.666,67	€ 6.933.333,31
BNG Bank	-0,200%	€ 7.000.000,00	€ -14.000,00	€ 1.000.000,00	€ 6.000.000,00
Provincie Noord-Brabant	2,500%	€ 9.000.000,00	€ 225.000,00	€ 1.000.000,00	€ 8.000.000,00
Herfinanciering (n.t.b.)	3,500%	€ 15.000.000,00	€ 525.000,00	€ 3.000.000,00	€ 12.000.000,00
Aankoop in het kader van transformatie stationsomgeving	3,690%	€ 7.000.000,00	€ 258.300,00	€ 2.333.333,00	€ 4.666.667,00
BNG Bank	1,790%	€ -	€ -	€ -	€ -
BNG Bank	-0,170%	€ -	€ -	€ -	€ -
Waterschapsbank	-0,362%	€ 5.500.000,00	€ -19.910,00	€ -	€ 5.500.000,00
BNG Bank	3,170%	€ 938.976,36	€ 29.765,55	€ 81.268,24	€ 857.708,12
BNG Bank	1,350%	€ 568.493,79	€ 7.674,67	€ 43.959,08	€ 524.534,71
BNG Bank	1,350%	€ 442.185,18	€ 5.969,50	€ 34.192,20	€ 407.992,98
BNG Bank	1,350%	€ 541.172,46	€ 7.305,83	€ 41.846,45	€ 499.326,01
BNG Bank	1,350%	€ 371.359,90	€ 5.013,36	€ 28.715,60	€ 342.644,30
BNG Bank	1,150%	€ 61.468,91	€ 706,90	€ 30.559,07	€ 30.909,84
BNG Bank	1,150%	€ 69.244,36	€ 400,43	€ 34.424,24	€ 34.820,12
BNG Bank	2,995%	€ 1.113.479,90	€ 33.348,72	€ 97.151,79	€ 1.016.328,11
BNG Bank	2,845%	€ 3.922.825,32	€ 111.604,38	€ 388.584,17	€ 3.534.241,15
BNG Bank	2,885%	€ 507.964,82	€ 14.654,78	€ 50.235,70	€ 457.729,12
		€ 70.537.170,98	**€ 1.370.574,12**	**€ 12.330.936,21**	**€ 58.206.234,77**

In het meerjarige perspectief van de begroting wordt rekening gehouden met de rentelasten van nieuw aan te trekken vaste geldleningen.